کۆمۆنیزم دەبێ ئاڵتەرناتیڤێکی سیاسی سۆشیالیستی و پرۆلیتاری بە عەمەلی بخاتە بەردەم کۆمەڵگە.. نادر عەبدولحەمید

1. هەرێم لە پرۆسەیەکی مێژوویی جیهانیدا

لە سەرەتای نەوەتەکانی سەدەی بیستەوە (١٩٩١) کۆمەڵگەی کوردستان وەک بەشێک لە عێراق و لە ڕێگەی کێشمەکێشێکی جیۆ-سیاسی و جیۆ-سەربازی زلهێزە ئیمپریالیستەکانی جیهانەوە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، ئاڵوگۆڕێکی هەمە لایەنەی سیاسی و کۆمەڵایەتی بەخۆیەوە بینیووە، و وەک باقی وڵاتان و کۆمەڵگەکانی تری جیهان، لەو کاتەوە چووەتە ناو جیهانێکی تازەی یەک جەمسەری ئیمپریالیستی و تێکەڵبوون بە بازاڕی سەرمایەداری جیهانی و باڵادەستی نیولیبرالیزم لە هەموو بوارێکی ئابووری، سیاسی، فکری و کلتووری و مۆڕاڵیی و ....هتد.

ئەم ڕەوەندە، ڕەوەندێکی جیهانییە و لە هەر وڵاتە و هەر کۆمەڵگەیەکدا پرۆسەیەکی تایبەت و دیاریکراوی بەڕێکردووە، بەڵام لە ناوەڕۆکدا کرۆکی ئالوگۆڕە مێژووییە جیهانییەکەی ئەو سەردەمەی لە خۆیدا ڕەنگ پێ داوەتەوە.

ئەڵبەتە ئەم پرۆسە مێژووییە جیهانییە لە باڵادەستی نیولیبرالیزم لە بنبەستدایە، و جەمسەری تری ئابووری و سیاسی و سەربازی ئیمپریالیستی دەرکەوتوون لە جیهانی ئەمڕۆدا، بەڵام هێشتا نیولیبرالیزم و بلۆکی ئیمپریالیستی ڕۆژاوا، بە تایبەت هەژموونی ئیمپریالیزمی ئەمریکی لەگەڵ پاشەکشەی بەردەوامیدا باڵادەستی خۆی لەدەست نەداوە، سەردەمی ئێستا قۆناغێکی ڕاگوزەرە وەک قۆناغی نێوان جەنگی جیهانی یەکەم و دووەم (١٩٢٠-١٩٤٠).

هەرێمی کوردستانی عێراق، لەو ڕەوەندە مێژووییە جیهانییە باڵادەستییەی نیولیبرالیزمدا، پرۆسەیەکی تایبەت و دیاریکراوی خۆی هەبووە و بە چەند قۆناغێکدا تێپەڕیووە کە هەر قۆناغە تایبەتمەندی خۆی هەبووە و دابەش بووە بەسەر

چەند قۆناغی بچووکتردا. لەوانە قۆناغی (١٩٩١-٢٠٠٣) لە ڕاپەڕینەوە تا ڕووخانی ڕژێمی (بەعس)ی فاشیست و لە وێشەوە تا ڕاگەیاندنی (سیاسەتی سەربەخۆیی ئابووری کوردستان) واتا ساڵانی (٢٠٠٣-٢٠١٤) و لەو کاتەشەوە تا ئێستا (٢٠١٥-٢٠٢٦). وتارەکە چوونە ناو باسی ئەو قۆناغبەندییانە نییە، بەڵکو ئاماژەدانە پێیان بۆ خستنەبەرچاوی تابلۆیە گشتییەکە، کە چۆنچۆنی بورژوا ناسیونالیستی دەسەڵاتداری هەرێمەکە، بە فشار و گوڕ و تینێکی بەهێزەوە پاڵی ناوە بە کۆمەڵگەی کوردستانەوە بۆ ناو جەرگەی ئەو پڕۆسە جیهانییە و چارەنوسی ملیۆنەها ئینسانی زەحمەتکێشی هەرێمەکەی گرێداوە، بە بەرژەوەندییە سیاسی و ئابوورییەکانی خۆی و برابەشەکانی لە بورژوازی دەوڵەتانی ناوچەکە و وڵاتانی ئیمپریالیستی. ئەم بارودۆخەی کە ئێستا لە ئارادایە بەرهەمی ئەو پڕۆسە مێژووییەیە.

2. خەباتی جەماوەری زەحمەتکێش و مێژووی هەرێمەکە

لەم پڕۆسەیەدا، سەرمایەداری لە کوردستان گەشەیەکی بەرچاوی بەخۆیەوە بینیوە، کۆمەڵگەی کوردستانی دابەش کردووە (وەک هەموو کۆمەڵگەکانی جیهانی ئەمڕۆ لە ئاسیا، ئەفریکا، ئەوروپا و ئەمریکا)، بەسەر چین و توێژی کۆمەڵایەتی جیاجیادا و لە بنچینەشدا بەسەر دوو چینی زۆرایەتی جەماوەرێکی زەحمەتکێش و کەمایەتییەکی مشەخۆری سەرمایەدار.
تەواوی کێشە کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسییەکانی هەرێمی کوردستان و ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکانی کۆمەڵگەکەی، وەک هەر کۆمەڵگەیەکی تری جیهان، تەنها لە شکڵ و فۆڕم و شێوازی دەرکەوتن و پەرەسەندنیاندا تایبەتمەندی خۆیان هەیە و لە ناوەڕۆکدا کێشەی کۆمەڵگایەکی سەرمایەداری و دەسەڵاتی چینە باڵادەستەکەی بورژوا-ناسیونالیستییە.
بەدرێژایی ماوەی سی و پێنج ساڵی ڕابردوو، جەماوەری زەحمەتکێشی کوردستانی عێراق بە توێژە جیاجیاکانی مووچەخۆران، فەرمانبەران و مامۆستایان و توێژە جۆراوجۆرەکانی کرێکاران، کوڕان و کچانی خوێندکار و بێکار، ژنان و ئازادیخوازان بەردەوام لە دەربڕینی ناڕەزایەتی و خۆپێشاندان و ڕاپەڕیندا بوون دژ بە دەسەڵاتدارانی هەرێمەکە.
ئەم ناڕەزایەتییانە چەندین جار لە پەرەسەندنی خۆیاندا بوونەتە بزووتنەوەیەکی ناڕەزایەتی جەماوەری نەک هەر بۆ خواستە پیشەیی و ئابوورییەکانیانەوە، بەڵکو بەرزیش

بوونەتەوە بە ئاست شەپۆلێکی سیاسیش بە دژی حکومەتی هەرێم و حزبە دەسەڵاتدارەکانی و نەک هەر بە زەبروزەنگ سەرکوت کراون، بەڵکو زۆرجاریش شەڵاڵی خوێن کراون، ئەمە جگە لە تیرۆر و گرتن و شکەنجەدان و ڕاوەدوونانی چالاکوانان.
بەم شێوەیە مێژووی ئەم هەرێمە مێژووی کێشمەکێش و خەباتێکی جەماوەری زەحمەتکێشە بەرامبەر ئۆڕگانێکی ڕێکخراوی دەسەڵات کە خاوەن میلیشیای حزبی و ئاسایش و پاراستن و دادگا و زیندان و میدیایەکی زەبەلاحە و بە پیادەکردنی سیاسەتی ئابووری نیولیبرالیزمیش تەواوی سەروەت و سامان و داراییەکانی کۆمەڵگەی قۆرخکردووە بە کەمایەتییەک کە خۆیان لە سەنتەری ئەو کەمایەتییەدان، و بێکاری و هەژاری و بێ خزمەتگوزاریشیان سەپاندووە بەسەر زۆرینەی هەرەزۆری جەماوەری هەرێمەکەدا.

3. بارودۆخی تازە

ئەوەی شایەنی باسە ئەم کێشمەکێشە چینایەتییە لە ئێستادا لە بارودۆخێکی تەواو جیاواز لە ئارادایە لەچاو بارودۆخی دە – پانزە ساڵ لەرەو پێش. بەشێکی پێکهێنەری ئەم بارودۆخە تازەیە جێگەوڕێگەی ناسیونالیزمی دەسەڵاتدارە لە هاوکێشە ناوخۆییەکانی عێراق و هاوکێشە هەرێمییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا کە تا دێت بەرەو لاوازی دەچێت، ئەمە جگە لە ناکۆکی هێزەکانی ناوخۆی و نەتوانینی لە پێکهێنانی کابینەی دەیەم لە حکومەتی هاوبەش. ئەمە و پڕۆسەی سازانی ڕەوتی ئۆجەلانیش لەگەڵ دەوڵەتی تورکیا و حکومەتی شەرع لە سوریا، ئەو چاوەڕوانییەی کە ناسیونالیزمی چەپی کورد هەیبوو لەم ڕەوتە توشی نیگەرانی و جۆرێک لە نائومێدی سیاسی کردووە.
لێرەدا نامانەوێت؛ نە بچینە ناو باسی جێگەوڕێگەی ڕوو لە لاوازی ناسیونالیزمی دەسەڵاتدار، وە نە بچینە ناو باسی ڕەوتی ئۆجەلانی و نائومێدی سیاسی ناسیونالیزمی چەپ لە کوردستاندا، بەڵکو ئەوەی مەبەستی ئێمەیە ئەوەیە کە هاوڕای ئەم دوو ئاڕوگەیە و لەم کێشە فکری و سیاسییەدا کە ناسیونالیزمی کوردی تێکەوتووە، دوو تایبەتمەندی کۆنەپەرستانەی ناسیونالیستی لەناو کۆمەڵگەدا پەرەیان سەندووە، کە ئەویش لایەک پشتیوانی کردنە لە دەوڵەتی ڕەگەزپەرست و فاشیستی ئیسڕائیل، و لاکەی تریشی پەرەسەندنی ڕاسیزمێکی ئاشکرا و بێ پەردەیە.
دیارە ئەمەش دیاردەیەکی تەنها کوردستانی نییە، بەڵکو دیاردەیەکی جیهانییە و بەشێکە لە قەیرانی سەرمایەداری

جیهانی و دەسەڵاتە بورژوازییەکانی. ئەوەتا لە جەرگەی وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژاوا لە ئەوروپا و ئەمریکادا ڕەوتە فاشیست و ڕاسیستەکان ڕۆژبەڕۆژ لە پەرەسەندندان وەک ئاڵتەرناتیڤێکی بورژوازی.
هەشتا ئەم تایبەتمەندییە فاشیستی و ڕەگەزپەرستییە لە کوردستاندا دوورە لەوەی وەک بزووتنەوەیەکی سیاسی و بەرجەستە خۆی بنوێنێ، بەڵام هاوکاتی بنبەستی دەسەڵاتی هەرەمەکی و نائومێدی ناسیونالیزمی چەپ، کاریگەری خۆی بەجۆرێک دادەنێت لەسەر کێشمەکێشی چینایەتی ناو کۆمەڵگە و بزووتنەوەی ناڕەزایەتی جەماوەری، بۆیە خوێندنەوەی ئەم دیاردانە و لە بەرچاوگرتنیان پێویستن لەلایەن هەڵسوڕاوانی بزووتنەوە جەماوەرییەکان و کرێکارانی ڕابەر و سۆشیالیستەکانەوە.

4. ئاڵوگۆڕەکانی ناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی

خاڵێکی تر لەم کێش و هەوا تازەیە ئەو گۆڕانکاریانەن کە لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراقدا هاتوونەتە ئاراوە لە سێ چوار ساڵی ڕابردوودا.
بینیمان ڕێکخراوی (یەکێتی کۆمۆنیستەکان لە عێراق) پاش پرۆسەیەکی خۆ یەکلا کردنەوەی چەندین ساڵە لە (٢٧-٩-٢٠٢٥) لە ڕێگەی بەیاننامەیەک خۆیان هەڵوەشاندەوە کە تێیدا خوازیاری هەمان ئەو ئەلگۆیە بوون بە عێراق و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کە پێشتر لە کوردستانی سوریا لە ئارادا بوو، کە ئێستا تێکەڵ بۆتەوە لەگەڵ دامودەزگای حکومەتی ئەحمەد شەرع.
لە لایەکی تریشەوە مەیلی ڕیفۆرمیستی لەناو بزووتنەوەی چەپدا لە چەند ساڵی ڕابردوودا پێ بە پێ ڕووخساری خۆی کامڵتر و بەرجەستەتر کردۆتەوە لە ڕێگەی خزانە ناو پرۆسەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی و هاوئاهەنگی کردن لەگەڵ حزبی شیوعی (کوردستان و عێراق) و ئومێد بەستن بە هەڵمەتی “دژە گەندەڵی” سەرۆک وەزیرانی عێراق.
بەم شێوەیە لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیشدا جەمسەرگیرییەکان ڕۆشنتر بوونەتەوە، بەشێک پەیوەست بوون بە ئەلگۆی ناسیونالیزمی چەپ و بەشێک بەڕێوەن بە هاوئاهەنگی لەگەڵ سیاسەتەکانی حزبی شیوعی کوردستان و لەو نێوەشدا (بەدیلی کۆمۆنیستی) لەسەر خەتی مارکسیزمی ڕادیکاڵ و ئینتەرناسیونالی خۆی بەردەوامە.

5. دەربازبوونی مارکسیزم لە بازنەی ڕۆشنگەری

جیا لەوەی ئاماژەی پێکرا، چەندین مەحفەل و گرووپ و

ڕێکخراوی تریش لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراقدا هەن لەوانە (ئاڵتەرناتیفی سۆشیالیستی) و (سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەکان) کە چالاکی ئەو مەحفەل و گرووپ و ڕێکخراوانە لایەک برەودانە بە باسە تیۆرییەکانی مارکسیسزم بەشێوەیەکی گشتی و لایەک پڕوپاگەندەیە دژی سەرمایەداری و ئیمپریالیزم و قەیرانە لەچارنەهاتووەکانی و دەسەڵاتی بەڕبەڕی بورژوازی، لەگەڵ پڕوپاگەندەکردن بە سۆشیالیزم و یەکسانی و ئازادی. ئەوەش جێی دەستخۆشانەیە و کارێکی پایەیی کۆمۆنیستییە و بەردەوام دەبێ ئەنجام بدرێت، بەڵام چالاکی کۆمۆنیستی نابێت تەنها لەم بازنەیەدا بمێنێتەوە، چوونکە ئامانجی چالاکی کۆمۆنیستی گۆڕینی جیهانە بە عەمەلی، ئەمەش بە پڕاتیکێکی شۆڕشگێڕانەی ڕێکخراو کە تیۆری شۆڕشگێڕانە زاڵە بەسەریدا دێتە دی، نەک تەنها بە پڕوپاگەندە و ڕۆشنگەری فکری و سیاسی.
ڕاستە قەیرانی سەرمایەداری لەئارادایە، ناتوانایی دەسەڵاتی بورژوازیش هەیە کە چارەسەری پێ ناکرێت جگە لە سەرکوتی ناوخۆیی و شەڕ و پێکدادانی دەرەکی، هەروەها ناڕەزایەتییش هەیە، بەڵام بۆ ئەوەی کۆتایی بەسەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی بهێندرێت و کرێکار و زەحمەتکێش بتوانن دەسەڵاتێک دابمەزرێنن کە ئیرادەی خۆیان بێت و پایەکانی کۆمەڵگەیەکی سۆشیالیستی دابمەزرێت، پێویستە ئەو ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتی و جەماوەرییانە بەرزبکرێنەوە بۆ ئاستی بزووتنەوەیەکی چینایەتی سیاسی ڕێکخراو و یەکگرتوو بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی ئینتەرناسیوناڵییەوە. مێژووی هەموو کۆمەڵگە سەرمایەدارییەکان لەوانەش لە عێراق و هەرێمی کوردستانەکەیدا لێرەدا گیری کردووە و ئەمە گرێوگۆڵە سەرەکییەکەی خەباتی چینایەتییە لەمەڕدا.
هەرچەندە، کاری ڕۆشنگەری دژی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بوورژوازی کارێکی پایەیە و بەردەوام دەبێت ئەنجام بدرێت، بەڵام ئەوەی ئەسڵە لێرەدا، ئەوەیە کە دەبێ یەک خەتی سیاسی مارکسیستی و کۆمۆنیستی شۆڕشگێری ئینتەرناسیوناڵ و سەراسەری لە عێراقدا بخرێتەڕوو بە کار و چالاکی کۆمۆنیستی کە هەرێمی کوردستان بەشێکی لێکهەڵپێکراوی بێت، وەک ئەوەی کە (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی) پێی هەڵدەستێت. لە ئێستادا ئەرکی کۆمۆنیستەکان ئەوەیە بە موشەخخەسی.
هەر ئەم خەباتە سیاسییە کۆمۆنیستییەش کە سەربەخۆیی چینایەتی و هێزی سەربەخۆی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان

دەپارێزێت لە ئەجیندای ڕەوتە فکری و سیاسییەکانی بورژوا ئۆپۆزسیۆنی قەومی-ئیسلامی، و ڕێگریش دەکات لە تەشەنەکردنی ڕاسیزم و فاشیزم بۆ ناو ژینگەی جەماوەری زەحمەتکێش و ئاڕاستەکردنی توڕەیی و بێزاریان لە سیستەمەکە و لە دەسەڵاتی بورژوازی بۆ دژایەتی کردنی بەشەکی تری کرێکار و زەحمەتکێش بەناوی نەتەوە و ئایین و … هتد.

کۆمۆنیزم دەبێ ئاڵتەرناتیڤێکی سیاسی سۆشیالیستی و پڕۆلیتاری بە عەمەلی بخاتە بەردەم کۆمەڵگە لەبەرامبەر گشت ئاڵتەرناتیڤە ڕەنگاوڕەنگەکانی بورژوا ناسیونالیست و لیبراڵ – ڕیفۆڕمیست و ئیسلامی سیاسی و ڕەوتە فاشیستەکاندا، ئەمەش کارێکە واوەترە لە ڕۆشنگەری سۆشیالیستی و پڕوپاگەندەی دژە سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی.

١٨ ئەیلولی ٢٠٢٦

هەرێمی کوردستان لە جیۆئابووری و جیۆپۆلیتیکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.. نادر عەبدولحەمید

(سەبارەت بە سەردانی سەرۆک وەزیرانی هەرێم بۆ واشنتن)

سەرۆک وەزیرانی هەرێمی کوردستانی عێراق (مەسرور بارزانی) لەسەر بانگهێشتی حکومەتی ئەمریکا، هاوڕێای شاندیەک پێکهاتوو لە وەزیری پێشمەرگە، وەزیری کارەبا و سامانە سروشتییەکان، لە (١٧-٥-٢٠٢٥)، سەردانی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکای کرد. بەر لە گەشتەکەی بۆ ئەمریکا سەرۆک وەزیران هەم سەردانی (کونسوڵخانەی ئەمریکا)ی کرد لە هەولێر و هەم (مارک ڕۆبیۆ)ش وەزیری دەرەوەی ئەمریکا پەیوەندییەکی تەلەفۆنی لەگەڵدا ئەنجام دابوو.

وێڕای کۆبوونەوە و دیدار لەگەڵ بەرپرسانی حکومی ئەمریکی، لەوانە وەزیری دەرەوە و بریکاری وەزیری گەنجینە (مالیە)، هاوکات لەگەڵ

بزنەسمانەکان؛ وەبەرهێنەران و خاوەنکار و کۆمپیانیاکانی ئەمەریکیش دیدار و گفتوگۆی ئەنجامدا لەبارەی پەیوەندیی ئابووری و بازرگانی و پەرەپێدانی کەرتی گاز و نەوت و وزە. هەر لەو پەیوەندەشدا بەشداری لە کۆڕبەندێکدا کرد بەناونیشانی "داهاتووی وزە لە هەرێمی کوردستان" لە (١٨-٥-٢٠٢٥) لە واشنتن، بە گتووگۆکردن لەبارەی برەوپێدانی کەرتی وزە لە هەرێمی کوردستان. دواجار دوو گرێبەستی سەبارەت بە وەبەرهێنان لە کەرتی وزە بە بەهای زیاتر لەسەد ملیار واژۆکرد.

سەردانەکەی سەرۆک وەزیران لە کاتێکدا بوو کە هەر هەمان ڕۆژی (١٧)ی ئایاری (٢٠٢٥) سەرۆکی هەرێمیش (نێچیرڤان بارزانی)، بە بانگهێشتی فەڕمی، سەردانی ئێرانی کرد بۆ بەشداریکردن لە (کۆربەندی گفتوگۆی تاران) و لەگەڵ گەورە بەرپرسانی ئەو وڵاتەش چەندین دیداری ئەنجامداوە.

هەرێم وەک بەشێک لە کێشمەکێشی جیۆپۆلەتیک و جیۆئابووری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست

ئەم سەردانە فەڕمییانە، ئاماژەن بۆ جێگەوڕێگەی گرینگ و بایەخداری هەرێمی کوردستان و بورژوا ناسیونال دەسەڵاتدارەکەی کە هەیەتی لە هاوکێشە هەرێمییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و لە کێشمەکێشە جیۆپۆلیتیک و جیۆئابوورییەکاندا، لە نێوان زلهێزە ئیمپریالستەکان و هێزە ناوچەییەکاندا.

ئەوەتا وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا لە دیدارەکەیدا لەگەڵ (مەسرور) وەڕای تاوتوێکردنی دوایین گۆڕانکاری و پێشهاتەکانی دۆخی گشتیی عێراق و ناوچەکە، ڕایگەیاند: ئەمەریکا پابەندە بە پاڵپشتیکردنی هەرێمی کوردستانێکی بەهێز و سەقامگیر لە چوارچێوەی عێراقی فیدرالەدا و ئەمە بەشێکی بنەڕەتی و ستراتیژی ئەمریکایە لە ناوچەکەدا بە ڕێبەرایەتی سەرۆک دۆناڵد ترەمپ. هەروەها ڕاشیگەیاند ئەمریکا ئامادەیە بۆ پشتگیریکردنی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە بوارە جیاجیاکاندا.

نەک هەر ئەوە، بەڵکو بانگهێشتنی فەڕمی سەرۆک وەزیرانی هەرێم لە لایەن ئیدارەی سیاسی ئەمریکا و ئەنجامدانی گرێبەستی زیاتر لە سەد ملیار دۆلاری لە کەرتی وزە لە کوردستاندا، لە پشت سەری حکومەتی ناوەندی و دەوڵەتی عێڕاقەوە، ئاماژەیەکی ڕوونە بۆ جێگەوڕێگەی هەرێمەکە لە هاوکێشە و کێشمەکێشەکانی ناوچەکەدا.

بە ڕاستەوخۆیی دەوڵەتی ئیمپریالیستی ئەمریکا و هەردوو هێزی ناوچەیی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست؛ تورکیا و ئێران، چوارچێوەی گشتی ئەو کێشمەکێش و هاوکێشانە دیاری دەکەن، کە هەر یەکەیان لە پێناو گرتنەبەری ڕێڕەوە ئابووری و ستڕاتیژێ سیاسی و ئەمنی و

سەربازییەکانی خۆیاندا لە هەوڵدان بۆ کۆنتڕۆڵکردنی هەرێمەکە، بە دەستەمۆکردنی حکومەتی هەرێم و بە هاوخەتکردنی حزب و هێزە بورژوا ناسیونالیستە دەسەڵاتدارەکانی هەرێمەکە بە پێی ئەو ستراتیژ و ڕێڕەوانە.

بەدرێژایی تەمەنی بورژوا ناسیونالیستی کورد لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا، بەتایبەت دوو حزبی دەسەڵاتدار (پارتی) و (یەکێتی) نەک هەر خۆیان لەناو ئەو هاوکێشە و کێشمەکێشانەدا بینیوەتەوە وەک شتێکی ناچاری مێژوویی، بەڵکو بە پێی بەرژەوەندییە چینایەتییەکانیشیان هەمیشە بەشێکی چالاک بوون تیا و ئەو کەناڵە و ئامڕازە بوون کە لە ڕێگایانەوە ستراتیژە سیاسی و ئابووری و سەربازی و ئەمنییەکانی هێزە ناوچەییەکان و زلهێزە ئیمپریالیستەکانی جیهان، پیادەکراوە لەم هەرێمەدا.

ئەوەی لە ئێستادا تایبەتمەندی بەو ڕۆڵەی ئەوان دەبەخشێت ئەو بارودۆخە تازەیە لە تەرازووی هێزی ناوچەکەدا هاتەتەئاراوە لە نێوان زلهێزە ئیمپریالیستەکانی ڕووسیا و چین لە لایەک، و ئەمریکا و ڕۆژئاوا لە لایەکی ترەوە، لەگەڵ تەرازووی هێز لە نێوان هەردوو هێزی ناوچەیی تورکیا و ئێران، ئەویش بەداوی هێرشی تیرۆریستانەی (حەماس) لە (٧ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٣) و جەنگی جینۆسایدکردنی فەلەستینییەکان لەلایەن ئیسرائیل و شکستپێهانانی (حزبوڵڵای لوبنان) و ڕووخانی ڕژێمی ئەسەد لە سوریا.

هاوڕایی دوو وەزیری پێشمەرگە و سامانە سروشتییەکان لەگەڵ سەرۆک وەزیران لەم سەردانەدا هەمایەکی سمبولیکی هەیە بۆ ئەوەی کە لە هەردوو ڕووی؛ سیاسی-سەربازی و ئابوورییەوە حکومەتی هەرێم و ناسیونالیزمی دەسەڵاتداری هەرێمەکە مانەوەی دەسەڵات خۆیان لە هاوخەتی و بوون بە ئامڕازی چالاکی جێبەجێکاری ستراتیژە ئابووری و سیاسییە ئیمپریالیستییەکانی ئەمریکادا دەبیننەوە. ئەم ڕاستییە لە زمان وتەبێژی حکوومەتی هەرێمی کوردستانەوە، (پێشەوا هەورامانی) بەم شێوەیە لە (٢٣-٥-٢٠٢٥) گوزارشی لێکراوە: "لەم قۆناغە تازەیەدا؛ وەبەرهێنان و ئابوری و وزە لەسەر مێزی گفتوگۆی جەنابی سەرۆک وەزیرانن لەگەڵ بەرپرسانی باڵای ئەمریکا، … ئێستاش بابەتی وزەو وەبەرهێنان لە وزە، مەنەفێستی هەموو پەیوەندییەکان دەکاتەوە لەگەڵ وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا".

گرێبەستی سەد ملیاری، تەواوکەری گرێبەستەکانی ترامپی وڵاتانی کەنداو

(مەسرور بارزانی) لەمیانەی سەردانەکەیدا، سەرپەرشتیی واژۆکردنی دوو ڕێککەوتننامەی گرنگیشی کردووە بە بەهای (١١٠) ملیار دۆلار بۆ پەرەپێدانی کەرتی وزە لە هەرێمی کوردستان بە هاوبەشی لەگەڵ

کۆمپانیا ئەمریکییەکان، دیارە دیدارەکەشی لەگەڵ جێگری وەزیری مالییەی ئەمریکی لە پەیوەند بە قەرز و دابینکردنی پوڵ و سەرمایە (تەمویل-financing) بووە بە ئەو پڕۆژەیە.
لێرەدا ناچینە ناو باسی کێشەکانی هەردوو حکومەتی هەرێم و ناوەند لە پەیوەند بە یاسایی و ناسایی گرێبەستەکانەوە، هەروەک وەزیری نەوتی عێڕاق (حيان عبد الغني) ڕایگەیاند کە حکومەتی عێڕاق لەگەڵ ئەم گرێبەستانەی وزەدا نییە و "گرێبەستی لەو چەشنە و لەو ڕێککەوتنانە تەنها دەبێ لە لایەن حکومەتی فیدڕاڵەوە بێت، چونکە دەسیەی بەڕێوەبردنی سەروەت و سامانی نەوت لە دەستی ئەودایە".
بەڵام بەدڵنیاییەوە ئەم گرێبەستانە دەبنە خاڵێکی بەهێزی حکومەتی هەرێم، چونکە وەکو گرێبەستەکانی پێشووتر نین کە تەنها لەنێوان حکومەتی هەرێم و کۆمپانیاکانی نەوت و گازدا مۆرکرا بێت، بەڵکو لە پشتی ئەم گرێبەستانەوە حکومەتی ترامپ وەستاوە.
لە ڕاستیدا ئەم گرێبەستە تازانە بەشێکی تەواوکەری ئەو گرێبەستە ئابوورییە سەدان ملیار دۆلاریانەن کە ترامپ لە سەردانەکەیدا بۆ وڵاتانی سعودیە و کەنداو ئەنجامی داوە، بەم پێیەش پێگەی هەرێمی کوردستان لە ستڕاتیژی درێژماوەی سیاسی و ئابووری ئیمپریالیزمی ئەمریکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەهێزتر دەکات بەگشتی و بەتایبەتیش لەبەرامبەر حکومەتی ناوەندیدا.

گرێبەستی سەد ملیاری و هەژاری و بێکاری خەڵکی هەرێم

دوای ئەنجامدانی گرێبەستەکان، سەرۆک وەزیران (مەسرور بارزانی) لە پلاتفۆڕمی خۆی لە (ئێکس) نوسیوویەتی: "ئەم هەفتەیە ڕێککەوتنامەی گرنگی وزە واژۆ کران، گفتوگۆمان لەبارەی پەرەپێدانی بازرگانی لەگەڵ هاوبەشە ئەمریکییەکانمان و دابینکردنی خۆشگوزەرانی بۆ خەڵکی کوردستان و هەموو عێراق کرد".
لەسەر ئاستی جیهان زۆرێک لەو وڵاتانەی دەوڵەمەندن بە سامانی سروشتی وەک نەوت و گاز و زێڕ و ئەو کانزا دەگمەنانە کە لە پیشەسازی ئەلیکترۆنی هاوچەرخدا بەکاردەهێنرێن و کۆمپانیا زەبەلاح و مەتی-ناشناڵەکان تیایدا وەبەرهێنانیان کردووە، جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی ئەو وڵاتانە لە خراپترین بارودۆخی گوزەرانی ژیان و لەژێر سەرکوتی سیاسیدان، لە کاتێکدا کۆمپانیاکان بەهرەمەند بوون لە ملیارەها دۆلار وەک قازانج و کەڵەکەی سەرمایە، ئەمەش لەبناغەدا پەیوەستە بە گرتنەبەری ئەو سیستەمە ئابووری-سیاسییەوە کە چینی دارا و دەسەڵاتداری ئەو وڵاتانە گرتوویانەتەبەر، بەتایبەتیش لە گرتنەبەری نیولیبرالیزمی ئابووریدا، کە سیستەمێکە پەیوەستی بە دەستی کاری هەرزان و کرێکاری خامۆش و سەرکوتکراو هەیە.

هەرێمی کوردستان نموونەیەکی بەرجەستەی ئەو بارودۆخەیە، بەڕاگەیاندنی ئابووری سەربەخۆ و بە بازاڕکردنی نەوت و گازی هەرێمی کوردستان، لە (٢٠١٤)ی کابینەی هەشتەوە تا ئێستای کۆتایی تەمەنی کابینەی نۆ (ئایاری ٢٠٢٥) و بەر لە پێکهێنانی کابینەی دەیەم، قەرزەکانی حکومەتی هەرێم بۆ (٣٣) ملیار دۆلار مەزەندە دەکرێت، کە زیاتر لە (١٠) ملیار دۆلاری موچەی فەرمانبەرانی هەرێمی کوردستانە.
بەم پێیە ئەم وەبەرهێنانە تازەیەش بە پێچەوانەی بانگەشەی میدیاکانی سەر بە حزبی دەسەڵات و حکومەتی هەرێم، نەک هەر خۆشگوزەرانی ناهێنێت، بەڵکو دەبنە نەوەکانی داهاتوو چاوەڕێی دانەوەی چەند ملیارێکی تریش لە قەرزی حکومەت بن. ئەمەش واتا کەم بوونەوەی خزمەتگوزارییەکان و داسەپاندنی باجی زۆرتر بەسەر هاوڵاتیان و پاڵنانی ژیان و گوزەرانی کرێکاران و زەحمەتکێشان بە لێواری بێکاری و هەژاری و برسیەتی.
خۆشگوزەرانی نەک هەر لە ڕێگەی وەبەرهێنانی ئەم ملیارەها دۆلارانە و بە تاڵان بردنی سەروەت و سامانی گشتی کۆمەڵگە لە لایەن کۆمپانیاکانی ناوخۆ و دەرەکییەوە نایەتەدی، بەڵکو دروست بە وەلانان و هەڵپێچانی ئەو سیستمە ئابووری چینایەتییە دێتەدی کە دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیست و ئیسلامی سیاسی و تائیفی لە عێڕاق و لە کوردستانەکەیدا دایان سەپاندووە بە سەر جەماوەی کرێکار و زەحمەتکێشدا.
ئەمەش تەنها بە ڕێکخراوبوونی ئەو چینە زەحمەتکێشە دەبێت بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕانەوە، کە لەگەڵ چوونەپێشی هەر هەنگاوێک لە خەبات و ناڕازایەتییەکانی دەتوانێت پاشەکشە داسەپێنێت بەسەر دەسەڵات و بەسەر کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەتدا بە بەدەستهێنانی خۆشگوزەرانی، تا ئەو سنورەی لە ئاڵوگۆڕێکی تەرازووی هێزی چینایەتیدا توانای بەرپاکردنی شۆڕشی سۆشیالیستی و گرتنەدەستی دەسەڵاتی دەبێت.

نادر عەبدولحەمید
کۆتایی ئایاری ٢٠٢٥

لە دەروازەی پەیامەکەی ئۆجەلانەوە.. نادر عەبدولحەمید

پێشەکی

پەیامەکەی (عەبدوڵا ئۆجەلان) کە (٢٧-٢-٢٠٢٥) لە میدیاکان و دەزگاکانی ڕاگەیاندنی جیهاندا بڵاوکرایەوە، چوار مانگ بەدوای دەستپێشکەرییەکەی (دەوڵەت باخچەلی)دا دێت، کە سەرۆکی (حزبی بزووتنەوەی نەتەوەیی -مەهەپە)یە لە تورکیا و لە مانگی ئۆکتۆبەری (٢٠٢٤)دا ڕایگەیاند با (عەبدوڵڵا ئۆجەلان) "بێتە پەرلەمان و هەڵوەشاندنەوەی پەکەکە ڕابگەیەنێت".

دیارە لەم چوار مانگەدا ژێربەژێر گفتوگۆ و دانوسان لەئارادا بووە و ئەم پەیامەی (ئۆجەلان) ئەنجامی ئەوەیە لە چوارچێوە گشتییەکەیدا هاوڕاییەک هاتەتەدی لەنێوان ڕەوتێکی دەسەڵاتدار لە تورکیا؛ پێکهاتوو لە دوو حزبی (ئاک پارتی ئەردوگان و مەهەپەی باخچەلی) لەگەڵ ڕەوتی ئۆپۆزسیۆنی نەتەوەیی کورد لە تورکیا؛ (دەم پارتی) بە ڕاستەوخۆیی کە حزبێکی ناو پەرلەمانی تورکیایە و بە ناڕاستەوخۆییش لەگەڵ (پەکەکە)دا.

ئەم پڕۆسەیە لە دانوسان و گفتوگۆ لەنێوان ئەم دوو لایەنەدا، دەشێ تەمەنی لە چوار مانگ زیاتر بێت و خودی لێدوانەکەی (باخچەلی)یش، وەک دەستپێشکەری بۆ ڕاگەیاندنی پڕۆسەکە بۆ ڕای گشتی، ئاکامی لێک تێگەیشتنێکی ژێربەژێری پێشووتر بێت.

کۆمەڵگەی دیموکراتی ئۆجەلان و پەرەپێدانی سەرکوتی ئەردوگانی

ئایە ئەم دانوسان و گفتوگۆیە ئاکامی گرتنەبەری سیاسەت و ستڕاتیژی پەرەپێدانی ئازادی و دیموکراسییە لە لایەن دەسەڵاتی سیاسی هەردوو حزبی فەرمانڕەوا (ئاک پارتی و مەهەپە)؟ ئایە ئاکامی پەرەسەندنی هەرچی زیاتری دیموکراسییە لە ناوخۆی تورکیا؟

بۆ زانینی ئەوەی کە ئایە ئەم پڕۆسەی دانوسان و گفتوگۆیە بەشێکە لە پڕۆسەیەکی گشتی تری دیموکراتیزە بوونی دەسەڵات و دامەزراوە فەرمانڕەواییەکانی تورکیا، وەیا ئایە بەشێکە لە سیاسەت و ستڕاتیژێک بۆ پەرەپێدانی دیموکراسی؟ پێویست ناکات بگەڕێینەوە سەر مێژووی زیاتر لە دوو دەیەی ڕابردووی دەسەڵاتی ئەردوگان و ڕەوتەکەی کە چۆن تا هاتووە سەرکوت و کۆنەپەرستیی سیاسی و ناوەندییەتی دەسەڵات و هەتا تیرۆری دەوڵەتی و میلیتاریزەکردنی پەرەپێداوە، بەڵکو هەر لە ئێستاشدا دەبینین کە چۆن لە کاتی ئەم دانوسانەدا ڕۆژانە خەریکە شارەوانییە هەڵبژێردراوەکانی سەر بەخودی

(دەم پارتی)ش لادەخات و (قەییوم) لە شوێنیان دادەنێت، تا ئەوەی لەم ڕۆژانەدا (١٩-٣-٢٠٢٥) دەستەی گەندەڵی و تیرۆر سازکرا بۆ سەرۆکی شارەوانی ئەستەنبوڵ (ئیمام ئۆغلۆ) کە کاندیدێکی بەهێزی (حزبی جمهوری)یە بۆ ڕکەبەرایەتی ئەردوگان لە هەڵبژاردنی داهاتوو، بەو تۆمەتانەوە گرتیان و خستیانە کونجی زیندانەوە، هەروەک پێشووتریش لە (٢٠١٦)ەوە (سەلاح دەمیرتاش)یان خستەتە زیندانەوە. ئەمە جگە لەوەی ڕۆژانەش بەردوومانی کوردستانی عێراق دژ بە (پەکەکە) و سوریا دژ بە (پەیەدە) دەکات و پاڵپشتی سەربازی زەمینی و هەوایی گرووپە تیرۆریستە ئیسلامییەکان دەکات بۆ هێرشکردن بەسەر ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی (پەیەدە).
بەم شێوەیە زۆر سادە و ڕوون و ئاشکرا دیارە ئەم گفتوگۆ و دانوسانە نەک هەر هیچ پەیوەندییەکی بە دیموکراتیزەکردنی ئەم وڵاتە و دامودەزگا فەرمانڕەوایەتییەکەیەوە نییە، بەڵکو بە پێچەوانەوە، کێشکردن و بەشداری پێ کردنی ناڕاستەوخۆی بەشێک لە ئەپۆزسیۆنی تورکیایە کە بۆرژوا ناسیونالیستی کوردە لە فۆڕمی ڕەوتی ئۆجەلانیزمدا بۆ ناو پڕۆسەی قایمکردنی جێ پێی ئەردوگانیزم، تا بتوانێت ئەپۆزسیۆنی سەراسەری پاشەکشە پێ بکات، قەیرانەکانی ناوخۆ سنوردار بکاتەوە و سەرکەوتن لە هەڵبژاردنی داهاتوو بۆ ئەردوگان و ڕەوتە سیاسییەکەی مسۆگەر بکاتەوە.
گەشە و پەرەسەندنی سەرمایەداری لە تورکیا وەک هی تەواوی وڵاتان؛ لەوانە لە ئەوروپا و لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاش پێویستی نەک هەر بە دیموکراسی نەماوە کە بالۆرەی پێوە لێ بدات، بەڵکو پێویستی بە مەیدانداركردنی ڕەوتە نیو-نازییەکانی وڵاتانی ئەوروپی و فاشیزمی ترامپ و ئەردوگان-باخچەلی هەیە، کە ڕەوەندێکی جیهانییە لە گەندیدەگی سیستەمی سەرمایەداری و [illegible] دەسەڵاتی بورژوازی.
ڕەوتی ئۆجەلانیزمی ناوخۆی تورکیا، بە (دەم پارتی) و هەموو ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و کلتووری سەر بەو ڕەوتەوە، وە هەموو ئینسانێکی سادەی کۆمەڵگە لە کوردستانی تورکیا، بە ئەسک و پێستی خۆیانەوە، ڕۆژانە هەست بە تەنگبەرکردنەوەی ئازادییەکان و سەرکوت و شۆفێنیزمی نەتەوەپەرستیی تورکی و ڕەفتاری فاشیستانەی سوپا و پۆلیس دەکەن، ئەمە لە لایەک، لە لایەکی تریشەوە تیۆری و تێزەکانی (ئۆجەلان) پێدادەگرێت لەسەر خەبات بۆ هێنانەدی “کۆمەڵگەی دیموکراتی” کە تیایدا مافە نەتەوەییەکانی میللەتان و ئایینەکان و ...هتد دابین دەبن و یەکێتی و برایەتی گەلان و ئایین و مەزهەبەکان دێتەدی. نە (ئۆجەلان) و نە هیچ کەسێکی سەر بە ڕەوتی ئۆجەلانیزم ئەم ملهوڕییەی دەسەڵاتی سیاسی ئەردوگان-باخچەلی بە دەسەڵاتێکی

دیموکراسی دانانەن، هەتا پەیامەکەی (ئۆجەلان) جۆرێک ڕووبە ناسیونالیزمی تورک و بە دەسەڵاتی سیاسی ئێستای تورکیا، دەڵێت: کۆماری تورکیا دوای سەد ساڵ، ئەگەر بیەوێت لە سەدەی دووەمیدا ببێتە خاوەن یەکێتییەکی بەردەوام و هەمیشەیی، ئەوا تەنها لە ڕێگەی تاجدارکردنی دیموکراسییەوە دێتەدی. جا پرسیارەکە ئەوەیە ئایە (ئۆجەلان) و ڕەوتەکەی ئەم دانوسان و گفتوگۆیە دادەنێن بە پرۆسەیەک بە هێنانەدی ئەگەر نەشێڵین ئەو دیموکراسییەی کە جەنگە مەبەست و ئامانجیانە، ئەوا لانی کەم دیموکراسییەک بێت کە تورکیا بە یەکگرتووی بهێڵێتەوە لە بەرامبەر دووژمنەکانیدا کە هێزە هیژموونگەراکانی "مۆدێرنیتەی سەرمایەداری"ن و لە سەد ساڵی ڕابردوودا یەکێتی نێوان کورد و تورک و میللەتانی تری ناو کۆماری تورکیایان تێکداوە؟

(ئۆجەلان)، بە پێچەوانەی سۆشیالیزمی دەوڵەتی و نەخشەمەندی ئابووری لەسەرەوە بۆ خوارەوە، ئەو تیۆریزەی بۆ دیموکراتیکردنی کۆمەڵگە و ڕێکخراوکردنی ئابووری و سیاسی لە خوارەوە دەکات، بەبێ ئەوەی بانگەوازی شەڕشۆڕێک بکات لەسەرەوە دژ بە دەسەڵاتی سیاسی کۆنەپەرست و دژە ئازادی و دژە دیموکراسی فەرمانڕەوا لەناو دەوڵەتی تورکیا (ئەڵبەتە هەمان شتیش بۆ جمهوری ئیسلامی ئێران و دەوڵەتی عێراق و سوریا و وڵاتانی تری جیهانیش ...)، دەکرێ ئەمە وەک بنەمای فکری ئەم سازانە لەگەڵ دەسەڵاتی فەرمانڕەوای ئەردوگان-باخچەلی و سازانی (پەیەدە) لەگەڵ دەوڵەتی تازەی دەستبەکاربووی (دەستەی ڕزگاری شام) و دوو ڕێژی تریش سازانی (پژاک) لەگەڵ (جمهوری ئیسلامی ئێران) دابنرێت.

دیارە بیرکردنەوەیەکی زۆر قووڵی ناوێت تا بزانرێت لەژێر سایەی ڕژێمە بورژوا قەومی و ئیسلامییەکانی تورکیا و جمهوری ئیسلامی ئێران و دەوڵەتی تازەی دەست بەکار بووی (دەستەی ڕزگاری شام) لە سوریا، ناتوانرێت لە ژێرەوە کۆمەڵگای ئەو وڵاتانە دیموکراتیزە بکرێن. پێش مەرجی هاتنەدی وەها ئاڵوگۆڕێک، ڕووخان و وەلانانی ئەم ڕژێمە سیاسی و دەسەڵاتە چینایەتییانەی بورژوازییە لە میانەی خەباتێکی چینایەتی شۆڕشگێڕانەوە، یا لانی کەم لاچوونی کاتی دەسەڵاتیان لە گۆشەیەکی وڵاتەکەدا، وەک کوردستانی سوریای دوای (٢٠١١)، یان پێشووتری هەرێمی کوردستانی عێراق لە (١٩٩١)، کە بۆشاییەکی سیاسی دەسەڵاتدارێتی دێتەدی و بوار دەڕەخسێنێت تا بزووتنەوە و هێزە کۆمەڵایەتییە سیاسییەکان لەو گۆشە لە وڵاتەکەدا ئەجیندای خۆیان پیادە بکەن.

دەشێ لای (ئۆجەلان) و ڕەوتەکەیەوە بەڵگە و ئارگومێنت بهێندرێتەوە بۆ سەلماندنی ئەوەی کە ئەم دانوسان و گفتوگۆیە کێشمەکێشێکە و

تیایدا بوار هەیە بۆ ڕێکخراوکردنی دیموکراسیانەی کۆمەڵگە لە خوارەوە بەسەر ئەم دەسەڵاتانەدا و بەدژی ئیرادەیان بسەپێندرێت، بەڵام نهێنی ئەم پرۆسەی گفتوگۆ و دانوسان و دەست تێکەڵاو کردنە لەگەڵ دەسەڵاتدا لە ئێستای تورکیا و سوریا و دوو ڕۆژی تر لە ئێراندا، لە لێکدانەوە و شیکاری فکری و ئایدیۆلۆژیدا نییە، بەڵکو لە جەوهەرێکی واقعی عەمەلیدایە کە ئەویش ناوەڕۆکی چینایەتی و ناسیونالیست بوونی ئەم ڕەوتەیە کە بە بەدەستهێنانی ئازادی نەتەوەیی لە شکڵ و فۆرمی مافی فەرهەنگی و کلتووریدا ئامادەیە ببێت بە بەشێک لە پرۆسەی بەهێزکردن و پارسەنگ ڕاگرتن بۆ ڕەوتی ئەردوگان-باخچەلی کە ڕۆژانە خەریکی هەڵپەچانی دیموکراسی و داسەپاندنی سەرکوتی سیاسی و چەوسانەوەی چینایەتین لە سەراسەری تورکیادا. ئەمەبێتە بە سەقامگیرکردنی دەسەڵاتی ئیسلامی سیاسی (ئەحمەد ئەلشەرع) لە سوریا و (جمهوری ئیسلامی ئێران)یش ئامادەن.
گفتوگۆ و دانوسانێک کە دەریچەیەک دەکاتەوە بۆ بەدەستهێنانی مافە دیموکراتییە نەتەوەییەکان، لای خەڵکانێک لە کوردستانی تورکیا کە لە سەد ساڵی ڕابردوودا نەوە لەدوای نەوە لەژێر نکۆڵیکردن لە بوون و زمان و فەرهەنگ و لەژێر زەبروزەنگ و چەوسانەوەیەکی ڕەگەزپەرستانەی نەتەوەییدا بوون، دیارە مایەی خۆشحاڵی و مایەی هەستکردنیانە بە ئازادی، و لەم ڕۆژانەدا و بە بۆنەی ئاهەنگەکانی نەورۆزەوە، ئەم هەستکردنە بە سەرفرازی و ئاسۆیەک بە ڕزگاربوون لە زوڵم تەواو دەبینرێت، بەڵام لە درێژماوەدا، بە قایمکردنی پایەکانی ئیستیبداد و کۆنەپەرستیی دەوڵەتی بۆرژوا ناسیونالیستی تورکیا، باجی ئەم خۆشحاڵی و هەستکردن بە ئازادییە کاتییەی ئێستا دەبێتە کۆت و بەندێکی سەختتر بە سەر ژیان و چارەنوسی زووربەی هەرەزۆری خەڵکە زەحمەتکێش و ڕەنجدەرەکەی لە ئایندەدا، هەروەک لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا ئەزموونی دەکەین.

واوەتر لە ئاڵوگۆڕی جیهانی و قەیرانی فەرمانڕەوایەتی
پرسیارە سەرەکییەکە ئەوەیە کە چ شتێک هۆکاری بابەتی هاتنەئارا و سەرهەڵدانی ئەم پرۆسەیە لە گفتوگۆ و دانوسان و ڕاگەیاندنی بە ڕای گشتی لە ئێستادا؟
زۆرێک لە نوسەران لە لێکۆڵینەوە و شیکاریدا، باس لەو دوو هۆکاری ئاڵوگۆڕی جیهانی و بنبەست و قەیرانی فەرمانڕەوایەتی دەکەن، وەک بنەمای ئەم دانوسان و گفتەیە. بەدڵنیاییەوە ئەم هۆکارانە ڕۆڵیان هەبووە و هەیە کە دواتر ئاماژەیان پێدەدەم، بەڵام پرۆسەیەکی مێژوویی و ڕیشەیی تر لە ژێرەوە ئەمەی کردۆتە پێویستییەکی لەچار نەهاتوو، بەر لەم ئاڵوگۆڕ و قەیرانانە، کە ڕۆڵی خۆیانی تێدا

دە ببینن.
ئەم پڕۆسەیەی گفتوگۆ و دانوستانە بەر لەوەی ئاکامی ترس و نیگەرانی دەوڵەتی تورکیا بێت لە ئاڵوگۆڕە جیهانی و ناوچەییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، بەر لەوەی ئاکامی قەیرانی فەرمانڕەوایەتی و مانەوەی دەسەڵاتی ئەردوگان و هەوڵ و تەقەلا بێت بۆ دەربازبوون لێیان، بەرهەمی پەرەسەندنی سەرمایەداری تورکیایە بە ئاستێک کە کردوویەتییە زلهێزێکی ئابووری سەربازی ناوچەیی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا و دەرفەتی بۆ ڕەخساندووە تا سیاسەتی فراوانخوازی و میلیتاریستی و داگیرکاری پیادە بکات.
ڕیفۆڕمە ئابوورییەکانی تورکیا لە دەیەی حەفتا و هەشتاکانی سەدەی بیست، بە ڕووهێنان بە سیاسەتی ئابووری نیولیبرالیزم، بنەمایەکی ڕەخساند بۆ پەرەسەندنی ئابووری و هاتنەئارای بورژوازییەک کە وێڵی پەیداکردنی بازاڕی دەرەکی بێت؛ بە ساغ کردنەوەی بەرهەمەکان و دابینکردنی سەرچاوەکانی کەرەستەی خاو و هەناردەکردنی سەرمایە واتا وەبەرهێنان لە دەرەوەی وڵاتدا. دامەزراندنی چەندین بنکەی سەربازی لە دەرەوەی تورکیا لە وڵاتانی ئەفریقیا و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، هەوڵدان بۆ ئەندامێتی (یەکێتی ئەوروپا) و پێکهێنانی جۆرەها پەیوەندی و دامەزراوەی ئابووری و فەرهەنگی و سیاسی نێوان وڵاتانی تورکی-زمان بە دەستپێشکەری دەوڵەتی تورکیا، وەبەرهێنانی کۆمپانیاکانی تورکیا لە هەرێمی کوردستان و لە عێڕاق و پڕکردنی بازاڕەکانیان بە کاڵای بەرهەمهاتووی تورکیا، … بەشێک لە دیاردە و ڕواڵەتەکانی ئەو واقعە مێژووییەن.
ئەم پڕۆسەیە دەبوو لە ئاستی فکری و ئایدیۆلۆژیشەوە ناسیونالیزمی تورکی عەلمانی لە قاڵب و لە چوارچێوەی بەرتەسکی سنورەکانی دەوڵەتی تورکیا دەرباز بکات و پشت ئەستووری بکات بە ئایدیۆلۆژیایەک کە لە سنورەکانی تورکیا واوەتر بڕوات. بەم پێیە زیندووکردنەوەی کەلەپووری ئیمپراتۆڕیی عوسمانی و گەشەی ئیسلامی سیاسی و بە دەسەڵات گەیشتنی ئەو ڕەوتە، زەرورەتێکی ئەو پەرەسەندنە ئابوورییە بوو، وە ئەگەر ناسیونالیزمی تورکی ئەم نوێبوونەوە و وەرچەرخان (شیفت)ەی لەخۆیدا ڕوونەدابا نەیدەتوانی نوێنەری بەرژەوەندییەکانی سەرمایەی کۆمەڵایەتی و دەسەڵاتی بورژوازی بێت، بەمانایەک ڤێرژنی تازەی ناسیونالیزمی تورکی، واتا ناسیونالیزمی (نیو-عوسمانیزم) زەرورەتێکی پەرەسەندنی سەرمایەداری تورکیا و پەلهاویشتنیەتی بە دەرەوەی سنورەکانی خۆی، نەک گەڕانەوە بۆ دواوە بۆ سەردەمی عوسمانی.
جا پێ بە پێی ئەو پەرەسەندنە ئابوورییە، کێشمەکێشی فکری و سیاسی و حکومی لەنێوان ڕەوتە ناسیونالیستە جۆراوجۆرەکانی تورکی ناو

تورکیا و دامەزراوەی سەربازی و سیخوڕی ئەو وڵاتە پەرەی سەند و لە دوا ئاکامدا ئیسلامی سیاسی توانی وەک قەرزنی تازەی ناسیونالیزمی تورکی و نوێنەری ئەو گرایش و مەیل (ترێند)ەی سەرمایەداری و نیولیبرالیزم باڵادەست بێت، وە لە پڕۆسەیەک لە کێشمەکێشی جۆرەها گرایش و مەیلی ناکۆک و دژ بەیەکی ناوخۆی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی و هەتا ناوخۆی حزبی (ئاک پارتی)ش، ئەردوگانیزم توانی سەرکەوتوو بێت و ببێتە ڕەوتی زاڵ و نوێنەری ستڕاتیژی ئابووری و سیاسی و میلتاریزمی دەوڵەتی تورکیا.

لە بارودۆخێکی جیهانیدا کە باڵادەستی لیبرالیزمی بورژوازی جیهانی و پاشەکشەی کرێکار و چەپ و سۆشیالیزم بوو، ئەم پەرەسەندنی سەرمایەدارییە لە تورکیا، لە بەشی کوردستانەکەیدا؛ هاوڕای پەرەپێدانی شارنشینی و فراوانبوون و بەهێزبوونی بنکەی ئابووری سەرمایەدارانی کوردی، نەوەیەکی نوێی خوێندەوار و دەستڕاگەیشتووش بە میدیا و سەرچاوەی ڕۆشنیری جیهانی هاتەئاراوە، کە بوونە پایە و بنکەی کۆمەڵایەتی هێزگرتنی ناسیونالیزمی کورد، وەک بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسی بەرفراوان و بەهێز لەناوخۆی شارە گەورەکانی تورکیادا، نەک هەر لە بەشی کوردنشینەکەیدا، بەڵکو لە شارێکی سەروو پانزە ملیۆنی وەک ئستەنبوڵیشدا.

بزووتنەوەی چەکداری (پەکەکە) سی چل ساڵ لەرەوپێش خۆی چەقی قورسایی و نوێنەری ناسیونالیزمی کورد بوو لە تورکیا، بەڵام بەو ئەندازەیەی کە توانی میکانیزمێک بێت بۆ گەشەپێدانی ئەو بزووتنەوە کۆمەڵایەتییە ناسیونالیستییەی کورد لەناو شارە گەورەکانی تورکیادا و وەک (ڕووی دووەمی دراو)ی خۆی لێ بکات، ئیتر خۆی ئەو ڕۆڵەی جارانی نەماوە و بگرە دەستوپێگیری بزووتنەوە ناوخۆییەکەی شارە گەورەکانیشە. ئەمەش بەدروستی لە پەیامەکەی (ئۆجەلان)دا هاتووە کە (پەکەکە) سەردەمی بەسەرچووە و پەیامە مێژووییەکەی خۆی هێناوەتەدی و پێویستە خۆی هەڵوەشێنێتەوە.

کێشەی ئێسەی دەسەڵاتی دەوڵەت و ڕژێمە سیاسییەکەی تورکیا، (پەکەکە) نییە، بەڵکو (پەکەکە) بەکاردەهێنێت تا لەژێر پەردەی بەرنگاربوونەوەی تیرۆردا هەوڵبدات لەمپەر بخاتە بەردەم ئەو بزووتنەوە ناسیونالیستییە کوردییە بەهێزەی ناوخۆی شارە گەورەکانی تورکیا و لە پەرەسەندنی بخات، لە قاڵبی بدات و پاشەکشەی بەسەردا بسەپێنێت و بیکاتە پاشکۆی ستڕاتیژی خۆی.

پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەداری لە تورکیا، وەک پڕۆسەیەکی مێژوویی و ناکۆک لە هەناوی خۆیدا، خوڵقێنەری ئەم ناکۆکییە کۆمەڵایەتییە سیاسییەی نێوان ئەم دوو ڕەوتە بورژوا ناسیونالیستەی تورکی و کوردییە. دیارە کێشمەکێش و ململانێی ئەو دوو ڕەوتە دەگۆڕێتەوە بە

کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدە و سەرەتای سەدەی بیست، بەڵام لە کۆتایی سەدەی بیست و سەرەتای سەدەی بیست و یەکدا ڕووبەڕووی ئاسێکی تر و حاڵەتێکی جۆرایەتی تر لەو کێشمەکێش و ناکۆکی□ی□ین، کە پەرەسەندنی سەرمایەداری نیولیبرالیزم لەو وڵاتە هێناویەتە ئاراوە، وە دیسان هەر ئەم پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەدارییەشە کە ئەم دووو ڕەوتە کێش دەکات بۆ یەکلاکردنەوەی ئەم ناکۆکییە بە گفتوگۆ و دانوسان، بۆ هێنانەدی ئاسایشی کۆمەڵایەتی سیاسی ناوخۆ و سەقامگیریی ڕژێمی سیاسی تا هەرچی زیاتر بردنەپێشەوەی ئەم ڕەوەندە لە پەلهاویشتن و فراوانخوازی سەرمایەداری تورکیا پەرە پێ بدات.

بەمانایەک بەرەوپێشچوونی هەرچی زیاتری سەرمایەداری تورکیا و پەلهاویشتنی بۆ دەرەوەی و□□ات و فراوانخوازییەکەی، بە هەموو قەیرانەکانییەوە، بنچینەیی ترین خاڵ و زەرورەتی دانوسان و گفتوگۆی نێوان ئەم دوو ڕەوتە ناسیونالیستەیە لەناو دەوڵەتی تورکیادا. هەردوو لا ل□ پ□س□یەکی مێژوویی کێشمەکێش و بەئامادەبوونی زەمینە مادییەکانی گفتوگۆ، لە ئێستادا ئامادەیيان هەیە بۆ دانوسان، و پاکانەی فکری و ئایدیۆلۆژی خۆشیان هەیە بۆی.

(ئۆجەلان) باس لە هاوپەیمانەتی و (پەیوەندی نێوان کورد و تورک؛ به درێژایی زیاتر له هەزار ساڵ) دەکات کە هێزە هیژموونگەراکانی "مۆدێرنیتەی سەرمایەداری" وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژاوا بەدرێژایی دوو سەد ساڵی ڕابردوو ئامانجیان تێکدانی ئەم هاوپەیمانەتییە بووە. وەباس لەو گۆڕانکارییە جیهانیانە دەکات دوای ڕووخانی (بلۆکی ڕۆژهەڵات- س□قی□ت) کە ئەویش پەرەسەندنی ئازادی بیروڕایە لەناو تورکیا و کاڵبوونەوە و چوونەدواوەی نکۆڵی کردنە لە شوناسی نەتەوەیی کورد لە تورکیا، بۆیە زەمینە لەبار بووە و ئێستا کاتی ئەوەیە کە یەکێتی میللەتانی ناو کۆماری تورکیا لە دژی هێزەکانی هیژمونگەرای "مۆدێرنیتەی سەرمایەداری"، بە زیندووکردنەوەی هاوپەیمانەتی و پەیوەندی هەزار ساڵەی تورک و کورد پتەو بکرێت.

واوەتر لە تاکتیکی سیاسی

لە دەیەکانی ڕابردوودا هاوکات لەگەڵ ئاڵوگۆڕە جیهانی و ناوچەییەکان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هەوڵدانی دەوڵەتی تورکیا لە ئارادا بووە بۆ گفتوگۆ و دانوسان لەگەڵ ئۆپۆزسیۆنی نەتەوەیی کورد لە تورکیا لە ژێرناوی کۆتاییهێنان بە تیرۆر و بە کێشەی چەکداری (پەکەکە).

بەدرێژایی سا□□انی نەوەتەکانی سەدەی بیست ژێربەژێر گفتوگۆ لەئارادا بووە و (پەکەکە) چەند جارێک یەک-لایەنەش شەڕی ڕاگرتووە، تا ئەوەی بەدوای ش□ش□کانی باکوری ئەفریقیا، گفتوگۆیەک لە

(٢٠١٣)دا هاتەئاراوە و ڕای گشتی لێ ئاگادارکرایەوە، بەڵام ڕژێمی سیاسییە یەک لەدوای یەکەکانی تورکیا، لەوانەش ڕژێمی (ئاک پارتی)ی ئەردوگان لە چوارچێوەیەکی تاکتیکی سیاسیدا مامەڵەیان لەگەڵدا کردووە بە کەمکردنەوەی کاریگەری ئاڵوگۆڕە دەرەکییەکان لەسەر تورکیا و وەڵامدانەوە بە قەیران و کێشە ناوخۆییەکانی دەسەڵات.
بەڵام لە ئێستادا، وەڕای ئەو بنەمایە لە پەرەسەندنی سەرمایەداری بە هێنانەئارای ناکۆکییەکە و بە فشاردانان لەسەر هەردوو ڕەوتی ناسیونالیستی کوردی و تورکی بە چارەسەرکردنی کە لەسەرەوە ئاماژەمان پێداوە، بەڵێ وەڕای ئەم بنەمایە، ئاڵوگۆڕە جیهانی و ناوچەییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش زۆر ڕیشەییتر، قوڵتر و بەرفراوانترن لەوەی کە لە دەیەکانی ڕابردوودا لە ئارادا بوون، وە چوارچێوەیەکی گشتی جیۆپۆلەتیکی تازەیان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هێناوەتە ئاراوە کە لە ئێستادا ئەم پڕۆسەی دانوسان و گفتوگۆیەی ناوخۆی تورکیا لەناویدا لە ئارادایە، ئەمەش دەبێتە پاڵپشتی ئەو پڕۆسە ئابوورییەی کە زەرورەتی چارەسەرکردنی ناکۆکییەکەی پێویست کردووە، بۆیە لە ئێستادا ئەم ئاڵوگۆڕانە وادەکات کە دانوسان و گفتوگۆ بێتەسەر مامەڵەکردنێکی جدی تری کێشەکە و واوەتر بڕوات لە مەسەلەیەکی تەنها تاکتیکی، بەتایبەت دوای ڕووخانی ڕژێمی ئەسەد لە سوریا، کە نەک هەر بووە پێشڕەوی هیژموونی تورکیا لە ناوچەکە، بەڵکو سنووری هیژموونییەکەشی نزیک کردەوە لە سنووری هیژموونی دەوڵەتێکی فراوانخوازی ڕەگەزپەرست و فاشیستی ئایینی وەک (ئیسڕائیل)، کە مایەی بەریەککەوتنی هەرچی زیاتری بەرژەوەندییەکان و ستڕاتیژی سیاسی و سەربازی ئەو دوو زلهێزەیە لە ئایندەدا؛ نەک هەر لە ناوخۆی سوریادا، بەڵکو لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیشدا، کە تیایدا (ئیسڕائیل) دەتوانێت کارتی بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد بەکاربهێنێت لە کێشمەکێشدا دژی ڕکابەرە ناوچەییەکانی وەک تورکیا، کە دیارە ئەمەش هەستیاری و نیگەرانی بە دەسەڵاتی شۆڤێنیستی لە تورکیا دەنێتەئاراوە.

یەکانگیربوونی دوو فاکتەر

لایەک ئەوە پەرەسەندنی سەرمایەداری تورکیایە کە زەمینەی مادی هێناوەتەئاراوە بە فراوانخوازی و پەلهاویشتن و ڕۆڵبینینێکی چالاکانەی سیاسی و سەربازی لە ئاڵوگۆڕە ناوچەییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و لایەکیش ئاڵوگۆڕەکان چۆن لە ناوخۆی ئەم وڵاتەدا ڕەنگدانەوەیان دەبێت و پێویستە چ بکرێت تا بەربەستێک بهێندرێتەئاراوە لەبەردەم نیگەرانی و مەترسییەکاندا. لەڕووەوە

هەردوو بزووتنەوە بۆرژوا ناسیونالیستە تورکیی و کوردییەکە، وەک حزب و دەوڵەتە سیاسییەکانیان، (ئاک پارتی و مەهەپە) لە لایەک و (دەم پارتی و پەکەکە)ش لەلایەکی ترەوە دەکەونە پڕۆسەیەکی دانوسان بۆ پاشەکشەکردن بەیەکتری بۆ جێگە و شوێنێک کە بتوانن سازش لەگەڵ یەکتر بکەن و بەیەک بگەن، پاشان پێکەوە ئەم پڕۆسەیەی گەشەی سەرمایەداری نیولیبرالیزم و سیاسەتی ئیمپریالیستانەی دەوڵەتی تورکیا و فراوانخوازییەکەی بەرنەپێشەوە و ناسیونالیزمی کوردیش پشک و بەشی خۆی لێ وەرگرێت.
بەدنیاییەوە لە حاڵەتی بەیەک گەیشتن و لەیەک تێگەیشتن و بەمانایەک سەرکەوتنی ئەوەی پێی دەڵێن "پرۆسەی ئاشتی" کێشمەکێشی ئەو دوو دەوڵەتە ناسیونالیستە هەر بەردەوام دەبێت، بەڵام لە چوارچێوەیەکی سیاسی مێژوویی تر و لە ئاستێکی تردا، هەروەک چۆن لە عێراقدا هەردوو دەوڵەتی بۆرژوا ناسیونالیستی کوردی و عەرەبی؛ بە سوونی و شیعییەکەیەوە، بەیەک گەیشتوون و لە دەسەڵاتدا هاوپشکن و پرۆسەیەکی هاوبەش بەدزی کرێکار و زەحمەتکێشی سەراسەری عێراق بەڕێوە دەبەن، بەڵام هەموو مێژێکیش لە کێشمەکێش و دانوساندان لەسەر پچڕینی بەش و پشکی ئابووری و سیاسی زیاتر بۆ هەر لایەکیان، وەک کرێکار و زەحمەتکێشی کورد و عەرەب و شیعە و سوننەش دەکەنەوە بەگژیەکدا بۆ ئەو مەبەستە. بەهەمان شێوەش لەوانەیە لە تورکیا (وە دوو مێژی تریش لە سوریا و لە ئێران) ئەم سیناریۆیە بەڕێوە بچێت.
بەڵام لە ئێستادا ناسیونالیزمی تورکی زۆر لە دەسەڵاتی ناوەندی بەغدای دوای ڕووخانی ڕژێمی بەعس (٢٠٠٣) و ئێستای دەسەڵاتی ناوەند لە (دیمەشق)، بەهێزترە و چاوەڕوانی پێدانی ئیمتیازی بەشداری دەوڵەت بە ناسیونالیزمی کورد لە تورکیا لە شوێنی خۆیدا نییە، چوونکە لە لایەنی هەردوو حزبی دەسەڵاتەوە بە فەرمی شتێک لە ئارادا نییە بەناوی گفتوگۆ و دانوسان، بەڵکو داوایەکی ئەوان لە ئارادایە بە کۆتاییهێنان بە تیرۆر و چالاکی سەربازی (پەکەکە) و هەڵوەشاندنەوەی. دیارە ژێربەژێر لە دانیشت و یەکتربینینەکانی شاندی (دەم پارتی) لەگەڵ هەردوو حزبی دەسەڵات (ئاک پارتی و مەهەپە) وادە و پەیمانێک لە ئارادایە، بەڵام لانی کەم لە هەنگاوی یەکەمیدا ئەم وادە و بەڵێنانە لە کرانەوە بەڕووی هەندێ مافی فەرهەنگی و کلتووری نەتەوەیی، و ئازادکردنی (ئۆجەلان) لە زیندان زیاتر تێ ناپەڕێت، کە پێ دەچێت دەوڵەتی بۆرژوا ناسیونالیستی کورد لە کوردستانی تورکیا وەک هەنگاوی یەکەم پێی ڕازی بێت و لە پەناویدا ببێتە بەشێک لە پرۆسەیەکی درێژدان بە دەسەڵاتی دەوڵەتی ئەردوگانیزم بە پاراستن و پێشخستنی سەرمایەداری نیولیبرالیزمی تورکیا بە سیاسەتی فراوانخوازی ئیمپریالیستانەیەوە. … ماویەتی …

کۆتایی مارسی ٢٠٢٥

چەند خاڵێک سەبارەت بە ئاڵوگۆڕەکانی سوریا.. نادر عەبدولحەمید

ئەوەی ڕوویدا لە سوریا، بە پێشڕەوییە سەربازییەکانی (دەستەی ڕزگاری شام) و ڕووخانی خێرای ڕژێمی (بەشار ئەسەد) لە (٨-١٢-٢٠٢٤)دا، ئاکامی پڕۆسەیەکی مێژوویی لانی کەمی سێ دەیەی ڕابردووە (١٩٩٠-٢٠٢٤) کە ئەم وڵاتە و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست پیا تێپەڕیوە.

ئەم پڕۆسەیە دوو ڕەوندی ناوخۆیی و دەرەکی؛ جیهانی و ناوچەیی تیایدا بەشدارن.

کۆنتڕۆڵی دەوڵەت بەسەر ئابووری ئەم وڵاتە و لەژێر ناوی سۆشیالیزمی عەرەبی (بەعسی)دا، لە میانەی سێ دەیەی سا□□انی شەستەکان و حەفتاکان و هەشتاکانی سەدەی بیست، ژێرخانی ئابووری سەرمایەداری ئەم وڵاتەی پەرەپێدا و ئەم سەرمایەدارییە دەوڵەتییە گەشەیەکی بەرچاوی بەخۆیەوە بینی تا ئەوەی لە دەیەی نەوەتەکاندا، پڕۆسەی ڕادەستکردنی کەرتی گشتی بۆ دەستی کەرتی تایبەت دەستی پێکرد.

هەرچەندە لە دەیەکانی ڕابردوو کەرتی تایبەت هاوکاری و دەستگرۆیی کرابوو لەلایەن دەوڵەتەوە، بەڵام ئەوەی کە لە دەیەی نەوەتەکانی سەدەی بیستەوە لەسەر دەمی (حافز ئەسەد) وەڕێخرا و پاشان لە سەرەتای هەزارەی دووەمەوە لەسەر دەستی کوڕەکەی (بەشار ئەسەد) گوڕێکی خێرای پێدرا پڕۆسەی گواستنەوەی کەرتی گشتی بۆ کەرتی تایبەت و شیفتی سەرمایەداری دەوڵەتی بوو بۆ سەرمایەداری نیولیبرالیزم.

داڕمانی بلۆکی ڕۆژهەڵات، بلۆکی سەرمایەداری دەوڵەتی س□قی□ت لەبەرامبەر بلۆکی ڕۆژاوای سەرمایەداری بازاڕی ئازاد و نیولیبرالیزمدا، گوڕ و خێرایی بەخشی بەم پڕۆسەیەی شیفتی سەرمایەداری دەوڵەتی بۆ سەرمایەداری نیولیبرالیزم لە هەموو

وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، لەوانە: لە تورکیا، میسر، عێراق و سوریەدا کە مۆدێلی سەرمایەداری دەوڵەتیان پیادە کردبوو.
تا ئەو شوێنەی کە پەیوەستە بە سوریاوە، ئاکامە کۆمەڵایەتییەکانی پیادەکردنی ئەم سیاسەتە ئابوورییەی نیولیبرالیزم لە ماوەی دوو دەیە (٢٠ ساڵ)دا، واتا لە دەیەی نەوەتەکانی سەدەی بیستەوە تا دەیەی یەکەمی دوو هەزارەکان (١٩٩٠-٢٠١٠) بووە هۆی هەڵتەقینی جۆرەها کۆمپانیا و پڕۆژەی ئابووری و قۆرخکردنی بازاڕ و بازرگانی لەلایەن سەرمایەداران و بازرگانانێک کە نزیک لە ئەڵقەی دەسەڵات و بنەماڵەی ئەسەد بوون و لە بەرامبەریشدا هەژاری و بێکاری و پەراوێزنشینی جەماوەری زەحمەتکێش لە دەوروبەری شارەگەورەکان و گەڕەکە فەقیر نشینەکاندا پەرەیان سەند.
بەم شێوەیە کۆمەڵگە هەرچی زیاتر بەرەو قوتبی بوونەوەی چینایەتی چوو، لایەک کەمایەتییەکی خاوەن سەروەت و سامان و قۆرخکاری بازار و قوتی جەماوەر کە دەسەڵاتی سیاسی بەپشتیانەوەیە، لایەکیش جەماوەرێکی بەرین لە کرێکار و زەحمەتکێش و توێژگەلێکی فەقیر و بێدەرەتان لە کۆمەڵگەدا، کە بە هەر بێزاری و ناڕەزایەتییەک کە لەو ژیانەی هەیانە دەبوونە جێگەی چاودێری و بەدواداچوونی دەزگاکانی ئاسایش و پیاوانی ڕژێم و تەنگپێهەڵچنینان و ڕاوەدوونان و گرتن و شکەنجەیان.
ئەوەش لەیاد نەکەین کە ئیستیبدادی دەوڵەتی و دامودەزگای سەرکوتگەر هەر جۆرە نەفەسێکی ئازادانەی فکری و سیاسی و ڕێکخراوەیی لە هاوڵاتیان بڕیبوو. لێرەوە زەمینە خۆش بوو تا ناڕەزایەتی کۆمەڵایەتی و چینایەتی تێکەڵ بە ناڕەزایەتی فکری و سیاسی ڕۆشنبیران و ڕەوتە فکری و سیاسییەکان ببێت.
ئەمەش لە کاتێکدایە کە (بەرەی نیشتیمانی پێشکەوتووخواز) کە حزبی بەعس لە سوریا دامەزرێنەری بووە لە (١٩٧٢) و ڕابەرایەتی دەکرد تا هەڵوەشانەوەی لە (٢٩-١-٢٠٢٥) دوای ڕووخانی بەشار ئەسەد، ئەم بەرەیە لە دە (١٠) حزب و دوو یەکێتی سەندیکای کرێکاران و جوتیاران پێکهاتبوو، کە ناوی زووربەی حزبەکانیش وشەی سۆشیالیستی یا کۆمۆنیستی تێدابوو. ئەم بەرەیە لە ڕووکەشدا دیموکراسییەتی فرە حزبی نیشان دەدا، بەڵام لە ناوەڕۆکدا بە شەرعییەتدان بوو بە دەسەڵاتی ئیستیبدادی دەوڵەت کە ناسیونالیزمێکی سێکیولار ئەگەر بە ڕواڵەتیش بێت دژە ئیمپریالی و زایۆنیستی بوو.
جا بۆیە سەیر نییە ئەو ڕەوتە سیاسیانەی کە بوونە ئۆپۆزیسیۆن و دژ بەو جۆرە لە پێکهاتەی دەسەڵاتی سیاسی بوون لە سوریا بریتی بوون لە ڕەوتەکانی ئیسلامی سیاسی کە دژە سێکیولار و دژە سۆشیالیست و دژە کۆمۆنیست و دژە ئازادی ژن و هەرجۆرە پێشکەوتووخوازییەک بوون و

توانیان ببنە ڕەوتی زاڵی فکری و سیاسی بەسەر ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکانی جەماوەردا، هەر بەیەش کاتێک لەگەڵ شۆڕشەکانی باکوری ئەفریقیا، جەماوەری زەحمەتکێش و ئازادیخواز لە سوریا لە (٢٠١١) دەستیان کرد بە جموجوڵێکی شۆڕشگێرانە و لە چەند شارێک ڕاپەڕین، بە خێرایی لە لایەن ئەو ڕەوتانەوە قۆزرایەوە و کرا بە جەنگێکی کۆنەپەرستانەی خوێناوی و ماڵوێرانکەر لە سوریا، کە ئەو وڵاتەی کردە مەیدانێک بۆ کێشمەکێشی جیۆپۆلتیکی نێوان زلهێزە ئیمپریالیستە جیهانی و ناوچەییەکانی وەک وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژاوا و ڕووسیا و جمهوری ئیسلامی ئێران و تورکیا و سعودیە و وڵاتانی کەنداو و بەناڕاستەوخۆش چين.

ئاکامی جەنگی ناوخۆ و کێشمەکێشی جیۆپۆلیتی زلهێزە جیهانی و ناوچەییەکان لە ئازاری (٢٠١١) وە تا دێسمبەری (٢٠٢٤) بووە ڕووخانی ڕژێمی ئەسەد و بەدەسەڵات گەیشتنی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی بە پشتیوانی دەوڵەتی تورکیا و موبارەکبادی وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژاوا و دۆڕانی زلهێزەکانی وەک ڕووسیا و ئێران.

شایەنی باسە کە میدیاکانی بورژوا لیبراڵی ئیمپریالیستی و بورژوا کۆنەپەرستی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە ئۆپۆزسیۆن و دەوڵەتییانەوە، تەنها ڕواڵەتی ئیستبداد و نەبوونی دیموکراسی سیاسی و سەرکورتی ڕژێمی سوریا و دەستوەردانی دەرەکی بەرجەستەدەکەنەوە، وەک ئەوەی کە کێشەکە تەنها لە نێوان ئیستیبدادی سیاسی ڕژێمێک بە ستەمی میللی و تائیفییەوە لەبەرامبەر جەماوەری ناڕازی بە خواستی دیموکراسیدا بێت! وە ئاگاهانە پەردەپۆشی سیستمی ئابووری و ناکۆکییە کۆمەڵایەتییەکان و چەوسانەوەی چینایەتی دەکەن لە باسکردنیاندا بۆ ئاڵوگۆڕ و ڕووداوەکانی ئەو وڵاتە.

خاڵێکی گرینگ کە پێویستە لێرەدا ئاماژەی پێ بکەین، ئەوەیە کە تێکشکانی بزووتنەوەی ناڕەزایەتی شۆرشگێرانەی جەماوەری سوریا و باڵادەستی ڕەوتە دژە شۆڕشییەکانی ئیسلامی سیاسی، ئەو زەمینەی لەباربرد کە جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و ئازادیخوازی ناوچە کورد نشینەکان لە باکور و ڕۆژهەڵاتی سوریا، واتا لە کوردستانی سوریا یا ئەوەی کە ناسراوە بە (ڕۆژاڤا) و هەروەها جەماوەری کرێکار زەحمەتکێش و ئازادیخوازی ئەو ناوچانەی کە تائیفەی (درووز) تێیدا نیشتەجێن لە خوارووی ئەو وڵاتە، ببنە بەشێک لە بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسی سەراسەری شۆڕشگێڕانە دژ بە دەسەڵاتی ناوەندی و چارەنوسیان پەیوەست بێت بە چارەنوسی جەماوەری شۆڕشگێڕ و ڕاپەڕیوو لە سەراسەری وڵاتەکەدا.

لەرەوە لەبارودۆخی لاوازبوونی دەسەڵاتی ناوەند و لە غیابی شکڵگیری ئەو بزووتنەوە سەراسەرییەدا و لەترسی ڕەوتەکانی ئیسلامی سیاسی

بەگشتی و بەتایبەتیش ڕەوتە فاشیستەکانی چەشنی (داعش)ی، هێزە ڕێکخراوە سیاسییەکانی ئەو لۆکاڵانە؛ چ سەر بە ڕەوتی چەپی بۆرژوا-ناسیونالیستی کوردی (پەیەدە) وەیا بۆرژوا-تائیفی دورزی (حزب اللواء السوري) توانیان جەماوەر لەو ناوچانە ڕێکخراو بکەن هێزی چەکدار و میلیشیا دروست بکەن بە بەرگری ئەو ناوچانە و ڕێگرتن لەوەی بکەونە دەستی ڕەوتەکانی ئیسلامی سیاسی و قەوارەی سیاسی-ئیداری خۆشیان (ئیدارەی خۆسەری ڕۆژاڤا) و ئیدارەی ناوچەکانی دروزنشین لە خواری سوریا شکڵ پێبدەن، لەبەرامبەر دژە شۆڕشی ڕەوتە میلیشیاییەکانی ئیسلامی سیاسی و لەبەرامبەر دەوڵەتی مەرکەزی (بەشار ئەسەد) و ئەستای (ئەحمەد شەرع)دا.
دیارە ئەم دوو هێزە لۆکاڵییە لە سوریا هەم لە ناوەڕۆکی فکری و سیاسیاندا و هەم لە شێوازی بەڕێوەبردنی ناوچەکانیاندا زۆر لێک جیاوازن و باسەکەی ئەمە لێرەدا ناچێتە ئەو بوارەوە. ئەوەی جێگە مەبەستمانە ئاماژەی پێ بدەین، ئەوەیە کە هەردوو ئەم ڕەوتە بەحوکمی ناوەڕۆکی چینایەتی و پێکهاتەی سیاسی قەومی و سیاسی تائیفییان، ئەو هێزە نەبوون و ناشتوانن ببن بە بەشێکی ئۆڕگانیک لە بزووتنەوەیەکی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی سەراسەری وڵاتەکە. لەڕووەوە چارەنوسی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و ئازادیخوازی کوردستانی سوریا و ناوچە دروزنشینەکان پەیوەستبووە بە سەوداومامەڵەی هەردوو ڕەوتی بۆرژوا ناسیونالیستی چەپی کورد و بۆرژوا تائیفی دروز لەگەڵ دەسەڵاتی تازە هاتووەسەرکاری سوریا.
لە کۆتاییشدا ئەوە بڵێین کە پڕۆسەی دەستێوەردانی زلهێزە ئیمپریالیستەکانی جیهان و ناوچەکە بە ڕووخانی ڕژێمی ئەسەد دەروازەیەکی بەرفراوانتری بۆ کراوەتەوە، ئەمەش واتا لە کێشمەکێشە جیۆپۆلیتیکەکاندا هێزە ئیمپریالیستەکانی ڕۆژاوا بەتایبەت ئەمریکا و فەرەنسا، وە زلهێزی ناوچەییەکان بە هێنانەدی بەرژەوەندییەکانیان پەیوەستیان بە هاوکاری ئەم هێزە لۆکاڵی و ئەم قەوارە سیاسیانە هەیە جا چ کاتی بێت یان ستراتیژی، بەم پێیە مانەوەی ئەم هێزانە و مانەوەی قەوارە سیاسی و ئیدارییەکانیان بەشێکە لە کێشمەکێشێکی بەرفراوانتری ئیقلیمی و جیهانی و پەیوەستیشە بە سەقامگیری بارودۆخی دەسەڵاتی سیاسی ناوەندەوە.
ئەوەی لەو نێوەدا لە کێشمەکێشە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکانی سوریادا بزرە هێزی ڕێکخراوی کۆمۆنیزم و کارگەرە، کە لە فرسەتێکی تردا دێینەسەری.
سەرەتای شوباتی ٢٠٢٥

ئاکامەکانی هەڵبژاردن، لێکدانەوەی ماتریالیستی و هەڵوێستی کۆمۆنیستی.. نادر عەبدولحەمید

بەدوای ئەنجامدانی هەڵبژاردنی خولی شەشەمی (پەرلەمانی هەرێمی کوردستان)، لە (٢٠-١٠-٢٠٢٤)دا، (کۆمیسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکانی عێراق) ڕایگەیاند لەسەدا حەفتا و دوو (٧٢%) بەشداریان کردووە. ئەم ڕێژەیە قابیلی مشتومڕە (جەدەلە) و لەواقعدا زۆر لەوە کەمترە، بەڵام لە هەموو حاڵەتێکدا ڕێژەی بەشدار بووانی ئەم خولە لەچاو دوو خولی پێش خۆی نکۆڵی لێ ناکرێت کە زیاترە، سەرەتای ئەم باسەشمان لێکدانەوەیەکە لە ڕوانگەیەکی ماتریالیستیانەی چینایەتییەوە بۆ بەرزی ڕێژەی دەنگدان لەم خولەدا.
بەدڵنیاییەوە، هەم فشارەکانی هەردوو حزبی دەسەڵات و ئیمتیاز پێدان و کڕینی دەنگ، وە هەم هەڵمەتی ڕاگەیاندنی ئۆپۆزسیۆن ڕۆڵی خۆی بینیوە لە ڕێژەی زۆری بەشداربووندا، بەڵام هێشتا وەڵامی ئەو پرسیارە ناداتەوە کە بۆچی جەماوەری ئەم هەرێمە لەگەڵ ئەم فاکتانەشدا لە دوو هەڵبژاردنی پێشووتردا (٢٠١٨ و ٢٠٢١) بایکۆتیان کرد، کەچی لەم هەڵبژاردنەدا بەشداری؟ کەواتە دەبێ بەدوای ئەو هاندەرە دیاریکراوە بابەتییەدا بگەڕێین بۆ ڕووهێنانی جەماوەر لەم هەڵبژاردنەدا بۆ سندوقەکانی دەنگدان.

خاڵی هەرەسەرەکی ئەم هەڵبژاردنە

ئەگەر وەک کۆمەڵناسێک لە ڕوانگەی ماتریالیستی مێژووییەوە سەیر کۆمەڵگەی هەرێمی کوردستان بکەین لە دە (١٠) ساڵی ڕابردوودا، لە (٢٠١٤) بەدواوە، دوای قەیرانی مالی حکومەت و قەیرانی ئابووری گشت کۆمەڵگە، خۆپیشاندان و مانگرتنەکان وەک بزووتنەوەیەکی ناڕەزایەتی کۆمەڵایەتی لە ڕووی ناوەڕۆکی چینایەتی و خواستەکانیانەوە گۆڕانکارییەکی چۆنایەتی تەواوی بەسەردا هاتووە، و جیاواز بووە لە بزووتنەوەکەی (سەردەشت عوسمان ٢٠١٠) و بزووتنەوەکەی (١٧ شوباتی ٢٠١١) و ئەوانەی پێشووتریش.

ئەم بزووتنەوە چینایەتییە تازەیەی دە (١٠) ساڵی ڕابردوو، پێ بە پێ و قۆناغ بە قۆناغ لە شەپۆلی خۆپێشاندانەکانی ئۆکتۆبەری (٢٠١٥) و سێپتەمبەری (٢٠١٦) و دێسەمبەری (٢٠١٧ – تا مارسی ٢٠١٨)دا بە خێرایی گەشەی کردووە و خۆشباوەڕیی نەماوە بەو چاکسازییانەی کە هەردوو حزبی دەسەڵات و ئۆپۆزیسیۆنی قەومی و ئیسلامی (گۆڕان و حزبە ئیسلامییەکان لەو کاتەدا) بانگەشەیان بۆدەکرد، ئەمەش لە هەڵبژاردنی (٢٠١٨ و ٢٠٢١)دا بە ئاشکرا خۆی لە بایکۆتێکی بەرفراوانی جەماوەری و ڕێژەیەکی کەم لە بەشداری دەنگدان نیشاندا، بەڵام بۆچی ئەم تەوژمە چینایەتییە دژ بە دەسەڵاتی بورژوازی لەکاڵ لە هەرێمی کوردستان، نەیتوانی لە بایکۆت زیاتر واوەتر بڕوات و لەرێدا وەستا؟ ئەوە دەگەڕێتەوە بۆ لە ئارادا نەبوونی حزبێکی چینایەتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی خاوەن ئیتۆریتە و چەکدار بە ئاسۆیەکی کۆمۆنیستی ڕادیکاڵ و ئینتەرناسیونالە. با ئەوە بێنینە بەرچاوی خۆمان ئەگەر حزبی بەلشەفی لە (١٩١٧)دا لە ئاڵوگۆڕە سیاسییەکانی ئەو کاتەی ڕووسیادا لە ئارادا نەبوایە، هەموو گیانفیداکاری چینی کرێکار و شوراکانیان نەیدەتوانی شۆڕشێکی سەرکەوتووی سیاسی-کۆمەڵایەتی وەک (شۆڕشی ئۆکتۆبەر) ئەنجام بدات.
جا لەم هەلە زێڕینە مێژووییە لە هەرێمی کوردستان لەنێوان ساڵانی (٢٠١٨-٢٠٢١) کە هاوکاتی (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩)ی بەغدا و شارەکانی ناوەڕاست و خوارووی عێراقیش بوو، ئەو تەوژمە لە خەباتی چینایەتی توێژە جۆراوجۆرەکانی چینی کرێکار، لە سەراسەری عێراقدا بە هەرێمی کوردستانیشەوە کە وەک لافاوێک ڕووەو ڕاماڵینی دەسەڵاتی بورژوازی ناوەندی بەغدا و دەسەڵاتدارەتی لە هەرێمی کوردستانەکەیدا سەری هەڵدابوو، وە ئیمکانی گڕدانەوەیان هەبوو بەیەکترییەوە بۆ ئەنجامدانی شۆڕشێکی کۆمەڵایەتی کرێکاران و زەحمەتکێشان، بەڵام لە غیابی حزبێکی پێشڕەوی لینینیدا ئەم ئیمکانییەتە نەهاتەدی و بورژوازی عێراق توانی بە هەڵبژاردنی (٢٠٢١) خۆی قوتار بکات و لە هەرێمی کوردستانیشدا لە (٢٠٢١) بەدواوە ئەم لافاوە لە توڕەیی و بێزاری جەماوەری زەحمەتکێش هەوڵیداوە دەریچەیەک بۆ ڕزگاربوون لەم پەنگخواردووییە پەیدا بکات، کە ئەم دەریچەیەی لەم هەڵبژاردنەدا بینییەوە!
لە خولی پێنجەمی (٢٠١٨)ی هەڵبژاردنی پەرلەمانی هەرێمەوە، تا خولی شەشەمی هەڵبژاردنی (٢٠٢٤) جەماوەری زەحمەتکێش، ژنانی ستەملێکراو، ئەو کچ و کوڕانەی کە زۆربەیان خوێندنیان تەواو کردووە و بێکاری و هەژارییان بەسەردا سەپێنراوە و لە بێ خزمەتگوزاریدا ڕاگیراون و پەراوێز خراون، هەرگیز خۆشباوەڕییان نەگەڕاندەتەوە بۆ ئەم ڕژێم و دەسەڵاتە و حزبە فەرمانڕەواکانی، تا ئەمە نهێنی بەشدار بوونە

زۆرەکەیان بێت، بە پێچەوانەوە ئەو جەماوەرە لەو باوەڕەدا بوو کە ئەمجارە لەم هەڵبژاردنەدا ئیمکانی ئاڵوگۆڕێک هەیە، هەر بۆیە لەم هەڵبژاردنەدا کەمتر خواست و داواکاری خستەڕوو، وە چاوەڕێی ئەوە بوو کە گۆڕانکاری بێتەدی، ئەمەش لە بەرنامە و کەمپینی هەڵبژاردنی لیستە جیاوازەکانیشدا ڕەنگدانەوەی خۆی هەبوو کە کەمترین وادە و بەڵێن دەدرا و پەداگری بوو لەسەر "دەیگۆڕین" و "وەلای دەنێین"، "ڕێڕەوی دەسەڵات ڕاست دەکەینەوە" و "خەسڵە پێنییەکەی ناهێڵین"، … هتد.

دەعاوی ئۆپۆزسیۆن بە هێنانی دەنگی زۆرەوە

جگە لە (پارتی دیموکراتی کوردستان) هەر هەموو حزبەکان هەتا بە (یەکێتی نیشتیمانی کوردستان)یشەوە وەک ئۆپۆزسیۆنی ئەم حزبە بەشداریان لەم شانۆگەرییەی هەڵبژاردندا کرد بە ئامانجی شکاندنی قۆرخکاری (پارتی) بە جومگەکانی دەسەڵاتداریەتی لەم هەرێمە. [(یەکێتی) لە (١٩٩١)ەوە بە واقعی یەکێک لە دوو حزبی دەسەڵات بووە و لە کاتی هەڵبژاردن و لە ئێستای دوای هەڵبژاردنیشدا هەر ئەوەیە، بەڵام لەسەر شانۆی هەڵبژاردنەکە ڕۆڵی ئەکتەرێکی ئۆپۆزسیۆنی دەبینی بە گردکردنەوەی جەماوەر بەدەوری خۆیدا]، ئەمەش تەشخیسێکی دروست بوو بە مەزاجی جەماوەر. تەنانەت (گۆڕان)یش تەنها پێنج ڕۆژ پێش ئەوەی ماوەی هەڵمەتی هەڵبژاردن بەسەر بچێت لە کابینەی نۆهەمی حکومەتی هەرێم کشایەوە و خۆ وەک ئۆپۆزسیۆن ڕاگەیاند.

وە ئاکامەکانیش ئەوە نیشان دەدەن، کە زۆرینەی جەماوەر دەنگیان بەو "بەرە"یە داوە لە ئۆپۆزسیۆنەکی نایەکگرتوو دژی حزبی ئەکتەپووسی (Octopus-ئەختەبووتی) دەسەڵات کە (پارتی)یە. ئەگەر پێنج (٥) کورسی کۆتای پێکهاتەکان هەژمار نەکەین ئەوا لە کۆی (٩٥) کورسیی پەرلەمان؛ پارتی (٣٩) و هەموو حزبەکانی تر لە لایەکی ترەوە وەک ئۆپۆزسیۆنی نەیار بەو حزبە (بەجیا لە نایەکگرتوویی و ناکۆکی ناوخۆیان)، (٥٦) کورسیان بەدەستهێناوە.

ئەگەر هەڵبژاردنی هەرێمی کوردستان وەک هەڵبژاردنی (وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا) لە نێوان دوو جەمسەردا بووایە، کە هەرجەمسەرە بەخۆی لە جۆرەها فراکسیۆنی جیاواز و ڕەنگاوڕەنگی ناکۆک بەیەک پێکهاتووە کە وەک بەرەیەکی یەکگرتوو وایە نەک وەک حزبێکی سەنتڕاڵ، ئەوا جەمسەری ئۆپۆزسیۆنەکە لەم هەڵبژاردنەدا لە هەرێمی کوردستان، دەسەڵاتی لە دەست (پارتی) دەرهێنابوو. جەماوەر دەنگی داوە بە ئۆپۆزسیۆنی دژ بە حزبی قۆرخکاری دەسەڵات لە هەرێمەکە، بەڵام ئۆپۆزسیۆن یەکگرتوو نییە و ناشتوانێت یەکگرتوو بێت تا دەسەڵات لە دەستی (پارتی) دەربهێنێ.

ئەم حاڵەتەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی هەرێم ڕێک لە حاڵەتی

هەڵبژاردنی پەرلەمانی بریتانیا دەچێت کە لە مانگی تەمموزی ئەمساڵدا (٢٠٢٤) بەڕێوە چوو. کۆی ئەو دەنگانەی کە هەردوو (حزبی پارێزگاران) و (حزبی ڕیفۆرم) بە دەستیان هێنا لە (٣٨%) بوو، وە (٤%)ی زیاتر بوو لە دەنگی (حزبی کرێکاران) کە لە (٣٤%)ی بەدەستهێنا بوو، بەڵام بەهۆی ئەوەوە کە ئەو دوو حزبە هاوپەیمانی یەکتری نەبوون، بۆیە (حزبی کرێکاران) بە ڕێژەیەکی کەمتر لە کۆی ڕێژەکەی ئەوان، وەک براوەی یەکەم حکومەتی بریتانیای گرتە دەست.
(پارتی)ش لەم هەرێمە وەک حزبی کەمایەتی واقعی، (نەک هەر کەمایەتی لە ڕێژەی ئەوانەی مافی دەنگدانیان هەبووە، بەڵکو هەتا کەمایەتی لەو ڕێژەیەش کە دەنگیداوە) جارێکی تر لەڕێگەی ئەم شانۆیەوە شەرعیەت بە فەرمانڕەوایەتی خۆی دەداتەوە و دەسەڵاتی خۆی قایم دەکاتەوە بەسەر جومگەکانی حوکمڕانی و بەسەر چارەنوسی چەند ملیۆن ئینسان لەم هەرێمەدا، وە لافی ئەوەش لێدەدات کە خەڵکی کوردستان هەڵیبژاردووە!
هەڵبژاردنی سەراسەری (٢٠٢١)ی عێراق کە تیایدا (ڕەوتی سەدر) لیستی براوەی هەڵبژاردنەکە بوو، بەدوای قەیرانی پێکهێنانی حکومەتدا خۆی کشاندەوە لە پەرلەمان و (چوارچێوەی هەماهەنگی) کە لیستی کەمینە بوو، دەسەڵاتی گرتەدەست وەک دژە شۆڕشێکی دژە (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩)، (ڕەوتی سەدر)یش بەو شێوازە خزمەتە چینایەتییەکانی خۆی بەدژی ئەو ڕاپەڕین و شۆڕشە ئەنجامدا. ئەمەی لە کوردستانیش دەگوزرێت لەم هەڵبژاردنەدا لە ناوەڕۆکدا هەمان مەسەلەیە، بەڵام لە شکڵ و میکانیزمەکانی هاتنەدیدا جیاوازن، (پارتی) وەک کەمینەکەی (چوارچێوەی هەماهەنگی) دەسەڵات دەگرێتەدەست و ئۆپۆزسیۆنی بورژوا قەومی و ئیسلامی کوردستانیش دروست وەک (ڕەوتی سەدر) خزمەتکارییە چینایەتییەکانی خۆی دژی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش ئەنجامدا.

زەمینە ماددییەکانی خۆشباوەڕی جەماوەر بە گۆڕانکاری پەرلەمانی

بەر لەوەی بڵێین جەماوەر خۆشباوەڕ بووە بە ئۆپۆزسیۆنی بورژوا قەومی و ئیسلامی، پێویستە سەرەتا ئاماژە بەو زەمینە ماددییە سیاسیانە بکەین کە بە موشەخەسی وایان کردووە جەماوەرێک ئاسۆی ئۆپۆزسیۆنی بورژوازی لە خەیاڵیاندا ببێتە ڕێگەیەکی عەمەلی و واقعی بۆ دەربازبوون لەم بارودۆخە ناهەموارەی ژیانیان؟
شکستی یەک لە دوای یەکی پڕۆژە سیاسی و ئابوورییەکانی حکومەت (ی پارتی)، وەک شکستی ئابووری سەربەخۆ و ڕیفراندۆم، نەتوانینی دابینکردنی مووچە، تێکچوونی پەیوەندی هەردوو حزبی دەسەڵات، سەرباری ئەوانەش لە ڕێگەی (دادگای باڵا)وە دۆسیەی نەوتی لێ سەندرایەوە، پەرلەمانەکەی هەڵوەشێندرایەوە و پابەند کرا بە

پێدانی موچە لەگەڵ حکومەتی ناوەندی، جا کەی ئەمانە نەک هەر جێگەوڕێگەی هەرێمە فیدڕاڵییەکە و حکومەتی هەرێم و حزبە فەرمانڕەواکانی لە بەرامبەر حکومەت و دەسەڵاتی ناوەندی عێراقدا بچووک کردەوە، بەڵکو لە بەرچاوی جەماوەری خەڵکی هەرێمەکەشی خستن.
پێ بە پێ لە ماوەی ئەم دە (١٠) ساڵەی ڕابردوودا ئەم حکومەت و دەسەڵاتە هیچ شکۆیەک و پیرۆزییەکی نەما لای جەماوەر و ئەو هێز و دەسەڵاتەی جارانیشی نەما، وە لەناوخۆشیدا یەک دەست و یەکگرتوو نەمایەوە (جێگری سەرۆک وەزیران شەش مانگ بایکۆتی حکومەتی کرد)، بەم پێیە پارسەنگی هێز لە نێوان دەسەڵاتدارێتی هەرێم و بزووتنەوەی ناڕەزایەتی توێژە جیاجیاکانی چینی کرێکار گۆڕانکاری بەسەردا هات، جا ئەم باروودۆخە مێژووییە سیاسییە زەمینەی ئەو خۆشباوەڕیانەی ڕەخساند کە دەسەڵاتێکی ئاوا ڕیسوا کە نەک هەر کێشەکانی هەرێم و ناوەندی پێ چارەسەر نەکراوە، بەڵکو خۆی بۆتە گەورەترین کێشەی ژیان و گوزەرانی خەڵکی، وە لە ئێستاشدا ناکۆکە لەناوخۆیدا و لە بێهێزترین و بێ سومعەترین قۆناغی خۆیدایە، ئیتر ئیمکان هەیە لەم هەلەی هەڵبژاردنی پەرلەمانیدا گۆشەگیر بکرێت و چۆکی پێ دابدرێت و دەسەڵاتیش لە دەستی دەربهێنرێت.

بوون بە پارسەنگ و ڕۆڵی بورژوا ئۆپۆزسیۆن

لە کاتێکدا لەناو کۆمەڵگەی هەرێمی کوردستانی عێراقدا زەمینەی مادی و بابەتی فەراهەم هاتووە بۆ ئاڵوگۆڕێکی سیاسی کۆمەڵایەتی، وە جەماوەریش ئامادەی دەخالەتی سیاسییە، ئامادەبوونی بەدیلێکی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ لە چرکە ساتێکی ئاوادا و لە مەیدانەکەدا، بۆی هەبوو ئاڵوگۆڕی سیاسی لە هەرێمەکەدا، زۆر واوەتر بەرێت لە ئاڵوگۆڕێکی شکڵی و سەرەوەیی و دەستاودەست پێکردنی دەسەڵات.
بەڵام لە غیابی ئەو بەدیلەدا جەماوەر ناچاربوو فشارەکانی خۆی چڕ بکاتەوە و کاریگەری دابنێ لەسەر کێشمەکێشی دووبەرەی بورژوازی دژ بەیەک؛ تا کێشمەکێشی نێوانیان توندوتیژتر بێتەوە بەو هیوایەوە کە لەم کێشمەکێشەدا ناچار بن سازش لەسەر دابینکردنی هەندێ خواست و پێداویستییە سەرەتاییەکانی بکەن، بە کورتی ڕیفۆرمێک لە بەرژەوەندی ئەو (جەماوەر) بەدەستبێت. بەم پێیە جەماوەر "گەمژەی سیاسی" نییە و فریووی نەخواردووە و هەڵنەخەڵەتاوە، بەڵکو لە غیابی بژاردەیەکی کۆمۆنیستیدا، جووڵەیەکی سیاسیی بە هوشیارییەکی دیاریکراوەوە ئەنجام داوە. جا لێرەوەیە کە ئەو جەماوەرە دەبێتە پارسەنگ بۆ ڕەوت و هێز و لایەنە جۆراوجۆرەکانی بۆرژوازی تا دەستاودەستی دەسەڵات لەنێوانیاندا ئەنجام بدرێت.
لە هەڵبژاردنی ئەمجارەدا بارودۆخەکە زۆر لەباربوو بۆ بانگەشە و

هاتوهاواری ئۆپۆزسیۆن، چونکە جەماوەر ئەزموونی بایکۆتی کردبوو پێشووتر (لە ٢٠١٨ و ٢٠٢١) و هیچی لە ژیانی نەگۆڕی بوو، وە لە ئێستاشدا دەبینێ دەسەڵاتی هەرێمەکە لەو پەڕی ڕیسوایی و بێ توانایی دایە و ئەگەر ئەمجارە بەشداریکردن لە هەڵبژاردن ئەزموون بکات، ئەگەرێک هەیە گۆڕانێک لە ژیانیدا بێتەدی!، جا لەم ئاووهەوا لەبارەدا و لە حاڵەتێکیشدا کە جەماوەر بژاردەیەکی تری لەبەردەستدا نییە لەدەرەوەی ئەو بژاردە جۆراوجۆر و ڕەنگاوڕەنگانەی قەومی و ئیسلامی، ئەم ئۆپۆزسیۆنە لەم بارودۆخە لەبارەدایە کە ڕۆڵی کارای خۆی دەگێڕێ بۆ کێشکردنی هەرچی زیاتری جەماوەری ناڕازی بۆ بەشداری ئەم شانۆسازییە.
بەم شێوەیە جارێکی تر ئەم ئۆپۆزسیۆنە لە (٢٠٢٤)دا، هەمان ڕۆڵی (٢٠٠٩ و ٢٠١٣)ی ئۆپۆزسیۆنی (بزووتنەوەی گۆڕان) و حزبە ئیسلامییەکانیان بە جەماوەرێکی ناڕازی دووبارە کردەوە، کە ئەویش شەرعییەتدانەوە بوو بە هەمان دەسەڵات و وەک (نەوشیرەوان مستەفا) ئاوێکی ساردیشیان کرد بەسەر سەری خەڵکێکدا کە بەگەرموگوڕی هاتبوونە مەیدان بۆ گۆڕانکاری، کە ئەمەش بەدوای خۆیدا بێ ئومێدی و دیپرێشن و بە نەعلەتکردنی سیاسەت و تەسلیم بوون بە ئەمری واقع دەنێتە ئاراوە، و کاری شۆڕشگێڕانە و چالاکی کۆمۆنیستی و ڕێکخستنی سیاسی خەبات و ناڕەزایەتییەکان قورستر دەکات بۆ هەڵسوڕاوانی کرێکاری و کۆمۆنسیتی. ئەمە ڕۆڵی چینایەتی بورژوا ئۆپۆزسیۆنە لە خەباتی چینایەتی دژ بە چینی کرێکاردا.
وە ئەمە جەوهەری هاوکێشەی هەڵبژاردنی پەرلەمانییە لە هەموو جیهاندا کە جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش، ژنانی چەوساوە و توێژە بێ بەش و پەراوێزخراوەکانی کۆمەڵگە لە بارودۆخێکی سیاسی دیاریکراودا، هاوڕای هاشوهوشی کەمپینی هەڵبژاردن دەنێ مەیدانی کێشمەکێشی نێوان ڕەوت و لایەنە بورژوازییە جۆراوجۆرەکان لەسەر ئاڵوگۆڕییەکی سیاسی شکڵی و دەستاودەست پێکردنی دەسەڵات، بەو هیوایەی کە بارودۆخی سەختی ژیانیان سوک بێت، بەڵام لەوسەرەوە بەدەستی بەتاڵەوە دەنێردرێنە ماڵەوە.
بەڵێ لە غیابی حزبێکی پێشڕەوی کۆمۆنیستی ڕادیکاڵدا کە لە کێشمەکێشە سیاسی و فکرییەکانی کۆمەڵگەدا وەک ڕکەبەرێکی جدی بە دژی تەواوی بەرەی بورژوازی هاتبێتە مەیدانی جەنگ لە پێناو دەسەڵاتدا، ئەو جەماوەرە بژاردەیەکی تریان لەبەردەمدا نییە جگە لە بایکۆت یان بەشداری، بۆیە هەر چوار ساڵ جارێک یان بایکۆت تاقی دەکەنەوە یان بەشداریکردن، کە لە ڕێگەی بەشداریکردنیشەوە دەبنە پارسەنگی ئەم لایەن و ئەو ڕەوتی بورژوازی بۆ ئاڵوگۆڕییەکی ڕووکەشی سیاسی، کە لە واقعدا جگە لەوەی بەگشتی سیستمە سیاسییەکەی چینی

بورژوازی شەرعییەتی پێوەر دەگرێتەوە، لە ژێر حاڵەتیشدا هەمان دەسەڵاتی فەرمانڕەوا شەرعییەت بەخۆی دەداتەوە، هەروەک لەم هەڵبژاردنەی خولی شەشەمی پەرلەمانی هەرێمدا دەیبینین.

بۆیە هەردوو ئەم ئەکتە سیاسییەی بایکۆت یا بەشداری هیچ لە جەوهەری مەسەلەکە ناگۆڕێت، وە ئەمە تەنگنایەکی (مەئزەقە) مێژوویی و گرێ کوێرەکەیە و کۆمۆنیزم ڕووبەڕووی بۆتەوە لە جیهانی ئەمڕۆدا، نەک هەر لە هەرێمی کوردستان و عێراقدا، بەڵکو لە تەواوی کۆمەڵگە سەرمایەدارییەکان لەسەراسەری جیهان و لە ژێر دەسەڵاتدارێتی بورژوازیدا.

ئەڵقەی داخراوی بایکۆت یا بەشداری

هەزار و یەک بەڵگە لە ئارادایە، زووربەشیان ڕاست و دروستن، کە ئەم هەڵبژاردنەی لە هەرێمی کوردستان بەڕێوە دەچێت بە پێی ستانداردە جیهانییەکانی بورژوازی هەڵبژاردنەکی کارتۆنییە، واقعی و دادپەروەرانە نییە.

ئەم بەڵگانە لەگەڵ هەموو ڕاستی و دروستییەکیشیاندا هەشتا لە ڕوانگەیەکی کۆمۆنیستییەوە پاکانە نیین بۆ بەشداری نەکردن، چونکە بنەمای بایکۆت کردنی کۆمۆنیستەکان لەسەر بە خۆشی و پاکی هەڵبژاردنەکە نەوەستاوە، بەڵکو لەسەر ئەوە وەستاوە ئایە بەشداری یان بایکۆت وەک تاکتیکەکی موشەخەس لە هەلومەرجەکی دیاریکراودا کامیان کۆمەگ بە بردنەپێشەوەی خەباتی چینایەتی بەگشتی و بە تایبەتیش یارمەتی پەرەپێدانی چالاکی پڕۆلیتاریای سۆشیالیست دەدات لە دەرونی چینەکەی خۆیدا.

بەڵام ئەمە هەشتا هەر قسەیەکی گشتیی و تیۆرییە، پێویستە بە موشەخەسی بزانین ئەو فاکتە چییە کە پێویستە هەڵوێستی بایکۆت یا بەشداری لەسەر دیاری بکرێت لەم هەلومەرجە دیاریکراوە سیاسییەی ئێستای هەرێمی کوردستانی عێراقدا و لەم هەڵبژاردنەی خولی شەشەمی (٢٠٢٤)ەدا؟

پێشتر لەژێر ناونیشانی (خاڵی هەرە سەرەکی ئەم هەڵبژاردنە)دا باسمان لە بزووتنەوەیەکی چینایەتی کرد لە دە (١٠) ساڵی ڕابردووا، کە چۆن لە پرۆسەیەکی خەباتکارانەی ڕۆژانەدا، وە بە ئەزموونی خۆی، خۆی جیاکردۆتەوە نەک هەر لە حزبەکانی دەسەڵات، بەڵکو لە ئۆپۆزسیۆنەکەشی و ئەمەش لە بایکۆتی جەماوەری بەرفراوانی هەردوو هەڵبژاردنی (٢٠١٨)ی هەرێم و (٢٠٢١)ی سەراسەری عێراقدا خۆی نیشاندا، وەک ڕەتکردنەوەی تەواوی ئەو سیستەمە بە دەسەڵاتدار و بە بەدیلی ئۆپۆزسیۆنەکەیەوە، جا مەسەلەی ئەسڵی ئەوەیە کە دەبێ ڕێگە بگیرێت لەوەی کە ئەو ئاگاهییە بەرزە سیاسی و چینایەتییەی کە تا

ساڵی (٢٠٢١) بەدەستهاتووە لەدوای ئەو ساڵە نەهێتەخوارەوە، بەڵکو پەرەدار بک□ر□ و ب□رز بک□ر□تەوە بۆ ئەو ئاستە کە بە ئاس□□ی□کی سۆشیالیستیەوە بێتەمەیدان و وەک هەنگاوی یەکەم نەک هەر ئەم حکومەت و دەسەڵاتە دیاریکراوەی هەرێم، بەڵکو سیستمە سیاسییە کۆمەڵایەتییەکەشی تێکبشکێنێ و خۆی لێکهه□□بپێکێت بە بزووتنەوەی هاوچینەکانی لە گشت عێڕاقدا، وە کوردستان بکاتە مەڵبەندێک بۆ گەشەی خەباتی چینایەتی لەسەراسەری عێڕاقدا دژی دەسەڵاتی بورژوازی لە ناوەند و بۆ بەدیهێنانی شۆڕشێکی سۆشیالیستی سەراسەری و هەمە لایەنە.

واتا دەخالەتکردنێکی کۆمۆنیستی جدی فکری و سیاسی بۆ ڕێگری لەو هەوڵ و کۆششە فکری و سیاسیانەی کە ئەنجام دەدرا لە لایەن ئۆپۆزسیۆنی قەومی ئیسلامی و ڕیفۆڕمخوازانی دەرونی سیستمە سیاسییەکە، بۆ کێشکردنی ئەم جەماوەرە و هێنانەخوارەوەی لەو ئاستە بەرزە لە هەڵوێستی سیاسی ڕەتکردنەوەی سەراپای سیستمە سیاسییەکە (بە دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆنیەوە) بۆ ئاستێکی نزم کە ببێتە بەشێک لە کێشمەکێشەکانیان و پارسەنگی ئەم یان ئەو حزب و ڕەوت و لایەنی بورژوازی لە هەڵبژاردندا.

جا ئەگەر بایکۆتەکە ئاکامی نەک هەر لێکدانەوەیەکی ماتریالیستی ئاوا، بەڵکو ئاکامی کارێکی کۆمۆنیستی پایەیی لەو چەشنە و پێشوەختی بەر لە هەڵبژاردنەکە نەبووبێت، ئەوا دەبێتە بایکۆتێک لە ڕووانگەی ڕادیکاڵیزمەی سەرووچینایەتی وردە بورژوازییەوە، کە لەڕووی عەمەلییەوە؛ یا ڕاگرتنی چینی کرێکارە لەو ئاستە لە هۆشیاریی ڕەتکردنەوەی سیستمەکە، کە ئەمەش مەحاڵە چونکە ناتوانێت لەشوێنی خۆیدا بمێنێتەوە بە وەستاوی، بۆیە جارێکی تر دێتە خوارەوە و ل□□□و□ ئەرکی ئەم ڕادیکالیزمە وردە بورژوازیە ئەوە دەبێت ک□ ه□□و□بدات هەمدیسان بەرزی بکاتەوە تا دەوریەکی تر، بەم شێوەیە لە ئەڵقەیەکی بۆشدا دەسوڕێتەوە.

ئەگەری دووه□م ئەوەیە کە ڕادیکالیزمەی وردەبورژوازی پاڵدەنێت بەو جەماوەرەوە و هانیان دەدات بۆ ڕاپەڕین و شۆڕش بەبێ ئەوەی کە ئاسۆی سۆشیالیستی و ڕێکخراوبوونی ڕیزەکانی بەو ئاسۆیەوە بە ئەندازی کافی لەئارادا بێت، کە لەوسەرەوە چینی کرێکار و جەماوەری زەحمەتکێش هەرچەندە گورزیش لە پەیکەرەی دەسەڵاتدارەتی بورژوازی بدەن و تێکیبشکێنن، بەڵام ناتوانن دەسەڵاتدارەتی چینایەتی خۆیان (واتا دکتاتۆریەتی پ□□یتاریا ئەو تەعبیرەی کە بورژوازی دزێوی کردووە و زەندەقی لێ چووە) دابمەزرێنن و جارێکی تر حزب و ڕەوتگەلێکی تری بورژوازی سەروسامان دەدەنەوە بە دەسەڵات و ئەڵقە داخراوەکە بۆ ڕادیکالیزمەی سەروو چینایەتی وردەبورژوازی

سەرلەنوێ دەست پێدەکاتەوە.
بۆیە لە غیابی کارەکی پایەیی کۆمۆنیستیدا بەشداری یا بایکۆت بە چینی کرێکار و زەحمەتکێش و توێژە بێ بەش و پەراوێزخراوەکانی کۆمەڵگە گۆڕانکارییەکی مانا بەخش ناهێنێتەدی.

کۆمۆنیزمی جەماوەری

لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا و لەناو ئەو بزووتنەوەیەی کە ناسراوە بە (بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق) ئەم ناوەڕۆکی ڕادیکالیزمە سەروو چینایەتییە بەناوی کۆمۆنیزم و کرێکارەوە ڕەواجی پێدەدرێت. کێشەکە ئەوە نییە کە هەڵوێستی بایکۆت و دژایەتی سەراپای سیستەمە سیاسییەکە بە دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆنەکەیەوە شتێکی باش نەبێت، کە دیارە ئەمە شتێکی باش و ئەرێنی (ئیجابی)یە، کێشەکە لەوەدایە کە پێشوەخت، پێش هەڵبژاردن ناوەڕۆکی کۆمۆنیزمەکەی ئەو ڕەوت و حزبانە، ئەم ڕادیکالیزمە جەماوەرییەیە و لەم هەڵبژاردنەشدا هەر ئەمە ڕەنگ پێ دەدەنەوە.
لەناو ئەم بزووتنەوەیەدا، چەند ساڵێکە تەوەرە و ستڕاتیژی سەربەخۆیی کوردستان، وەک ئاسۆیەک بۆ دەرچوون لە بارودۆخی "گێژاوی سیاسی" کوردستان، بێ ئەوەی بە دۆکیومێنتی ڕەسمی ڕەتکرا بێتەوە، لە لایەن ئەو حزبەوە کە هەڵگریەتی بێدەنگیی لێکراوە، گەرچی هەندێ جار وەک نیگەرانی (لکاندنی هەرێم بە حکومەتی عێراقەوە کارەساتە!) گوزارشێک لە خۆی دەکات، بەڵام چەقی قورسایی خستنەڕووی ئاسۆی دەرچوون لەم دۆخەی هەرێم، لەناو ئەم بزووتنەوەیەدا و بەتایبەت لە ڕێگەی ئەم حزبەوە، شفتی کردووە و چۆتەسەر شکۆپێدان و وەڕێخستنی بزووتنەوەیەکی سەروو چینایەتی ڕادیکاڵ و پۆپۆلیستی بە بەدەستهێنانی "ئازادی" و "گۆڕانکاری"، لە ڕێگەی کۆکردنەوەی هەڵسوڕاوانی بزووتنەوە ناڕازایەتییە جەماوەرییەکانی توێژە جیاجیاکانی زەحمەتکێشان و چینی کرێکار، وە لەم دواییانەدا ڕێکخراوی (کۆنگرەی ئازادی و گۆڕانکاری- مؤتمر الحرية والتغيير) پێکهێناوە بۆی، وەک پڕۆژەیەکی هاوبەش لەگەڵ حزبی دەستەخوشکی لەسەر ئاستی عێراق، تا بزووتنەوەیەکی سەروو چینایەتی ڕادیکاڵ و پۆپۆلیستی لە هەرێمی کوردستاندا لە پەیوەندیدا بە هاوشێوەیەکی لەم چەشنە لە عێراقدا شکڵ پێبگرن.
ئەم دوو حزبە لە ڕێگەی ئەم پڕۆژەی (کۆنگرەی ئازادی و گۆڕانکاری)یەوە، ناڕازایەتیی توێژە جیاجیاکانی چینی کرێکار و بەشە (فئة) ستەملێکراو و پەراوێزخراوەکانی کۆمەڵگە کۆدەکەنەوە دژی حکومەت و دەسەڵات، هەوڵدەدەن ڕێکخراو و ڕابەرایەتیان بکەن و ئاسۆیەکی ڕادیکاڵیان پێ ببەخشن لە بزووتنەوەیەکی جەماوەری عموم

خەڵکیدا. وە لە ئەدەبیاتی نوسراو و بیستراو و بینراویشیاندا باس لە بورژوازی و کرێکار و شۆڕش و کۆمۆنیزم دەکەن، وەک پەردەیەکی ڕازاوە بەسەر ئەو پڕاتیکە سیاسی و عەمەلی و واقعیە عموم خەڵکیەدا.

ئەم ڕەوتە لەم هەڵبژاردنەشدا هەر ئەو ناوەڕۆکە دیموکراتخوازە لە ڕادیکالیزمەی پۆپۆلیستی ڕەنگ پێدەداتەوە، بە زمان و چەمک و وشەی ڕادیکاڵ و سۆشیالیستی. واتا لەم هەڵبژاردنەدا هەر ئەم کۆمۆنیزمە جەماوەرییەی ڕەنگپێداوەتەوە کە پێش هەڵبژاردنەکە خەریکی پیادەکردنی بووە.

هەروەها لەناو ئەم بزووتنەوە چەپ و کۆمۆنیستییەی هەرێمەکە، هەشە کە ناوی (کۆمۆنیست)ی هەر پێوە ماوە، بەڵام هیچ بانگەشەیەکی (ئیدیعایەکی) کۆمۆنیستی و کرێکاری نییە، و ڕەواج پێدەری هەمان ڕادیکالیزمەی سەرووچینایەتی پۆپۆلیستانەیە، دوور لە بەکارهێنانی چەمک و زاراوەی چینایەتی و سۆشیالیستی، وە بە ناوەڕۆکێکی ڕووتوقوتی دیموکراتخوازی و تاموبۆیەکی ناسیونالیزمی چەپ، وە هەر ئەوەشی ڕەنگ پێداوەتەوە لەم هەڵبژاردنەدا.

لەم نێوەدا (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)، لە چەند ساڵی ڕابردوویدا لە هەرێمی کوردستان، لە ڕاگەیاندن و ئەدەبیاتەکانیدا پێچەوانەی ئەو ڕەوتانەی، کە کار لەسەر کۆکردنەوەی و ڕێکخستن و ڕابەرایەتی ناڕەزایەتی گشتی دەکەن، بە شکۆپێدان و وەڕێخستنی بزووتنەوەیەکی پۆپۆلیستی جەماوەری و ئۆرگانسازی بۆ دەکەن لە شکڵی “کۆنگرەی ئازادی و گۆڕانکاری”دا، بەڵێ بەپێچەوانەی ئەوەوە (بەدیلی کۆمۆنیستی) خەتێکی فکری سیاسی کۆمۆنیستی ڕادیکاڵی خستۆتەڕوو، کە کاری پایەیی کۆمۆنیستی و ڕێکخراوکردنی خەباتی چینایەتی پڕۆلیتاریای خستۆتە دەستوری کاری خۆیەوە.

وە دژی هەرجۆرە ڕوانگە و لێکدانەوەیەکی سەرووچینایەتی وەستاوەتەوە بە “ئازادی” و “گۆڕانکاری” و نەک هەر پێداگری فکری کردووە لەسەر پەیوەستەگی واقعی ئەم دوو چەمکە بە خەباتی پڕۆلیتاریا و شۆڕشی سۆشیالیستیەوە، بەڵکو لە پڕاتیکی ڕۆژانەشدا ئەو پەیوەستەگییەی بەرجەستەکردۆتەوە و بەدەستهێنانی هەرجۆرە (ئازادی) و (گۆڕانکاری)ێکی لە هەرێم و لەسەراسەری عێراقدا بە بردنەپێشەوەی ئەو کارە کۆمۆنیستیە و بە پێشڕەوی خەباتی پڕۆلیتاریاوە گرێداوە، وە دژی هەرجۆرە خۆشباوەڕییەک بە دیموکراتیزم و ناسیونالیزم وەک دوو ڕێگەچارە وەستاوەتەوە جا لەژێر هەر پەردە و پاکانەکەیدا بووبێت، وە لەم هەڵبژاردنەشدا هەر ئەوەی ڕەنگ پێداوەتەوە.

خەسڵەتی چینایەتی ئەم هەڵبژاردنە

فەلسەفەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی ئەوەیە کە وای نیشان بدات کەمەڵگە لە تاکە کەسی ئازاد و خاوەن دەنگ پێکهاتووە و لە هەڵبژاردندا ئازادانە بەشداری دەکات و نوێنەری خۆی چ ئەندام پەرلەمان بێت یان حزبێکی سیاسی هەڵدەبژێرێت، وە ئەو ئەندام پەرلەمانە یا ئەو حزبە نوێنەری ئەم جەماوەرەیە کە هەڵی بژاردووە، بەمەش سەرپۆشی ناوەڕۆکی چینایەتی حزبەکان و دەسەڵات و هەروەها سەرپۆشی ناوەڕۆکی چینایەتی کۆمەڵگە و ستەم و چەوسانەوەی چینایەتیش دەکات لەناو کۆمەڵگەدا.

لەم هەڵبژاردنەی هەرێمی کوردستانیشدا ئەم وێنەیە ڕەواجی پێدراوە لە لایەن میدیای بورژوازییەوە، جا چ لەناو بازنەی حزبەکانی دەسەڵات و پەراوێزیدا بن یان لەناو بازنەی ئۆپۆزسیۆندا بن وەیا سەربەخۆ و بێلایەن بن. کێشەی ئۆپۆزسیۆن زیاتر ئەوەیە کە دەڵێ پڕۆسەی هەڵبژاردن دیزاینکراوە یان دەنگەکان ساختەکاریان تێدا ئەنجام دراوە، یان حزبەکانی دەسەڵات ڕێگر بوون لە هەلی یەکسان لە هەڵبژاردندا، …هتد، وە ئەمە لێکدانەوەیەتی بۆ دۆڕان و کەم بەدەستهێنانی ژمارەی دەنگ و کورسی ئۆپۆزسیۆن و بردنەوەی حزبەکانی دەسەڵات و بەدەستهێنانی دەنگ و کورسی زۆرتریان!

ئەگەر بە چاوێکی واقعی سەیری کۆمەڵگەی هەرێمی کوردستانی عێراق بکەین، دەبینین یەکانگیربوونێکی ئۆرگانیک هەیە لەنێوان سیاسەت و ئابووری نەک هەر لای حزبەکانی دەسەڵات، بەڵکو لای حزبە ئۆپۆزسیۆنە قەومی و ئیسلامییەکانیش.

هەردوو حزبی دەسەڵات خاوەن کۆمپانیا و پرۆژە هەرە زەبەلاحەکان و گروپی کۆمپانیا و خاوەن بانکە تایبەتەکانن، بازگانی دەرەکیان قۆرخکردووە، دەستیان داگرتووە بەسەر ڕووبەرێکی بەرفراوانی زەویە نایابەکانی دەوروبەری هەموو شارەکان و بە مفتی ئەم موڵکە گشتییەی کۆمەڵگەیان خستۆتە ژێر دەستی کۆمپانیاکانی کەرتی تەلارسازی و دروستکردنی گوندە هاوچەرخەکان، جگە لە دەست داگرتن بەسەر گومرگی خاڵە سنوریەکان و باج و داهاتی ناوخۆ، سەروەتەکانیان ملیارەها دۆلارە، وە تەواوی گەورە بازرگان و سەرمایەدار و پوڵدارانی خاوەن بزنس لەم هەرێمە بە هەزار و یەک ڕایەڵە و پەیوەندی، بەم حزبانە و بە حکومەتی هەرێمەوە بەستراونەتەوە و بەرژەوەندیەکانیان پارێزراوە.

ئەمە جگە لە هێزێکی میلیشیایی زۆر و دامودەزگای بیرۆکراتی ئیداری دەوڵەتی و میدیایی زەبەلاح، کە توێژگەلێکی لە مشەخۆری ئەفسەر و پلەدار، بەرپرس و کارمەندی پلەباڵای تێوەگلاو لە گەندەڵییەکانی دەسەڵات، ڕۆشنبیری زوڕنا لێدەر بە دەسەڵات … بەم دوو حزبەی

دەسەڵاتەوە بەستراونەتەوە و لەگەندەڵییەکانیان بەهرەمەندن.
بەواقعی ئەم دوو حزبە (پارتی) و (یەکێتی) و حکومەتەکەیان نوێنەرایەتی سەرمایەی گەورە، سەرمایەی نیشتمانی و سەرمایەی مۆنۆپۆل دەکەن، سەرمایەیەک کە مۆنۆپۆڵی (قۆرخی) تەواوی جومگە سەرەکییەکانی ئابووری هەرێمەکەی کردووە و بەرژەوەندی سەرمایەی ناوەنجی و بچووکی بەخۆیەوە بەستۆتەوە، وە لە هەموو ڕوویەکەوە لە دژایەتیدایە لەگەڵ بەرژەوەندی و ماف و ئازادییەکانی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و ژنان و لاوانی کچ و کوڕی سەربە خانەوادە کرێکارییەکان. ئەم حزبانە هیچ پایەیەکی مادی و کۆمەڵایەتییان لەناو جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی هەرێمەکەدا نییە.
ناسیونالیزم بەگشتی و کوردایەتیش وەک بزووتنەوەی ناسیونالیستی کورد نوێنەری جوڵە و کۆڵەکەی سەرمایەیە، ئەگەر ئەم خسڵەتە لە کوردستانی ئێران و کوردستانی تورکیا و کوردستانی سوریا لە ئێستادا بەرجەستە و دەرکەوتوو نەبێت، ئەوا لەم هەرێمەی کوردستانی عێڕاقدا زۆر بەڕۆشنی وەک ڕۆژی ڕوناک دەبینرێت.
هەرچی ئۆپۆزسیۆنی بورژوا قەومی و ئیسلامییە، هیچ کێشەیەکی جەوهەری لەسەر سیاسەتە ئابوورییە نیولیبرالەکانی حکومەت و هەردوو حزبی دەسەڵات نییە لە ڕادەستکردنی کەرتی گشتی و سامانی کۆمەڵگە بە دەستی کەرتی تایبەت و کۆمپانیاکان، بەڵکو شەڕی لەسەر کێبەکەی ئازادانەی ناو بازاڕە و دزی مۆنۆپۆلە (قۆرخکاریی) تا پشک و بەشی زیاتر بەر بەشێکی تری سەرمایەداران بکەوێت کە خۆیان بە مەغدور دەزانن لە چنینەوەی نیعمەتەکان لەناو بازاڕەکدا کە قۆرخکراوە.
لێرەوە بەڕوون و بەئاشکرا دەبینرێت هەردوو بەرەی دژ بەیەک (دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆن) دوو جەمسەری یەک چینی کۆمەڵایەتین و لە کێشمەکێشی نێوان خۆیاندا بۆ جۆرەها میکانیزم، لەوانە خەرجکردنی ملیۆنان دۆلار، وەگەڕخستنی دەزگای زەبەلاحی میدیایی، سود وەرگرتن لە پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان و لە ژێریشەوە بەکارهێنانی دەزگای سیخوڕی و هێزی میلیشیایی و (ئاسایش) بۆ تۆقاندنی جەماوەر و کڕینی دەنگ و ئیمتیاز بەخشینەوە، …هتد، بەڵێ لەڕێگەی ئیمکاناتی مادی و میدیاییەوە مانیپیولەکردنی بیروڕای گشتی جەماوەرێک دەکەن (manipulate people’s minds)، کە چەوساوەی سیستمی ئابووری و ڕژێمە سیاسییەکەیانە و هانیان دەدەن بە بەشداری لە یارییەکدا کە بورژوازی چوارچێوە و یاساکانی دیاریکردووە، تا بنە پارسەنگ چ بە شەرعیەتدان بە دەستاودەست پێکردنی دەسەڵات لە ڕێگەی هەڵبژاردنەوە، یان ئیمتیاز وەرگرتن لە یەکتری لە کێشمەکێشە ناوخۆییەکانیاندا. ئەمە ناوەڕۆکی چینایەتی و واقعی ئەم هەڵبژاردنە و کێشمەکێشی ڕەوت و حزب و لایەنە قەومی و ئیسلامییەکان

بوو لەم هەڵبژاردنە پەرلەمانییەی هەرێمی کوردستاندا.
خەسڵەتە چینایەتییەکانی ئەم هەڵبژاردنە هەتا لە ڕووی شکڵیشەوە زۆر لە هەڵبژاردنێکی مۆدێرنی دەوڵەتە بورژوا ئارام و خاوەن دامەزراوە دەوڵەتییەکان دەچوو، گەرچی هەرێمەکە خاوەن دامەزراوەی دەوڵەتیش نییە.

لیستی هاوپەیمانی هەرێمی کوردستان

ئەم هاوپەیمانەتییە لە سێ حزبی (شیوعی کوردستان-عێراق)، (سۆشیالیست دیموکراتی کوردستان) و (زەحمەتکێشانی کوردستان) پێکهاتبوو کە یەک کورسی لە بازنەی سلێمانی بۆ (حزبی سۆشیالیست) بەدەستهێنا.
ئەم لیستە لانی کەم لە شکڵدا جیاوازییەکی لە لیست و لایەنە بورژوا قەومی و ئیسلامییەکانی تر هەبوو، ئەویش ئەوەبوو لە ڕێگەی کاندیدەکانی (حزبی شیوعی کوردستان)ەوە لە هەڵمەتی هەڵبژاردنەکەدا دژی سیاسەتی ئابووری نیولیبرالی حکومەتی هەرێم لە ڕادەستکردنی کەرتی گشتی بە دەستی کەرتی تایبەتی دەدوان و پێداگریان لەسەر بەرژەوەندی خەڵکی زەحمەتکێش و هەوڵدان بۆ دابینکردنی خزمەتگوزارییەکانیان دەکردەوە.
ئەوەی مەبەستی ئەمەیە لێرەدا ئەوەیە کە بزانین جێگەوڕێگەی ئەم لیستە چییە بە بەراورد بە لیست و لایەنەکانی تری ئۆپۆزسیۆنی بورژوا قەومی و ئیسلامی، وە جیاوازییەکەیان لەو ئۆپۆزیسیۆنە لە کوێدایە؟
سەرەتا ئەوە بڵێین کە ئەم سێ حزبە هەر لەسەرەتای پێکهێنانی حکومەتی هەرێم لە نەوەتەکانەوە لە زووربەی کابینەکاندا بەشداریان کردووە، یان سەرۆکی حزب و ئەندامانی مەکتەب سیاسی و کۆمیتە ناوەندییەکانیان ڕاوێژکاری سەرۆکی هەرێم و سەرۆک وەزیران بوون.
واتا نەک هەر بەشێک بوون لە سیستمی سیاسی و دەسەڵاتدارێتی لە هەرێمی کوردستان، بەڵکو لەژێر سایەی حزبی یەکەمی دەسەڵات (پارتی)یشدا بوون و ئەندامانی پلە باڵایان بەهرەمەند بوون لە ئیمتیاز و گەندەڵییەکانی حکومەتی هەرێم.
(حزبی شیوعی کوردستان-عێراق) لە ڕاگەینراوی کۆبونەوەی (کۆمیتەی ناوەندی) لە (١٢ نۆڤەمبەری ٢٠١٨) بەدوای هەڵبژاردنی پەرلەمانی خوولی پێنجەمی ئەو کاتەدا کە توانی ببێتە خاوەنی یەک کورسی پەرلەمان، ڕاگەیاند کە (کۆمیتەی ناوەندی بڕیاری دا بەشداری کابینەی تازەی نەکاتن و دەنگی پێ نەدات بەهۆی جیاوازی دیدمان دژ بە پەیڕەوکردنی سیاسەتی نیولیبرالیزمی سەرمایەداری هێزە براوەکان، ... خۆمان وەک حزبێکی بەرهەڵستکار ڕادەگەیەنین، بەڵام

بەرھەستکارەک لە ڕوانگەی بەرنامەیەکی چەپی نیشتمانی دیمۆکراتیخواز). سەرەڕای ئەم ڕاگەیاندنی ئۆپۆزسیۆن بوونە، بەڵام ڕاوێژکاری چەند ئەندامێکی کۆمیتە ناوەندییەکەی ھەر بەردەوام بووە بە سەرۆکی ھەرێم و سەرۆک وەزیرانن! کە دیارە ھەردوو ئەم پۆستەش لە دەستی (پارتی)دان. لەوە دەچێت ئۆپۆزسیۆن بوونی (چەپی نیشتمانی دیموکراتیخواز) پێچەوانەی ڕاوێژکاری حکومەتی ھەرێم نەبێت.
مەبەستمان لەم فاکتانە دەرخستنی جێگەوڕێگەکەیەتی کە ئەویش حزبێکی ڕیفۆڕمخوازی ناو سیستمی سیاسیی ھەرێمی کوردستانە، جا چ بەشدار بێت لە حکومەت یان ئۆپۆزسیۆن بێت. ئەم ڕیفۆڕمخوازیی ناو سیستەمییەش ھەرگیز بەو مانایە نایەت کە حزبێکی ڕیفۆڕمیست بێت، و لەناو بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکاندا خەریکی ڕێکخستن و بەگژاچوونەوەی دەسەڵات بێت و لە ڕێگەی فشاری بزووتنەوە جەماوەرییەکانەوە ڕیفۆڕم داسەپێنێت بەسەر دەسەڵاتی بورژوازیدا، بەڵکو لە ڕێگەی ڕاوێژکاری دەسەڵاتەوە خوازیاری چاکسازی و ڕیفۆڕمە لەناو خودی سیستمی سیاسی و ئابووری (دژی نیولیبرالیزم) و وەک (چەپی نیشتمانی دیموکراتیخواز) ئامۆژگاری پێشکەش دەکات بە دەسەڵات و ھوشداری پێ دەدات کە "ئەزموونی بەنرخی کوردستان" و "بەھا نیشتمانی و نەتەوەییەکان و ئەو دەسکەوتانەی کە بەدەست ھاتوون" ناشیرین نەکات و لەدەستیان نەدا!
پێویستە ئاماژە بەوە بدەین کە بەشێک لە کادر و چالاکوانانی ئەو حزبە ساڵەھایە ناڕازین بەو ڕێبازەی کە حزبەکەیان ھەیەتی لە نزیکایەتی حزبی دەسەڵاتداری یەکەمی ھەرێمەکە (پارتی) و لەگەڵ ئەوەشدا کە (کۆمیتە ناوەند)ی بڕیاری ئۆپۆزسیۆن بوونی داوە، بەڵام پەیوەندییە واقعییەکە بەو حزبەی دەسەڵاتەوە ھەر لە شوێنی خۆیدا ماوەتەوە.
ئەم ھاوڕێ ناڕازییانەی ناو حزب لە زۆرێک لە ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکاندا دژی دەسەڵات چالاک بوون و باجی ئەم خەباتەشیان داوە و جێگەی پشتیوانی و دەستخۆشانە بوون، بەڵام نەیانتوانی خۆیان کە بکەنەوە وەک فڕاکسیۆنێک، خەتێکی جیاواز و ڕێبازێکی فکری و سیاسی جیاواز لە سەرکردایەتی حزبەکەیان بخەنە بەردەم ئەندام و ھەوادارانی حزب و خەباتێکی جدی بکەن دژی خەتی ڕاستڕەوانەی حزبەکە، بە پێچەوانەوە لە یەک ساڵی ڕابردوودا و لە پڕۆسەی ئەم ھەڵبژاردنە پەرلەمانییەدا ڕەخنە و گلەوگازەندەکانیشیان ھەرچی ھاتووە کاڵتر بۆتەوە و بوون بە بەشێک لە ھەڵمەتی ھەڵبژاردنی خەتی ڕەسمی حزبەکەیان.
ناوەڕۆکی ھەڵمەتی ھەڵبژاردنی ئەم ھاوپەیمانێتییە ھەرە باشەکەیان ھەڵمەتی (حزبی شیوعی کوردستان) بووە، کە ئەوەی سەرەوەیە و باسمان

کردووە، و داوای لە جەماوەری زەحمەتکێش و خەڵکی ئازادیخواز و عەلمانی و مۆدێرن کردووە تا دەنگیان پێبدەن و بچنە پەرلەمانەوە، بە ئەوەی لەناو پەرلەمانەوە هەم بەرگری لە بەرژەوەندییەکانیان بکەن و هەم پڕۆژە لە بەرژەوەندیان پێشکەش بە دەسەڵات بکەن، وە لە ڕێگەی چاودێری حکومەت و دامەزراوەکانی دەسەڵات و یاساوە هەوڵبدەن بەربگرن بەو سیاسەتانەی کە دژی جەماوەرە و لە بەرامبەردا پڕۆژەی ڕیفۆرم بە خزمەتگوزاری پێشکەش بکەن.
ئەمەش هەروەک لە سەرەوە ئاماژەمان پێدا ڕیفۆرمی دەرون ڕژێمی یان دەرون سیستمییە. وە بە درێژایی تەمەنی ئەم حزبە شیوعییەش ئەوە ڕۆڵی بووە، بەشێک بووە لە سیستمی سیاسی هەرێمەکە و تا ئێستا چوار بەش لە پێنج بەشی ژیانی لە کابینە یەک لەدوای یەکەکانی حکومەتی هەرێمدا بەشدار بووە، هەتا لە گەرمەی شەڕەی ناوخۆدا دوای (٣١-ئابی ١٩٩٦) کە (پارتی) بە هاوکاری سوپای عێراق هەولێری گرتەوە، ئەم حزبە بەشداری لە حکومەتەکەی هەولێری (١٩٩٦)ی (پارتی)دا کرد بە دوو وەزیر، هەروەها کاتێکیش لە (١٧ شوباتی ٢٠١١) لە شەپۆلی خۆپیشاندانەکاندا چەندین لاوی خوێنگەرم شەڵاڵی خوێن کران لەبەردەم بارەگای (پارتی) لە سلێمانی، بەڵێ لەو کاتەدا ئەندامێکی مەکتەب سیاسی ئەو حزبە (وەزیری ڕۆشنبیری) و (قسەکەری فەرمی) حکومەتی هەرێم بوو.
بەڵام هێشتا بزووتنەوەکەی (١٧ی شوبات) تەواو سەرکوت نەکرابوو کە تا (٢٠-٤-٢٠١١) خایاندی، بە بۆنەی یەکی ئایاری (٢٠١١)ەوە ئەم حزبە یاداشتێکی پێشکەش بە حکومەت کرد کە کۆمەڵێک خواست و داواکاری کرێکارانی تێدا بوو. جا ئەمە نمونەیەکی بەرجەستەی ڕیفۆرمیستی ناو سیستەمەکەیە. حزبی دەسەڵاتداری حکومەت جەماوەری ناڕازی و خۆپیشاندەر دەداتە بەر دەستڕێژی گوللە، (حشک)یش خاوەن وەزیرە و پڕۆژەی ڕیفۆرم بە کرێکاران پێشکەش بەو حکومەتە دەکات!
لە (٢٠١٨)شەوە هەمان ڕۆڵ دەبینێت، بەڵام لە دەرەوەی کابینە و خۆی وەک ئۆپۆزسیۆن دەناسێنێت، بەداخیشەوە کە شانسی نەبوو هیچ ئەندام پەرلەمانێکی دەرنەچوو تا وەک ئۆپۆزسیۆن لەناو پەرلەمان هەمان ڕۆڵی ڕیفۆرمیستی ناو سیستم ببینێتەوە.
هەرچی حزبی (سۆشیالیست) و (زەحمەتکێشان)ە کە (سەرۆکەکانیان لە ماوەی جیاجیادا ڕاوێژکاری سەرۆکی هەرێم بوون) لەوانەیە ئەم دوو حزبە خۆشیان پێیان سەیر و سەمەرە بێت ئەگەر وەک ئۆپۆزسیۆن حسابیان بۆ بکەیت! بەڵام هەرچۆنێک بێت کێشەیەکی ئەوتۆیان نییە لەگەڵ پلاتفۆرمەکەی حزبی شیوعی.
ئەم سێ حزبە هەریەکەیان تایبەتمەندی جیاوازی فکری و مێژووی خۆی هەیە، بەڵام لە ناوەڕۆکی سیاسیاندا وەک دەڵێن مناڵەی یەک

خانەوادەن، واتا لە ڕووی فکری و شکڵگیری مێژوویانەوە جیاوازن لە یەکتری و ناتوانن تێکەڵ بەیەک بن و ببنە یەک حزب، بەڵام ڕێبازی سیاسیان زۆر نزیکە لە یەکەوە، ئەمەش بنەمای نەک هەر ئەم هاوپەیمانەتییەیان بووە کە وەک یەک حزبی سیاسی ڕۆڵیان گێڕاوە، بەڵکو هەموو مێژووی سیاسیشیان وەک یەکە لەناو سیستمی حوکمڕانی و سیاسی هەرێمەکە.

سێ خاڵ بۆ کۆتایی وتارەکە

لە وتارێکی پێشووترمدا بەر لە هەڵبژاردنەکە نوسیبووم کە ئەم هەڵبژاردنە دەروازی□ی□کە بۆ خەستبوونەوەی هەرچی زیاتری قەیرانەکان.

یەکەم. ئاکامەکانی ئەم هەڵبژاردنە، هەرێم دەخاتە ناو قەیرانێکی پێکھێنانی حکومەتییەوە، ئەمەش زۆر کێشە نییە، چونکە کاتێک ئەمە کێشەیەکی جدی دەبوو کە دوو حزبی دەسەڵات ببونایە کەمینەیەکی لاکەوتە و حزبە ئۆپۆزسیۆنە قەومی و ئیسلامییەکانی تر ب□ر□پرس بکرانایە لە پێکھێنانی حکومەت، کە لەم حاڵەتەدا ئەستەم بوو (پارتی) و (یەکێتی) دامودەزگای فەرمانڕەوایتییان ڕادەست بکەن، یان یەکێک لە حزبەکانی دەسەڵات بۆ نمونە (یەکێتی) دەنگ و کورسی زۆر کەمی بھێنایە لە چاو (پارتی) و ئەو حزبەش بیویستایە بەبێ (یەکێتی) حکومەت پێکبھێنێت، کە لەم حاڵەت□ش□دا (یەکێتی) دامودەزگای فەرمانڕەوایەتی زۆنی سەوزی ڕادەست نەدەکرد، جا قەیرانێک کە لە ئێستادا بۆ پێکھێانی حکومەت دێتەئاراوە، وەک هی هەر وڵاتێکی تر لەسەر پۆست و پلە و بەشی هەردوو حزبە، لە زۆر وڵاتدا ئەمە پێش دێت، وەک نمونەی فەرەنسای ئەمساڵ.

کێشەکە ئەوەیە کە ناسیونالیزمی کورد وەک بزووتنەوەیەکی چینایەتی سیاسی تا ئێستا بە درێژایی زیاتر لە سێ دەیە سەرکەوتوو نەبووە لەوەی کە ئۆڕگانێکی دەسەڵاتدارەتی بورژوازی خاوەن دامەزراوەی د□و□□□تی دروست بکات کە لە هەڵبژاردنەکاندا دەستاودەستی پێ بکرێت، هەرێمی کوردستان گەرچی یەک هەرێمی فیدراڵییە لەناو عێڕاقدا، بەڵام بەواقعی دوو هەرێمی کۆنفیدراڵییە لەناوخۆیدا لەژێر دەسەڵاتی دوو هێزی میلیشیاییدا، جا ئاکامەکانی ئەم هەڵبژاردنە هیچ شتێک لەو واقعە ناگۆڕێت و درێژکراوەی ئەو مێژوووە دەبێت و ناپایەداری سیاسی و نادیاری ئایندەی هەرێمەکە و مانەوەی وەک گۆڕەپانێکی مانۆڕی سیاسی و میلتاریستیی تورکیا و ئێران و ئەمریکا هەر درێژە دەکێشێت.

دووەم قەیرانی ئابووری و بێکاری و ناڕەزایەتی درێژە دەکێشێت. حکومەتی ئایندە درەنگ یان زوو پێک دەهێنرێت و لەسەر هەمان ڕێباز

دەڕوات لە پیادەکردنی سیاسەتە ئابووری و کۆمەڵایەتییەکانی نیولیبرالیزم و ڕێنماییەکانی (بانکی نێودەوڵەتی) و (سندوقی دراوی نێودەوڵەتی) کە لە (٢٠١٦)ەوە لە کۆنفراسی هاوبەشی (بانکی نێودەوڵەتی) و (حکومەتی هەرێم) بە بەشداری (نەتەوە یەکگرتووەکان) بەسترا و نەخشەکەی دانرا لە کابینەی هەشتەمدا، کابینەی نۆهەم بە هەنگاوی خێرا بردییە پێشەوە، کابینەی دەیەمی داهاتووش ئەگەر هەنگاوەکانی خێراتر نەکاتەوە ئەوا هێواشتری ناکاتەوە.
ئەمەش واتا درێژەدان بە کەڵەکەی سەرمایە و کۆکردنەوەی هەرچی زیاتری سەروەت و سامان و نیعمەتەکانی کۆمەڵگە لە دەستی کەمایەتییەک و ڕاگرتنی زووربەی هەرە زۆری جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشیش لە هەژاری و بێکاری و پەراوێزخراوییدا.
کۆمەڵگەیەکیش کە دەرگیری هەژاری و بێکاری و جۆرەها تڕاژیدیا بێت، زەمینەیەکی بابەتی فەراهەم دەنێ بۆ پەرەسەندی کۆنەپەرستی و خکاندنی ئاوات و ئارەزووی لاوانی کچ و کوڕ بۆ ئازادی و پێشکەوتن، وە زەمینەی ژیانەوە و گەشەی داب و نەریتی پیاوسالارییش دەخوڵقێنێت و ستەم لەسەر ژنان توندوتیژتر دەبێتەوە و جێگەوڕێگەیان لە هەرێمەکە لەوەی کە هەیە زۆر خراپتری لێ دێت، بەڵام لە بەرامبەر ئەم بارودۆخەدا ناڕەزایەتی سەرهەڵدەدات و بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشان و بێکاران و لاوانی کچ و کوڕ و ژنانی ئازادیخواز دێنەمەیدان، وە ئەمجارە لەبارودۆخێکیشدا کە سەرمایەداری زیاتر کۆمەڵگە لەڕووی چینایەتییەوە قوتبی و دوو کەرت دەکات و دەسەڵاتیش زیاتر ڕووی ڕاستەقینەی بۆ جەماوەر دەردەخات.
سێیەم. دەبێ چ بکرێ و خۆئامادەکردن. شەپۆلێکی نوێ لە خەباتی چینایەتی بەڕێوەیە، ئەم خەباتە بەبێ دەخالەتی کۆمۆنیزم ناگات بە هیچ شوێنێک چونکە ئەوە کۆمۆنیزمە کە خەباتی توێژ و بەشە جۆراوجۆرەکانی چینی کرێکار و گرووپە ستەم لێکراو و پەراوێزخراوەکان لە بزووتنەوەیەکی یەکگرتووی چینایەتیدا شکڵ پێدەدات و چینی کرێکار لە چینێکەوە کە بابەتی چەوسانەوەیە دەگۆڕێت بۆ چینێکی خەباتکار لە پێناو بەرژەوەندی چینایەتی خۆیدا، وە ئەوە کۆمۆنیزمە کە ڕابەرایەتی دەکات و دەیهێنێتە مەیدان بۆ داسەپاندنی دەسەڵاتی چینایەتییەکەی. هەر ئەم ڕێگە واقعییەشە کە یەکێتی چینی کرێکار لە هەرێمەکەدا بەرجەستە دەکاتەوە و کۆتایی بەدوو ئیدارەیی و دوو زۆنی دەهێنێ، ئەمە ڕێگەی واقعی پڕۆلیتاریانە و کۆمۆنیستییە بۆ یەکگرتووکردنەوەی کوردستان و گرێدانەوەی خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان بە خەباتی هاوچینەکانیان لە سەراسەری عێراقدا.

شکۆپێدان و وەڕێخستنی بزووتنەوەیەکی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ لە دەرونی چینی کرێکار و خەبات و ناڕەزایەتییەکانیدا، وە یەکگرتووکردنی کۆمۆنیستە شۆڕشگێڕ و مارکسیستەکان لەو پڕۆسەیدا، لە ئەرکە هەرە لە پێشەکانمانە.
کۆمۆنیست و مارکسیستەکانی هەرێمی کوردستان لەناو هەر حزب و ڕێکخراوێک و ئەڵقە و دەستەجاتێکدا بن پەیوەستە بەشێک بن لەم وەڕێخستن و شکۆپێدانە بەم بزووتنەوە چینایەتییە مەزنە، وە سنوربەندییەکی ڕۆشن و لەبڕاوانە لەگەڵ هەرجۆرە ئاسۆ و ئەجندایەکی ڕادیکالیزمەی سەروو چینایەتی و ناسیونالیستیدا بکەن لەناو ناڕەزایەتییەکاندا. ئەم باسە لە داهاتوود درێژە پێدەدەین.

کۆتایی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٤
نادر عەبدولحەمید

هەڵبژاردنی خولی شەشەم، دەروازەیەک بۆ خەستبوونەوەی هەرچی زیاتری قەیرانەکان.. نادر عەبدولحەمید

دوای ئەوەی ماوەی خولی پێنجەمی پەرلەمانی هەرێمی کوردستان لە (٦-١١-٢٠٢٢) کۆتایی هات، هەردوو حزبی دەسەڵات (پارتی) و (یەکێتی) نەیانتوانی بگەنە ڕێککەوتنێک کە خولی شەشەمی تێدا بەڕێوەبەرن، و ماوەی پەرلەمانیان درێژکردەوە، بەڵام (دادگای باڵای فیدراڵی عێراق) ئەمەی بە نادەستوری دانا و (پەرلەمانی هەرێمی کوردستان)ی هەڵوەشاندنەوە و (سەرۆکی هەرێم) و (حکومەتی هەرێم)ی پابەندکرد بە ئامادەکاری بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی هەرێم لە ڕێگەی کۆمیسیۆنی هەڵبژاردنەکانی عێراقەوە.
ئەم خولەی شەشەمە کە بڕیارە لە (٢٠-١٠-٢٠٢٤) ئەنجام بدرێت، بەدوای پەرەسەندن و تاوسەندنی ناکۆکی هەردوو حزبدا دێت؛ نەک هەر لەناوخۆی هەرێمەکە لەسەر ڕاوەووتی سەروەت و سامان و کەڵەکەی

سەرمایە، نەک هەر لەسەر پێشبڕکێ لە جێبەجێکردنی سیاسەتە میلیتاریستییەکانی هەردوو ڕژێمی بوژوا کۆنەپەرستی (جمهوری ئیسلامی ئیران) و شۆڤێنستی (تورکیا) و بەرژەوەندییەکانی ئیمپریالیزمی ئەمریکی لەناو خودی هەرێم و هەریەکە لە زۆنی ژێر دەسەڵاتدارێتی خۆیدا، بەڵکو لە دەرەوەی چوارچێوەی یاسایی هەرێمیش ناکۆکییەکانیان تەقیوەتەوە لەسەر پۆستی (سەرۆک کۆماری عێڕاق) و پۆستی (پارێزگاری کەرکووک).

ئەوەی کە لە هەڵمەتەکانی ئەم هەڵبژاردنەدا هەموو کەوتوونەتە پەلاماردان و ناوزڕاندنی سیاسی و تۆمەتبارکردنی یەکتری، بەتایبەتیش هەردوو حزبی دەسەڵاتدار و میلیشیایی هەرێمەکە، زۆر واوەترە لە هاشوهوش و هەرای کەمپەینی هەڵبژاردن و لە بنچینەدا دەگەڕێتەوە بۆ ئیفلاسێکی سیاسی تەمام عەیاری نەک هەر ئەم دوو حزبە، بەڵکو تەواوی بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی سیاسی کوردایەتی و پوچەڵ بوونی قەوارەی هەرێم، دوای سێ دەیە لە فەرمانڕەوایەتی ناسیونالیزمی کورد بەسەر چارەنوسی جەماوەری زەحمەتکێشی ئەم هەرێمەدا.

لە سی (٣٠) ساڵەی ڕابردوودا، ناسیونالیزمی کورد نەیتوانی هەرێمێکی یەکگرتوو لەناو دەوڵەتی ناوەندی عێڕاقدا پێک بهێنێت، کە حزبە بورژوا ناسیونالیستەکانی کورد بتوانن لە ڕێگەی کایەی سیاسی هەڵبژاردنەوە دەستاودەستی دەسەڵاتی تێدا ئەنجام بدەن و هەر چوار ساڵ جارێک حزبێک فەرمانڕەوا بێت، ئەوەی ڕۆشنبیرانی بورژوا لیبڕاڵ پێی دەڵێن دەوڵەتی یاسا و دامەزراوەکان، کە بەناوهێنانی لیک بەدەمیاندا دێتەخوارێ.

ئەوەی لە واقعەدا لە ئارادایە دەستبەسەراگرتنی دوو حزبی میلیشیاییە بەسەر دوو ناوچەی هەرێمەکەدا، کە دەستیان داگرتووە بەسەر سەروەت و سامانی سروشتی و بوون بە خاوەن کۆمپانیا هەرە زەبەلاحەکان لەسەر ئاستی هەموو عێڕاق و قۆرخی هەموو چەشنە بزنەسێکیا کردووە لە بازرگانی و پیشەسازی و عەقارات و زەویوزار و گومرگی سەرسنورەکان … هەر یەکە لە زۆنی ژێر دەسەڵاتی خۆیدا.

بەم پێیە ناسیونالیزمی کورد وەک بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسی و فکری، نەیتوانیوە چینی بورژوازی کورد لەم هەرێمەدا یەکگرتوو بکات و بیکات بە خاوەن ئۆڕگانێکی یەکگرتووی دەسەڵات.

لێرەوە لەم ڕوانگەوە هیچ مانایەک نامێنێتەوە بە هەڵبژاردنی پەرلەمانی بە دەستاودەست پێکردنی دەسەڵات، چونکە ئەسڵەن ئەو ئۆڕگانە یەکگرتووە نەهاتۆتەئاراوە و لە ئارادا نییە تا دەستاودەستی دەسەڵاتی پێ بکرێت!

بەدڵنیاییەوە ناوەڕۆکی دەسەڵات لە هەر زۆنێکدا بورژوازییە و

پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان پەیوەندییەکی سەرمایەدارانەی چینایەتیی چەوسێنەرانە و زاڵمانەیە، وە سەرمایەدارانیش بەهرەمەندن لە کۆی سیستمی سەرمایەداری و ئابووری نیولیبرالیزم و بەرژەوەندییەکانیان پارێزراوە لەلایەن دەسەڵاتەوە لە هەر زۆنە بەجیا، و بە زەبری سەرەنێزەی میلیشیای حزبی.
حکومەتی هەرێم، هەر وەزارەتەکی بگری لە ناوەڕۆکدا دوو وەزارەتە، بەتایبەت وەزارەتەکانی (پێشمەرگە،دارایی،داد)، حکومەتی هەرێم یەک سەرباز و یەک پێشمەرگەی نییە، ئەوەی هەیە میلیشیای (پارتی) و (یەکێتی)ە، ئەم حکومەتە یەک کەناڵی میدیایی تەلەفزیۆنی نییە، بەڵام هەریەکێک لەو حزبانەی دەسەڵات دەیانیان هەیە. بودجە و داهات و خەرجی هەر زۆنێک جیایە، دادگا و یاسا لە هەر زۆنێک بەجۆرێک جێبەجێ دەکرێت.
جا ئەگەر وەک گریمانەیەک وادابنێین کە لیستە ئۆپۆزیسیۆنەکانی دەرەوەی هەردوو حزبی دەسەڵات زۆرینەی کورسییەکان بەدەست بهێنن، ئەوا لە باشترین حاڵەتدا دەبنە خاوەنی حکومەتەکی کارتۆنی کە هیچ شتەکی نییە، و ئەوەی هەیە بەدەست هەردوو حزبی میلیشیاییەوەیە.
ئەگەر نەشڵێین ئەستەمە، ئەوا زۆر سەختە ئەم دوو حزبە دامودەزگای ئاسایش و دارایی و دادگا و … هتد ڕادەستی ئەو لایەن و حزبانە بکەن کە لە ئێستادا ئۆپۆزسیۆن واتا نەیار و ناحەزیانن.
بەپێی بانگەشەی بورژوازی بێت، هەڵبژاردنی پەرلەمانی و دەستاودەستپێکردنی دەسەڵات بە چارەسەری کێشە و گرفتەکانە، لەم حاڵەتە دیاریکراوەی هەرێمی کوردستاندا بە بردنەوەی ئۆپۆزسیۆن نەک هەر گرفتەکان چارەسەر نابن، بەڵکو قەیرانی پێکهێنانی حکومەتیش دێتە ئاراوە کە چۆنچۆنی حکومەت پێکبهێندرێت لەنێو ئەم هەموو لیست و قەوارانە و ئەم دوو حزبەی کە ئامادە نین دەسەڵات و داراییەکانیان ڕادەست بکەن؟
بەم پێیە هەڵبژاردنی ئەم جارە نەک هەر هیچ ئومێد بەخش نابێت، بەڵکو دەروازەیەکە بە خەستبوونەوەی هەرچی زیاتری قەیرانەکان، و شکاندنەوەی لەسەری جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و توێژە بێبەش و پەراوێزخراوەکانی وەک لاوان و ژنان.
سەرمایەداری و دەسەڵاتە بورژوازییەکەی لە هەرێم و لە عێراقدا گەیشتەتە بن بەست، ئۆپۆزسیۆنی قەومی و ئیسلامی و نیو-لیبراڵ ئاگا بن بەم واقعیەتە یان نا، ئەرکی چینایەتییانە کە خۆشباوەڕی و فریوکاری پەرەپێبدەن تا خەڵکی کێش بکەن بەسەر سندوقەکانی دەنگدان و لە ڕێگەی شانۆگەری هەڵبژاردنەوە دەریچەیەک پەیدا بکەن بە ڕزگارکردنی سیستم و جیهانەکەیان لەو قەیرانەی کە تێیکەوتووە.
ئەوە ڕێکخراونەبوون و یەکگرتوونەبوونی چینی کرێکار و زاڵ نەبوونی

ئاسۆی سۆشیالیستی ڕزگاریخوازانەیە کە تەواوی دەردی سەری و نەهامەتییەکانی ئەم قەیرانەی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی، وە لەگەڵیشیا شانۆگەری هەڵبژاردن درێژە دەکێشێت و دووبارە و چەندبارە دەبنەوە.
ئەمڕۆ نەک هەر لە عێڕاق و لە هەرێمی کوردستان، بەڵکو لە زووربەی وڵاتانی سەرمایەداری قەیرانگرتوودا، بژاردەیەکی تری سیاسی لە دەرەوەی ئەم شانۆگەرییەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی لە ئارادایە، بەڵام بەرجەستەکردنەوەی ئەم بژاردەیە پەیوەستە بە پەرەدارکردنی ئاگاهی چینایەتی و تەحەززووبی کۆمۆنیزم لە دەرونی چینی کرێکار و هەژموونی پەیداکردنی ئاسۆی سۆشیالیستی وەک ئاڵتەرناتیقێک بەسەر کۆمەڵگەدا. ئەمەش ئەرکی کۆمۆنیستەکان و کرێکارانی پێشڕەوی سۆشیالیستە.

٢٠٢٤-١٠-١٧

ڕیشەکانی فاشیزمی نوێ لە ئیسرائیل. نادر عەبدولحەمید

1. **پەرچەکردار یان پاکتاوسازی**

   ئەم وەحشیگەڕی و کوشتوبڕییەی کە (ناتانیاهۆ) دەستی داوەتە دژ بە هاوڵاتیانی فەلەستینی لە (کەرتی غەززە)، ناتوانرێت بەو شێوەیە لێکبدرێتەوە کە ئەوە پەرچەکردارێکە بەڕووی کردە تیرۆریستانەکەی (حەماس) لە (٧ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٣)دا، و تەنها بە “بنەبڕکردنی حەماس و تیرۆر” بێت، چونکە کوشتنی هەڕەمەکی دانیشتوان و کاولکاری شارەکان و وێرانکردنی کێڵگە کشتوکاڵییەکان و ڕێگاوبانەکان و هەڵتەکاندنی ژێرخانی شارستانی لە (کەرتی غەززە) واوەترە لە پەرچەکردار، ئیتر ئەمە پیادەکردنی سیاسەتێکی فاشیستی ڕەگەزپەرستانەی پاکتاوسازی قەومیە [ethnic cleansing policy] بەشێوەیەکی پلان بۆداڕێژراو و ڕێکخراو و ئاگاهانە لە لایەن (ناتانیاهۆ) و باڵی ڕاستڕەو و فاشیستی سەهیۆنیزمەوە، بە مەبەستی

ناچارکردنی فەلەستینییەکان بە کۆچی زۆرەملێ و دەستبەسەراگرتنی سوپای داگیرکەری ئیسرائیل بەسەر ئەم کەرتە و پاشان تەواوی خاکی فەلەستیندا.

ئەمە و وەک بەشێک لەو سیاسەتە لە (کەنارەی ڕۆژاوا)ی فەلەستینیش کەوتەتە ڕەشەکوژی و دەستی سوپا و چەکدارانی تاقمە جووە شۆفێنیستەکانی ئاوەڵاکردەتەوە بە دەستدرێژی و ئەنجامدانی تاوان دەرحەق بە دانیشتوانی فەلەستینی و پەرەپێدانی سیاسەتی دەستبەسەراگرتنی هەرچی زۆرتری زەوییوزاری فەلەستینییەکان و دامەزراندنی شارۆچکەی جوولەکەنیشین (الإستیطان) لەسەریان، بەڕادەیەک کە لەسەدا چل و دوو (٤٢%) خاکی فەلەستینی گرتەتەوە و وای کردووە (کەنارەی ڕۆژاوا) بێتە چەند پارچە زەوییەکی لێک دابڕاو لە ڕێگەی ئەو شارۆچکە جوونشینانەوە کە لەملاولایەوە دامەزرێندراون، بەمەش هەلی دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆی فەلەستینی لەڕووی عەمەلییەوە لەباربردووە.

ئەوەی کە پەرلەمانی ئیسرائیل (ناسراو بە کەنیسەی ئیسرائیلی) لە (١٨-٧-٢٠٢٤)دا، بە پڕۆژە یاسایەک بڕیاریدا هەرگیز دان نانێت بە دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆی فەلەستینیدا! ئەمە خۆی گوزارش لەوە دەکات کە بەکردەوە و لەسەر زەوی ئەم هەلەی لەباربردووە، ئینجا دەت لە ڕووی یاساییشەوە لەناو پەرلەماندا مۆرەکی لێ دەدات.

2. **پاکتاوسازی لە دوو قۆناغی مێژوویی جیاوازدا**

فەلەستینییەکان لە نیوەی یەکەمی سەدەی بیستەمدا، کەوتنە بەر پەلاماری پاکتاوسازی و کۆچاندنی زۆرەملێیی و دەرپەڕاندن لە نیشتیمانی خۆیان، هەروەک دەبینین ئەمڕۆکە لە سەرەتای سەدەی بیست و یەکەمیشدا هەمان سیناریۆ دووبارە دەبێتەوە.

بەڵام ئەو دوو پاکتاوسازی و زوڵم و زۆرییە دەرحەق بە خەڵکی فەلەستین، لەڕووی بنەمای مادییانەوە جیاوازن لە یەکتری.

A. ناوەڕۆکی پاکتاوسازی یەکەم

ئەو حاڵەتەی سەرەتای سەدەی بیستەم ڕێک لەو حاڵەتە دەچێت کە سەرمایەداری لە ئەوروپا لە سەرهەڵدان و پەرەسەندی خۆیدا لە سەدەکانی (١٦ و١٧ و ١٨) بگرە تا (١٩)ش کەوتە قەلاچۆکردنی دانیشتوانی ڕەسەنی ئەمریکای باکور و ئەمریکای لاتینی و ئوسترالیا و چەند شوێنێکی ئەفریقیا و خۆیان تیایدا نیشتەجێ بوون و ئاوەدانیان کردەوە و شارستانی سەرمایەداری و دەوڵەتی دیموکراتی جینۆسایدکەریان تێدا دامەزراند، جا ئەم

قەڵاچۆکاریی و دەرپەڕاندنە زۆرە ملەیی خەڵکی فەلەستینی کە لەسەرەتای سەدەی بیستەوە دەستی پێکرد و لە (١٩٤٨)دا گەیشتە چڵەپۆپەی خۆی کە بە (نەکبە) ناسراوە، دروست وەک قەڵاچۆکردنی دانیشتوانی ڕەسەنی ئەمریکا و ئوسترالیا وابوو، کە لە ڕێگەی جینەسایدکردن و دەرپەڕاندنی فەلەستینییەکانەوە دەوڵەتێکی سەرمایەداری ئیسرائیلی لەسەر خاکەکەیان دروستکرا کە بە دیموکراسیانە و هەڵبژاردنی ئازادانەی پەرلەمانییەوە بەڕێوەدەچێت و بەشێوەیەکی دیموکراسیانە قەڵاچۆی فەلەستینییەکان دەکات، ئەمە خۆی بەشێکیش بوو لە سیاسەتی ئیمپریالیستی بریتانیا لە جەنگی جیهانی یەکەمدا و لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بە دابین کردنی بەرژەوەندییە ئیمپریالیستییەکانی خۆی.

B. ناوەڕۆکی پاکتاوسازی دووەم

بەڵام بە کۆتایی هاتنی سەردەمی (جەنگی سارد) و سەرکەوتنی لیبرالیزمی نوێ و بە بەهاکردنی ئایدیا و ئاسۆ یەکسانیخواز و پێشکەوتووخوازەکان و چوونەدواوەی بزووتنەوە چەپەکان لەسەر ئاستی جیهانی، و تێکشکانی ناسیونالیزمی عەرەبی و هاتنەئارای ئیسلامی سیاسی، هاوکاتی ئەمانەش گەشە و پەرەسەندنێکی بەرچاوی سەرمایەداری لە ئیسرائیل، زەمینەیان خۆشکرد بۆ پەرەسەندنی ڕاستڕەوی لە کایەی سیاسی ناو ئیسرائیل و سەرهەڵدانی فاشیزمێکی نوێ لە کۆتایی سەدەی بیست و سەرەتای سەدەی بیست و یەکی ئەو دەوڵەتەدا.
ئەم ڕاستڕەوییە لە پەرەسەندنی خۆیدا دەسەڵاتی گرتەدەست و کەوتە پیادەکردنی پلان و نەخشە فاشیستەکانی، جا ئەوەی کە ئەمڕۆ ئەم جینەسایدە و ئەو وەحشیگەرییەی کە دەیبینین دەرحەق بە خەڵکی فەلەستین دەکرێت بەرهەمی ئەم ڕاستڕەوی و فاشیزمە نوێیەی ئیسرائیلە کە پایەکانی لەسەر زەمینەیەکی مێژوویی وەرچەرخانی ڕاستڕەوانەی جیهان لەسەردەستی نیولیبرالیزم و پەرەسەندن و گەشەیەکی گەورەی سەرمایەداری ئیسرائیل وەستاوە.
بەدەنیاییەوە دەوڵەتی ڕەگەزپەرستی ئیسرائیل، ئایدیۆلۆژیای زایۆنیزم و چیرۆکە مێژوویی و ئایینییە پڕوپوچەکانیش وەک سەرپۆشێک بەکار دەهێنێت بۆ پاکانەی تاوانەکانی خۆی و پەرەپێدانی هەرچی زیاتریش بەو تاوانانە، بەڵام ئەمە ڕواڵەتی بابەتەکەیە. ئەم قەوارەیە چۆن و لە چ پرۆسەیەکی مێژووییدا دروستکرابێت و کرابێت بە دەوڵەتی ئیسرائیل، ئێستا پاش تێپەڕینی زیاتر لە نیو سەدە لەسەر قاچەکانی خۆی وەستاوە و بەپێی میکانیزم و یاسا ئابوورییەکانی خۆی، خۆی

بەرهەم دەهێنێتەوە، بۆیە لە ناوەڕۆکدا ئەوە گەشە و پەرەسەندنی سەرمایەیە کە پاڵ دەنێت بە دەوڵەتی ئیسرائیلەوە بە گرتنەبەری سیاسەتی ئیمپریالیستییانە و فراوانخوازیانەی داگیرکاریانە (ئیستیعماریانە) و پیادەکردنی تاوانی پاکتاوسازی و کوشتوبڕی وەحشیگەرییانە بە دەستبەسەراگرتنی تەواوی خاکی فەلەستین لە کەشوهەوایەکی ڕاستڕەوانەی نیولیبرالیزمی خنکێنەری فکری و سیاسی جیهانیدا.

3. **پایەی دووەمی نیو-فاشیزم لە ئیسرائیل**

پایەیەکی تری ئەم نیو-فاشیزمە لە ئیسرائیل کە تەواوکەری پایەکەی تریەتی لە پاکتاوسازی و دەرپەڕاندن و فراوانخوازی ئیمپریالیستانە، بریتییە لە پاشەکشەپێکردنی چەپی ناو ئیسرائیل و چینی کرێکار و ڕێکخراوە کرێکاری و جەماوەرییەکان، و ئاوەڵاکردنەوەی دەستی کۆمەڵە و ڕێکخراوە ئایینییە توندڕەوەکانی جوو لەناو کۆمەڵگەدا و ئیمتیاز پێدانیان، جا بەبێ داسەپاندنی ئەم پاشەکشەیە بەسەر چەپ و کرێکاردا لەناو ئیسرائیل، ئەستەم بوو ئەم هەموو وەحشیگەری و تاوانە دەرحەق بە ئینسانییەت ئاوا بێ پەردە بەربەرچاوی کۆمەڵگەی جیهانەوە پیادە بکرێت.

بەم پێیە، گەرچی کۆتاییهاتنی جەنگی سارد و سەرکەوتنی نیولیبرالیزم بووە هۆی کۆتاییهاتنی زۆرێک لە کێشە و گرێوگۆڵە لەچارنەهاتووەکانی جیهان، لەوانە چارەسەری ئیمپریالیستانە بە کۆتایی پێهێنانی ڕەگەزپەرستی لە وڵاتی (ئەفریقای باشوور)، بەڵام ئەم سەرکەوتنە جیهانییەی نیولیبرالیزم نەک هەر کۆتایی نەهێنا بە کێشەی فەلەستین لە ڕێگەی چارەسەری ئیمپریالیستانەی (پەیمانی ئۆسلۆ ١٩٩٢)ەوە، بەڵکو بووە هۆی تووندوتیژکردنەوەی ئەو کێشەیە و داخستنی دەریچەی چارەسەری نەتەوەیی بورژوازیانەش بەپێی بڕیارنامەی "نەتەوە یەکگرتووەکان" کە چارەسەری دابەشکردنی خاکی فەلەستین بوو بە دامەزراندنی دوو دەوڵەتی فەلەستین و ئیسرائیل.

4. **پێچەوانەبوونەوەی هاوکێشەی پاکتاوسازی جوولەکە بە پاکتاوسازی فەلەستینی**

بزووتنەوەی ناسیونالیزمی عەرەبی لە سەرەتای سەدەی بیستەوە تا ڕووخانی بلۆکی ڕۆژهەڵات و کۆتاییهاتنی جەنگی سارد؛ لەناو فەلەستین و لەناو وڵاتە عەرەبییەکاندا، بە چەپ و ڕاستیانەوە، بە ئیسلامی و عەلمانیانەوە، لەسەر ئەوە کۆک بوون کە هەبوونی (دەوڵەتی ئیسرائیل)، بە چەمکی ئەوان

(قەوارەی زایۆنیستی-الكیان الصهیوني) لەسەر خاكی فەلەستین ڕەت بكەنەوە.
باڵی ڕاستڕەوی كۆنەپەرست و شۆفێنیست و ڕەگەزپەرستی ناسیونالیزمی عەرەب بانگەوازی دامەزراندنی دەوڵەتێكی قەومی عەرەبی دەكرد لە فەلەستین كە هەڵسێت بە پاكتاوسازی و گەسك لێدانی (جوو)ەكان و دەرپەڕاندنیان، بەتایبەت ئەوانەی كە لە ڕێگەی كۆچەوە لەسەرەتای سەدەی بیستەوە هاتبوون و نیشتەجێكرابوون لە فەلەستین.
هەرچی باڵی چەپ و عەلمانی ناسیونالیزمی عەرەب بوو لەگەڵ دامەزراندنی دەوڵەتێكی قەومی عەرەبیدا بوو كە مافی (جوو)ەكان وەك هاوڵاتی لەناو ئەو دەوڵەتە عەرەبییەدا بەپێی یاسا بپارێزێت.
ئەم ڕەوبازەی دوایی نزیكایەتییەكی هەبوو لە ڕەوبازێك كە خوازیاری دامەزراندنی دەوڵەتێكی دیموكراتی بوو لەسەر بنەمای هاوڵاتی (بەمانایەك غەیرە قەومی و غەیرە دینی) بە هەموو ئەو هاوڵاتیانەی كە لەسەر ئەو خاكە (فەلەستین) دەژین. ئەو سەردەمانە لە نێوان هەردوو جەنگی جیهانی یەكەم و دووەم (حزبی شیوعی لە فەلەستین) و ڕێكخراوەی تری سۆشیالیستی و ماركسیستی پێكهاتوو لە كەسانی چەپی جوولەكە كە لە ئەوروپاوە هاتبوون بە فەلەستین و لەگەڵ ئەم چارەسەرەدا بوون.
كێشمەكێشی ناسیونالیزمی عەرەب و زایۆنیزم (وەك ئایدۆلۆژیا و بزووتنەوەی ناسیونالیستی جوولەكە و قەوارەكەی لەسەر خاكی فەلەستین واتا دەوڵەتی ئیسرائیل) لە ڕەوەندێكی مێژوویدا لە بەرژەوەندی ناسیونالیزمی جوولەكە و بەزیانی ناسیونالیزمی عەرەب تەواو بوو.
لەو فاكتانەی كە ڕۆڵیان هەبوو لەو مەیدانەدا؛ ڕووبەڕوو بوونەوەی بەرژوا ناسیونالیستی عەرەبی بوو لەگەڵ قەیرانەكانی پەرەسەندنی سەرمایەداری ناوخۆی ئەو وڵاتانەی كە تێیدا دەسەڵاتدار بوو، لەگەڵ بزووتنەوە ناڕەزایەتییە جەماوەرییەكانی ناوخۆ و دۆڕان لە چەند جەنگێكدا دژ بە ئیسرائیل، و گەشەی ئیسلامی سیاسی بە پشتیوانی ئیمپریالیزم، و بارودۆخی ئاڵوگۆڕی جیهانییەكان كە سەری كێشا بە كۆتایی جەنگی سارد و داڕمانی بلۆكی سۆڤیەت كە پشتیوانی ناسیونالیزمی عەرەب و دەوڵەتەكانی بوو، بەڵێ گشت ئەم فاكتانە ڕۆڵیان گێڕا لە گۆڕینی تەرازووی هێز لە بەرژەوەندی باڵادەستی ئیسرائیل، و ناسیونالیزمی عەرەبیش ناچار هەموو

هەوە و تەقەلای هاتەسەر ئەوەی کە ئیسرائیل ڕازی بکات بە بڕیاری (نەتەوە یەکگرتووەکان) بە چارەسەری (دوو دەوڵەتی) لەسەر خاکی فەلەستین و دەستهەڵگرێت لە پاکتاوسازی فەلەستینیەکان. ئەمەش بە پلەی یەکەم لەترسی ئەوەی کە مەسەلەی فەلەستین بێتە بەشێک لە ویژدانی جەماوەری ئازادیخواز و ئینساندۆست، نەک هەر لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەڵکو لەسەراسەری جیهانیشدا، بۆیە بورژوا فەرمانڕەوای هەر وڵاتێک ناچارە بە ڕەوایەتیش بێت خۆی بەلایەنگری دۆسیەی فەلەستین دابنێت.

ئەوەی کە ناسیونالیزمی عەرەبی، بەتایبەت باڵی شۆڤێنیست و ڕەگەزپەرستەکەی، بەتەمای پاکتاوسازی جوولەکە بوو، لە ئێستادا پێچەوانە بەتەوە بە هەوڵدانێک کە هەرچۆنێک بێت بەربگیرێت بە پاکتاوسازی فەلەستینیەکان لە لایەن ناسیونالیزمی نیو-فاشیزمی ئیسڕائیلیەوە.

5. چارەسەری ڕیشەیی

بەر لە باسکردن لە هەر جۆرە چارەسەرییەک، پێویستە دەستبەجێ ئەم شەڕەی (ناتانیاهۆ) و نیو-فاشیزمی ئیسرائیل دژ بە خەڵکی فەلەستین بووەستێندرێت، ئەمە جەنگی نێوان گروپێکی تیرۆریست و دەوڵەتی ئیسڕائیل نییە، ئەمە جەنگی دەوڵەتێکی تیرۆریستە دژ بەگەلێک بەبیانووی دژایەتی گروپێکی چەکداری تیرۆریستی ئیسلامی وەک (حەماس)، کە وجودی ئەم گرووپە و چەندین گرووپی تیرۆریستی تریش بەرهەمی خودی ئەو دەوڵەتە تیرۆریست و ڕەگەزپەرستەی ئیسڕائیلن.

ئەگەر بڕیارە کۆتایی بهێندرێت بە گرووپە تیرۆریستەکان و بە کاری تیرۆریستی دژ بە خەڵکی سیڤلی ناو ئیسڕائیل، و ئەم خەڵکە بە ئاشتی و ئارامی بژین، ئەوا پێویستە سەرچاوەی سەرهەڵدانی تیرۆر و ئەم گرووپە تیرۆریستانە بنەبڕ بکرێت، کە ئەویش بنەبڕکردنی ڕەگەزپەرستی ئایینی و نیو-فاشیزمی قەومییە لە پەیکەرە و پێکهاتەی (ستڕاکچەری) دەوڵەتی ئیسڕائیلدا.

دەوڵەتێک ئامێری جەنگ و پاکتاوسازی و ئاگربەردانە ماڵ و گیانی خەڵکی فەلەستینی بێت بەدڵنیاییەوە پڕیشکی ئاگری تیرۆریزمیش لەڕولەوە بەر خەڵکی سیڤل و بە تاوانی ناو ئیسڕائیلیش دەکەوێت و ئەم خەڵکە هەرگیز ناتوانێ بە ئارامی و بەئاشتی بژیت. ئەمڕۆ ئەم خەڵکە بە پلەی یەکەم گیرۆدەی دەوڵەتی ڕەگەزپەرست و نیوفاشیستی ئیسڕائیلن، کە هەتا ئامادەیە بە پیادەکردنی سیاسەتە فاشیستەکانی تەواوی ئەو

کەسانەی کە هاوڵاتی ئیسڕائیلین و بە بارمتە گیراون لەلایەن (حەماس)ەوە لە هەڵمەتی تیرۆریستانەی (٧ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٣)دا، بیانکاتە قوربانی و نایەوێت سازش و دانوسان بکات بە بەردانیان.
ڕواڵەتی مەسەلەکە لایەک وا دەتەبەرچاو کە ئەوە خەڵکی ئیسڕائیلە گیریانخواردووە بەدەست تیرۆریزمی (حەماس) و ڕەوتە تیرۆریستەکانی تری ئیسلامی سیاسییەوە و دەوڵەتی ئیسرائیل دەیانپارێزێت!، وە لەلایەکەی تریشەوە وا دەتەبەرچاو کە ئەوە (حەماس)ە خەبات دەکات بۆ ڕزگاری فەلەستین و بەرگری لە ماف و ئازادی خەڵکی فەلەستین، بەڵام لە جەوهەردا پێچەوانەی هەردوو ئەو هاوکێشە دروستە.
بە واقعی خەڵکی ئیسڕائیل گیرۆدەی دەستی دەوڵەتی ڕەگەزپەرست و نیوفاشیستەکەی خۆیەتی کە بۆتە سەرچاوەی دروستبوون و سەرهەڵدان و گەشەی ڕەوت و گرووپە تیرۆریستەکان تا بکەونە گیان خەڵکی سیڤلی ئیسڕائیل، وە ئەوە خەڵکی فەلەستینیشە کە گیریخواردووە هەم بەدەست ڕێگەچارەی ئیمپریالیستانەی (ئۆسلۆی ١٩٩٢)ی بە بنبەستگەیشتووی (فەتح - ڕێکخراوی ڕزگاری فەلەستین) و هەم ڕێگەچارەی ئیسلامی سیاسی تیرۆریست و فاشیست لە چەشنی (حەماس) و (جیهادی ئیسلامی) و بە پشتیشیانەوە جمهوری ئیسلامی ئێران و داروەستەکانی لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.
ئەمڕۆ هەتا بە گرتنەبەری ڕێگە چارەیەکی عەمەلی بەرژوازیانەی نەودەوڵەتی کە بیەوێت بەپێی بڕیاری (نەتەوە یەکگرتووەکان) ئەم کێشەیە کۆتایی پێ بهێنێت و دوو دەوڵەت لەسەر خاکی فەلەستین دابمەزرێت و هەردوو لا دان بە یەکتریدا بنێن و وەک دوو دەوڵەتی دراوسێ بە ئاشتی پێکەوە بژین، هەتا بۆ ئەم ڕێگە چارەش پێویست دەکات کە هاوسەنگی هێز هەم لەناوخۆی ئیسرائیل و هەم لەناوخۆی خەڵکی فەلەستیندا لە دژی ڕاستڕەوی و فاشیزمی قەومی و دینی هەردوولای ئیسرائیلی و فەلەستینی و لە بەرژەوەندی ڕەوتی ئازادیخوازی و ئینساندۆستی هەردوولا بگۆڕدرێت.
ئەمەش کارێک نییە بە تەنهایی لەناوخۆی ئیسڕائیل و لەناوخۆی خەڵکی فەلەستیندا ئەنجام بدرێت، چونکە کێشەی فەلەستین کێشەیەکی نەتەوەیی ناوخۆی دەوڵەتێک نییە، و کێشەیەکی نەک هەر ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی بگرە جیهانیشە و یەکێکە لە گرێوگۆڵەکانی سیاسەتی جیهانی.
بۆیە هەروەک چۆن کێشمەکێشەکانی جیهانی دوو قوتبی لایەک

کۆمەگی کرد بە زیندووکردنەوە و پەرەپێدانی دەوڵەتی ئیسلامی سیاسی بە بەرەنگاربوونەوەی کۆمۆنیزم و ناسیونالیزمی عەرەبی ناکۆک بە بەرژەوەندیی وڵاتە ئیمپریالیستەکانی ڕۆژاوا، وە ڕووخانی بلۆکی سۆڤیەت و سەرکەوتنی نیولیبرالیزمیش بووە زەمینەخۆشکەر بە مەیدانداری دەوڵەتی ڕاستڕەو گەشەی نیوفاشیزم لەناو ئیسڕائیلدا، ئاواش هەر گۆڕانکارییەکی جیهانی لە تەرازووی هێزی نێوان بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە بەرامبەر بزووتنەوە و دەوڵەتە کۆنەپەرست و ڕاستڕەوە فاشیستەکانی قەومی و دینی، وە بەگشتی گۆڕانی هاوسەنگی هێزی نێوان چینی کرێکار و دەسەڵاتە بورژواکان، کۆمەگی دەکات بە گۆڕینی تەرازووی هێز هەم لەناوخۆی ئیسرائیل و هەم لەناوخۆی خەڵکی فەلەستیندا.

بەم پێیە ڕێگەی ڕزگاری هەردوو گەلی فەلەستین و ئیسڕائیل، ڕێگەی کۆتاییهێنان بە وەحشیگەری نیوفاشیزمی ئیسڕائیلی و تیرۆری ئیسلامی سیاسی و چارەسەری کێشەی فەلەستین بەشێوەیەکی ڕیشەیی، هەمان ڕێگەی ئەنجامدانی ئەو ئەرکە بنەڕەتیانەیە کە لە دەستوری کاری کۆمۆنیزمدایە بەتایبەت لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا لەوانە لەناو ئیسڕائیل و فەلەستیندا، لە عێراق و کوردستانەکەیدا، کە ئەویش ڕێگەی یەکخراوکردنی چینی کرێکار و حزبیەت بەخشینە بە کۆمۆنیزم لە دەرونی ئەو چینە و هێنانەمەیدانی بزووتنەوەیەکی کۆمۆنیستی کرێکاری بەهێز و هەنگاونانە بە هێنانەدی ئینتەرناسیونالیزمی پڕۆلیتاری لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

بەڵام دەستبەکاربوون بە گوێبەخشین بە سەروسامانی ئەم ئەرکە نەک هەر دەستوپێگیر نییە بە بەشداری کۆمۆنیستەکان و یەکخراوە جەماوەری و کرێکارییەکان لەناو هەر کەمپین و چالاکییەکدا کە لە ئێستادا لەئارادایە بە دژایەتی کردن و پووچەڵکردنەوەی سیاسەتەکانی (ناتانیاهۆ) و فاشیزمی ئیسڕائیلی بە درێژەدانیان بەم جەنگە و پیادەکردنی سیاسەتی ڕەگەزپەرستانە و پاکتاوکردنی فەلەستینیەکان، بەڵکو پێویستە دەستپێشکەر و ڕابەریش بن لەو خەباتە ڕۆژانەیانەدا.

سێپتەمبەری 2024

ستراتیژە سیاسییەکانی ناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێڕاق.. نادر عەبدولحەمید

1. **ڕاست و چەپی ناسیونالیزم، دەستاودەستی دەسەڵات**

هاوڕای ئاڵوگۆڕە سیاسی و ئابوورییەکان و پەرەسەندنی ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان لە هەرێمی کوردستانی عێڕاقدا، نەک هەر ئۆپۆزیسیۆنی قەومی لیبڕاڵ و ئیسلامی سیاسی وەک فشار بەسەر حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتدارەوە هاتوونەتە مەیدان، بەڵکو ناسیونالیزمێکی چەپی سەر بە ئایدیاکانی ئۆجەلان و ئەزموونی کوردستانی سوریا و تورکیای ئەو ڕەوتەش، گەشەیەکی کردووە لە بەرمبەر ناسیونالیزمی ڕاستڕەوانەی زاڵ لەناو کۆمەڵگەی کوردستانی عێڕاقدا، بە دەسەڵاتدار و ئۆپۆزسیۆنیەوە.

گەرچی لە ئێستادا ئەم ناسیونالیزمە چەپە وەک ئۆپۆزسیۆنێکی بەرجەستەی سیاسی و عەلەنی خۆی نەخستۆتەڕوو، بەڵام هێزێکی یەدەک و حەشاردراوی بزووتنەوەی ناسیونالیستییە بۆ جێگرتنەوەی دەسەڵاتی ناسیونالیستی ڕاستڕەو، لە کاتی هاتنەئارای قەیرانی دەسەڵات و لە توندپێچە مێژووییەکاندا، بەمانایەک دەستاو دەست پێکردنی دەسەڵات، لە نێوان ڕاست و چەپی یەک بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی، کە ئەویش بزووتنەوەی ناسیونالیزمی کوردە لە هەرێمەکەدا، بەڵام بەشکڵ و شێوازێکی جیاوازتر لەوەی کە ئۆپۆزسیۆنی ڕاستڕەوی لیبڕاڵ قەومی (نەوەی نوێ) و لایەنی تر، وەیا ئیسلامی سیاسی کە نەپەرست لە ئێستادا لە هەوڵدان بێی.

2. **سنوری ئەم وتارە**

لەم وتارەدا ناچمە ناو باسی دەسەڵات و ئۆپۆزسیۆنەکەی، ناچمە ناو باسی ناسیونالیزمی چەپ و ڕاست لە هەرێم، بەڵکو

دەمەوێت تیشکێک بخەمە سەر بارودۆخی ئێستای بزووتنەوەیەکی چەپی دەرەوەی ڕەوتی ناسیونالیزمی چەپ، واتا ئەوەی کە ناسراوە بە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق. ئەمەش بە مەبەستی دەرخستن و بەرجەستەکردنەوەی ستڕاتیژە سیاسییەکانی ناو ئەم بزووتنەوەیە کە لە بەرامبەر گشت ئەم بارودۆخە سیاسی کۆمەڵایەتی و ئابووریەی هەرێمدا خراونەتەڕوو. وە لێرەشدا ناچمە ناو هەڵسەنگاندنی خەتە فکرییەکانەوە، بەڵکو باسەکەم پەیوەستە بە خەتی سیاسی و ستڕاتیژی سیاسییەوە. ئەوەش کە تا چەند خۆشباوەڕی (تەوەهومات) لەناو ئەم بزووتنەوەیەدا هەیە بەرامبەر بە ناسیونالیزمی چەپ، یان کاریگەری ناسیونالیزمی چەپ لەسەر ئەم بزووتنەوە چەپ و کۆمۆنیستییە چەندە و چۆنە؟ ئەمەش باسێکی ترە و لێرەدا ناچمە ناویەوە.

3. ئایە (حزبی شیوعی کوردستان) بەشێکە لە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستان؟

بۆ ئەوەی ڕۆشن بێتەوە کە مەبەستمان لە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق چییە، پێویستە بزانین ئایە ئەم حزبە بەشێکە لەو بزووتنەوەیە یان نا؟

(حشک)، نە لە مێژووی ڕاستەقینەی خۆیدا و نە لە ڕێبازە سیاسییەکەیدا، سەر بە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق نییە، لە ڕووی مێژووییەوە درێژکراوەی (ڕێکخراوی کوردستانی حزبی شیوعی عێراقی)یە، کە ئەو حزبە عێڕاقییە هەمیشە سازشکار و هاوکاری حزبە ناسیونالیستە کۆنەپەرست و سەرکوتگەرەکانی کورد بووە، بەتایبەتیش باڵی عەشایەر و هۆزە کۆنەپەرست و دواکەوتووەکەی (پارتی)، چ لە ساڵانی شەستەکان و چ لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو لە بزووتنەوەی چەکداری ناو شاخەکانی سەرسنوردا، کاتێکیش (لە ۱۹۹۳دا) ئەم ڕێکخراوی کوردستانە دەبێتە (حزبی شیوعی کوردستان) بەردەوامی بە هەمان خەت و ڕێبازی سیاسی دەدات لە نەوەتەکان سەدەی بیستەوە هەتا ئێستا.

سەیرکەن لە گەرمەی شەڕی ناوخۆدا و لە (۳۱ی ئابی ۱۹۹٦) کە (پارتی) بەهاوکاری سوپای (بەعس) هەولێر دەگرێتەوە، (حشک) خاوەنی وەزیر بووە لەو حکومەتەی کە (پارتی) پێکیهێناوە لە هەولێر! سەیرکەن لە کاتێکدا لە (۱۷ی شوباتی ۲۰۱۱)دا خەڵک ڕاپەڕیوە و (۱۰) خۆپیشاندەر کوژراون، وەزیری ڕۆشنبیری حکومەتی هەرێم و قسەکەری حکومەتی هەرێم ئەندامێکی مەکتەب سیاسی ئەو حزبە بووە! گەرچی لە کۆنگرەی حەوتەم (۲۰۲۱)ەوە

بەیاردرا کە ببەتە حزبێکی ئۆپۆزسیۆن، بەڵام ئۆپۆزسیۆنێک کە هەندێک لە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی و مەکتەبی سیاسییەکەی ڕاوێژکاری سەرۆکی هەرێم و ڕاوێژکاری سەرۆکی حکومەتن!
سەرەتای کۆنگرەکەشیان بە (سرودی ئەی ڕەقیب) کە سرودێکی قەومی ڕەگەزی (ئیسنیتکی) کوردە، نەک سرودێکی نیشتمانی کوردستانی، دەستپێکرد، سرودی ئینتەرناسیونالیان خستە ناو تەنەکەی خۆڵەوە!
(حشک) هەتا حزبێکی ڕیفۆرمیستیش نەبووە و نییە، بەڵکو بەشێک بووە و ئەستاشی لەگەڵ بێت بەشێکە لە بزووتنەوەی کوردایەتی، هەتا لەناو کوردایەتیشدا باڵی چەپ نەبووە و نییە، ئەم حزبە بە چەمکی سیاسی لە ئەوروپای ڕۆژاوا، پێی دەڵێن حزبێکی ڕاستڕەوی مامناوەندی قەومی (یمین الوسط القومی)، لە کاتێکدا یەکێک لە تایبەتمەندییە گرنگەکانی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراقدا، هەستیاری و دوژمنایەتییە سیاسییەکەیەتی بەرامبەر بە حیزبە نەتەوەییەکان، کەچی مێژووی (حزبی شیوعی کوردستان) مێژووی پاشکۆیەتییە بە ناسیونالیزمی کورد و حزبە فەرمانڕەواکان، هەروەک حزبی دایکی خۆی (حزبی شیوعی عێراق) کە پاشکۆی ناسیونالیزمی عەرەب و ڕژێمە سەرکوتگەرەکانی وەک (بەعس) بوو. بۆیە ئەم حزبە نەک هەر کۆمۆنیست نییە، بەڵکو چەپێکی بورژوازی ناو کۆمەڵگەش نییە.

4. چوارچێوەی گشتی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی

بزووتنەوەی چەپ لە کوردستانی عێراق، دەرئەنجامی جیابوونەوەی ڕۆشنبیرانی مارکسیستە لە حزب و ڕەوتە ناسیۆنالیستەکان لە ناوەڕاستی حەفتاکان بەدواوە تا نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوو. لە سەرەتای نەوەتەکاندا خۆی لە (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق)دا کۆکردەوە، پاشان بە جیابوونەوەی بەشێکی بەرچاوی کادرەکان و بە هەڵمەتی سەرکوتگەرانەی حزبە ناسیونالیستەکان و تیرۆری کادر و ئەندامانی و بنبەست و شکستی سیاسی، نەک هەر حزبەکە، بەڵکو گشت بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی بردە دواوە و پەرتەوازە بوو، هەڵسوڕاوان و کادر و ئەندامانێکی زۆر دەستیان لەکار کێشایەوە و کۆچیان بەرەو دەرەوەی وڵات کرد.
دەیەی یەکەمی سەدەی بیست و یەک (٢٠٠٠-٢٠١٠)، دەیەی پوکانەوە و پاشکشەیەکی بەرچاوی ئەم بزووتنەوەیە بوو، بەڵام لەگەڵ پەرەسەندنی ناڕەزایەتییەکان و وەڕێکەوتنی بزووتنەوەی بەرگری لە ئازادییە سیاسییەکان دژ بە ترۆری

ڕۆژنامەنوس (سەردەشت عوسمان) لە (٢٠١٠) و پاشان (١٧ی شوباتی ٢٠١١) کە هاوکاتی شۆڕشەکانی باکوری ئەفریقیا (تونس و (میسر) بوو، ڕەوەندێکی ڕوو لە گەشە و چوونەپێشی بەخۆیەوە بینی، و نەوەیەکی تازەش بە ئەڵقە و کۆڕوکۆمەڵەی مارکسیستییەوە هاتنە مەیدان لە (٢٠١٣) بەدواوە.
لە دە ساڵەی ڕابردوودا (٢٠١٤-٢٠٢٤)، بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراقدا گۆڕانکارییەکی بەخۆوە بینیوە، وەڕای ڕووهێنانی نەوەیەکی تازە بە مارکسیزم، ئەو حزب و ڕێکخراوانەش کە پێشتر لەئارادابوون (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری) و (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) ئاڵوگۆڕیان بەسەردا هاتووە، دەستەجاتی تازەی وەک (ئاڵتەرناتیڤی سۆشیالیستی) و (ڕەوتی سۆسیالیستە شۆڕشگێڕەکان-کوردستان) هاتوونە ئاراوە و ڕێکخراوی وەک (بەدیلی کۆمۆنیستی) هاتنە مەیدان.
دیارە کە چەند ئەڵقە و دەستەجاتی تریش لە ناو سۆشیال میدیادا هەن، کە کاری پڕوپاگەندەی سۆشیالیستی ئەنجام دەدەن، یان بەکارێکی دیاریکراوی وەک وەرگێڕانی بەرهەمە فکری و سیاسییەکانی کەلەپوری مارکسیزمەوە مەشغوڵن. ئەمە جگە لە ژمارەیەکی زۆروزەوەند لە هەڵسوڕاوانی چەپ و کۆمۆنیست کە پێشووتر ئەندامی کارا و چالاکی حزب و ڕێکخراوەکان بوون و ئێستا لە بەرخەیانەوە بە فەردی یان لەناو ڕێکخراوێکی جەماوەریدا، چالاکی ئەنجام دەدەن و مەیلی ڕێکخراو بوونی کۆمۆنیستانە (تەحزەووبی کۆمۆنیستی) و چالاکی ڕێکخراوەیی کۆمۆنیستیان زۆر لاوازە، لە ئەوروپا بە ئەو جۆرە کۆمۆنیستانە چەمکی "کۆمۆنیستی بێ خانەولانە-Homeless Communists" بەکار دەبرێت.
تێبینی: (ئەڵقە) و (کۆڕوکۆمەڵ) وەک گردبوونەوەیەکی سەرەتایی، و (دەستە) وەک ئاستێکی بەرزتری گردبوونەوە بەکاردەهێنم. (حزب)، (گرووپ)، (ڕێکخراو)، بۆ ئەو گردبوونەوانە بەکاردەبەم کە کارێکی سیاسی ڕێکخراو بە پێی ستراتیژێک ئەنجام دەدەن.

5. بەراوردێک

بە پێچەوانەی ساڵانی هەشتاکان و نەوەدەکانی سەدەی بیست، کە کێشمەکێش (جەدەل)ی فکری و سیاسی لە نێوان ئەڵقە و گروپ و ڕێکخروەکاندا تاوی سەندبوو، لەم دەورەیەی لە ژیانی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق زۆر کەمتر ئەو خەباتە فکری و سیاسییە ناوخۆییەی نێوان حزب و ڕێکخراوەکان و گرووپ و ئەڵقەکان لە ئارادایە و هەر لایە سوورە لەسەر

ڕەتکردنەوەی ئەوانی تر و سەرگەرمی دنیای خۆیەتی. ئەمەبێتە ڕەخنە وەک دەستپێشکەری کەسەکان لە سیاسەت و خەتی فکری ئەمیان ئەو حزب و ڕێکخراو لەئارادا بووە، ئەوەی مەبەستی منە ئەوەیە ئەو کارە وەک سیاسەتێکی دیاریکراو لە لایەن خودی حزب و گروپ و ڕێکخروەکانەوە بەرامبەر یەکتری نەگیراوەتە بەر.

گەرچی ئەم کارە بۆی هەیە ببێتە گرژی و ئاڵۆزی پەیوەندییە ناوخۆییەکانی ئەو بزووتنەوەیە زیاتر لەوەی کە ئێستا لە ئارادایە، بەڵام مارکسیزم و کۆمۆنیزم نەک هەر لە ڕێگەی کێشمەکێشە فکری و سیاسییەکانەوە، دژی ڕەوتە زاڵە و سەرەکییەکانی فکری بورژوازی دێتە مەیدان و خۆی ئەزموون دەکات، بەڵکو دژی ئەو ڕەوت و مەیلە فکری و سیاسیانەش کە ڕەنگدانەوە و سێبەری ڕەوتە ئەسڵییەکانی بورژوازین لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیدا، خۆی مشتوماڵ دەکاتەوە، پێشڕەوی دەکات و کاربوردەکەی واتا شیاوی بەکارهێنانی مارکسیزم لەسەر کۆمەڵگەیەکی دیاریکراو و بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکانی ئەزموون دەکرێت و وەک مەسەلەد و جیهانبینییەکی گشتی لەکهەڵدەپێکرێت بە تایبەتمەندی جوگرافیایەکی دیاریکراوەوە.

6. **ئێستای بزووتنەوەکە**

– لە ماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا، بەشێک لە کەسان و لە ئەڵقە و کۆڕوکۆمەڵە مارکسیستەکانی نەوەی تازە کە ڕوویان هێنابوو بە مارکسیزم، ئێستا یا دەستبەرداری مارکسیزم بوون، یا خاوبوونەتەوە و نەیان توانیووە گەشە بکەن و بەرزببنەوە بۆ ئاستی خۆ ڕێکخراوکردن و هاتنەمەیدانی کاری سیاسی جدی، و وەک ئەڵقەی تاوتوێ کردنی باسە فکرییەکانی مارکسیزم درێژە بە خۆیان دەدەن.

شکستی پڕۆژەی ڕۆشنبیرانی ناسیوناڵ لیبڕاڵ کە سوپایەک لە قەڵەم بەدەستان و میدیاکارانیان هەڵخراند بوو (بەسیج و تەحشید کردبوو) بۆ هەڵهەڵە لەدانی هێنانەدی "دەوڵەتی یاسا" بە دەستاودەستپێکردنی دەسەڵات لە ڕێگەی پەرلەمانەوە و چووبوونە پشت (بزووتنەوەی گۆڕان)ی ئەو کاتە، بەڵام شکستی ئەم پڕۆژەیە بەشێک لە ڕۆشنبیران و نوسەرانی تازە لاوی ناو ئەو سوپایە و دەرەوەی ئەم سوپایەی توشی هەڵوەستە و تێڕامان کرد و ڕوویان هێنا بە مارکسیزم. ئێستا جێگەی داخە پاش تێپەڕبوونی لانی کەم دەهەیەک (دە ساڵ) بەسەر هاتنەئارای ئەم نەوە تازەیەی مارکسیزمدا، نەیتوانی بگاتە ئەو ئاستە لە گەشە و پێشڕەوی کە چاوەڕوانی لێ دەکرا ببێتە "خوێنەکی

تازە” بە ناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق.
– دەستەی (ئاڵتەرناتیڤی سۆشیالیستی)ی ڕۆژنامەکەیان (ڕێچار) دوو ساڵە زیاترە وەستاوە، ماوەیەکیشە ماڵپەڕەی سەرەکی ئەم دەستەیە و ماڵپەڕەی ڕۆژنامەکەشیان لەکار کەوتووە. ئەمە جگە لەوەی کە ئەم دەستەیە پێشتریش هەر لە ساڵی شکڵگیرییەکەوە (ئەیلولی ٢٠١٦) تا ئێستا (کە نزیک بە هەشت ساڵە)، پەنای نەبردەتە بەر خستنەڕووی ستراتیژێک بۆ کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی، و دەرکردنی بەیاننامە و هەڵوێست نواندن، وە زیاتر مەشغوڵی پڕوپاگەندەی سۆشیالیستی بووە دژی سەرمایەداری و بورژوازی بە شێوەیەکی گشتی. لە باشترین حاڵەتدا دەکرێ بڵێین ئەم پڕوپاگەندەیە ستراتیژیان بووە لە هەشت ساڵی ڕابردوودا، و نەیانتوانیوە لەو ئەلقە سەرەتاییە واوەتر بڕۆن و بەندەرەوە بە ناو جیهانی مارکسیزمی پراتیک و چالاکی سیاسی و ڕێکخراوەیی کۆمۆنیستی، لە شوێنی خۆیان گیریان کردووە و هیچ دۆکیومێنتێکی ڕەسمیشیان ڕانەگەیاندووە کە بۆچی ڕۆژنامەکەیان وەستاوە؟ بۆچی ماڵپەڕەکانیان وەستاوە؟ بۆچی هیچ شتێک بەناوی دەستەکەوە لە ئارادا نەماوە؟

– دەستەی (ڕەوتی سۆسیالیستە شۆڕشگێڕەکان-کوردستان)، سەربە سونەتێکی فکری و سیاسی دیاریکراون، کە ئەویش هێڵی فکری ترۆتسکی – تۆنی کلیف و (حزبی کرێکارانی سۆشیالیست-بریتانیا)یە، و چالاکن لە سۆشیال میدیا و پڕوپاگەندەی سۆشیالیستی و ڕەواجدان بە بەرهەمەکانی ئەو خەتە فکریە و بەگشتیش بە بەرهەمە مارکسیستی و سۆشیالیستییەکان. ئەم دەستەیە هەنگاوی هەڵنەناوەتەوە بۆ دیاریکردنی هێڵی بەرنامەیی و سیاسی خۆی لە ئاستێکی زۆر گشتیدا، لە دۆکیومێنتێکدا بەناوی (هێڵی گشتی سیاسەتەکانی …)، بەڵام هێشتا ستراتیژی کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی؛ ئەوەی کە لە کوردستاندا دەیەوێت چی بکات و چۆن ئەنجامی بدات و بۆی هەڵسوڕاو بێت، بە دیاریکراوی نەیخستۆتەڕوو، هەر بۆیە ئەمیش هەڵوێست نواندنی سیاسی نییە، وەک دەرکردنی بەیاننامە بەناوی گرووپەکە خۆیەوە، لەسەر بارودۆخی سیاسی و ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان و خۆپیشاندانەکان لە هەرێمی کوردستان، وەیا بۆنەکانی هەشتی مارس و یەکی ئایار. لە نەبوان هاوڕێیانی ئەم دەستەیە و هاوڕێیانی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)دا، پەیوەندییەکی هاوڕێیانە بە دیالۆگ و بیروڕا

گەڕینەوە، ناوەناوە لە ئارادایە، بەڵام پەیوەندییەکی فەڕمی و ئامانجدار بە مەبەستێکی دیاریکراو نییە، وەک ئەوەی کە پێشتر لە نێوان (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) و (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)دا هەبوو.

– ڕێکخراوی (یەکێتی کۆمۆنیستەکان لە عێڕاق)، دوای چەند دانیشتن و گفتوگۆ لەگەڵ (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێڕاق) لە کۆتایی تشرینی دووەم (نۆڤەمبەر)ی (٢٠١٨) بەیاننامەیەکی هاوبەشیان دەرکرد، کە تیایدا هاتووە [... مەبەستی سەرەکی ئەم دانیشتن و گفتوگۆیانە واوەتر بوو لە کاری هاوبەش و هاوکاری نێوان دوو ڕێکخراوی سیاسی، و لە بنچینەدا ئامانج لێی پێکهێنانی هاوفکری و هاوڕایی سیاسی و بەرنامەیی و چونەناو پڕۆسەیەکی سیاسی عەمەلییە بە یەکگرتوویی و هەنگاونان بەرەو هەنانەدی حزبێکی کۆمەڵایەتی مارکسیستی شوڕشگێر]، بەڵام دواتر بەهۆی ئەوەوە کە هاوڕێیانی (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) مەیلیان بەلای ئەزموونی سیاسی (پەیەدە -پارتی یەکێتی دیموکرات) لە کوردستانی سوریا و ئایدیا و ئایدیۆلۆژیای پشتی ئەم ئەزموونە پەیدا کرد، بە عەمەلی کشانەوە لەم پەیوەندییە و لەم پڕۆسەیەی کە بڕیاربوو بچنەناویەوە لەگەڵ (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)دا.

ئێستا (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) نزیک بە دوو ساڵە، هیچ چالاکییەکی عەمەلی و عەلەنی ئەنجام نەداوە بەناوی ڕێکخراوەکەوە، هیچ بەیاننامەیەکی دەرنەکردووە لەسەر ئاڵوگۆڕە سیاسییەکانی ناو هەرێمی کوردستان و ناڕەزاییەتییە کۆمەڵایەتییەکان و خۆپێشاندانەکان و بۆنەکانی وەک هەشتی مارس و یەکی ئایار، کە ساڵانی پێشووتر ئەو کارەی دەکرد. وە هیچ ڕاگەیاندنێکیشان دەرنەکردووە بە هەڵوەشاندنەوەی ئەو "ڕێکخراوە" و کۆتایی هاتنی.

– هەرچی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێڕاق)ە لەلایەن (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان)ەوە نوێنەرایەتی دەکرێت، (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری چەپی عێڕاق) و (ئاڕاستەی مارکسستی هاوچەرخ)، تا ئێستا نەک هەر لەسەر ئاستی کۆمەڵگەی هەرێم و لەناو ناڕەزاییەتییەکاندا، بەڵکو لەناو خودی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیشدا، چالاکییەکی سیاسی ئەوتۆیان نییە لە کوردستانی عێڕاق.

7. سێ ستڕاتیژ لەناو بزووتنەوەکەدا

سەرەتا ئەوە بڵێم کە ناوەڕۆک و جەوهەری هەر ڕەوتێک، هەر حزب و ڕێکخراوێک، ئەو پڕاتیکە سیاسییەتی کە لە جیهانی واقعیدا پیادەی دەکات، نەک ئەوەی سەر بە چ خەتێکی فکرییە و بانگەوازی چ فکر و ئایدیۆلۆژیایەک دەکات.

پڕاتیکی سیاسی هەر حزب و ڕێکخراوێکیش بەدەوری تیۆرێک (چەقێک، ناوەندێک، میحوەرێک)دا دەسووڕێتەوە. واتە کێشەیەک، گرفتێک، یا مەسەلەیەک دادەنرێت بە گرێ و کێشەی سەرەکی و جەوهەری کە کۆمەڵگە گیریخواردووە بەدەستیەوە، جا لێرەوە چالاکی و کاری سیاسی ئەنجام دەدرێت بۆ چارەسەرکردن و یەکلاکردنەوەی ئەو کێشە و گرفتە و مەسەلە ئەسڵەی و جەوهەرییە.

ئەوەی پێی دەوترێت ستڕاتیژ بریتییە لە کۆیەکی ئۆڕگانیکی تیۆرە و پڕاتیکە وەک یەکێکی لێکهەڵپەکراو، واتا بریتییە لە یەکێکی پێکهاتووی ئۆڕگانیک لەو ناوەندە کە بەدەوریا پڕاتیک ئەنجام دەدرێت، ئەمە بە شێوەیەکی گشتی و بە تایبەتیش تاکتیک دەگیرێتەبەر لە قۆناغە جیاوازەکان و لە هاوسەنگی هێزی جیاواز و لە ئاستە جیاوازەکانی خەباتدا بە ئەنجامدانی ئەو پڕاتیکە، بەم پێیە تاکتیک بەشێکە لە ستڕاتیژ و پێکهێنەریەتی و لێی جیانابێتەوە.

تا ئەو شوێنەی کە پەیوەست دەبێتەوە بە ستڕاتیژی کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی ئێمەی کوردستانی عێڕاقدا ڕووبەڕووی دوو هێڵ و ڕێبازی سیاسی جیاواز بە یەکترین. کە یەکێکیان ستڕاتیژی (حکک کوردستان)ە و ئەوی تر هی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)یە.

پێشتر ستڕاتیژێکی تر کە (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) لەسەری دەڕۆیشتن لە ئارادا بوو، بەڵام ئێستا بەو پێیەی کە ئەم ڕێکخراوە هیچ جۆرە چالاکییەک لە خۆی نیشان نادات و هاوڕێیانی ئەو ڕێکخراوەش ڕوویان هێناوە بۆ ستڕاتیژ و بەرنامە و ئایدیایەکی تر کە سەر بە ئەزموونی کوردستانی سوریایە، بەڵێ خودی ستڕاتیژەکە لە مەیداندا نەماوە، بەڵام ئەمە لە کۆتاییدا بە بەرجەستەکردنەوەی هەرچی زیاتری ستڕاتیژی کۆمۆنیستی و جیاوازی لە ستڕاتیژەکانی تر باسی لێوە دەکەین وەک ستڕاتیژی سێیەم.

- ستڕاتیژی سەربەخۆیی کوردستان، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان.

ئەم ستراتیژە لە بەڵگەنامەکانی دامەزراندنی ئەم حزبەدا لە

(٢٠٠٨) و لە بەرنامە و چەندین بەیاننامە و ڕاگەیاندنی پلینۆمەکانی کۆمیتەناوەندی و بڕیارنامە و پەسندکراوەکانی حزبیدا هاتووە، وە لە ڕووی کردەی سیاسیشەوە، ئەم حزبە نەک هەر چووە پشتی "ڕیفراندۆم" لە ئەیلولی (٢٠١٧)دا، بەڵکو بە بەشداری کۆڕ و سمینارێش لەلایەن کادرەکانی ڕابەری حزبەوە چالاکانە بەی هەڵسوڕاو بوو. ئەمە و سەربەخۆیی کوردستان و ڕیفراندۆمەکە جێگەی پشتیوانی حزبە کۆمۆنیستییە کرێکارییەکانی تری وەک (حکک عێراق) و (حکک چەپی عێراق) و حزبە کۆمۆنیستە کرێکارییەکانی ئێرانیشە.

(حکک کوردستان) بە ماوەی دە ساڵ (٢٠٠٨-٢٠١٨) پافشارییەکی یەکجار زۆر زەقی لەسەر سەربەخۆیی کوردستان کردۆتەوە، بەڵام شکستی ناسیونالیزمی کورد بەدوای "ڕیفراندۆم"ەکەدا ئەوانەشی توشی داماوی کرد کە لە لای چەپیەوە وەستابوون، بەیە هەواش هەواش مەسەلەی پێداگرتن و باسکردنی سەربەخۆیی کوردستان لای حزب، ساڵ لەدوای ساڵ کاڵ و کاڵتر دەبێتەوە لە بەیاننامە و ڕاگەیاندنی پلینۆمەکان و بڕیارنامەکاندا تا دەگات بە دوایین کۆنگرە (کۆنگرەی شەش/ مارسی ٢٠٢٤)، کە لە جیاتی پێداگری لەسەر سەربەخۆی لە ڕاگەیاندنی کۆتایی کۆنگرەکەدا هاتووە [پێویستی بەرجەستەبوونی حزب وەک حزبێکی ئەزسیەنی سەرەکی ... و کۆتاییهێنان بە دەسەڵاتی گەندەڵ و ... دامەزراندنی دەسەڵاتی شوراکانی خەڵک. ... پێداگری لەسەر بردنەسەری یەکدەستی زیاتری هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و کوردستان]. وە لە بڕیارنامەی بارودۆخی سیاسی و سەرخەتی سیاسەتەکانی حزب پەسندکراوی کۆنگرەکەدا هاتووە [چارەسەری مەسەلەی کورد لە ڕێگای گەڕانەوە بە ڕای خەڵکی کوردستان بە بڕیاردان لەسەر مانەوە لە چوارچێوەی عێراقدا،... یا جیابوونەوە و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆ] تا ئێستا هیچ دۆکیومێنتێک لە ئارادا نییە کە بڵێت ستراتیژی سەربەخۆیی وەلانراوە و ستراتیژێکی تر خراوەتە جێگەی. دواتر باس لەم بێدەنگییە دەکەین.

کاتێک شەپۆلێک لە خۆپیشاندان سەریهەڵدا لە تشرینی یەکەم (ئۆکتۆبەر)ی (٢٠١٥)دا و جەماوەری تووڕە و ناڕازی بارەگای زۆرێک لە حزبەکان نەک هەر ئەوانەی دەسەڵات، بەڵکو بارەگای (بزووتنەوەی گۆڕان) و حزبە ئیسلامییەکان و (حزبی شیوعی کوردستان) و (حزبی سۆشیالیستی کوردستان)یشیان سوتاند، وە کەوتنەبەر هێرش و پەلاماری هێزە سەرکوتگەرەکانی دەسەڵات و چەند لاوێکیش تیا کوژران، ئا لەو بارودۆخەدا، سەیرکەن (حکک

کوردستان) بەیاننامەیەکی دەرکرد لە (٣٠-١٠-٢٠١٥)دا بە ناونیشانی (دەسەڵاتی بورژوا-ناسیونالیستی کورد مایەپوچ بوو، ڕێگاچارە پێکهێنانی دەوڵەتی سەربەخۆیە). من هەر ئەو کاتە بە زنجیرە وتارێک بەناوی (دوو بەڵگەنامە. ئاناتۆمی کۆمۆنیزمی کرێکاری کوردستان) ڕەخنەم هەم لەم بەیاننامەیە و هەم بەیاننامەی (١٥-١٠-٢٠١٥)ی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری چەپی عێراق) گرتووە کە ئەویش هەمان ستراتیژی خستبوە ڕوو.
پێنج مانگ بەر لەو بەیاننامەیەش، لە (٣٠/٥/٢٠١٥) لە ڕاگەیاندنی پلینۆمی (١٨) هەژدەهەمی حزب باس لە (زەرورەتی خەباتی لێبڕاوانەی بە پاکردنەوەی داعش) دەکات کە (بەربەستەکە لەسەر ڕێگا گەیشتنی کۆمەڵگای کوردستان بەدەوڵەتێکی سەربەخۆی ئازاد و سکولار و بەدیهێنانی ئازادی ...). بەم پێیە تاکتیکی خەباتی لێبڕاوانە دژی داعش سەرچاوەکەی لە ستراتیژی (گەیشتنی کۆمەڵگای کوردستان بەدەوڵەتێکی سەربەخۆی ئازاد و سکولار) دایە.

8. بیست و یەک ڕۆژ دوای پلینۆمەکەش لە (٢٠-٦-٢٠١٥)دا بەیاننامەیەک بە هەمان تام و چێژی پڕ لە ترش و خوێی ڕاگەیاندنی پلینۆمەکە دەرچووە بەناوی [سەبارەت بە: بارودۆخی سیاسی کوردستان و ئاراستەی ڕووداوەکان!] و دەڵێت: [حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان بڕوای وایە کە کۆتاییهێنان بە تاڵان و بڕۆی قوتی خەڵک لەلایەن دەسەڵاتدارانی کوردستانەوە بەبیانوی شەڕی داعش و نەناردنی بودجە لەلایەن حکومەتی ناوەندەوە، بڕینی بیانوەکان و دەرهێنانی کوردستان لەو گێژاو و بنبەستە سیاسی و ئابورییەی تێی کەوتوە و هەروەها ڕزگارکردنی خەڵک لە هەڵواسران لەنێوان ململانێ و کێشمەکێشی دەسەڵاتێکی بێ ئاسۆی بۆرژوازی کورد و حکومەتی ناوەندی، و ئەو هەموو گرفت و کارەساتەی ڕوبەرووی خەڵکی کوردستان دەکرێتەوە، زەرورەتی دەستبەجێی جیابوونەوەی کوردستان و پێکهێنانی دەوڵەتێکی سەربەخۆی کردۆتە ئەولەویەتی سیاسی کۆمەڵگای کوردستان. لەم پێناوەدا حیزب لێبڕاوانە کاردەکات بۆ ئامادەکردنی تواناییەکان و ڕێکخستنی هێزەکانی جەماوەری خەڵکی کوردستان بۆ کۆتایی هێنان بەم بارودۆخە و شکاندنی تەوقی گریدانەوەی ئاسایش و ئارامی و ژیان و ئایندەیان بەدیار ڕێگاچارەکانی ئەحزابی بۆرژوازی کورد و دەوڵەتانی ناوچەکە و وڵاتانی ئیمریالیستیەوە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان

تێدەکۆشێت بۆ دامەزراندنی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لە کوردستان.]

ماوەیەتی … لە بەشی داهاتوودا دێینەسەر:

– لە گۆژاوی سیاسی کوردستانەوە بۆ گۆژاوی خەتی ستڕاتیژ لەناو حکک کوردستاندا.

– ناوەڕۆکی ستڕاتیژەکەی ئەم حزبە چ جۆرە سۆشیالیزم و کۆمۆنیزمێکە؟

تەمموزی ٢٠٢٤

تیشکێک بەسەر پێکهاتەی چین و توێژەکان و خەباتی چینایەتی لە هەرێمی کوردستاندا.. نادر عەبدولحەمید

دوو چەمکی سیاسی

“هەرێمی کوردستان” و “حکومەتی هەرێم”، لە فەرهەنگی ناسیونالیزمی کوردا، وەک بەرهەمی بزووتنەوەی چەکداری و زیندانی چالاکوانانی سیاسی و لەسێدارەدانیان بۆ لابردنی ستەمی نەتەوایەتی و سەربەخۆیی کوردستان لێکدانەوەی بۆ دەکرێت، بەڵام لە واقعدا ئەم “هەرێم” و “حکومەت”ە، وەک چەمکێکی سیاسی و واقعیەتێکی مێژوویی، بەرهەمی ئاڵوگۆڕە مێژووییەکانی کۆتایی سەدەی بیستە، لە داڕمانی یەکێتی سۆڤیەت، کۆتایی جەنگی سارد، و خۆداسەپاندنی میلیتاریستانەی ئیمپریالیزمی ئەمریکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا لە دەروازەی عێراقەوە وەک پۆلیسی جیهانی یەک قوتبی، وە بە دیاریکراوی بەرهەمی جەنگی کەنداوی (١٩٩١) و داسەپاندنی ناوچەی دژە فڕینی فڕۆکە (No Fly Zone) و پاشان ڕووخاندنی (ڕژێمی بەعس) بوو لە (٢٠٠٣)دا.

ستڕاتیژی ئیمپریالیزمی ئەمریکی لەو کاتەدا، بۆ پیادەکردن و جێگیرکردنی، پێویستی بە چالاک کردنی ئۆپۆزیسیۆنی قەومی و مەزهەبی عێڕاق بەگشتی و ناسیونالیزمی کورد هەبوو بەتایبەتی. لەرەوە

حزبەکانی بزووتنەوەی کوردایەتی خۆیان هاوئاهەنگ و هاوخەتی ستراتیژی ئیمپریالیستی ئەمریکی و ئەو ئاڵوگۆڕە جیهانی و ناوچەییانە کرد. بەپێی "هەرێمی کوردستان"ی عێراق و "حکومەتی هەرێم" بەرهەمی یەکانگیربوونی ستراتیژی ئیمپریالیزمی ئەمریکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و هاوخەتبوون و چالاکبوونی ناسیونالیزمی کوردە، وەک بزووتنەوەیەکی کەمەڕایەتی سیاسی چەکدار لەناو ئەو ستراتیژ و سیاسەتە ئیمپریالیستییەدا.
سنوری پانوپۆڕی و بەرتەسکی ئەم "هەرێم"ە و دەستڕۆیشتوویی "حکومەت"ەکەی، و جێگەوڕێگە و بەهایەکیش کە هەیبووە، بە دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان و دەوڵەتانی بەرژوا کۆنەپەرستی ناوچەکە و بە سەرمایەدارانی کوردستان، لە ماوەی سی ساڵەی ڕابردوودا هەمیشە لە گۆڕاندا بووە، دیارە کە لەم حاڵەتەی ئێستاشدا نامێنێتەوە. هەتا ڕوانگەی جەماوەری زەحمەتکێش و ئازادیخوازی کوردستانیش بەرامبەر بە "هەرێم" و "حکومەت"ەکەی ئاڵوگۆڕی زۆر جدی و ڕیشەیی بەسەردا هاتووە.
ناوەڕۆکی چینایەتی دەسەڵاتدارێتی لە هەرێم
ناوەڕۆکی چینایەتی دەسەڵات لەو هەرێمە، لە سێ قۆناغدا و بە شکڵ و شێوازی تایبەت لەهەر قۆناغێکدا خۆی دەرخستووە.
قۆناغی یەکەم. لە دوازدە (١٢) ساڵەی یەکەمدا (١٩٩١-٢٠٠٣)، بەو هۆیەوە کە لەو سەردەمەدا، شیرازەی کۆمەڵگە لە سەراسەری عێراق و لە کوردستانیشدا لە گرێژنەچوو بوو، نەداری و برسیەتی بەهۆی گەمارۆی ئابووری (نەتەوە یەکگرتووەکان)ەوە لەسەر عێراق لە ئارادابوو، جەنگی ناوخۆیی نێوان دوو زلهێزی چەکداری بزووتنەوەی کوردایەتی (پارتی و یەکێتی) کۆمەڵگەی لولدابوو،… بەڕێ لەم بارودۆخەدا ناوەڕۆکی چینایەتی دەسەڵاتدارێتی لەم هەرێمەدا لە شکڵی داسەپاندنی زەبروزەنگی هێزی میلیشیایی پێشمەرگایەتییەوە بە تێکشکاندنی ئیرادەی ئازادانە و سەربەخۆی جەماوەر لەو فەزا ئاوەڵە سیاسییە و لەو بەشایە سیاسییەدا کە هاتبە ئاراوە بە ئاشکرا خۆی نیشان دەدا، [بە نموونە هەر لەسەرەتاوە کەوتنە گرتنەخۆی هەموو سەرکەک جاشەکان و پێدانی پلەوپایە پێیان، پەلاماری بزووتنەوەی شۆرایی و (یەکێتی بێکاران)یاندا، دەستیانکرد بە ڕەشەکوژی ژنان، کەوتنە پیادەکردنی سەرکوت و تیرۆری سیاسی و ڕێگری لە ڕێکخراوبوونی ئازادانە و هاوکاری هەردوو ڕژێمی کۆنەپەرستی جمهوری ئیسلامی ئێران و دەوڵەتی تورکیای شۆفێنیست بۆ تیرۆری ئۆپۆزیسیۆنی ئەو دوو وڵاتە و هێرش بەسەریان]. ئەمە و لە لایەکی ترەوە ناوەڕۆکی چینایەتی دەسەڵاتدارێتییەکە لەوەدا خۆی نیشان دەدات کە قۆرخکردنی ئەو کۆمەگییە ئینساندۆستیانە بوو کە دەهات بە کوردستان. بەپێی

لەدوانی بەرپرسەکی پلە یەکی حزبەکی دەسەڵات؛ داهاتی هەرێمەکە لە کەمەگ و لە گومرگی ناوخۆ، کراوە بە سێ بەشەوە؛ (٣٠%)ی بۆ (پارتی)، (٣٠%)ی بۆ (یەکێتی)، و باقییەکەشی بۆ چەند ملیۆن کەس لە جەماوەری بێکار و هەژار و ئاوارە و برسی. ئەمە جگە لە ڕاووڕووت و بەتاڵانبردنی هەر شتێک کە هی کەرتی گشتی و موڵکی کۆمەڵگە بووبێت، لەلایەن ئەو دوو حزبەوە، هەر لە کەلوپەلەکانی (بەنداوی بەخمە)وە بیگرە تا کۆکردنەوەی تەل و سیمی عمودی کارەبا و مس و فافۆن و فرۆشتنی بە بازرگانانی ئێران و تورکیا.

قۆناغی دووەم. دوای ڕووخاندنی (ڕژێمی بەعس ٢٠٠٣) باروودۆخەکە تەواو گۆڕا، ناوەڕۆکی چینایەتی دەسەڵاتدارەتی هەرێم و حکومەتەکەشی، لەم قۆناغی دووەمەدا بە شکڵ و شێوازەکی کامڵتر و ڕوونتر گوزارشی لە خۆی کرد. لە (٢٠٠٣) بەدواوە مەتەکەی بەعس ڕەویەوە لە بەرچاوان، ئارامی و دۆنیای سیاسی هاتەئاراوە، لە هەمانکاتیشدا پوڵ و پارەیەکی زۆر لە خەزێنەی گشتی عێراقەوە هات بۆ کوردستان، ئەم سەردەمە بە سەردەمی تەخشان و پەخشانی دۆلار و دروستکردنی گەڕەکانی “فیرعەونەوا” لە شارەکاندا ناسراوە، کە تیایدا گەندەڵکاری بە یاسا کراوی لە ڕاددەبەدەری هەردوو حزبی دەسەڵات سەراپای کۆمەڵگەی داپۆشی.

لەم قۆناغەدا پەیوەندی نێوان سەرمایەداران و دەسەڵات زۆر توندوتۆڵتر بوو، ئەڵقەیەکی بەرفراوان لە گەورە بازرگان و بەڵێندەر و خاوەن پڕۆژە و کۆمپانیاکان، لە گەورە بەرپرسانی حکومی و حزبی و پلەدارانی هێزی پێشمەرگە و ئەندام پەرلەمانان و توێژی سەرەوەی لە کەسایەتی ناو دامەزراوە ئایینییەکان و بنەماڵە شێخ و عەشایەرەکان و سەرۆک جاشەکانی پێشوو، هەروەها بەڕێوەبەران و هەڵسووڕێنەرانی دامودەزگای زەبەلاحی میدیایی حزبەکان و توێژێک ئەگەرچی بچوکیش لەسەرمایەدارانەکی دەرەوەی کوردستان کە هاتوون بۆ ئەم هەرێمە و سەرقاڵی وەبەرهێنان و خاوەن پشکن وەیا پڕۆژەی ئابووریان هەیە، هەر هەموو ئەم توێژانە بەدەوری هەردوو حزبی دەسەڵات و (حکومەتی هەرێم)دا کەمەریان بەست و هەر هەمووشیان لە گەندەڵیی و مشەخۆری بەهرەمەندبوون وەک توێژی جۆراوجۆری چینی سەرمایەدار و پایە و بنکەی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیست لە کوردستانی عێراقدا.

یەکگرتوویی ئەم توێژە جۆراوجۆرانە لەسەر سفرەخوانی گەندەڵکاری هەر دوو حزبی دەسەڵات، یەکێک لە بنەماکانی یەکگرتنەوەی هەردوو “ئیدارەی هەولێر” و “ئیدارەی سلێمانی” بوو لە حکومەتەکی هاوبەشدا بەناوی (حکومەتی هەرێم)، وە بنەمایەکیش بوو بۆ “هاوپەیمانێتی ستڕاتیژی ٢٠٠٧”ی نێوان (یەکێتی و پارتی).

ئەمە لە کاتێکدا بوو کە خەڵکی بەدەست نەبوونی ئاو و کارەبا و جادە و ڕێگاوبان و نەبوونی باڵەخانە بۆ قوتابخانەکان و کەمی خزمەتگوزارییەکانی تەندروستی و پەروەردەوە دەیانناڵاند و ڕۆژانە توێژە کۆمەڵایەتییە جۆراوجۆرەکان ناڕەزایەتیان دەردەبڕی تا ئەوەی لە ئاب/ئۆگۆستی (٢٠٠٦)دا بووە تەقینەوەیەکی جەماوەری و بەدوای ئەویشدا بە کوشتنی (سەردەشت عوسمان، لە ئایاری ٢٠١٠)، بزووتنەوەی دژبە بەرتەسکردنەوەی ئازادییە سیاسی و فکرییەکان سەریهەڵدا، ئەمە و کردەوەکانی ئەم دەسەڵاتە و پەرەسەندنی ناڕەزایەتییەکان سەریکێشا بۆ چوونەپێشەوەی ئاگاهی سیاسی جەماوەر و بە ڕاپەڕینی (١٧ی شوباتی ٢٠١١) کە هاوکات بوو لەگەڵ شۆڕشەکانی باکوری ئەفریقا لە تونس و میسر و جەماوەر خوازیاری هەڵپێچان و گۆڕینی دەسەڵات بوون.
ئەمە یەکەم جار بوو لە مێژووی ئەم هەرێمەدا، جەماوەر بە ئاگا بێتەوە لەو قەڵشتە گەورەی نێوان خۆی و دەسەڵات و بزووتنەوەیەکی ناڕەزایەتی بەرفراوان بەڕێبخات بۆ هەڵپێچانی دەسەڵاتی خۆماڵی. ئەڵبەتە حزب و ڕێکخراوەکانی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی هەمیشە خوازیاری ئەوە بوون، بەڵام ئەمە جیاوازە لەوەی کە بزووتنەوەیەکی ناڕەزایەتی کۆمەڵایەتی خۆی ئەو خواستە بخاتەڕوو.
قۆناغی سێیەم. هەرچی ناوەڕۆکی چینایەتی ئەو دەسەڵاتدارێتی و حکومەتەیە لە دە (١٠) ساڵی سێیەمدا (٢٠١٤-٢٠٢٤) زۆر کامڵتر، و بەرجەستەتر بووە پێبەپێی کەڵەکەی سەرمایە و پەرەسەندنی سەرمایەداری لە هەرێمەکە و ئینتگرەبوونی بە سەرمایە و سەرمایەداری وڵاتانی دراوسێ و کۆمپانیا جیهانییەکانەوە.
لە هەرێمی کوردستاندا حکومەتێکی تەکنۆکراتمان نییە لە کەسانی پسپۆڕ و شارەزا و بەڕێوەبەر کە موچەخۆری سەرمایەداران بن و خزمەت بە بەرژەوەندییەکانی ئەوان بکەن، بە قسەی مارکس و ئەنگڵەز بەڵێین ئەوانە نوێنەری حکومی و سیاسی سەرمایەدارانن و ئیدارەی دەوڵەتیان بۆ دەکەن و موچەیەکی مفتیش وەردەگرن، بەڵکو خودی ئەوانەی کە خاوەنی گروپە کۆمپانیا و پڕۆژە هەرە گەورەکانن، خاوەن بانکەکان و ملیاردێری دۆلار و قۆرخکاری سامانی سروشتی نەوت و گاز و کەرتی بازرگانی و زەویوزار (عەقارات)ن، بە بەمانایەک هەر خودی ئەوانەی کە نەهەنگ (حوت) و قرشی سەرمایەدارین و خاوەن سەرمایەی مۆنۆپۆلن لە کوردستاندا، هەر ئەوانەشن کە بەڕێوەبەری حکومەت و پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکانن و خاوەن میدیایەکی زەبەلاح و میلیشیا و ڕایەڵەی سیخوڕی و دامودەزگای دژە تیرۆر و دابینکردنی “ئاسایش”ی سەرمایەن لەبەرامبەر ناڕەزایەتییەکانی خەڵکیدا.
ئەمڕۆ لە کوردستانی عێراقدا سەرمایە و سیاسەت و حزبایەتی

حزبەکانی دەسەڵاتدار یەکێکی تێکمە و لەکهەڵپێکراوی لەیەک جیانەکراوە پێکدەهێنن و خاوەن بەرژەوەندی ستراتیژیین لەگەڵ کۆمپانیا نەوەدوەتییەکانی وەبەرهێنان و بازرگانی سەربە وڵاتانی زلهێزی ئیمپریالیستی ئەمریکی و ئەوروپی و چینی و ڕوسی … وێڕای گرێدراوی بەرژەوەندە ئابووری و سیاسی و ئەمنییەکانیان لەگەڵ بورژوازی وڵاتانی ناوچەکە و میرنشینەکانی کەنداو.

داسەپاندنی سیاسەتی نیولیبرالیزم

هەر لە سەرەتای خۆداسەپاندنی میلیشیانەی (بەرەی کوردستانی)، لە (١٩٩١)ەوە، سیاسەتی بازاڕی ئازدیان گرتەبەر و کۆمپانیا حزبی و بنەماڵەییەکانیان وەگەڕ خستووە، چ لە بواری بەرهەمهێناندا بێت یان بازرگانی و خزمەتگوزاری، بە قۆرخکردنی سەروەت و سامانی گشتی و کەڵەکەی سەرمایە، تا ئەوەی کە بارودۆخ گونجاو بوو بە دەرکردنی (یاسای وەبەرهێنان) لە (٢٠٠٦)دا.

کە بەپێی ئەو یاسایە نەک هەر کۆمپانیاکانی ناوخۆیی، بەڵکو کۆمپانیا بیانییەکانیش وێڕای ئەوەی لە باجی داهات و گومرگی کەلوپەلی هاوردە دەبەخشرێن، زەویوزاریشیان پێ دەدرێت و هەزار و یەک کۆمەگی و دەستگرۆییشیان دەکرێت لەلایەن حکومەتی هەرێمەوە. ئەمەش لە کاتێکدا کە هیچ جۆرە قسەیەک لە مافی کرێکار و یاسای کار و دەستبەرکردنی بیمە کۆمەڵایەتییەکانی کار ناکرێت، وە لە کاتێکیش دابوو کە قەیرانی خانووبەرە و کرێنشینی لە ئارادابوو، وە خەڵکی بەدەست کەمی خزمەتگوزارییەکانەوە دەیان ناڵاند، حکومەت و حزبەکانی دەسەڵات وەڵامی ناڕەزایەتییەکانی جەماوەریشیان نە دەدایەوە، لێرەوە ناوەڕۆکی چینایەتی ئەو سیاسەتە ئابووریانە تەواو ڕۆشنە کە چۆن دژە جەماوەرن و لە بەرژەوەندی توێژە جۆراوجۆرەکانی سەرمایەداران بووە.

بەڵام بەدوای بڕینی بەشە بودجەی هەرێم لە (٢٠١٤) بەهۆی گرتنەبەری سیاسەتی (سەربەخۆیی ئابووری) لە لایەن حکومەتی هەرێم و هەردوو حزبی دەسەڵاتەوە، تەواوی ئەو یاسایانەی کە دەرکراون لەگەڵ ئەو ڕێنمایی و ڕێکارانەی کە گیراونەتەبەر لە کابینەی هەشتەم و دوای ئەویش کابینەی نۆیەم هەر هەموویان ناوەڕۆکێکی چینایەتی دژ بە خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش و کەم دەرامەت و هەژاری کوردستان بووە.

ئەم دوو کابینەیە بەردەوام خەریکی بڕینی مووچە بوون سەرەتا لە کابینەی هەشتەمدا بەناوی "پاشەکەوتی مووچە"وە و دواتریش لە کابینەی نۆیەم بەرپرسیارەتی "پاشەکەوت"ی لەسەر شانی خۆی لابرد و ڕایگەیاند هەر کاتێک حکومەت داهاتی هەبوو بڕی مووچەش بەپێی ئەو داهاتە دەدات، ئەمە جگە لە پشتگوێ خستنی کەرتە خزمەتگوزارییە

گشتییەکان، هەموو ئەمانەش لە کاتێکدا بوو کە نەوتی هەرێم لە بازاڕەکانی جیهاندا فرۆشراوە و کۆمپانیاکان بە ملیۆنەها و ملیارەها دۆلاریان پاشەکەوت کردووە.
خاڵێکی جەوهەری کە پەیوستە ئاماژەی پێ بدەم سەبارەت بە سیاسەتی ئابووری ئەم ڕژێمە لە هەرێمی کوردستاندا، ئەویش ئەو کۆنفراسەیە کە لەسەر داوای (حکومەتی هەرێم) لە (٣٠-٥-٢٠١٦) لە لایەن (بانکی نێودەوڵەتی) و بە میوانداری (نەتەوە یەکگرتووەکان) لە هەولێری پایتەخت بەڕێوە دەچێت لەژێر ناوی (ڕیفۆرم لە ئابووری هەرێمی کوردستاندا)، کە ستراتیژێکی سێ ساڵە و پلانی ڕیفۆرمی ئابووری هەرێمی کوردستانی تیادا ڕاگەیەندرا. کە لە ناوەڕۆکدا پیادەکردنی سیاسەتی خەسخەسە و داسەپاندنی سیاسەتەکانی نیو لیبرالیزم بووە.
ناوەڕۆکی ئەو پلان و ڕیفۆرمە؛ شانخاڵی کردنەوەی حکومەتی هەرێم بووە، هەرچی زووتر و خێراتر، لە خەرجیە گشتییەکان، وەستاندنی دامەزراندن و کارپێدان لە کەرتی گشتی و کەمکردنەوەی ژمارەی کرێکار و کارمەندەکانی، ڕادەستکردنی خزمەتگوزارییەکان و پێشکەشکردنیان بە هاوڵاتیان لە ڕێگەی کۆمپانیاکانەوە کە هەریەکەیان بەجۆرێک سەر بە حزبەکانی دەسەڵاتن. کابینەی نۆهەمیش کە بە دروشمی چاکسازییەوە لە تەمموزی (٢٠١٩)دا دەستبەکار بوو، ئەم ڕەوەندەی بە هەنگاوی گەورەتر و خێراتر بەناوی چاکسازییەوە بردە تەپێش.
ئاکامی ئەم داسەپاندنی نیولیبرالیزمە بە ئاگاهانە و نەخشەمەندانە و بەپێی ڕێنماییەکانی (بانکی نێودەوڵەتی) لایەک بەربڵاوبوونێکی لەڕادەبەدەری بێکاری لە نەوەی لاوانی کوڕ و کچی کوردستاندا هێنایە ئاراوە، سەیرکەن ساڵانە نزیک بە پانزە (١٥) هەزار لاوی کچ و کوڕ خوێندنی زانکۆ و پەیمانگاکانیان تەواوکردووە کە لە دە (١٠) ساڵی ڕابردوودا (٢٠١٤-٢٠٢٤)، ئەم ژمارەیە لەگەڵ ژمارەی ئەوانەی کە لە دەرەوەی پڕۆسەی خوێندن بوون و تەمەنیان بووەتە هەژدە (١٨) ساڵ واتا نزیک بە چارەکە ملیۆنێک لە هێزی کاری ئامادە بەکار و خوێندەوار هاتەتە بازاڕی کارەوە کە حکومەتی هەرێم دەرگای دامەزراندنی داخستووە و هەلی کاریش لە کەرتی تایبەتیدا وەک ئەوە وایە پەرداخێک ئاو لە دەریایەکی بێکاری دەربهێنی کە دیارە هیچی لێ کەم نابێتەوە. ئەمەش بووە هۆی کۆچ و ڕەوێکی بەکۆمەڵی بەرفراوانی لاوان بە دەرەوەی وڵات.
لە لایەکی ترەوە ئەم داسەپاندنەی سیاسەتی نیولیبرالیزمە نەک هەر بەتە پەرەدار بوونی کاری گرێبەستی کاتی کە کرێکار و کارمەند لە هەر مافێکی بیمە و پاراستنێکی یاسایی بێ بەش دەکات، بەڵکو بەتە بەربڵاوبوونی کاری خۆبەشی بە بەرامبەر لەژێر ناوی پراتیک و

وەرگرتنی ئەزمووندا، نەک هەر لە ناوەندەکانی کاری کەرتی تایبەتدا، بەڵکو هەتا لە ناوەندەکانی کەرتی گشتیشدا لە خەستەخانە و لە خوێندگاکانیشدا ئەم خەبەشییەی کارکردن بەربڵاوە.

ئەمە جگە لە دیاردەی دەستفرۆشی مناڵانی سەر جادە و پیا و ژنی بەتەمەن کە بەدیار کاڵای جۆراوجۆرەوە بۆ پەیداکردنی چەند هەزار دینارێکی کەم لە ڕۆژێکدا کە بەشی ژەمە خواردنێکیش ناکات لەسەر جادە و شەقامەکان ڕۆژ تا ئێوارە دەوەستن.

ئەم بارودۆخە جەهەننەمییەی کە حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات بەسەر ئەم کۆمەڵگەیە و بەسەر جەماوەردا دایان سەپاندووە، بارودۆخی سەرمایەدارییەکی بە هەوساری وەحشیگەرییە، بە پێچەوانەی لێکدانەوەی فکری و سیاسی لیبرالەکانی کوردستان و ئۆپۆزیسیۆنی بورژوا قەومی لیبرال و ئیسلامی، ئاکامی لەنەهاتوویی و نەشارەزایی چەند سیاسەتمەدار و ڕابەرێکی حزبی و حکومی نییە، بەڵکو ئاکامی کارێکی ئاگاهانەی هاوبەش و هاوئاهەنگی دەسەڵاتی بورژوا لەکاەی (خۆماڵی) کوردی و دامەزراوە بورژوا ئیمپریالیستییەکانی جیهانە پێکەوە، کە ئەویش داسەپاندنی سیاسەتی ئابووری نیولیبرالیزمە بەسەر جەماوەردا، کوردستان دەمێکە بۆتە بەشێک لە بازاڕی سەرمایەداری جیهانی و دەسەڵاتەکەشی هاوئاهەنگ و لەکەڵپێکراوە لەگەڵ دەسەڵاتی دەوڵەتانی بورژوا کەنەپەرستی ناوچەکە و لەگەڵ ستراتیژ و پلانی وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا بەتایبەت ئیمپریالیزمی ئەمریکی.

پێکهاتەی چین و توێژەکان، خەباتی چینایەتی لە هەرێمی کوردستاندا چینەکان تەنانەت لە کۆمەڵگەی کۆلایەتی و دەرەبەگایەتیشدا وەستاو نەبوون و لە حاڵەتێکی گۆڕانی هەواش هەواشدا بوون، بە بەراورد بە چینەکان لە کۆمەڵگە و سیستمی سەرمایەداریدا، کە خێرایی گۆڕانکاری تێیاندا زۆر بەگوڕە، بە هۆکاری ئەوەی کە سەرمایەداری وەک سیستمێکی کۆمەڵایەتی بەرهەمهێنان ناتوانێت چرکەیەکیش بووەستێت لە داهێنان و پەرەپێدانی تەکنلۆژیا، وەک مارکس لە (مانیفێستی کۆمۆنیستی)دا باسی لێوە کردووە، ئەمەش وا دەکات بەردەوام ڕشتە و لقی بەرهەمهێنان و خزمەتگوزاری تازە بێتەئاراوە، هی کۆن بپوکێنەوە و مایەپوچ بن یان ببنە پاشکۆ بە ڕشتەی تازەی بەرهەمهێنان، بەمەش کاردابەشکردنی کۆمەڵایەتی دەستخۆشی گۆڕان و خۆنوێکردنەوەیەکی بەردەوام دەبێت و توێژی کۆمەڵایەتی جۆراوجۆر سەربە چینە ئەسڵییەکانی کۆمەڵگە دێنەئاراوە یان دەپوکێنەوە وەیا جێگۆڕکێی چینایەتیان دەگۆڕێت. ئەمە وەک سەرەتایەکی گشتی.

تا ئەو شوێنەی کە پەیوەستە بە هەرێمەوە، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ ساڵانی هەفتاکان و هەشتاکان و نەوەتەکان، واتا سی (٣٠) ساڵی

کۆتایی سەدەی بیست، دەبینین کە سەرمایەدارانی کوردستانی ئەو کاتە پێکهاتەی تەوژمە کۆمەڵایەتییەکان و جۆری پەیوەندییان بەسەرمایەداری سەراسەری عێڕاقەوە، زۆر جیاواز بووە لە پێکهاتەی توێژەکانی ئێستا و جۆری پەیوەندییان بە چینی سەرمایەداری عێڕاقەوە، ئەمە بۆ توێژە کۆمەڵایەتییەکانی چینی کرێکار و جۆری پەیوەندیشیان بە چینی کرێکاری عێڕاقەوە هەر دروستە.
پێکهاتەی چینی بورژوازی لە کوردستانی عێڕاقدا لەو توێژە جۆراوجۆرانەی کە ناومان بردوون بە تەعبرە بازاڕییەکەی لە چێشتی مجێور دەچێت، هەندێک لەو توێژانە مێژووییەکی نوێیان هەیە و وەک قارچی بەرهار هەڵتۆقیون و بوون بە ملیۆنێر و ملیاردێر وەک (بەرپرسانی حکومی و حزبی و پلەدارانی هێزی پێشمەرگە و ئەندام پەرلەمانانەکان و بەڕێوەبەران و هەڵسوڕێنەرانی دامودەزگای زەبەلاحی میدیایی سەربە حزبەکان و گەورە بازرگان و بەڵێندەر و خاوەن پڕۆژە و کۆمپانیاکان،...)، لە حاڵەتێکدا توێژەکانی وەک (کەسایەتی ناو دامەزراوە ئایینییەکان و بنەماڵەی شێخ و عەشایەرەکان، و سەرۆک جاش و دەرەبەگەکانی پێشوو) سەر بە جیهانێکی کۆنن و تێکەڵ بوون بە بارودۆخی سەرمایەداری و بوون بە بەشێک لە چینی بورژوازی و بەتایبەتیش مناڵەکانیان کە گەورە بوون یا بەڕێوەن گەورە بن مۆدێلێکی بەجۆرێک "شارستانی" و "سەردەمیانە"ی ئەو توێژە پێکدەهێنن و دەبنە دەروازەیەکی گونجاوتر بۆ ئینتیگرەبوون (بوون بە بەشێکی ئۆرگانیکتر) لە چینی بورژوازی.
دیارە ناکۆکی لەسەر بەرژەوەندی ئابووری لەنێوان توێژە جۆراوجۆرەکان و هەروەها کێشمەکێش لەسەر بازاڕ و قۆرخکاری و دەستبەسەراگرتنی سود و قازانج لە نێوان سەرمایەدارانی یەک توێژیشدا هەیە، جگە لەمەش سەرمایەدارانی کوردستان لەهەر زۆنێکیشدا بەپێی بەرژەوەندییە مادییەکانیان دابەش بوون بەسەر ڕەوتی فکری و سیاسی و حزبی جۆراوجۆردا، هەر لە ناسیونالیستی دواکەوتووەوە بیگرە تا کۆنەپەرستی ئیسلامی و تا لیبراڵی دووڕوو لە بەهای کۆمەڵایەتیدا، لە شکڵا مۆدێرن و لە ناوەڕۆکدا کۆنەپەرست.
ئەم جۆراوجۆرییەتیەش بەشێکە لە ناکۆکییەکانی دەرونی ئەو چینە.
بەڵام ئەم هەڵیتوپەڵیتە چینایەتییەی بورژوازی لە کوردستاندا بەو هۆیەوە کە ئۆرگانێکی ڕێکخەر و ڕابەریان هەیە کە پێکهاتووە لە حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات و میدیایەکی زەبەلاحی گەوجاندن و هێزی میلیشای پێشمەرگە و دامودەزگای سەرکوت، وە بەو هۆیەشەوە کە بوون بە بەشێک لە هاوکێشەی پاراستنی ئاسایشی سەرمایە و ئەجیندای سیاسی و ئەمنی دەوڵەتانی ناوچەکە، لەرێوە لە پشتیوانی و هاوکاری دەوڵەتانی بورژوا کۆنەپەرستی ئیسلامی ئێران و شۆفێنیستی

تورکیاش بەهرەمەندن، وێڕای پشتیوانی ئیمپریالیزمی ئەمریکی وەک بەشێک لە ئەجیندای خۆی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

بەڵێ ئەم چینە بەهەموو ناکۆکی و ناتەبایی و شەپڕێوییەکی ناوخۆییەوە توانیویەتی بەم شێوەیە دەستدابگرێت بەسەر چارەنوسی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی ئەم هەرێمە و بشکەوێتە کێشمەکێش (تێنوسان و دانوسان) لەگەڵ ڕەوتە قەومی و تائیفەگەرییەکانی حکومەتی ناوەندی لەسەر پشک و بەش لە سەرمایە و داهاتی سەراسەری عێڕاق.

سەبارەت بە چینی کرێکاریش پێکهاتەکەی تەواو دەستخۆشی گۆڕان هاتووە، لە ڕابردوودا (شەستەکان و هەفتاکان و هەشتاکان) پەرەداربوون و بەرفراوانبوونی داوێنی ئەم چینە لەسەر بنەمای کۆچی جوتیارانی لادێ بوو بۆ شارەکان بۆ کرێکاری بە پلەیەکی بەرز و بەش□وی□کی سەرەکی، وە لەڕێگەی وەچە خستنەوەی مناڵ لەناو خانەوادە کرێکارییەکانەوە بە پلەی دووەم. ئەم پڕۆسەیە لە کۆتایی هەشتاکانەوە لە کوردستاندا کۆتاییهات بەتایبەت بەهۆی ڕاگواستن و وێرانکردنی زووربەی گوند و دێهاتەکان لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە بۆ تێکشکاندنی بزووتنەوەی چەکداری لە کوردستان.

لە ئێستادا زانکۆ و پەیمانگا و خوێندگا جۆراوجۆرەکان شوێنی لادێ و گوندەکانیان گرتۆتەوە لە ڕەوانەکردنی دەستی کار بۆ بازاڕی کار، هەروەک پێشتر ئاماژەمان پێداوە ساڵانە نزیک بە پانزە (١٥) هەزار لە خوێندکارانی کچ و کوڕ خوێندن تەواو دەکەن و دێن□ بازاڕی کارەوە، جگە لەوانەی کە دەگەنە تەمەنی کارکردن و لەو ڕەنجدەرانەش کە ژیان و گوزەرانیان بە کاروکەسابەتی شەخسی و فامیلیی دابین دەکەن و لە قەیرانەکان و لە کێبڕکێی سەرمایەی گەورە و مام ناوەندیدا مایەپوچ دەبن و وەک بێکار دێنەبازاڕی کارەوە. هەرەوەها ژنان لەمڕۆی کوردستاندا بە بەرفراوانی لە بازاڕای کاردان و بەشێکی ئۆڕگانیکی ئەو چینە پێکدەهێنن، ئەمە و ئەمڕۆ توێژێکی بەربڵاو لە کرێکارانی هاتوو بۆ هەرێم یان هێنراو لەلایەن کۆمپانیاکانەوە، چ لە دەرەوەی وڵاتەوە بێت یان لە بەشەکانی تری ناوخۆی عێڕاقەوە، بەشێک لە چینی کرێکاری کوردستان پێک دەهێنن.

لە ڕابردوودا کێشەی ڕێکخەرانی سەندیکایی و کرێکارانی ڕابەری سۆشیالیست و کۆمۆنیستەکان ڕووبەڕووبوونەوەی زهنیەت و فەرهەنگی ئەو کرێکارانەی کە پێشتر جوتیار و نامۆن بوون بە زهنیەت و فەرهەنگی کرێکاری شاری، ئەوا لە ئێستادا کێشەکە بۆتە ڕووبەڕووبوونەوەی فەرهەنگ و زهنیەتی ناسیونالیستی و لیبڕاڵ قەومی و ئیسلامی سیاسی و فەردگەرایی بورژوازیی کە ئەو کرێکارەی تازە پەیوەست بووە بە چینی کرێکارەوە هەڵگریەتی، چونکە تا دوێنێ وەک

خوێندکار کەرەستەیەکی خاو بووە بۆ ئایدیۆلۆژیا جۆراوجۆرەکانی بورژوازی و هەڵگری ئەو شێوە بیرکردنەوانەن کە ڕێگرن لە هۆشیاری چینایەتی و هێنانەدی یەکێتی و یەکگرتوویی چینی کرێکار. دیارە میدیای جیهانی (وێڕای میدیای لۆکاڵی دەسەڵاتەکان و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی) ڕۆڵێکی بەرجەستەیان هەیە لە پەرەپێدانی ئەو زهنییەت و فەرهەنگە جۆراوجۆرانەی بورژوازی لە ڕێگەی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانی ئینتەرنێتی و کەناڵە تەلەفزیۆنییەکانی ماهوارەییەوە. سەرباری ئەمانە، چەند کێشەی تر ڕووبەڕووی هەڵسووڕاوانی بزووتنەوەی کرێکاری و کرێکارانی پێشڕەو بۆتەوە، کە ئەوەش چۆنیەتی ڕێکخراوکردنی ژنانی کرێکار و زەحمەتکێش و هەڵاواردن و جیاکاریانە لەگەڵ جۆرێک لە ڕاسیزم دژبە کرێکارانێکی هاتوو، یا هێنراو لەلایەن کۆمپانیاکانەوە بۆ هەرێم.

دوا وشە لەو پەیوەندە کە پێویستە ئاماژەی پێ بکەین، پەرەسەندنی تەرکیبی ئۆرگانیکی سەرمایەیە کە تادێت، بڕی ئەو سەرمایەی کە تەرخان دەکرێت بۆ بەکارهێنانی ئامێر و تەکنەلۆژیای سەردەم و ڕۆبۆت و هۆشی دەستکرد لە پڕۆسەی بەرهەمهێناندا زیاتر و زیاتر دەبێت و بڕی ئەو سەرمایەیەی کە تەرخان دەکرێت بۆ هێزی کار واتا بۆ چینی کرێکار کەم و کەمتر دەبێتە و ئەمەش تا دێت ژیان و گوزەرانی ئەو چینە بەرەو بێکاری و هەژاری و پەراوێزخستن دەبات.

وە لەلایەکی تریشەوە تا دێت کەرتەکانی خزمەتگوزاری پەرە دەستێنن و کرێکاری کەرتی پیشەسازی ڕێژەکەی لە چاو ڕێژەی کرێکاری کەرتی خزمەتگوزارییەکان کەمتر دەبێتەوە. ئەمەش لە سەردەمێکی مێژووییدا کە سەرمایەداری بە واقعی جیهانی کردووە بە شارۆچکەیەک لە ڕایەڵەی پەیوەندی هەمەچەشنە و ئاڵۆز و سنوری نێوان دەوڵەتان تا دێت کاڵ و کاڵتر دەبێتەوە لە بەرامبەر سەرمایەدا و هەر چەند وڵاتێک لە جوگرافیایەکی دیاریکراودا لە هەولدان پڕۆژەیەکی زۆ بەلاحی ستراتیژی و ئابووری وەڕبخەن و لەگەڵ یەکێک لە زلهێز و قوتبە جیهانییەکانی ئیمپیریالیستیدا پڕۆژە ستراتیژەکانیان بەرنەپێشەوە. بەم پێیە سەرمایەداری وەک چۆن زەمینەی بلۆکبەندی و قوتببەندی بورژوازی لە ناوچە جوگرافیا جۆراوجۆرەکاندا دەنێتە ئاراوە ئاواش زەمینەی مادی ئینتەرناسیونالیزمی پڕۆلیتاری لەو ناوچە جوگرافیایانەدا فەراهەم دەکات، ئەمڕۆ لەهەر کات زیاتر هاوپشتی و یەکێتییەکی ئینتەرناسیونالی پڕۆلیتاری لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا زەمینەی مادی فەراهەم بووە.

ئەوەی لەو نێوەدا ڕێگرە لە چوونەپێشەوەی خەباتی چینایەتی لەگەڵ ئەم هەموو پەرەسەندنە لە زەمینە مادییەکانیدا، وە لە بەرامبەر دەسەڵاتی بورژوازییەکی هەڵیتوپەڵیت و دواکەوتوو لە هەرێمی

کوردستاندا، یەکێتی و یەکگرتوویی کرێکاران و توێژە جۆراوجۆرەکانە لە چینێکدا کە لە پێناو بەرژەوەندییەکانی خۆیدا بجەنگێت، نەک هەر بۆ ژێرەوژوورکردنی سیستمی سەرمایەداری و ڕژێمە جۆراوجۆرە سیاسییەکانی دەسەڵاتی بورژوازی، بەڵکو هەتا بۆ پاشەکشە پێکردنی بورژوازی و داسەپاندنی ڕیفۆڕمیش بەسەر دەسەڵاتەکان و بەسەر توێژە جۆراوجۆرەکانی بورژوازیدا، ڕێکخراوبوون و ئاگاهی چینایەتی و ئاسۆی سۆشیالیستی شتێکە کرێکاری هوشیار و ڕابەر و سۆشیالیست ناتوانێت دەستبەرداری بێت.

ماویەتی …

سەرەتای حوزەیرانی ۲۰۲٤

بنبەستی دەسەڵات و بێتوانایی بزووتنەوەی ناڕەزایەتی.. نادر عەبدول□مید

لە ئێستادا یەک کۆکتێل لە بنبەستی دەسەڵاتی سیاسی و بێتوانایی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان، بارودۆخی گشتی؛ سیاسی-ئابووری و کۆمەڵایەتی-کلتوری هەرێمی کوردستانی عێڕاقی پێکهێناوە بە هەموو ئاڵۆزییەکانییەوە.

هەر لە دەیان کێشەی لەچارنەهاتووی نێوان حکومەتی هەرێم و ناوەندەوە بیگرە تا لە گرێژنەچوونی یەکڕیزی حزبە قەومییەکان، تا لەشکرکێشی و موشەکبارانی دەوڵەتانی کۆنەپەرستی ناوچەکە، تا قەیرانی ئابووری؛ لە مایەپووچی زیاتر لە سێ هەزار پڕۆژە و کۆمپانیای سەرمایەداران و بێ مووچەیی و بێکاری و ه□زاری کرێکاران و زەحمەتکێشان، تا پەرەسەندنی ئایدیا و نەریتە دواکەوتووەکان و پاشەکشەی فەرهەنگی مۆدێرنیتە و بەها جیهانییەکانی ئینسان و هاتنەخوارەوەی پلەی ئینسانی ژن لە کۆمەڵگە و بێ ئاسۆیی لاوانی کچ و کوڕ و کۆچ و ڕەوی بەکۆمەڵیان بەرەو هەندەران بۆ دەرباز بوون لەم بارودۆخە دۆزەخییەی کە دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد کۆمەڵگەی کوردستانی عێڕاقی پێ شکڵداوە.

ئەم باروودۆخە لە ئێستادا، ئەگەر سەرپێی سەیری بکەین، وێنەیەکی فۆتۆگرافی وەستاو (ئیستاتیکی) دێتەبەرچاومان، بەڵام ئەمە خۆی وێنەی چرکە ساتەکی مێژوویی دیاریکراوە کە لەسەر پڕۆسەیەکی دینامیکی زیندوو لە کێشمەکێشەکی کۆمەڵایەتی چینایەتی دوو ڕەوەندی مێژوویی هاتۆتەئاراوە لەم هەرێمەدا، کە هەلومەرجەکی بابەتی شۆڕشگێڕانەی هێناوەتە ئاراوە، بەڵام نەگەیشتۆتە ئەوەی ببێتە قەیرانەکی شۆڕشگێڕانە بۆ ڕاماڵینی دەسەڵات لە هەرێمەکە.

دووبارە بەرهەمهاتنەوەی ئابووری و دەسەڵاتی هەرێمەکە

یەکێک لەو دوو ڕەوەندانەی ئەم بارودۆخەی هێناوەتە ئاراوە، پەرەسەندنی پەیوەندییەکانی سەرمایەدارییە، لە کۆڵەکە و ئینتیگرەبوونی سەرمایە و سەرمایەداران و بورژوازی هەرێمی کوردستان و دەسەڵات و حکومەتەکەی لەگەڵ سەرمایە و سەرمایەداری و بورژوازی ناوچەکە (تورکیا، ئێران و وڵاتانی کەنداو) و لێکهەڵپێکان بە بازاڕ و سەرمایەی جیهانی و بە بورژوا ئیمپریالیستی جیهانییەوە. ئەمڕۆ ئەم هەرێمە بۆتە بەشێکی لێکهەڵپێکراوی جیهانی سەرمایەداری هاوچەرخ و ملکەچی هەمان یاسا و ڕێساکانی ئەو سیستەمە سەرمایەدارییە هاوچەرخەیە وەک پێکهاتەیەکی ئابوری کۆمەڵایەتی و سیاسی. لێکدانەوە بە بارودۆخی کوردستانی عێراق و ئاکامگیری لێی، بەبێ لەبەرچاوگرتنی ئەم ڕاستیانە، ناتوانێت واقعی و دروست بێت.

ناسیونالیزمی کورد، وەک بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسی (کوردایەتی) بە دەسەڵاتدار و ئۆپۆزیسیۆنیەوە، بە باڵی ڕاست و چەپییەوە، وە بە هاوکاری و هاوپەیمانەتی ئیسلامی سیاسی ئەم ڕەوەندیان بردۆتە پێش، بەهەموو ڕوانگەیەکی جیاواز و کێشمەکێش لەسەر جیهەتگیرییە ئیقلیمی و بلۆکبەندییە جیهانییەکان.

لە (کۆڕبەندی جیهانی وزە) لە (٢٧ و ٢٨ی ئازاری ٢٠٢٢) لە (دووبەی) پایتەختی (ئیمراتی عەرەبی یەکگرتوو)، هەروەها لە (لوتکەی جیهانیی حکومەتەکان) هەر لەو شارە بەدوای کۆڕبەندەکەدا لە (٢٩ و ٣٠ی ئازار)، سەرۆکی حکومەتی هەرێم (مەسرور بارزانی) لە وتەکانیدا ڕایگەیاند کە ئامادەیە بەشداری بکات لە پڕکردنەوەی کەموکوڕییەکانی بازاڕی نەوت و گاز و وزەی جیهان، بەتایبەت دوای جەنگ لە ئۆکرانیا، ئەمە لە کاتێکدایە کە هەموو ساڵێک جەماوەری هەرێمەکە هەر لە پایزەوە بەر لە زستان خەریکی خۆپێشاندان و ناڕەزایەتی دەربڕینن دژ بە نەبوونی نەوت و گاز لە هەرێمەکە بە پێداویستی ڕۆژانەیان هەتا بە نرخەکی گرانتریش لە بازاڕی جیهانی. ئەمەش واتا سیستمی ئابووری هەرێم وەک بەشێکی ئۆرگانیکی بازاڕی جیهانی، ئاڕاستەی دابین کردنی پێداویستییەکانی سەرمایە و

سەرمایەداری جیهانییە، نەک دابینکردنی پێداویستییە سەرەکییەکانی هاوڵاتیانی ناوخۆ.
نەک هەر ئەوەش بەڵکو مانەوە و ئاسیشی سیستمی سیاسی و حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتداری، هەرچی زیاتر گرێی خواردووە بە بەرژەوەندی زلهێزە ئیقلیمی و نێودەوڵەتییە ئیمپریالیستەکانی ڕۆژاوا، بەتایبەت بەرژەوەندە ستراتیژەکانی ئیمپریالیزمی ئەمریکی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.
ئەمڕۆ جگە لە شەپۆلی خۆپێشاندان و ناڕەزایەتی جەماوەر کە خوازی ڕزگاربوونن لە دەست دەسەڵاتدارێتی هەرێمەکە، هەتا بەپێی ستانداردەکانی بورژوازیش، ئەم دەسەڵاتە هیچ شەرعییەتێکی نەماوە؛ ئەمە نەک هەر لە بایکۆتی زووربەی هەرە زۆری جەماوەر لە هەڵبژاردنەکاندا دەبینرێت، بەڵکو لە مامەڵەی حزبەکانی دەسەڵات و حکومەتی هەرێمیشدا لەگەڵ دامەزراوەی پەرلەمان بە ئاشکرا دیارە کە ئۆرگانێکی ڕووکەش و پوچ و گەندەڵە لە چەشنی حکومەتە گەندەڵەکەی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات.
بەم پێیە هەم ئابووری هەرێمەکە و هەم دەسەڵاتدارێتییەکەی لەسەر بنەمای بەرژەوەندییە ئابووری و ستراتیژە سیاسی و سەربازی و ئاسایشییەکانی زلهێزە ئیقلیمی و ئیمپریالیستییەکانی جیهان دووبارە بەرهەم دێنەوە، بەردەوام دەبن و لە کێشمەکێشی جیۆ-پۆلیتیکی ناوچەکەدا درێژە بە مانەوەی خۆیان دەدەن.

• نەخشەمەندی و پلانی ئاگاهانەی نیولیبرالیزم

دەسەڵاتدارێتی ناسیونالیزمی کورد لە (١٩٩١)ەوە تا ڕووخانی ڕژێمی بەعس (٢٠٠٣)، گەرچی درەنگی نەکردووە لە گرتنەبەری ئەجندای بازاڕی ئازاد و برەودان بە کەرتی تایبەت و کۆمپانیاکان، بە بەتاڵانبردنی سامانی گشتی کۆمەڵگە، بەڵام بەهۆی جەنگی ناوخۆ و هەڵواسراوی بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێراق لەو کاتەدا، نەیپەرژاوەتە سەر ئەوەی کە بە پلان و نەخشە، سیاسەتی ئابووری نیولیبرالیزم و تایبەتاندنی کەرتی گشتی (خەسخەسە) پیادە بکات، بەڵێ دوای (٢٠٠٣) نەخشەمەندانە پیادەی کردووە.
پەسندکردنی (یاسای نەوت و گاز) لە (٢٠٠٦)دا ئەڵقەیەکی پتەوی ئەو نەخشەیە بوو، تا ئەوەی کە کێشەی نێوان حکومەتی هەرێم و ناوەندی بووە بەڕینی بەشە بودجەی هەرێم لە (٢٠١٤)دا و سەرۆک وەزیرانی ئەوکاتی کابینەی هەشتەم (نێچیرقان بارزانی) داوای لە (بانکی نێودەوڵەتی) و (سندوقی دراوی نێودەوڵەتی) کرد کە کۆمەگیان بکەن، ئەوەبوو لە (٢٠١٦)دا کۆنفراسیەکیان لە هەولێر بەست بەشداری (نەتەوە یەکگرتووەکان) بۆ دانانی نەخشەیەک بۆ ئابووری هەرێمەکە.
ناوەڕۆکی ئەم نەخشەیە، لایەک بریتی بوو لە کەمکردنەوەی

خەرجییەکانی حکومەت؛ بە ڕادەستکردنی کەرتی گشتی هەرچی زووتر و خێراتر بە دەستی کەرتی تایبەت و کۆمپانیاکان، و شانخاڵی کردنەوەی حکومەتی هەرێم لە پێشکەشکردنی خزمەتگوزارییەکان، وە لە لایەکی ترەوە زۆرکردنی داهاتی حکومەت بە دانانی باج و سەرانە بەسەر هاوڵاتیاندا.

ئەم بارودۆخەی ئێستا لە سەرەتای (٢٠٢٤)دا کە وەک وێنەیەکی وەستاو دەیبینین لە بێ مووچەیی، پەرەسەندنی بێکاری و هەژاری لە ڕادەبەدەر، نەبوونی خزمەتگوزارییەکان و وێرانبوونی کەرتی تەندروستی و خوێندن و …هتد، هەمووی ئاکامی پرۆسەیەکی چەندین دەیەیە لە گرتنەبەری ئەم سیاسەتە چینایەتییە نیولیبرالیزمە ئابوورییە کە تەواوی سەروەت و سامانی کۆمەڵگەی بە ملیارەها دۆلار لە دەستی کۆمپانیا زەبەلاحەکاندا کۆکردۆتەوە.

بەم پێیە، بێ مووچەیی هەژاری و برسیەتی و نەخۆشی و کەمی خزمەتگوزاری گشتی، … ئاکامی نەبوونی سەروەت و سامان نییە لە هەرێمەکەدا، تا چاوەڕێی دەستی حکومەتی ناوەند بێت بودجە بنێرێت، بەڵکو بە دیاریکراوی ئاکامی دەستبەسەراگرتن و مۆنۆپۆڵکردنی ئەو سامانە گشتییەیە کە دەسەڵاتی سیاسی هەرێمەکە بە حکومەت و حزبە قەومی و ئیسلامی و پەرلەمان و هێزی پێشمەرگە و ئاسایش و دادگا و میدیایەکی زەبەلاحەوە پارێزگاری لێ دەکەن. ئەمە واقعییەتێکی چینایەتی سیاسی دەردناک و ئاکامی پەرەسەندنی سەرمایەدارییە، کە کۆمەڵگەی دووکەرت کردووە لە نێوان کەمایەتییەکی خاوەن دەسەڵات و پشتیوانەی ئیقلیمی و نێودەوڵەتی و مۆنۆپۆلکەری سەروەت و سامان و زۆرایەتییەکی بێبەش کە ژیانێکی کولەمەرگی بەسەردا سەپاوە.

نمونەی بەرچاوی ئەم واقعیەتە ئەوەیە کە دوای ئەو هەموو ساڵە لە دەرهێنان و فرۆشتنی نەوت و گاز لە بازاڕی جیهاندا، لەوسەرەوە حکومەتی هەرێم زیاتر لە (٣٢) ملیار دۆلار قەرزارە، لەوە دەچێت داهاتی دەرهێنان و فرۆشتنی ئەم سامانە سروشتییە هەر بە کۆمپانیا بیانی و ناوخۆییەکان بووبێت و ئەم حکومەتەش تەنها بە گرتنە ئەستۆی خەرجییەکان بەشداری کردبێت! و بە لە بڕینی مووچەی مامۆستا و کارمەندان، بە داسەپاندنی باج و سەرانە بەسەر هاوڵاتیان و بە بڕینی خزمەتگوزارییەکان قەرزەکانی بداتەوە.

بزووتنەوەی ناڕەزایەتی، قۆناغەکان و تایبەتمەندییەکانی

جەماوەری زەحمەتکێش و ئازادیخواز وەنەبێ لەبەرامبەر ئەم بارودۆخەدا بێ دەنگ بووبن، هەمیشە خەریکی مانگرتن و خۆپێشاندان وەڕێخستنی بزووتنەوەی ناڕەزایەتی بوون، کە لەهەر قۆناغێک لە سێ قۆناغی (١٩٩١-٢٠٠٣) و قۆناغی (٢٠٠٣-٢٠١٣) و قۆناغی (٢٠١٣-٢٠٢٣) تایبەتمەندی خۆی هەبووە. لێرەدا ناچینە ناو خودی ئەم باسەوە،

بەڵكو ئەوەی شوێنی مەبەستمانە ئەوەیە كە لە قۆناغی دووەمدا داهاتێكی زۆر لە بودجەی سەراسەری عێراق و داهاتی ناوخۆ كەوتە بەردەست حكومەتی هەرێم و حزبەكانی دەسەڵات و سفرەخوانی بازرگانان و بەڵێندەران و خاوەن پڕۆژە ئابووری و كۆمپانیاكانی پێ ڕازێنرایەوە، ئەم قۆناغە بە تەخشان و پەخشانی دۆلار و دابەشكردنی زەوی و دروستبوونی گەڕەكەكانی فیرعەوناوا ناسراوە، لە بەرامبەر ئەم هەموو ناز و نیعمەتەی توێژە جۆراوجۆرەكانی سەرمایەداران، جەماوەری زەحمەتكێش و هاوڵاتیان بەدەست نەبوونی خزمەتگوزارییەكان، و ئازادیخوازان و ڕۆشنبیرانیش بەدەست سەركوتی فكری و سیاسییەوە دەیانناڵاد و لێرەو و لەوێ ناڕەزایەتییان دەنواند، تا ئەوەی لە (ئەگەستی ٢٠٠٦)دا بووە شەپۆلێكی خۆپێشاندان و پاشان ناڕەزایەتییەكانی دژ بەسەركوت و ترۆری ڕۆژنامەنوسان بەدوای ترۆری (سەردەشت عوسمان)دا لە (ئایاری ٢٠١٠)دا سەری هەڵدا و لە (١٧ی شوباتی ٢٠١١)دا ناڕەزایەتییەكانی ئەم قۆناغە گەیشتە چڵەپۆپەی خۆی، بە ئاكام نەگەیشت، سەركوتكرا و ئەم قۆناغە كۆتایی هات.

ئەوەی شایانی باسە ڕۆشنبیرانی لیبەڕاڵ قەومیی كوردستان، كە لە هەوڵدا بوون (كوردایەتی) موتوربە بكەن بە لیبرالیزمی جیهانییەوە، لەم قۆناغەدا و لەناو ناڕەزایەتییەكاندا زۆر چالاكبوون ئەمەش لە ناو بزووتنەوەكەی (سەردەشت عوسمان) و بەتایبەتیش لە (١٧ی شوبات)دا دەركەوت، بەڵام دوای بنبەستی هەوڵەكانی (بزووتنەوەی گۆڕان) بۆ هێنانەدی گۆڕانكاری هەتا ئەگەر شكڵیش بێت لە ڕێگەی پەرلەمانەوە، ئاوێكی سارد كرا بەسەر ئەم لیبەڕاڵە قەومیانەدا.

جگە لەوە بارودۆخی قەیرانی ئابووری و دارایی لە دوای ساڵی (٢٠١٣)وە، تا هاتووە چڕتر بۆتەوە و لەسەری خەڵكی كرێكار و زەحمەتكێشدا شكاوەتەوە و بەم پێیەش خەسڵەتی چینایەتی ئەم ناڕەزایەتییانە زیاتر بەرجەستە بۆتەوە و ناڕەزایەتی توێژی ڕۆشنبیران و میدیكارانی دژ بە تەنگەبەركردنەوەی ماف و ئازادیی خستەتە ژێر سێبەری خۆیەوە، كە ئەمانە تێكڕا بوونەتە پاڵنانی هەرچی زیاتری ئەم لیبەڕاڵە قەومیانە بۆ پەراوێزی ئەو بزووتنەوانە، نەك هەر ئەوە، بەڵكو پێشبینی ڕاپەڕینی جەماوەریش وای لێ كردوون بەچاوێكی دوودڵییەوە بڕواننە بزووتنەوەكان و بەناوی دژایەتی كردنی "توندوتیژی" هەرچی زیاتر خۆیان كەنارگیر بگرن لێیان.

ئەمە و لە پڕۆسەیەكیشدا، وە بە ئەزموونێكی خۆبەخۆیانە، ئەم ناڕەزایەتییانە نەك هەر هیچ خۆشباوەڕییەكیان بە چاكسازییەكانی حكومەتی هەرێم و حزبەكانی دەسەڵات نەماوە، بەڵكو هەرچی زیاتر سەربەخۆیی خۆشیان لە ڕەوت و حزبە قەومی و ئیسلامییەكان بەرجەستە

کردەتەوە، ئەلبەتە ئەمە نەفی ئەوە ناکاتەوە کە ئەم ڕەوت و حزبانە نفوز و جێ پێیان هەبێت لەناویاندا، بەڵام مەسەلەکە ئەوەیە کە ئەم بزووتنەوانە وەک یەکەیەکی گشتی لە ژێر هەژموون و ئیتۆریتەی سیاسی ئەمانە و لیبەڕاڵ قەومییەکانی کوردستاندا نەماون، بەڵام ئەم دابڕانە سیاسییەی ئەم بزووتنەوانە هێشتا نەگەیشتۆتە ئاست دابڕان لە ئاسۆ و ئامانجی ڕەوتە بورژوا قەومییە لیبەڕاڵ و ئیسلامییەکان، کە ئەمە ناکۆکییەکی کوشندەی ئەم بزووتنەوانەیە و دواتر دێینەسەری.

بەکورتی، لەبەرامبەر بنبەستی ئابووری و سیاسی حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتدا، کە توانای هیچ جۆرە چاکسازییەکی هەتا شکڵی و بە ناوەڕۆکیشیان نییە، چەندین بزووتنەوەی ناڕەزایەتی مامۆستایان، کارمەندانی تەندروستی و بەگشتی مووچەخۆران و مانگرتنی دەستەجەمعی شارەکانی وەک دەربەندیخان، پێنجوێن، هەڵەبجە و کفری، دژی نەبوونی خزمەتگوزارییەکان و بێکاری لاوان و هەژاری و بێدەرەتانی وەستاوە، ئەمە جگە لە مانگرتن و ناڕەزایەتی هەر ماوە نا ماوەیەکی کرێکارانی ژینگەپارێز و جەماوەری گەڕەکە فەقیر نشینەکان و شوفێرانی پاس و تاکسییەکان، … وە هەموو ئەم بزووە ناڕەزایەتییانە لە دەرەوەی هەژموونی سیاسی و ئەجێندای ڕەوت و حزبە ئۆپۆزیسیۆنە قەومی و ئیسلامییەکان لە ئارادان، بەڵام نەیانتوانیووە پاشەکشەیەکی مانادار بە حکومەت و حزبەکانی دەسەڵات بکەن، بۆ ماوەیەک بە گووە سەردەردەنن و بە بێ بەدەستهێنانی خواستەکانیان پاش ماوەیەک و بەزۆری لە ڕێگەی سەرکوتەوە دادەمرکێنەوە و دووبارە لە کاتێکی تردا سەردەردەهێننەوە و لەناو بازنەیەکی داخراودا دەسووڕێنەوە.

بە دڵنیاییەوە بەرجەستە نەبووبەوەی ئەم ناڕەزایەتییانە لە ناوچەی (زەرد)ی ژێر دەسەڵاتی (پارتی) بەهۆی سەرکوتێکی توندەوە و یەکگرتوونەبوونی ئەم بزووتنەوە جیاجیایانەی ئەم توێژ و بەشە کۆمەڵایەتییانە لە بزووتنەوەیەکی سەراسەریدا لە ئاست هەرێمی کوردستانی عێراق، خاڵێکی لاوازی بنچینەیی ئەم بزووتنەوانەیە لە بەرامبەر حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتدا کە زۆر بێباکن لە ئاست ئەو هەموو نەهامەتی و کارەساتەی کە دایان سەپاندووە بەسەر جەماوەری ئەم هەرێمەدا، نموونەی ئەمە خۆی لە پەککەوتنی سیستمی خوێندن لە (زۆن)ی سەوزدا دەبینێتەوە بەهۆی بایکۆتی زیاتر لە چوار مانگی مامۆستایانەوە، کە نەبۆتە مەسەلەیەکی جددی نەک هەر بۆ حکومەت، بەڵکو بۆ ئەجێندای وەزارەتی پەروەردە و خوێندنیش.

▪ پرسیاری ئەسڵی ئەوەیە کە چ بکرێت؟

بەدڵنیاییەوە هەر هەوڵێک بۆ بەرجەستەکردنەوەی ناڕەزایەتیی

پەنگخواردووەکانی جەماوەر لە (زۆنی زەر) و هەوڵدان بۆ یەکخستنی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان و هێنانەدی فیدراسۆنێکی سەراسەری ئەو بزووتنەوانە هەنگاوێکی پێشڕەوی جیدی دەبێت، بەڵام دیسان ڕووبەڕووی ئەو پرسیارە دەبینەوە کە چۆن و لە کوێوە دەستبەکار دەبین بۆی؟

خاڵی یەکەم و سەرەتا ئەوەیە کە ئەم بزووتنەوانە، هەڵقوڵاوی کۆمەڵگەیەکی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستن، وە بە دیاریکراویش بەرھەمی داسەپاندنی سیاسەتی ئابووری نیولیبرالیزمی حکومەت و حزبەکانی دەسەڵاتن بەسەر جەماوەری زەحمەتکێشی ئەم هەرێمەدا، ئەمە لە لایەک وە لە لایەکی ترەوە ئەم بزووتنەوانە هی توێژە زەحمەتکێش و ڕەنجدەرەکانی ئەم کۆمەڵگەیەن و ڕووبەڕووی دەسەڵاتێک بوونەتەوە کە زووربەی هەرە زۆری کۆمپانیا و پڕۆژە ئابوورییەکانی ئەم هەرێمە یان هی ئەفراد و ب□ن□ماڵە و حزبەکانی دەسەڵاتن یان هاوبەشی پشک و خاوەن جۆرێک لە پەیوەندیین کە ئەم حکومەت و دەسەڵاتە بەرژەوەندییەکانیان دەپارێزێت و ئەوانیش ب□ پێی ئەجینداکانی ئەم حکومەت و دەسەڵاتە کاردەکەن.

بۆیە دەسپێکی عەمەلی ئەوەیە کە دەبێ هەوڵبدرێت ئەم بزووتنەوانە هەڵگری ئەم ئاسۆی□ ب□ن لە بەگژاچوونەوەی سەرچاوەی ئەم نەهامەتیانەیان کە سیاسەتێکی چینایەتی ئابووریە و حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات ئاگاهانە و نەخشەمەندانە پیادەی دەکەن، و دامەزراوە نێودەوڵەتییەکانی جیهانی ئیمپریالیزم لە (سندوقی دراوی نێودەوڵەتی) و (بانکی نێودەوڵەتی) و (نەتەوە یەکگرتووەکان) و (یەکێتی ئەوروپا) بە پشتییەوەن، کە ئەویش پیادەکردن و داسەپاندی ئەم نیولیبرالیزمەیە لە کوردستان.

گەرچی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان وەک ئاماژەمان پێداوە لە ژێر هەژموون و ئەجیندای سیاسی لیب□□□ ق□ومییەکان و ڕەوت و حزبە قەومی و ئیسلامییەکان هاتوونەتەدەرەوە و هیچ خۆشباوەڕییەکیشیان بە چاکسازی دەسەڵات نییە، بەڵام ئاسۆ و ئامانجی ئەو ڕەوتانە زاڵە لەناو ئەم بزووتنەوانەدا و ڕێگرە لەوەی نوکی ڕمەکانیان ئاڕاستا□ی ئەو شوێنە بکەن کە جەوھەری و سەرەکییە لە پێشڕەوی و بەدەستھێانی سەرکەوتنیاندا.

بەمانايەک دەبێ هەوڵبدرێت بزووتنەوەی ناڕەزایەتی مامۆستایان و فەرمانبەران، بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی ژنان، بزووتنەوەی لاوانی شۆڕشگێر، بزووتنەوەی بێکاری و بزووتنەوەی توێژە جۆراوجۆرەکانی کرێکاران …. هەموویان یەکگرتوو بن بۆ بەگژاچوونەوەی سیاسەتی نیولیبرالیزم کە حکومەتی هەرێم پیادەی دەکات. دەبێ نەک هەر حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات وەک هۆکاری سەرەکی ئەم

نەهامەتیانەی خەڵکی بناسرێنرێن، بەڵکو دەبێ لەگەڵیشیاندا (یەکێتی ئەوروپا) و (ئەمریکا) دامەزراوە نێودەوڵەتییەکانیش وەک دووژمنی خەڵکی کوردستان بناسرێنرێن، و لە هەوڵی ڕێکخراوکردنی ئەو جەماوەرەدا بێن بەم ئاسۆیەوە بۆ بەگژاچوونەوەی ئەم بەرە یەکگرتووەی حکومەتی هەرێم و پشتیوانە نێودەوڵەتییەکانی.

ئەمەش کارێک نییە تەنها بە پڕوپاگەندەی فکری و سیاسی ئەنجام بدرێت، لەگەڵ ئەوەشدا کە ئەمە بەشێکی بایەخدارییەتی، بەڵکو دەستبەکاربوونە لەناو خودی ئەم بزووتنەوانەدا و پەیوەندی گرتنە بە ڕابەران و هەڵسوڕاوانیان و پێکهێنانی کۆڕ و کۆمەڵ و ئەڵقەی خەباتکارانە و پێکەوە گرێدانی بزووتنەوە جیاجیاکانی توێژە کۆمەڵایەتییە جۆراوجۆرەکانە لە ڕێگەیانەوە، بەشێوەیەک کە بتوانێت بزووتنەوەیەکی سەرتاسەری دژ بە هەڵپێچان و ڕادەستکردنی کەرتی کشتی بە دەستی کەرتی تایبەت و قۆرخکاری کۆمپانیاکان بە سەروەت و سامانی ئەم هەرێمە بووەستنەوە و لە پەرەسەندنیشیاندا دەست بەسەر سەرمایەکانیاندا بگرن و بیگێڕنەوە بۆ خەزێنەی گشتی و بخرێتە خزمەت خۆشگوزەرانی جەماوەرەوە.

ئەمەش کارێک نییە کە بەجیا ئەنجام بدرێت لە وەڕێخستنی بزووتنەوەیەکی کرێکاری سۆشیالیست و ئینتەرناسیونالیست، کە لە جەرگەیدا کۆمۆنیستەکان و مارکسیستەکان یەکگرتوو بکات. بەو ئەندازەیەی کە بزووتنەوەیەکی بەهێز و بەرفراوانی حزبی و سۆشیالیستی لە دەرونی ئەم کۆمەڵگەیەدا سەروسامانی پێ دەدرێت، بەو ئەندازەیە یەکگرتووکردنی ناڕەزایەتییە جۆراوجۆرەکانی توێژ و بەشە کۆمەڵایەتییە جیاجیان بنەمایەکی مادی پتەو پەیدا دەکات و لە خولانەوە لەناو بازنەیەکی بەش دەنە دەرەوە و گرێ دەدرێنەوە بە بزووتنەوەی هاوچینەکانیان لە سەراسەری عێراقدا بە جەنگێکی یەکلاکەرەوە لە دژی دەسەڵاتی چینایەتی بورژوازی.

کۆتایی مانگی یەکی ٢٠٢٤

هەرێمی کوردستان، شکستی

دەسەڵات و دوو بەدیلی واقعی و عەمەلی.. نادر عەبدولحەمید

شکستی تەمام عەیار و هەمەلایەنەی دەسەڵاتدارانی هەرێم لەباری ئابووری و سیاسی و کارگێڕی و …هتدەوە، بانگەشەیەکی خەڵکی ناڕازی وەیا ناوزڕاندنی دەسەڵات نییە لەلایەن ئۆپۆزیسیۆنی لیبراڵ قەومی و ئیسلامییەوە، بەڵکو واقعێکی دەردناک و تراژیدیایەکە کە جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی هەرێمەکە تیایدا دەژین، هەتا حزبەکانی دەسەڵاتداریش ناتوانن نکۆڵی لێبکەن و بەجۆرێک دانی پێدا دەنێن و بەوبیانووە دەهێننەوە بۆ پینەوپەڕۆکردنی و چەنییەتی هاتنەدەرەوە لێی.

یەکەم: شکستی سیاسی

ئەمەی ئەمڕۆ پێی دەوترێت (حکومەتی هەرێمی کوردستان) لە ڕاستیدا قاوغێکی بەتاڵە، چونکە گوزارش ناکات لە دەسەڵاتێکی ناوەندی یەکگرتوو لە هەرێمەکەدا کە یاسا و دادگای سەربەخۆی هەبێت لە حزبە فەرمانڕەواکانی. لەماوەی سێ دەیەی ڕابردوودا کە ئەم هەرێمە لەژێر فەرمانڕەوایەتیی حزبەکانی دەسەڵاتدا بووە، نەیانتوانی حکومەت و کارگێڕییەکی دەوڵەتییانەی تۆکمە و یەکگرتووی بورژوازی خاوەن دامەزراوەی سیاسی و مەدەنی بهێننەدی. بەدرێژایی زیاتر چارەکە سەدەیەک ئەم هەرێمە وەک دوو زۆنی لە یەک دابڕاوی کارگێڕی و سیاسی “زەرد”ی هەولێر و دهۆکی (پارتی) و “سەوز”ی سلێمانی و هەڵەبجەی (یەکێتی) لە ڕێگەی میلیشیا و دامودەزگای ئەمنی حزبی سەرکوتگەرانەوە بەڕێوە دەبرێت.

نەک هەر ئەم شکستە سیاسییە گەورە و ستراتیژییەی بزووتنەوەی نەتەوایەتی کورد (کوردایەتی)، بەڵکو ئەو ڕێککەوتن و هاوپەیمانییەتییە ستراتیژەی کە لە نێوان دوو حزبی سەرەکی ئەم بزووتنەوەیەدا لە ساڵی (٢٠٠٧) مۆرکرابوو مرد، و ئێستا هەر حزبە، نەک ژێربەژێر بەڵکو بەئاشکرا، لە هەوڵی هێنانەدی هاوپەیمانەتی دایە بەدژی ئەوی تر لەگەڵ لایەنە دینی و قەومییەکانی دەسەڵاتی مەرکەزی و واژۆکردنی گرێبەستی یەک لایەنە لەگەڵ حکومەتی بەغدا.

ئەمە و هیچ شتێکیشیان پێ نەماوە بە جەماوەری زەحمەتکێشی هەرێمەکە جگە لە سەرکوتی خۆپێشاندان و ناڕەزایەتی بەردەوامی ڕۆژانەیان و ڕاودوونان و گرتنی هەڵسوڕاوان و چالاکوانانیان. ئەم جەماوەرە دەمێکە خوازیاری ڕزگاربوونن لەدەستیان و ئەمەش نەک هەر لە

خۆپێشاندان و ڕاپەڕینەکانیاندا، بەڵکو هەتا لەو ڕێژە زۆر کەمەی بەشداریان لە هەڵبژاردنی پەرلەمانیشدا دەردەکەوێت، کە تیایدا ئەو حزبانە لە ڕێگەی تەزویر و ساختەکارییەوە خۆیان بە "سەرکەوتوو"ی هەڵبژاردن ڕادەگەیەنن.

دووەم: ئیفلاسی ئابووری

لە بودجەی ناوەندی عێراق، لە یەکەمین دە (١٠) ساڵەی دوای ڕووخانی ڕژێمی بەعس (٢٠٠٤-٢٠١٤)، وێڕای داهاتی ناوخۆ، پشکی هەرێم لەم بودجەیە لە (١٧%) بووە، کە کۆی گشتی بەپێی ئامارە فەرمییەکان لەو ماوەیەدا (٤٢) ملیار دۆلار پشکی هەرێم بووە (بڕوانە جەدوەلی ئامارەکە). جا لەگەڵ ئەم هەموو داراییە زەبەلاحەدا ژێرخانێکی ئابووری سەردەمیانەیان دانەمەزراند، بەڵکو بەپێچەوانەوە زوربەی هەرە زۆری ئەو داراییە بەتاڵان بڕا و وەک کۆڵەکەی سەرمایە گردبۆوە لای کۆمپانیاکانی سەر بە هەردوو حزبی دەسەڵات و بەرپرسانی حزبی و حکومی پلەبالا کە مۆنۆپۆلی بازرگانی و زەوییوزارە پڕبەهاکانی دەوروبەری شارەکان و سامانە سروشتییەکانیان کردووە. هەر بۆیەش لە ماوەیەکی زۆر کەمدا هەزاران ملیۆنێر و سەدان ملیاردێری دۆلار لە کوردستانی عێراقدا، لە داوێنی حزبەکانی دەسەڵاتدا، وەک قارچکی بەهار هەڵتۆقین و پەرەیاندا بە گەندەڵییەکی لەڕادەبەدەر کە جەستەی کۆمەڵگەکەی داڕزاندووە.

هەروەها گرتنەبەری ستراتیژی سەربەخۆیی ئابووری هەرێم لە (٢٠١٤)دا لە بواری بەرهەمهێنان و بەبازاڕکردنی نەوت و گازەوە لە ڕێگەی کۆمپانیا نێودەوڵەتییەکان و تورکیاوە، بووە هۆی بڕینی پشکی هەرێم لەو ساڵە بەدواوە لە لایەن حکومەتی ناوەندییەوە، کە ئەمەش بەدەوری خۆی حکومەتی هەرێمی ئیفلیج کرد، کە نەک هەر نەیتوانی شایستە داراییەکانی کۆمپانیاکان دابین بکات، بەڵکو هەتا مەجبوور بوو دەستبخاتە قورگی کارمەندان و کرێکارانی کەرتی گشتیش و موچەکانیان بە نیوەناچڵی و بە بڕینی بەشێکەوە پێ بدات، لەگەڵ پێنەدانی چەند موچەیەک لە ساڵێکدا بەناوی پاشەکەوتەوە، کە بەگشتی بازاڕی پوکاندنەوە و زیاتر لە (٣٠٠٠) کۆمپانیا مایەپوچیان ڕاگەیاند و بووە هۆی پانوپۆڕکردنەوەی داوێنی بێکاری لە کوردستان بەشێوەیەکی سەرسامئاوەر، کە کۆچ و ڕەوی لاوان و خانەوادەکانیانی بەدوای خۆیدا هێنا بە دەرەوەی وڵات.

نەک هەر ئەوە بەڵکو دوای ئەم هەموو هاشووشە بە سەربەخۆیی ئابووری، بەناچاری دۆسیەی نەوت و گازیان ڕادەستی حکومەتی ناوەندی کردەوە و حکومەتی هەرێمیش زیاتر لە (٣٢) ملیار دۆلار قەرزارە.

ئەمە چ ئیفلاسی□کی گا□ت□جا□ی□! نەوت و گاز بۆ ماوەی هەشت – نۆ ساڵ لە بازاڕەکانی جیهاندا بفرۆشیت و لەوسەریشەوە حکومەتەکەت ئەو هەموو ملیارە قەرزار بیت؟ خۆ بڕیاریش نی□ی□ کە ئەم قەرزانە کۆمپانیاکانیان و سەرمایەدارانی ملیۆنلێر و ملیاردێر بیدەنەوە، بەڵکو هەر لەسەرەتاوە حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات وەک بڕینی خزمەتگوزاریی شارەکان و کەرتەکانی تەندروستی و پەروەردە و دانەمەزراندن لە کەرتی گشتیدا، کردوویانەتە باجی سەرشانی کرێکاران و زەحمەتکێشان و مناڵەکانیان و نەوەکانی داهاتووشیان.

سێیەم: چاکسازی هیچ مانایەکی بۆ نەماوەتەوە لەناو دەسەڵاتدا

ساڵانێک هەردوو حزبی (پارتی) و (یەکێتی) و حکومەتی هاوبەشیان بە دەنگی بەرز باسیان لە چاکسازی دەکرد، هەتا سەرەک وەزیرانی ئێستا (مەسرور بارزانی) لە پێکهی□نانی کابینەی نۆهەمی خۆیدا لە (٢٠١٩)، ناوی حکومەتەکەی خۆی نا (کابینەی چاکسازی)، بەڵام حکومەتەکەی ئەو زیاتر لەوانەی پێش خۆی هەژاری و نەداری بەسەر جەماوەردا داسەپاند، لێرەوە لە میانەی ئەزموونێکی سیاسی ڕۆژانەدا جەماوەر بۆیان دەرکەوتووە و پەیان بەو ڕاستی□ بردووە کە هیچ مانایەک نەماوەتەوە بۆ چاکسازی لەناو ئەم حکومەتە و لە ڕێگەی ئەم حزبانەی دەسەڵاتەوە، جا مەسەلەکە لە ئێستادا بۆ ئەو جەماوەرە بۆتە ئەوەی چۆن چۆنی ڕزگاریان بێت لەدەستیان.

چوارەم: ڕەوتە کۆمەڵایەتیە سیاسی□کان و بەدیلە جیاوازەکان

لێرەوە، لە ئیفلاسی سیاسی و ئابووری و داخرانی دەرگای هەرجۆرە چاکسازی□ک لەناوخۆی خودی حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتدا، چوار ڕەوتی کۆمەڵایەتی سیاسی؛ قەومی□ لیب□□□کان و ئیسلامی سیاسی و شۆڕشگێرانی پۆپۆلیست و سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەکان کەوتوونەتە کێشمک□ش لە نێوخۆیاندا، لە پێناو زاڵکردنی ئاسۆی خۆیان بەسەر کۆمەڵگە و هەڵخڕاندنی (حەشدی) جەماوەر ب□ پێی ئەجیندا سیاسی□کانی خۆیان و پاڵێوەنانیان ڕووەو هێنانەدی ئەو ئامانجانەی کە تایبەتن بە بزووتنەوەکەی خۆیانەوە، هەر هەمووشیان لە ژێر پەردەی ئەوەدا کە هەوڵدەدەن وەڵام بە خواستەکانی جەماوەری ستەمدیدە بدەنەوە.

کێشمک□شی ئەم بزووتنەوە کۆمەڵایەتیە سیاسیانە، نەک هەر بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆی دژایەتی حزب و ڕێکخراوەی بزووتنەوەیەک بۆ حزب و ڕێکخراوەی بزوتنەوەکانی تر، بەڵکو لەڕێگەی ڕکابەری نێوخۆیی و ململانێی "خێزانی" لە نێوان حیزب و ڕێکخراوە جیاوازەکانی بزووتنەوەکەی خۆشیانەوە و دەڕواتر ڕێوە. هاوپەیمانەتی دوو

بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی سیاسیش بە بادەستی خۆیان و دژایەتی و پاشەکشەپێکردنی بزووتنەوەکانی تر هەر بە هەمان شێوە دەڕواتە پێشەوە. لەڕووە جۆرەها ئەجیندای سیاسی و بەدیلی جۆراوجۆر دەخرێنەڕوو لەسەر ئاستی کۆمەڵگە، بە ئامانجی لەقاڵبدانی ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکان و کۆنترۆڵکردنیان و ئاراستەکردنیان بەرەو بەدیهێنانی ئەجێندای دیاریکراو.

سەرەڕای ئەو هەموو ژمارە زۆرە لە ڕەوت و ڕێکخراوە و حزب و بلۆک و قەوارەی سیاسی، وە سەرەڕای ئەو هەموو ئەجیندا و بەدیلانەی کە دەخرێنەڕوو، بەڵام هەر هەموویان لەناو چوارچێوەی دوو بەرەی چینایەتیی گەورەی ناکۆک بەیەکدا ڕیز دەبەستن و لە قاڵبی دوو ئەڵتەرناتیڤی نەوعی دژ بەیەکدا جێ دەگرن، کە ئەویش؛ یا چاکسازیی بورژوازییە لەناو هەمان ڕژێمی سیاسی ئابووریدا، یان ئاڵوگۆڕی ڕیشەیی و هەڵتەکاندنی ئەم ڕژێمە سیاسی ئابوورییەیە لە ڕوانگەی کرێکاری کۆمۆنیستەوە، بەمانێک تەواوی ئەو حزب و ڕەوت و ڕێکخراوە جۆراوجۆرانە و ئەو بەدیلە ڕەنگاوڕەنگانە پۆلێن دەکرێن بەسەر دوو پۆلدا؛ بەدیلی ڕیفۆرمیستی بۆرژوا نیولیبراڵی ناسیۆنالیست و ئیسلامی لەلایەک و بەدیلی شۆڕشگێڕانەی سۆسیالیستی کرێکاری لە لایەکەی تریدا.

بەدیلی ناسیونالیستە لیبراڵەکان

ناسیۆنالیستە لیبراڵەکانی کوردستان سەرەتا لە هەوڵی ئەوەدا بوون کە لە ڕێگەی هەڵبژاردنی و فشاری پەرلەمانی خستنە سەر حیزبەکانی دەسەڵات (پارتی) و (یەکێتی) و چاکسازییەکانی پەرلەمانییەوە، دەوڵەتی یاسا و دامەزراوەیی لە کوردستاندا بێتەدی. ئێستا پاش تێپەڕینی چەندین خولی پەرلەمانی، ئەم لیبراڵە ناسیونالیستانە بە ئومێد بوون لەوەی کە لە ڕێگەی خودی ئەم حزبانەی دەسەڵاتەوە ئەم ئامانجەیان بێتەدی، بۆیە بانگەشەی ئەوە دەکەن کە خودی ئەو حزبانەی دەسەڵات ڕێگرن لە بەردەم هاتنەدی دەوڵەتی یاسا و دامەزراوەیی و خوازیاری لاچوون و لابردنی ئەو حزبانە و دەسەڵاتیانن، بەڵام ترسیان هەیە ئەمە لە ڕێگەی ڕاپەڕین و شۆڕشی جەماوەرییەوە ئەنجام بدرێت، لەبەرەوە لە هەوڵدان تا ئەم حزبانەی دەسەڵات لە ڕێگەی فشاری وڵاتانی ڕۆژاوایی وەلا بنرێن ئەویش بە ناچارکردنیان بە هەڵبژاردنێکی “پاک و بێخەوش”ی دوور لە ساختەکاری و لە ژێر چاودێری نێودەوڵەتیدا.

حزبی (نەوەی نوێ) سەر بەم بەدیلە نیولیبراڵەیە کە دەیەوێت لە ڕێگەی پەرلەمانەوە دەسەڵاتدا بگرێتە دەست و حکومەتێکی نوێ پێکبهێنێت بە بەشداریی چەند لایەنێکی قەومی و ئیسلامی، وە لە هەمان

کاتدا پارێزگاری لەو دامەزراوانەی حوکمڕانی بکات کە لە لایەن دوو حزبی دەسەڵاتداری تا ئێستاوە دروستکراون، واتە هێنانەکایەی ئاڵوگۆڕێکی سیاسیی شکڵی، لەسەرەوەی کۆمەڵگەدا ئەویش بۆ لابردنی تەنها سەروپێتەڵاکی دەوڵەت و هێشتنەوەی هەمان قەوارەی دەوڵەت و هەمان دامەزراوەکانی حوکمڕانی. هەرچی وڵاتانی دیموکراسی ڕۆژئاوایی و ئیمپریالیزمی ئەمریکییە، پشتیوانی ئەم گۆڕانکارییە شکڵی و ڕووکەش و فەرمییە دەکەن، بۆ ڕزگارکردنی دۆخەکە و ڕێگری کردن لەوەی لە ژێر کۆنترۆڵ دەرچێت، لە پێناو پاراستنی بەرژەوەندی و ئەجێندا جیۆپۆلەتیکییەکانیان لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

ـ بەدیلی ئیسلامی سیاسی

ئیسلامی سیاسی هێزێکی ڕێکخراوە، حزبەکانی لە پەرلەمانی کوردستان خاوەن کورسین و لە دامودەزگاکانی دەوڵەت و دادگاکانیشدا کاریگەرییان هەیە، وە بە هاوکاری حزبەکانی دەسەڵات پەنا دەبەنەبەر داسەپاندنی یاسای کۆنەپەرستانە، بەتایبەتی دژی ژنان و گەنجانی تینووی ئازادی، بە ڕێگری لە ئازادییە مەدەنییەکان و پەیوەندیی کۆمەڵایەتی پێشکەوتنخواز، و لە قاڵبدان و بەرتەسک کردنەوەی ململانێی چینایەتی لە کۆمەڵگادا. زووتر ئەم حزبە ئیسلامییانە هاوبەشی (یەکێتی) و (پارتی) بوون لە کابینە جۆراوجۆرەکانی حکومەتی هەرێمدا، لە ئێستاشدا دەرفەتی ئەوەیان هەیە کە هاوبەشی داهاتووی حکومەتی حزبی (نەوەی نوێ) بن، یان بەشێک بن لە هاوپەیمانەتییەکی حکومەتی نێوان چەند حزبێکی قەومی و ئیسلامی، بەڵام ئەوەی کە ئیسلامی سیاسی ببێتە بەدیلێکی سەربەخۆ بۆ دۆخی ئێستای کوردستان دوورە لە واقعەوە.
ناوەڕۆکی ئابووری بەدیلی هەموو حزبە ئیسلامییەکان هەمان بەدیلی نیولیبەڕاڵی ناسیونالیستەکانە بەکەمێک خەروخەراتی ئیسلامییەوە، ئەمەش لە نمونەکانی جمهوری ئیسلامی ئێران و ئەفگانستان و تورکیا و سعودیە… شدا، ڕوون و ئاشکرا دیارە کە هەمان سەرمایەداری نیولیبرالیزمە، بەڵام ئەوەی جیایان دەکاتەوە لە ناسیونالیستە لیبەڕاڵەکان، دەخالەتکردنە ناو کاروباری شەخسی تاکەکەسی و داسەپاندنی کۆنەپەرستییەتی ئایینی بەسەر کۆمەڵگە و سەرکوتی ئازادی بە پەردەیە، کە لە مەشیانەدا ناسیونالیستەکان لە بەرژەوەندیانە نەک هەر سازشکار بن لە بەرامبەریدا، بەڵکو بە ئاشکراش دەست تێکەڵاو بکەن لەگەڵیاندا، بۆ بەرگرتن بە ڕەوتی شۆڕشگێڕانە و سۆشیالیستی ناو کۆمەڵگە، هەر ئەمەش بنەمای هاوبەشیانە لە حکومەتدا پێکەوە و بەدیلێک لە کۆکتێلی قەومی ئیسلامی پێکدەهێنن بۆ دەسەڵاتی بورژوازی.

□ بەدیلی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری

جگە لە ناڕەزایەتییە ڕۆژانە، تووڕەیی و پەستی جەماوەریش ڕۆژ لەدوای ڕۆژ کەڵەکە دەبێت و جارجاریش سەردەکێشێ بە تەقینەوەیەکی بەکۆمەڵانە و گروپە چەپەکان و هەڵسوڕاوانی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان تیایدا چالاک دەبن، کە وەک هەمیشەش داوا دەکەن خەڵک بێنە مەیدانی خۆپیشاندان و ڕاپەڕین ئەنجام بدەن تا دەسەڵات بڕوخێنن و لە ڕێگەی پێکهێنانی شورا و کۆمۆن و کانتۆنەکانەوە دەسەڵاتی خۆیان دادەمەزرێنن، هەموو ئەمانەش بەبێ ئەوەی هاوسەنگی هێز و ئاستی ڕێکخراوبوونی جەماوەر لەبەرچاو بگیرێت.

ڕوانگەی ئەم شۆڕشگێڕە جەماوەرییانە، جەماوەر وەک بەرەیەکی یەکپارچە و یەکگرتوو لەدژی حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی دوو حیزبی خاوەن میلیشیا و دامودەزگای سەرکوتگەر دەبینێت، چینەکان و ڕەوتە کۆمەڵایەتییە سیاسییەکان و خەباتی چینایەتی لەناو جەماوەردا نابینێت، لە ڕوانگەی ئەوانەوە کێشمەکێشی ڕەوتە فکری و سیاسییە حزبییەکان لەناو بزووتنەوەی جەماوەریدا ناکۆکی دروست دەکات و دەبێتە هۆی لاوازبوونی ڕیزەکانی خەباتی جەماوەری، بەپێی لای ئەوان خەباتی فیکری وەک یەکێک لە پایەکانی خەباتی چینایەتی کەم بەهایە و یەکێتی گەل و هەمووبەهەموو دوژمنایەتی کردنی دەستەجەمعییانەی ڕژێم بەرز دەنرخێنن.

پۆپۆلیزمی شۆڕشگێڕانە ڕەوتێکی ناتەبا و ناڕێکخراوە، چالاک و بزێوە لە بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان و ڕووداوە سیاسییەکاندا، لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا ئاسۆی سەروو چینایەتییەکەی لە کۆمەڵگەیەکی سەرمایەداریدا، ڕێگرە لەوەی ببێتە بەدیلێکی واقعی بۆ چینە ڕەسەنەکانی کۆمەڵگا، چ بورژوازی و چ کرێکار، بەڵام بۆی هەیە لە دۆخێکی مێژوویی دیاریکراو و قەیراناویدا، ببێتە پردەبازێکی ڕاگوزەر و کاتی بۆ پەڕینەوەی یەکێک لە بەدیلی چینە ئەسڵییەکانی کۆمەڵگە.

□ بەدیلی سۆشیالیستی

ئەم بدیلە لەو ڕاستییەوە سەرچاوە دەگرێت کە کە خەڵکی کوردستان لە کۆمەڵگەیەکی چینایەتی-سەرمایەداریدا دەژین، وەک بەشێک لە سیستەمێکی ئابووری و سیاسی جیهانی، کە تێیدا بۆرژوازی کورد بەهرەمەندە لە پەیوەندییەکی ئابووری و سیاسی و تەنانەت ئەمنی و سەربازی ستراتیژیانەی پتەو لەگەڵ بۆرژوازی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جیهانی ڕۆژئاوا بە تایبەتی ئیمپریالیزمی ئەمریکا.

دیاردە و ڕواڵەتی دواکەوتووانەی پێش سەرمایەداری خێڵەکییانە و بنەماڵەیی و عەشایەری کە هاوڕای دەسەڵاتی ئەو دوو حیزبەیە، لە

جەوهەری چینایەتی بۆرژوازییانەی ئەم حیزبانە و حکومەتی هەرێم ناگۆڕێت.
لە ئێستادا ئەم دەسەڵاتە کەوتۆتە ناو قەیرانێکی قووڵەوە، لە ئاکامی ئەوەی کە حزبەکانی بزووتنەوەی نەتەوایەتی کورد ڕێباز و سیاسەتێکی ئابووری چینایەتی ڕوون و ئاشکرایان گرتەبەر کە نیولیبرالیزمە و پەیڕەوی دەکات لە ڕێنمایییی دامەزراوەکانی وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا لە چەشنی (بانکی نێودەوڵەتی) و (سندوقی دراوی نێودەوڵەتی)، کە جەخت دەکەنەوە لەسەر بە تایبەتکردنی کەرتی گشتی، و شانخاڵی کردنەوەی دەوڵەت لە بەرپرسیارێتی دابینکردنی خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتییەکان، دانەمەزراندن لە کەرتی گشتیدا.
مانەوەی ئەم سیستەمە سەرمایەدارییە و دەسەڵاتی بۆرژوازی کورد، ئێستا لە دوژمنایەتییەکی ئاشکرا و ڕاستەوخۆدایە لەگەڵ ژیانی ڕۆژانەیی جەماوەری زەحمەتکێش. ئەوەی کە ڕێگرە لە گۆڕینی ئەم بارودۆخە قەیراناوییەی سەرمایە و دەسەڵاتی بۆرژوازی و تراژیدیای ژیانی خەڵک، بۆ قەیرانێکی شۆڕشگێڕانە و شۆڕشێکی سۆسیالیستی کرێکاران و ڕەنجدەران و دامەزراندنی دەسەڵاتی چینایەتی خۆیان، نەبوونی ڕێکخستن و چەکداربوونیانە بە ئاستێکی سۆسیالیستی نێونەتەوەیی و دابڕانی بزووتنەوەکانیە لە بزووتنەوەی سەرتاسەری چینی کرێکار لە عێراقدا. ئێمە وەک کۆمۆنیستە شۆڕشگێڕەکان لە کوردستانی عێراق ڕووبەڕووی ئەم تەحەدا مێژووییە بووینەتەوە.

بەکورتی
لە ڕووبەڕووبوونەوەی قەیرانێکی قووڵی کۆمەڵگای سەرمایەداری و دەسەڵاتی بۆرژوایی لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا، تەنها دوو بەدیلی ڕاستەقینە و عەمەلی لە ئارادایە، یان چاکسازی نیولیبراڵی بودجەیی و بەش بە گۆڕانکارییەکی شکڵی و ڕووکەشیانەوە کە لیبراڵە قەومییەکان و ئیسلامییەکان بانگەشەی بۆ دەکەن، یان شۆڕشی جەماوەری زەحمەتکێش کە خۆی لەکەڵەپەکابێت بە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانە و سۆشیالیستی چینی کرێکارەوە لە سەرانسەری عێراقدا و لە هەوڵی دامەزراندنی حکومەتێکی کرێکاریدا بێت لە هەرێمەکەدا بۆ جێگیرکردنی دەسەڵاتدارێتی شۆرایی و چینایەتی کرێکار بەسەر کۆمەڵگادا.

کۆتایی ئەیلول/سەپتەمبەری ٢٠٢٣

ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی، چالاکییەکان و جیاوازییەکانی.. نەوزاد بابان و نادر عەبدولحەمید

ئەمەی خوارەوە دەربارەی بەشێک لە کار و چالاکییەکانی ئەو ڕێکخراوەیە لە هەرێمی کوردستانی عێراق و هەروەها دەرخستنی جیاوازییە فکری و سیاسی و ستراتیژییەکانی ڕێکخراوەکە لەگەڵ حزب و گروپ و ڕێکخراوەکانی تری بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراق.

ئەم چاوپێکەوتنە لە لایەن ڕۆژنامەی (الغد الإشتراكي)ەوە ئەنجامدراوە، بە بۆنەی یادی پێنج ساڵەی دامەزراندنی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق).

ئەلغەد ئەل-ئیشتراکی: هاوڕێ نەوزاد، (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی) لە هەرێمی کوردستاندا کار و چالاکی و کاریگەری سیاسی و کۆمەڵایەتی خۆی هەیە، ئەگەر بکرێ لەوبارەوە ئاگادارمان بکەنەوە لە کار و چالاکییەکانتان؟

نوزاد بابان: هەم وەک کادری (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی) و هەم وەک هەڵسوڕاوی بزووتنەوەی ناڕەزایەتی جەماوەری و کرێکاری لە کوردستان، □□مان بینیووە لە زۆربەی بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکان و مانگرتنی شارەکان لە دژی نەبوونی خزمەتگوزارییە سەرەتاییەکان و بێکاری و هەژاری و دواکەوتنی موچە.

هەر لەم مانگەدا (تەمموزی ٢٠٢٣)، لە نێو ئەو خەڵکەدا ئامادە بووین کە مانیان گرتبوو لە شاری (کفری) و چادریان هەڵدابوو، لەوێ وتارێکمان پێشکەش کرد و چەندین چاوپێکەوتنمان لەگەڵ خۆپیشاندەران ئەنجامدا بە ڕۆژنامەکەمان (ڕەوت)، بەتایبەتی لەگەڵ گەنجانی بێکار و ئێستاش لە پەیوەندیداین لەگەڵیاندا بۆ هێنانەدی ڕێکخراوێکی تایبەت بە بێکاران لە شارەکەدا. هەروەها لە مانگەکانی (شوبات و ئازاری ٢٠٢٣) لەناو ناڕەزایەتی و مانگرتنی شاری دەربەندیخان و شاری هەڵەبجەدا ئامادە بووین، و هەمان ئەو چالاکیانەی وەک چالاکییەکانی شاری کفریمان ئەنجامداوە.

ئەمە و لە ساڵانی پێشوودا، ڕۆڵمان هەبووە لە بەشداری کردن و ڕێکخستنی شەپۆلە یەک لە دوای یەکەکان لە خۆپیشاندانی کرێکاران و فەرمانبەران و مامۆستایان دژی حکومەتی هەرێم، بەهۆی نەدانی مووچە، وەیا دواخستن و بڕینی بەشێک لێی، وەستاندنی دەرماڵەکان و پلە بەرزکردنەوەکان.
هەروەها لە نێو مانگرتنی کرێکارانی ژینگەپارێزی شارۆچکەی (تەکیە) ئامادە بووین کە لە مانگی شوباتی (٢٠٢٢) مانگرتنیان ئەنجامدا، لەگەڵ ئامادەبوونمان لە خۆپیشاندانەکانی خوێندکارانی زانکۆ و بەشە ناوخۆییەکانی سلێمانی، کە لەوێ فڕێندرام (لە سەرەتای کانوونی یەکەمی ٢٠٢١) لەلایەن دەزگا ئەمنییەکانەوە و بۆ ماوەی زیاتر لە هەفتەیەک لە زیندانەکانیان دەستگیرکرام.
ئەلغەد ئەل-ئیشتراکی: هاوڕێ نادر جیاوازی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی) لەگەڵ باقی هێز و لایەنە کۆمۆنیستەکانی ناو هەرێم چییە؟
نادر عەبدولحەمید: بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراق، لە ناوەڕاستی حەفتاکانی سەدەی بیستەوە تا ئێستا، چەندین ڕێباز و خەتی فکری و ستراتیژی سیاسی و نەریتی خەباتکارانە و ڕێکخراوەیی جیاوازی بەرهەم هێناوە، لە مامەڵەیدا لەگەڵ بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێراق.
لە ئێستادا ڕێبازی فکری و سیاسی "کۆمۆنیزمی کرێکاری" لەلایەن (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان)ەوە نوێنەرایەتی دەکرێت، کە ڕێبازێکی کامڵ و هاوئاهەنگە لەناوخۆیدا لەڕووی فکری و سیاسییەوە. ڕێباز و خەتی دووەم، کە یەکێتی کۆمۆنیستەکان سەر بەو خەتەیە، لەژێر کاریگەری ئەزموونی سیاسی کوردستانی سوریا و بیرۆکەکانی عەبدوڵا ئۆجالاندایە. ئەم ڕێبازە لە ڕووی سیاسییەوە مەیلی هەیە بۆ (پەیەدە -پارتی یەکێتی دیموکرات)ی کوردستانی سوریا و (پ.ک.ک)ە و هاوشێوەکانیان لە کوردستانی عێراق.
جگە لەم دوو ڕێبازە فکری و سیاسییە، چەند گرووپ و کۆڕوکۆمەڵەی فکری و سیاسی ڕۆشنبیرانی مارکسیست هەیە، وەک (ئەڵتەرناتیڤی سۆسیالیستی) و (وەرچەرخان) و (سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەکان) کە ئەمەی دواییان سەربە فکری تڕۆتسکییە. ئەم گروپ و کۆڕوکۆمەڵە فکری و سیاسیانە، هێشتا نەگەیشتوونەتە ئەو ئاستەی کە ڕێبازێکی سیاسی هەمەلایەنەی یەکگرتوو و تۆکمە بخەنەڕوو بۆ چالاکی سیاسی، کار و چالاکی بەردەوامیان بریتییە لە بڵاوکردنەوەی بیری مارکسیزم و پڕوپاگەندەی سۆسیالیستی بەدژی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی.
ڕێبازی فکری و سیاسی سێیەم هی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)ە کە مارکسیزم و ئینتەرناسیۆنالیزمی وەک ڕێبازێکی فکری سیاسی یەکگرتوو

بەرجەستەکردنەوە، ئەمەش لە بەیاننامەی دامەزراندنەکەی و مامەڵەکردنی لەگەڵ (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩) و چەندین بەڵگەنامەی پەیوەندیدار بە بارودۆخی سیاسی عێراق بە گشتی و بەتایبەتی ئەوانەی پەیوەندییان بە بارودۆخی سیاسی هەرێمی کوردستانی عێراقەوە هەیە بەرجەستەبێتەوە. ئەمە جیاوازییەکان بوو لەڕووی ڕێبازی فکری و سیاسییەوە.

هەرچی جیاوازییەکانیشە لەڕووی ستراتیژەوە، ئەوا چەپ لە کوردستانی عێراقدا دابەشبووە بەسەر سێ ستراتیژی سیاسیدا: یەکەمیان ستراتیژی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان)ە، کە لە کۆنگرەی دامەزراندنیدا لە (٢٠٠٨) و لە بەرنامەکەیدا، سەربەخۆیی کوردستانی پەسند کردووە، هەروەها پاڵپشتی (ڕیفراندۆمی بارزانی)یش بووە لە (٢٠١٧)دا. ئەم حزبە پێی وایە سەربەخۆیی کوردستان، ڕێگەی بەهێزبوونی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و ڕێگەی ڕزگاری جەماوەری زەحمەتکێشە؛ هەم لە ستەمی نەتەوەیی و هەم لە زوڵم و زۆری حیزبە قەومییە کوردییەکانی فەرمانڕەوا. ئەم حیزبە داوای کۆتاییهێنان و ڕووخاندنی دەسەڵاتی حیزبە میلیشیا ناسیونالیستەکان دەکات لە هەرێم، لە ڕێگەی ڕاپەڕینێکی شۆڕشگێڕانە و دامەزراندنی دەسەڵاتی شورا جەماوەرییەکانەوە، بەڵام ئەم سیاسەتە بەشێکە لە ستراتیژەکەی بۆ سەربەخۆیی کوردستان، بە واتایەکی تر؛ وەلانانی دەسەڵاتی حزبە بورژوا ناسیونالیستەکانی کورد، بە ڕاپەڕین و شۆڕش و دامەزراندنی دەسەڵاتدارێتی شورا جەماوەرییەکان، ڕێگایەکە بە گەیشتن بە ستراتیژی ئەو حزبە کە سەربەخۆیی کوردستانە.

ستراتیجی دووەم داوای سەربەخۆیی ناکات، بەڵکو داوای خۆبەڕێوەبردنی خۆجێی (الإدارة الذاتية المحلية) جەماوەر لە شار و شارۆچکەکانی هەرێمی کوردستان دەکات، هاوشێوەی ئەوانەی لە کانتۆنەکانی ئەو ناوچانەدا هەن کە لەژێر دەسەڵاتی “پەیەدە” (پارتی یەکێتی دیموکرات) لە باکوری سوریادا دەبینرێن، واتە کانتۆنەکانی جزیرە و کۆبانێ و عەفرین (پێش داگیرکردنی لەلایەن تورکیاوە). هەروەها ئەم ستراتیژە خوازیاری نەمانی دەسەڵاتی حزبە فەرمانڕەواکانە بە ئەوەی جەماوەر ئازاد بێت و خۆبەڕێوەبردنێکی خۆجێی دابمەزرێنن.

سەبارەت بە ستراتیجی سێیەمیش جەخت لەسەر هاوبەرژەوەندیی کرێکاران و زەحمەتکێشان و ژنانی ستەملێکراو و گەنجانی شۆڕشگێڕی هەرێمی کوردستان دەکات لەگەڵ هی سەرتاسەری عێراق، و کار دەکات بۆ لێکهەڵپێکان و یەکخستنی تێکۆشانەکانیان لە سەرتاسەری عێراقدا بە هێنانەدی بزووتنەوەیەکی چینایەتی هۆشیارانەی خاوەن ئاسۆیەکی سۆسیالیستی، دژ بە بزووتنەوە کۆمەڵایەتیی-سیاسییەکانی بۆرژوازی،

لە ناسیۆنالیزم و ئیسلامیزم و ڕیفۆرمخوازی لیبڕاڵ، و پوچەڵکردنەوەی ڕۆڵ و کاریگەریی فکری و سیاسییان، وە دژ بە سەراپای ڕژێمە سیاسییەکەیان و فەرمانڕەوایەتی حزبە بۆرژواکانیان لە ڕەوتەکانی ئیسلامی سیاسی تائیفی و قەومی هەم لە ناوەند (بەغدا) و هەم لە هەرێم (هەولێر).

بێ گومان ئەمەش پێویستی بە بەرجەستەکردنەوە و دەستەبەرکردنی سەربەخۆیی سیاسی چینی کرێکار هەیە، لەڕێگەی خەباتی□کی ماندوونەناسانەی فیکری و سیاسییەوە، لەدژی مەیل و گرایشە بۆرژوا قەومی و ئایینی و لیبراڵییەکان، و هەروەها لەدژی ئەو ستراتیژانەی ناو بزووتنەوەی چەپی کوردستانیش کە لەگەڵ بەرژەوەندی چینی کرێکاردا ناکۆکن، ئەمەش بۆ یەکخستنی ڕیزی کۆمۆنیستەکان و مارکسیستەکان لە پێناو ئامادەکردنی چینی کرێکار بۆ شۆڕشی سۆسیالیستی لە عێراقدا و دامەزراندنی حکومەتی کرێکاری خۆی، ئەمە ئەو ستر□اتیژەیە کە ئێمە لە (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی) گرتووман□ت□بەر و جیامان دەکاتەوە لە ستر□اتیژی لایەنەکانی تری ناو بزووتنەوەی چەپی کوردستان.

جیاوازییەکانی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی) لەگەڵ باقی حزب و ڕێکخراو و لایەنەکانی ناو بزووتنەوەی چەپ لە هەرێمی کوردستانی عێڕاقدا تەنها سنوردار نابێتەوە بە جیاوازی لە ڕێبازی فیکری – سیاسی و ستراتیژ، بەڵکو ئەو جیاوازیانە درێژیش دەبێتەوە بۆ مەیدانی تاکتیکی و خەباتی کردەیی ڕۆژانەش.

بۆ نموونە، کۆمەڵێک چالاکوانی سەربەخۆی بزووتنەوەی ناڕەزایەتی جەماوەری و کرێکاری، لەگەڵ هەڵسوڕاوان و ئەندامانێکی (حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان) و (یەکێتی کۆمۆنیستەکان) و (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی)، هەر هەموو ئەو چالاکوان و هەڵسوڕاوانە لە سەرەتای نیسانی (٢٠٢٢) لە بارەگای (حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان) ل□ س□□مانی کۆبوونەوە بۆ تاوتوێکردنی یادکردنەوەی یەکی ئایار بەیەکەوە لەو شارە، بەڵام هەفتەیەک دوای ئەم کۆبوونەوەیە، بە دەعوەتنامەی (حزبی شیوعی کوردستان) بۆ هەردوو حزبی (کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان) و (یەکێتی کۆمۆنیستەکان)، ئەندامان و چالاکوانانی ئەو دوو حیزبە بە “دەستخۆشانە”ی حیزبەکانیان، پشتیان لە هاوڕێکانیان لە (ڕێکخراوی بەدیل) و کۆمەڵێک چالاکوانی سەربەخۆ کرد و چوون بەدەم داوەتنامەکەی (حزبی شیوعی کوردستان)ەوە بۆ بەرپاکردنی ئاهەنگێک بە بۆنەی یەکی ئایار لەگەڵ (کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران) بە ڕابەرایەتی (عەبدوڵای موهتەدی)، کە ڕەوتێکی ناسیونالیستە و مێژووەکەی پڕە لە دژاەیتییەکی ڕاشکاوانە و

ئاشکرای کۆمۆنیزم و بزووتنەوەی کرێکاری لە ئێران و هاوکاری (ڕەزا پەهلەوی) کوڕی شای ئێرانە بە دەست بەسەراگرتنی ڕاپەڕینی ژنان و خەڵکی زەحمەتکێش و ئازادیخوازی ئێران، بەدوای کوشتنی (ژینا ئەمینی)یەوە. لەبەر ئەوە ئەمە و چالاکوانە سەربەخۆکان خۆمان بەدوور گرت لە بەشداریکردن لەم ئاهەنگەدا چونکە هێزێکی ناسیونالیستی دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکاری لەو چەشنەی ڕەوتەکەی (عەبدوڵای موهتەدی) بەشێکە لە ڕێکخستن و بەرپاکردنی وەها مەراسیمێک.

هەرچی (حزبی شیوعی کوردستان)ە، نە لە مێژووی ڕاستەقینەی خۆیدا و نە لە ڕێبازە سیاسییەکەیدا، سەر بە بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق نییە. لە ڕووی مێژووییەوە درێژکراوەی (ڕێکخراوی کوردستانی حزبی شیوعی عێراقی)یە، کە سازشکار و هاوکاری بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد و حزبە کۆنەپەرست و سەرکوتگەرەکانی بووە، لە کاتێکدا یەکێک لە تایبەتمەندییە گرنگەکانی بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراقدا، هەستیاری و دوژمنایەتییە سیاسییەکەیەتی بەرامبەر بە حیزبە نەتەوەییەکان. مێژووی بزووتنەوەی چەپ دەرئەنجامی جیابوونەوەی ڕۆشنبیرانی مارکسیستە لە حزب و ڕەوتە ناسیۆنالیستەکان لە ناوەڕاستی حەفتاکان تا نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوو، بەڵام مێژووی (حزبی شیوعی کوردستان) مێژووی پاشکۆیەتییە بە ناسیونالیزمی کورد و حزبە فەرمانڕەواکانی.

چۆنییەتی بەرنگاربوونەوە و کۆتاییهێنان بە تیرۆر لە کوردستان.. نادر عەبدولحەمید

تێرۆری هونەرمەندی لاو (خواناس وریا) لە چەمچەماڵ لە ئێوارەی (٢١-٦-٢٠٢٣)، باسگەلێکی گەرمی بەدوای خۆیدا هێنا بەتایبەت لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانی وەک فەیسبوک و میدیای ئینتەرنێتی جۆراوجۆر.

بەو پێیەی کە بکوژ دوای دەستگیرکردنی ڕایگەیاندبوو کە ئەو کارەی بۆیە ئەنجامداوە چونکە جیاوازی بیروڕایان هەبووە لەسەر ئایین و

ئیسلام، لەڕەوە لە لایەن کەسانی سەربە ئیسلامی سیاسی و کۆنەپەرست و دژە ئازادی بیروڕا، ئەم تاوانە جێگەی دەستخۆشانە و لە لایەن کەسانی ئازادیخواز و ئاتەئیست و کۆمۆنیست و سێکیولار و ئینساندۆستەوە جێگەی نەفرەت و سەرکۆنەکردن بووە.

یەکەمین پەرچەکردارێک، کە بینرا بریتی بوو لە ڕیسواکاری ئەم تاوانە و لایەنگرانی تاوانەکە، و ئەو فکر و جیهانبینیی و ئەو بانگەوازخوازە ئایینیانەی کە بزوێنەر و هاندەری بکوژ بوون بە ئەنجامدانی.

ئەم هەڵمەتە فکری و فەرهەنگی و میدیایی و سیاسییە بەجیا لە ڕوانگە جۆراوجۆرەکانی، بە سەرکۆنەکردن و پاشەکشەپێکردنی بەرەی کۆنەپەرستی و دژە ئازادی و ئیسلامی سیاسی، نەک هەر کارێکی پێویست بوو، بەڵکو بەردەوامبوونیشی هەر پێویستە، بەڵام ئەم چوونە جەنگی فکری و میدیایی و فەرهەنگییە، کە بەزۆری ئاتەئیست و سێکیولارەکان پێی هەڵدەستن، بەتەنها کافی نییە.

دیارە زۆرێکیش چوونەتەسەر بواری یاسا، نەک هەر بە سزادانی ئەم تاوانکارە، بەڵکو بە بەرگریکردن لە ئازادی بیروڕا لەسەر ئاستی کۆمەڵگە لە ڕێگەی جێبەجێکردنی ئەو یاسایانەی کە ئازادی بیروڕا دەربڕینیان دەستەبەر کردووە، لەگەڵ دانانی یاسای پێشکەوتوتر کە هەم ئازادییەکی بەرفراوانتر بگرێتەخۆی بۆ هاوڵاتیان، وە هەم سنورداری دەستدرێژییەکانی بانگەوازخوازان و ئیسلامی سیاسیش بکات.

ئەمەش سەری کێشاوە بۆ ڕەخنە لە حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتدارانی هەردوو زۆنی زەرد و سەوزی هەرێمەکە، کە بۆچی ئەو یاسایانە تەنها مەرەکەبی سەر کاغەزن؟ بۆچی بەپێی هەمان ئەو یاسانەی کە لە ئارادان، سنورێک بۆ دەستدرێژییەکانی ئەم بەرە کۆنەپەرستییەی ئیسلامی سیاسی و بانگەوازخوازانی ئایینی دانانرێت، کە ڕۆژانە و بە ئاشکرا جگە لە سوکایەتی بە کەرامەتی ژنان و ئازادیخوازان و ئەوانەی پێچەوانەی ئەوان بیردەکەنەوە، بانگەوازی توندوتیژی و کوشتوبڕیش دەکەن بەدژیان؟

لەڕەوە هاوبەرژەوەندی حکومەت و دەسەڵاتدارانی هەرێمەکە، بەم بەرە کۆنەپەرستییەوە خراوەتەڕوو، وە ئومێد بە حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتداران خراوەتەلاوە بۆ سنوردارکردنەوە و کۆتاییهێنان بە دەستدرێژی بەسەر ئازادییەکان و تیرۆری ئازادیخوازان و دژبەرانی ئیسلامی سیاسی، و ئەو ئاکامگیرییە هاتەپێش کە ئەوە ڕێکخراو بوون و یەکگرتنە، بە هێنانەدی بەرەیەکی بەرگریکاری جەماوەریی، لە کەسانی ئازادیخواز و ڕێکخراوە سیاسی و جەماوەریی و پیشەییەکان کە دەتوانێ بەڕووی ئەم بەرە کۆنەپەرستییەدا بووەستێتەوە، و دەستکۆتای بکات لە دەستدرێژی و ئەنجامدانی تیرۆر، وە حکومەتی

هەرەم و دەسەڵاتدارانی هەردوو زەنەکەش ناچار بە پەیڕەوی کردن لە یاسا بکات.

بابزانین لە ڕوانگەیەکی ماتریالیستییەوە ڕێگا چارەی کۆتاییهێنان بە تیرۆر، چییە؟

ئەنجامدانی تیرۆری جەستەیی وە یا مەعنەوی لە کۆمەڵگەدا، هەم دەتوانرێت لە ڕێگەی ڕێکخراوە سیاسییەکان و دامودەزگای سیخوڕی و ئاسایشی سەربە دەسەڵاتەکەوە ئەنجام بدرێت، وە هەم لە ڕێگەی تاکە کەسەکەوە کە سەربە هیچ حزب و ڕێکخراوێک نەبێت، و بە هیچ دەزگا و حزب و دەسەڵاتێکیش ئەم کارەی ئەنجام نەدابێت، بەڵکو لای وابێت کە ئەم کردەیە وەفاداربوونە بە بەها و بیروباوەڕەکانی خۆی، وەک لەم تیرۆرەی چەمچەماڵدا وا دەردەکەوێت.

ئەمەش بەو مانایە نییە کە ئەمە کردەیەکی تاکە کەسیی دابڕاوە، بەڵکو لەم حاڵەتەشدا هەر کردەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسییە و لە ڕێگەی ئەم تاکە کەسەوە جێبەجێ کراوە، تاکە کەس لێرەدا نوێنەرایەتی شتێکی ماددی و بابەتی کۆمەڵایەتییانە دەکات، بە ئەوەی خۆی هۆشیار بێت بەم نوێنەرایەتییە، یان لە دەرەوەی ئیرادەی خۆی کراوە بە نوێنەر، ئەمە ئەو شتەیە کە پاڵنەر و بزوێنەریەتی بە ئەنجامدانی ئەم کردەیە، کە تاوانە و خۆشی تیایدا دەبێتە قوربانی.

پەیوەستکردنەوەی ئەم دیاردەیە و سنوردارکردنی تەنها بە لێکدانەوەی کێشەی دەروونی و شەخسییەتی، یان پەروەردەیی ژینگەیەکی بەرتەسکی وەک خانەوادە و گەڕانەوە بە گرێوگۆڵەکانی تافی منداڵی و لاوێتیی تاکە کەس، ناتوانێت جەوهەری ئەم دیاردەیە بە تەواوی دەرخات، گەرچی دەشێ ئەمانەش بەشێک بن، بەڵام کرۆک و ناوەڕۆکی دیاردەکە پێک ناهێنن.

تیرۆر بەرهەمی دیدگا و جیهان بینییەکە کە زاڵە بەسەر کۆمەڵگەدا، جا چ جیهانبینییەکی فەلسەفی، نەتەوەیی وە یا ئایینی بێت، کە ئینسان لە منداڵییەوە تا گەورە و باڵغ دەبێت پێی هەقن دەکرێت، و دەکرێتە بەها و پیرۆزییەکانی، کە دەبێ خۆی و کەسانی تریش لە پێناویدا بکاتە قوربانی.

تیرۆر هەڵقوڵاوی ڕێبازێکی فکری و سیاسییە، وەک چۆن جەنگ بەردوامی سیاسەتە بەشێوەیەکی توندوتیژ، تیرۆریش بەهەمانشێوە بەردەوامی سیاسەت و ڕێبازێکی سیاسییە، شێوازێکی عەمەلییە تا ئەو جۆرە لە فکر و سیاسەت بالادەست و زاڵ بێت بەسەر کۆمەڵگەدا، یان ئەگەر زاڵبوونەکەی لە ژێر مەترسیدا بێت، بەم کردە تیرۆرییە هەوڵبدرێت بالادەستییەکەی وەلانەخرێت.

منداڵێک کە لە سەدەی ڕابردووی کۆمەڵگەی کوردستاندا چاوی بەجیهان هەڵێناوە، لە بارودۆخێکدا گەورە بووە کە ڕۆژانە نەک هەر لە ماڵەوە دەمکوتکردن و سەرکوتکردنی بینیوە، بەڵکو لەدەرەوەی چواردیواری ماڵەوەش بینیویەتی توندوتیژی و دەستبردن بۆ چەک بۆ یەکلاکردنەوەی هەر کێشەیەکی کۆمەڵایەتی و سیاسی، تیرۆری سیاسی و کوشتنی دیلەکانی شەڕ لە جەنگی ناوخۆدا، … نەریتێکی ئاسایی و بەربڵاوی حزبەکانی بزووتنەوەی کوردایەتی و بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی بووە، هەروەها بەردوامیش گوێبستی وتاری نوێژی جومعە و بانگەوازخوازان بووە کە چۆن دنەی موسوڵمانیان داوە کە نابێت هیچ ڕەخنە و قسەیەک لەسەر ئیسلام قبوڵ بکرێت و دەبێ زۆر بەتوندی دژایەتی بکەن و ڕێی لێبگرن و نەهێڵن دووبارە ببێتەوە، ئیتر ئەو کەسە بەبێ ئەوەی بەخۆی بزانێت، دەبێتە هەڵگری هەمان ئەو نەریتە پیشەدارە، کەسانی تر دەکاتە قوربانی و خۆشی دەبێتە یەکێک لە قوربانیانی.

بەڵام بۆچی وەک زۆر نەریتی پیشەدارتر کە ئێستا لە ئارادا نەماون، ئەم نەریتە کۆن و بێ کەڵک نابێ و ناپوکێتەوە؟ لەسەرەوە ئاماژەمان بەوە داوە کە چۆن بەرژەوەندی حکومەت و دەسەڵاتدارانی هەرێمەکە لەگەڵ بەرەی کۆنەپەرستی و سەرکوتی ئازادی و دەمکوتکردنی هەر دەنگێکی ناڕازیدایە، نەک هەر ئەوەش، بەڵکو خۆی دامودەزگایەکی ڕێکخراوە لە ئاسایش و میلیشیای پێشمەرگەیی و دەزگای سیخوڕی، بۆ توندوتیژی نواندن بەدژی جەماوەری ئازادیخواز و زەحمەتکێشی هەرێمەکە.

سەیرکەن، نەک هەر، هەردوو حزبی دەسەڵاتدار، کەبەکەیانە لەسەر کێشکردنی فڵان سەلەفی و بانگەوازخواز و شێخ و خاوەن تەکیە و مەلای مزگەوت، و هاوپەیمانی لەگەڵ ئەم و ئەو حزبی ئیسلامی، بەڵکو حزبی ئۆپۆزیسیۆنی لیبڕاڵ قەومیی (نەوەی نوێ)ش لەم مەیدانەدا، زۆر لەو حزبانەی دەسەڵاتدار جددیتر خەریکی ئەم کەبەکەیەیە و کەناڵی ئاسمانیشی بۆ کردوونەتەوە! ئەمەش لە دوا ئەنجامدا گەشە پێدەری ئەو ژینگە کۆنەپەرستییەیە کە سوکایەتی کردن بە کەرامەتی ئازادیخوازان و ژنان و فتوای توندوتیژی بەدژیان لە مینبەر و میدیاکانیانەوە پەرە پێدەدات و ڕەشەکوژی ژنان و دەستبردن بۆ تیرۆری ئازادیخوازان و دژبەرانی فکری و سیاسی لەناو کۆمەڵگەدا دەکاتە کارێکی ئاسایی.

لێرەدا پرسیارێکی تریش دێتە ئاراوە کە بۆچی ئەو حزبانە، بە دەسەڵاتدار و بە ئۆپۆزیسیۆنیانەوە، ئەم ڕێگەیان گرتەتەبەر و نایانەوێت ڕێگەی لایەنگری لە بەرەی ئازادیخواز و جەماوەری زەحمەتکێش بگرنەبەر دژی ئەو بەرە کۆنەپەرستییەی کە ئێستا

هاوبەرژەوەند و هاوپەیمانیانن؟ دەوترێ کە بەرپرسانی حزبی و حکومی، عەقڵییەتێکی دواکەوتووی شاخ و عەشایەری و بنەماڵەیی و ئایینیان هەیە.
ئەمە ئەگەر بە تەواوەتی بە حزبەکانی دەسەڵات مەعقول بێتە پێش چاو، بەڵام ناتوانێت لێکدانەوەیەک بێت بۆ ئۆپۆزیسیۆنێکی ناسیوناڵ لیبڕاڵ، کە مێژووی شاخ و عەشایەر و بنەماڵەی نییە، کەچی ناشیەوێت وەک ئۆپۆزیسیۆنێک ئەمە بکاتە خاڵێکی لاوازی دەسەڵات لە دژایەتی کردنیدا بێی، بە پێچەوانەوە، وەک ئاماژەمان پێداوە کێبڕکێش دەکات بۆ کێشکردنی ئەم بەرە کۆنەپەرستییە ئیسلامییە بەلای خۆی.
بۆیە ئەمە سیاسەت و ڕێبازێکی ئاگاهانە و هەڵقوڵاوی بەرژەوەندی چینایەتی؛ ئابووری و سیاسی واقعییە، کە لە لایەن حزبەکانی دەسەڵاتەوە هەم بۆ دامودەزگای داپڵۆسێنەر و سەرکوتگەر بەرگری لە دەکەن، هەم بۆ هاوپەیمانێتی و سازشکاریان لەگەڵ بەرەی کۆنەپەرستی ئیسلامی، و هەم بۆ "عەقڵیەتی شاخ" و هێزی حزبی و بنەماڵەیی و عەشایەریش، وە لە لایەن ئۆپۆزیسیۆنی لیبراڵییشەوە بۆ عەقڵیەتی مۆدێرنی بورژوازیانەی شاری.
ئەم واقعیەتە کاتێک بەڕوونی دەردەکەوێت کە سەرنج بدەینە کۆمەڵگەی کوردستان، دەبینین دوو کەرت بووە. لایەکی ئەم کۆمەڵگەیە کەمینەیەکی دەسەڵاتداری خاوەن حکومەتی هەرێم و خاوەن پشک لە حکومەتی ناوەندییە، خاوەن ملیشیا و دادگا و ئاسایش و دەزگای سیخوڕی و میدیایەکی زەبەلاح و مۆنۆپۆلکەری بازرگانی و زەویوزار و پڕۆژە ئابوورییەکان و خاوەن ملیار و ملیۆنەها دۆلارە، خاوەن هاوبەرژەوەندییە لەگەڵ دەوڵەتانی کۆنەپەرستی ناوچەکە و وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا و ئەمریکا.
لایەکیش زوربەی هەرە زۆری جەماوەری خەڵکی کوردستانی عێراقە، کە بێکاری و هەژاری داسەپاوە بەسەریاندا و بەدەست کەمی خزمەتگوزارییە سەرەتاییەکانی ژیانی وەک ئاو و کارەبا، داودەرمان و خەستەخانە، خوێندن و خوێندنگا و خراپی ڕێگاوبانەکانەوە دەناڵێنن، و نەک موچە کلکوگوێ بڕاوەکانیان دوادەکەوێت و ساڵانە چەند موچەیەکیان لێ دەبڕدرێت، بەڵکو مناڵەکانیشیان دەبێ خۆیان ئامادە بکەن تا ئەو (٣٢) ملیار دۆلارەی کە حکومەتی هەرێم قەرزدارە، وەک باجی سەر ژیان و ئایندەیان تەحەمولی بکەن، کە ساڵ بە ساڵیش قەرزەکە بە سود و فایدە و زیاتر و زیاتر دەبێت.
لە بەرامبەر ئەم بارودۆخەشدا وەنەبێ خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش و ئازادیخوازان بێدەنگ و دەستەوستان بووبن، بەڵکو هەمیشە لە

ناڕەزایەتی دەربڕین و مانگرتن و خۆپێشاندان و ڕاپەڕیندا بوون، و نەک هەر وەڵامی خواستەکانیشیان نەدراوەتەوە، بەڵکو بە ئاگر و ئاسنیش ناڕەزایەتی□کانیان سەرکوتکراوە، هەڵسوڕاوان و چالاکوانیشیان لێ دەسگیرکراوە، بە ڕۆژنامەنوسان و نوسەرانی ئازادیخوازیشەوە.

ل□□رو□ بەرتەسککردنەوەی ئازادی ڕۆژنامەگەری و دەستگیرکردنی ڕۆژنامەنوسان و میدیاکاران بەشێکی ئەم کێشمەکێشە چینایەتییەیە کە دەسەڵاتی بورژوا قەومی فەرمانڕەوا لە ڕێگەیەوە دەیەوێت لە قاڵبی بدات و بە سەرکوتکراوی ڕایبگرێت و نەهێڵێ بتەقێتەوە بەڕوویدا وەک ڕاپەڕین و شۆڕش.

نەک هەر ئەمەش بەڵکو کێشمەکێشی حزبەکانی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی و ئۆپۆزیسیۆنی ناسیوناڵی لیب□□□ ب□□وویاندا، لە لایەنێکیدا لەسەر چۆنییەتی ب□ه□ر□بەرداری و دەستبەسەراگرتنی ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان و شەپۆلی خۆپێشاندان و ڕاپەڕینی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و لاوانی کچ و کوڕی بێکار و بێ ئایندەکراوە، تا بەجۆرێک ئاڕاستی بکرێت کە لایەک دوور بخرێتەوە لەوەی گشت ئەم سیست□م□ ئابووری - کۆمەڵایەتییە و دامەزراوە سیاسییەکەی لە پەرلەمان و حکومەتی هەرێم بپارێزێت لە لافاوی نەفرەتی جەماوەری ڕاپەڕیوو، وە لە لایەکی تریشەوە لە ڕێگەی سواربوونی شەپۆلی ناڕەزایەتییەکانەوە بتوانن نەک هەر وەک "بزووتنەوەی گۆڕان" پشکێشیان بەرکەوێت لە دەسەڵاتدا، بەڵکو بەنیازن تەواوی دامودەزگای سەروو ئیرادەی ئەم جەماوەرە، لە پەرلەمان و حکومەت بگرنە دەست خۆیان.

بەڵێ پایەی مادی و کۆمەڵایەتی ئەم داسەپاوییەی کۆنەپەرستی و سەرکوتگەرییە بەسەر ئەم هەرێمەدا، ئەم کەرتبوون و ناکۆکییە چینایەتییەیە. مانەوەی فکر و ئایدیا و نەریتی دواکەوتوانەی سەدەکانی ڕابردوو، پایەێکی مادی کۆمەڵایەتی؛ دەر□ بەگایەتی و کۆیلایەتی و عەشایەری ئەوتۆی نەماوە کە لەسەری بوەستێت و دووبارە بەرهەمی بهێنێتەوە، ئەمانە بۆیە ماونەتەوە، چونکە بەرژەوەندی چینی دارای کوردستان، مانەوەی دەسەڵاتە بورژوا قەومییە ئیسلامییەکەی لەم هەرێمە، و هاوئاهەنگییەکەشی لەگەڵ ستر□اتیژی بورژوا ئیمپیریالی جیهانی و دەوڵەتانی کۆنەپەرستی ناوچەکە، پێویستی پێیانە کە بەردەوام دووبارە بەرهەم بهێندرێنەوە.

بەم پێیە ئەو ژینگەیەی کە تیرۆر دەتوانێت تیایدا درێژە بەخۆی بدات ئەم واقعە چینایەتییە سیاسییەیە لە کوردستان، بۆیە لە ڕوانگەی مارکسیزم و بەرژەوەندی چینی کرێکارەوە، خەبات بۆ سنوردارکردن و کۆتاییهێنان بە تیرۆر و توندوتیژی، وەک پرێنسیپ و

ستڕاتیژ، بەستراوەتەوە بە نەهێشتنی ئەو ژینگەیە کە سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوا قەومییە.
واتا گرێیخواردووە بە سەروساماندان بە خەباتی چینی کرێکار و زەحمەتکێش دژ بە چینی بورژوازی و دەسەڵاتەکەی، گرێیخواردووە بە ئاسۆدارکردنی ئەم خەباتە بە گرتنەدەستی دەسەڵات و دامەزراندنی حکومەتی کرێکاری، کە ئەمەش بە دەوری خۆی وەڕێخستن، بەهێزکردن و ڕێکخراوکردنی بزووتنەوەیەکی سۆشیالیستی بەهێز دەخوازێت لە دەرونی ئەم کۆمەڵگە سەرمایەدارییەی کوردستان، کە لێکهەڵپێکراو بێت بە چینی کرێکار و ڕێکخراوە و سەندیکا و یەکێتییە کرێکارییەکان و ڕێکخراوەی فێمێنیستی ژنانی کرێکار و زەحمەتکێش و لاوان و گەنجانی سۆشیالیست و یەکانگیریش بێتەوە لەگەڵ هەمان بزووتنەوە لە سەراسەری عێڕاقدا.
گرتنەبەری ئەم ستڕاتیژە کۆمۆنیستییەیە، کە دەبێتە پاشەکشەکردن بە نفوز و هەژموونی فکری و سیاسی و عەملی بزووتنەوە جۆراوجۆرەکانی بورژوازی؛ چ ئیسلامی سیاسی کۆنەپەرست و تیرۆریزمەکەی، چ ناسیونالیزمی دەسەڵاتدار و سەرکوتگەرییەکەی، چ لیبرالیزمی قەومی ئۆپۆزیسیۆن و ڕیفۆرمە پوچەکەی. وە بەگشتی بارودۆخێک لە کۆمەڵگەدا دێتە ئاراوە کە ئەو بزووتنەوە بورژوازیانە و حکومەت و دەسەڵات و حزب و گروپ و دەستەجاتەکانیان پەلبەستوو دەکات، تا نەتوانن دەستدرێژی بکەنە سەر ماف و کەرامەتی خەڵک و تیرۆر ئەنجام بدەن.

کۆتایی حوزەیرانی ٢٠٢٣

خوێندکاران، مامۆستایانی وانەبێژ و کرێکارانی ژینگەپارێز. نادر عەبدولحەمید

(لە قوربانیانی سیاسەتی ئابووری نەخشەمەندانە و ئاگاهانەی حکومەتی هەرێم)

دەستپێک

بەدوای دەستپێکردنەوەی وەرزی خوێندنی (٢٠٢٢-٢٠٢٣)، ناڕەزایەتی خوێندکاران، دەستی پێکردەوە، بەتایبەت دوای ئەوەی کە مۆڵەتێکیان دیاریکرد بۆ حکومەتی هەرێم، کە ئەگەر وەڵام بە خواستەکانیان نەداتەوە جارێکی تر دێنەوە مەیدان، بۆیە لە مانگی یانزەوە خوێندکارانی کۆلێژە جیاجیاکانی زانکۆ و پەیمانگاکانی کوردستان لە (زۆنی سەوز)ی ژێر دەسەڵاتی (یەکێتی نیشتمانی کوردستان)دا، هەر لە (کەلار)ەوە بیگرە تا (چەمچەماڵ) و (کۆیە) و (سلێمانی) و (هەڵەبجە) و (ڕانیە) و (قەڵادزێ) دەستیان داوەتە مانگرتن و خۆپێشاندن و داوای مافە ڕەواکانی خۆیان دەکەن لە پێدانی دەرماڵە و بەڕەسمی ناساندن و بەیاسایی کردنی لە لایەن حکومەتی هەرێم و باشکردنی خزمەتگوزاری بەشە ناوخۆییەکان و کەمکردنەوەی خەرجی خوێندنی پەرالێڵ.

پاشخانی مێژوویی

ئەنجوومەنی وەزیرانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە ساڵی (٢٠١٤)ەوە، بە بڕیارێک دەرماڵەی مانگانەی خوێندکارانی سەرجەم زانکۆکانی هەرێمی کوردستانی وەستاندووە. وە لەوکاتەوە خوێندکاران بەردەوام ناڕەزایەتی و خۆپێشاندانیان ئەنجامداوە بۆ گەڕاندنەوەی ئەو مافەی خۆیان، و ساڵی پار (٢٠٢١)، بە خۆپێشاندان و ناڕەزایەتی دەربڕین، گەرچی بە بەهای گرتن و شکەنجە و ڕاوەدوونانیان، بەڵام توانیان حکومەتی هەرێم ناچار بکەین کە بۆ چەند مانگێک دەرماڵەیان بۆ خەرج بکات.

ئەمساڵیش (٢٠٢٢) بە هەمان شێوەی ساڵانی ڕابردوو خوێندکارانی زانکۆ و پەیمانگاکان دەستیان کردۆتەوە بە ناڕەزایەتی دەربڕین، بە شێوازی مانگرتن، ڕێپێوان و خۆپێشاندان، وە لە جیاتی ئەوەی حکومەتی هەرێم وەڵام بە داوا ڕەواکانیان بداتەوە، کەوتوونەت□ بەر پەلامار و هێرشی هێزەکانی (ئاسایش) و (پۆلیسی چالاکییە مەدەنییەکان)ی سەربە (یەکێتی)، کە ویستوویانە، بەبێ ڕێزگرتن لە شکۆی (حەرەمی) زانکۆ، بە گازی فرمێسکڕێژ و بریندارکردن بە گول□□ی پلاستیکی و شەق وەشاندن و فڕاندن و شکەنجەدان و زیندانیکردنی دەیان خوێندکاری ناڕازی، کۆتایی بهێنن بە خۆپێشاندان و مانگرتن و ڕێپێوانەکانیان.

لە (زۆنی زەرد)ی ژێر دەسەڵاتی (پارتی دیموکراتی کوردستان)یشدا، خوێندکاران هەمان کێشەی دەرماڵە و خراپی خزمەتگوزارییەکانی بەشی ناوخۆیی و بارگرانی تێچوونی خوێندنیان هەیە و ناڕەزایەتییەکی زۆر پیشی خواردۆتەوە، بەڵام بەهۆی سەرکوتێکی پۆلیسی و سیخوڕیانەی

سیستماتیکی توندەوە، دژی هەرجۆرە ناڕەزایەتییەک، کە لە نموونەی دادگایی و زیندانی کردنی ڕۆژنامەنوسان و چالاکوانانی دەڤەرەکەدا بینیومانە، لە ئێستادا ئەم ناڕەزایەتییانەی خوێندکارانی ئەم دەڤەرە ڕێگە لە خۆدەرخستن و تەقیوەتەوەکەی گیراوە بەڕووی دەسەڵاتدارانی (زۆنی زەرد) و حکومەتی هەرێمدا. هەوڵ و کۆششی سەرکوتگەرانەی هێزە چەکدارەکانی (یەکێتی)، ئاکامی سیاسەتێکی نەخشەمەندی سەرانی ئەم حزبەیە تا لەم ڕێگەیەوە لە (زۆنی سەوز)یشدا وەک (زۆنی زەرد) بە زەبری سەرکوتی پۆلیسیانە بەر بگرن بە ناڕەزایەتییەکان و خواستە ڕەواکانی جەماوەر. بەم شێوەیە هەردوو حزبی فەرمانڕەوا مانەوەی خۆیان تەنها لە ملهوڕی و سەرکوتی جەماوەر و بێ مافکردنیدا دەبیننەوە، پاش ئەوەی کە بێکاری و برسیێتی و پەراوێزیان بەسەردا سەپاندوون.

حکومەتی هەرێم لە ساڵی (٢٠١٤)دا، دەستی کردووە بە بڕینی دەرماڵەی خوێندکاران و کەمکردنەوەی خزمەتگوزارییەکانی بەشە ناوخۆییەکان، هاوڕای زۆر بڕیاری تر بە کەمکردنەوەی بڕی موچە و بڕینی دەرماڵەی کرێکاران و کارمەندانی کەرتی گشتی و وەستاندنی پلە بەرزکردنەوەیان، بە بیانووی قەیرانی دارایی و کەمی دەرامەت بەهۆی بڕینی بەشە بودجە لە لایەن حکومەتی ناوەندییەوە، لە ئێستادا ئەو بیانووە لە ئارادا نییە و بگرە بەهۆی بەرزبوونەوەی نرخی نەوت و گومرگی سەرسنورەکان و داسەپاندنی باج و خەراجێکی زۆر بەسەر هاوڵاتییانی هەرێمەکەدا، داهاتەکانی حکومەتی هەرێم چەندین بەرامبەر زیادی کردووە.

پێنەدانی دەرماڵە بە خوێندکاران، پێشکەش نەکردنی خزمەتگوازی شیاو لە بەشە ناوخۆییەکان، گرانکردنی باری ژیانی خانەوادەکان بە بردنەسەری تێچووی خوێندن، لە کاتێکدایە کە خوێندکاران دوای تەواوکردنی خوێندنیان و ئامادەبوونیان لە بازاڕی کاردا، نە هەلی کار ڕەخسێندراوە بۆیان و نە هیچ ئاسۆیەکیش لە ئارادایە بۆ دامەزراندنیان، جا چ لە کەرتی گشتی بێت وە یا لە کەرتی تایبەت، بۆیە دوای تەواوکردنی خوێندن و بەدەستهێنانی بڕوانامە، زوربەی هەرە زۆریان پەیوەست دەبن بە ئۆردووی بێ ئەژماری کرێکارانی بێکارەوە لە کوردستان.

سیاسەتی ئابووری نەخشەمەندانە و ئاگاهانەی حکومەتی هەرێم

ئەم بارودۆخە داسەپاوە، بە پێچەوانەی بیروڕای زاڵ و بۆچوونی فکری – سیاسی بیرمەندانی نیولیبڕاڵی پڕۆ-ڕۆژاوایی و حزبە قەومی و ئیسلامییەکان، وەنەبێ بەرهەمی نەشیاوی، نەشارەزایی، لە نەهاتوویی و بێ پلانی بەرپرسان و سەرانی حزبە فەرمانڕەواکان بێت، بەڵکو

بەرهەمی ڕێباز (نەهج) و سیاسەتێکی ئابووری ئاگاهانە و پلان بەداڕێژراوی سەرتاسەریی لە عێراقدا کە حکومەتی ناوەندی بەناوی (پەڕەی سپی – الورقة البيضاء) و حکومەتی هەرێمیش بەناوی (چاکسازی لە ئابووری هەرێمی کوردستان)دا گرتوویانەتەبەر، ئەویش بە پشتیوانی ئیمپریالیزمی ئەمریکی و وڵاتانی تری ئیمپریالیستی ڕۆژاوا و دامەزراوە بانکی و دراوی (مالی)یە نێودەوڵەتییەکانیان، هەروەک لە هەولێر لە (٣٠-٥-٢٠١٦)دا لە کۆنفڕاسی هاوبەشی (حکومەتی هەرێم) و (بانکی نێودەوڵەتی)دا، وەک ئامانجێکی ئاگاهانە، پلان و نەخشەی بە داڕێژراوە و حکومەتی هەرێم لەبڕاوانە پیادەی دەکات.

ئاکامەکانی نیولیبڕالیزم

ئەم سیاسەتی نیولیبرالیزمی سەرمایەداری هاوچەرخە، کە بە هاندان و پشتیوانی دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان دەبرێتەڕێوە، و خۆی لە وەستاندنی دامەزراندن لە کەرتی گشتی دەوڵەتی و کەمکردنەوەی کرێکار و کارمەندەکانی ئەو کەرتە و ڕادەستکردنیدا دەبینێتەوە بە دەستی کەرتی تایبەت و کۆمپانیاکان کە هەریەکەشیان بەجۆرێک سەریان بەندە بە یەکێک لە حزبەکانی دەسەڵاتەوە. ئەم سیاسەتە ئابوورییە، لە ناوەڕۆکدا تاڵانکردنی سامانی گشتی کۆمەڵگە و پەرەپێدانی گەندەڵی و شانخاڵی کردنی حکومەتی هەرێمە لە خزمەتگوزارییە بنەڕەتییەکانی وەک تەندروستی و خوێندن و کارەبا و ئاو و ئاوەڕۆ و پاکوخاوێنی شارەکان و داسەپاندنی بێکار و هەژاری و باج و خەراجێکی زۆر بەسەر هاوڵاتیاندا، کە ئاسۆ و ئەجیندای ئابووری هەر سێ حزبی (پارتی، یەکێتی و گۆڕان)ی پێکهێنەری حکومەتی هەرێمە، و حزب و ڕەوتە قەومی و ئیسلامییەکانی ئۆپۆزیسیۆنیش، لە چەشنی (نەوەی نوێ) و (یەکگرتووی ئیسلامی) و (کۆمەڵەی دادگەری) لەم ئاسۆ و ئەجیندا ئابوورییەدا هاوبەشن.

گرفتی ئەسڵی نەبوونی ئاگاهییە بەم سیاسەتە نیولیبڕالیزمییە

خوێندکارانی کچ و کوڕ، بەشێکن لە قوربانیانی ئەم ڕێبازە نیولیبرالیزمەیەی سەرمایەداری کە دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد لە حکومەتی هەرێمدا، ئاگاهانە و نەخشەمەندانە پیادەی دەکات. لە بەرامبەریشدا بارودۆخەکە لە ناڕەزایەتی و هاتنەمەیدان و خۆپێشاندانی خوێندکاران و توێژە کۆمەڵایەتییەکانی تری سەر بە چینی کرێکاری کەم نییە، ئەوەی لەم نێوەدا کەمبودە (نوقسانە) و ئامادە نییە (غائیبە) ئاگاهییە بەم ڕێبازە (نەهج) ئابوورییە نیولیبرالیزمەی حکومەتی هەرێم لە نێو خوێندکاران و جەماوەری زەحمەتکێشدا بەگشتی، وە لێرەشەوە خۆ ڕێکخراوکردنە بە

بەرنگاربوونەوە و پوچەڵکردنەوەی.
هاوکاتی ئەم ناڕەزایەتییانەی خوێندکاران، لەم ڕۆژانەشدا مامۆستایانی وانەبێژیش، لە زۆرێک لە شار و شارۆچکەکاندا، بە مانگرتن و خۆپیشاندان هاتوونەتە مەیدان بۆ ناڕەزایەتی دەربڕین دژ بە گرێبەستی کاتی و دانەمەزراندنی هەمیشەیی و بێبەشی لە دەرماڵەکان، بەشێکی بەرچاویشیان زیاتر لە (١٠) ساڵە بە گرێبەستی کاتی وانەبێژن. ئەمە جگە لە مانگرتن و ناڕەزایەتی لەڕێو لەوەی بەردەوامی کرێکارانی ژینگەپارێز و خانەنشینان و مامۆستایان دژ بە دواکەوتنی چەند مانگەی موچەکانیان. لەمڕۆی هەرێمی کوردستانی عێراقدا، هیچ توێژ و بەشێکی چینی کرێکار و زەحمەتکێش نەماوە کە فشاری ئەم سیاسەتە نیولیبەڕاڵییەی حکومەتی هەرێم لەسەریا نەشکابێتەوە و ژیان و گوزەرانی ناهەموار نەکردبێت.

ڕێکخراوبوونی پیشەیی و یەکگرتووی لە فیدراسیۆنێکی سەراسەریدا
بەو ئەندازەیەی ئاگاهی بە جەوهەری سیاسەتی ئابووری نیولیبرالیزمی حکومەتی هەرێم پەرە دەستێنێت لەناو ڕیزەکانی خوێندکاران و مامۆستایانی وانەبێژ و کرێکارانی ژینگەپارێز و ژنانی زەحمەتکێش و لاوانی کچ و کوڕی خانەوادە کرێکارییەکان و تەواوی توێژ و بەشە (فیئە) کۆمەڵایەتییەکانی تر، وە خۆیان ڕێکخراو دەکەن بەو ئاگاهییەوە لە ڕشتە و پیشەکانی خۆیاندا و سەرکەوتوو دەبن لە هێنانەدی یەکێتییەک یا فیدراسیۆنێکی سەراسەری لە ڕێکخراوە سەربەخۆکانی خۆیان، وە هەر توێژە و بەشێکیش دێتە مەیدان بە پشتیوانی لە خواست و ناڕەزایەتی توێژ و بەشەکانی تری هاوچینەکەی خۆی، و وەک بزووتنەوەیەکی گشتی و سەراسەری چینایەتی خۆی دەردەخات، بەڵێ بە هەمان ئەندازە ئیرادەی ئەو جەماوەرە ڕێکخراوە بەرجەستە دەبێتەوە لە بەرامبەر ئیرادەی سەرکوتگەرانەی بورژوازی ڕێکخراو لە حکومەتی هەرێمدا، و توانایان دەبێت نەک هەر پاشەکشە بەسەریدا بسەپێنن و ناچاری بکەن خواستە دەستبەجێکانیان بسەلمێنێت، بەڵکو هەنگاویش هەڵبهێننەوە بۆ ڕزگاری یەکجاری لەم دەسەڵاتە و لە بنەما ئابوورییە سەرمایەدارییە نیولیبرالیزمەکەشی.

وەدەرنانی خۆشباوەڕی و بەرزبوونەوە بۆ ئاست بزووتنەوەیەکی ئاسۆدار
هێنانەدەرەوەی ناڕەزایەتییە پچڕپچڕ و کاتی و وەرزییەکانی خوێندکاران، مامۆستایان، کرێکارانی ژینگەپارێز و خانەنیشنان و ... لە پێناو ماف و خواستە ڕەواکانیاندا، لە هەرجۆرە خۆشباوەڕییەک بە چاکسازیی کلک و گوێ بڕاوی حکومەتی هەرێم و وادە و بەڵێنی پوچی

حزبەکانی دەسەڵات، هەروەها بەرزکردنەوەی ئاستی ئەو ناڕەزایەتییانە بە ئاست بزووتنەوەیەکی شکۆگرتووی سەرتاسەری لە هەرێمی کوردستاندا، لەمڕۆدا و بەر لە هەر شتێک، گرێی خواردووە بە جێگیرکردن و پەرەدارکردن و باڵادەستکردنی ئاسۆیەکی سۆشیالیستیانەی شۆڕشگێڕەوە دژ بە سەرمایەداری و فۆڕمە سەردەمییەکەی لە نیولیبرالیزمی ئابووری کە دەسەڵاتدارانی بورژوا ناسیونالیستی کورد زۆر لەبڕاوانە خەریکی داسەپاندنین بەسەر ژیان و چارەنوسی جەماوەری زەحمەتکێشی ئەم هەرێمەی کوردستانی عێڕاقدا، لەوانەش داسەپاندنی بەسەر لاوانی کچ و کوڕی خوێندکاری زانکۆ و پەیمانگاکاندا.

ئەرکی خوێندکارانی پێشڕەو

ئەرکی دەستبەجێی خوێندکارانی ڕابەر و بەئاگا و پێشڕەو، هەر لەو کاتەدا کە خەریکی ڕێکخستن و وەڕێخستن و ڕابەریکردنی گردبوونەوە و ڕێپێوان و مانگرتن و خۆپێشاندانەکانی جەماوەری خوێندکارانن، لە هەمانکاتیشدا دەبێ خۆیان لە دەوری یەکتری گردبنەوە و لە هەوڵی پێکهێنانی کۆڕوکۆمەڵە و ئەڵقە و کۆمیتەی خەباتکاردا بن، وەک ناوکەکۆیەکی پێشڕەو لە پێناو هێنانەدی ڕێکخراوی بەرفراوانی جەماوەری و سەربەخۆ لە حکومەت و حزبەکانی دەسەڵات و هەروەها سەربەخۆش لە ئۆپۆزیسیۆنەکی قەومی و ئیسلامی کە هاوئاسۆیە لەگەڵ ئەجیندای ئابووری نیولیبرالیزمی دەسەڵاتی هەرێمەکەدا.

ئەرکی هەڵسوڕاوانی کۆمۆنیست

ئەرکی هەڵسوڕاوانی کۆمۆنیستی لەم نێوەدا ئاسۆدارکردنی ناڕەزایەتی توێژە کۆمەڵایەتییە جۆراوجۆرەکانی چینی کرێکارە بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕانە و هەوڵدان و کۆمەگیکردنە بە هێنانەدی ڕێکخراوە جەماوەرییەکانی خوێندکاران، مامۆستایان بەگشتی و وانەبێژانی گرێبەستی کاتی بەتایبەتی، خانەنشینان و کرێکارانی ژینگەپارێز و .... بەم ئاسۆیەوە. ئەمە و گرێدانەوە و لێکهەڵپێکانی ئەم ناڕەزایەتی و ڕێکخراوانەیە بە ناڕەزایەتی و ڕێکخراوە جەماوەرییە سەربەخۆکان لە سەراسەری عێڕاقدا لە پێناو بەرجەستەکردنەوەی یەک بزووتنەوەی چینایەتی شۆڕشگێڕدا کە توانای هاتنەمەیدانی هەبێت بە جەنگی دەسەڵات دژ بە دەسەڵاتی بورژوا قەومی و ئیسلامی.

هەر لەو کاتەدا ئەو ئەڵقە و گروپ و حزب و ڕێکخراوە کۆمۆنیستیانەی کە لەو ڕاستایەی سەرەوەدا، لەبڕاوانە توانا و وزەی خۆیان دەخەنەگەڕ و هاوئاهەنگی دەکەن لە چالاکییەکانیاندا،

خەباتێکی فکری و سیاسیشیان پێویستە بە وەدەرنانی بیروڕا و سوننەتە نا کرێکاری و نا شۆڕشگێڕی و نا کۆمۆنیستییەکان لە پێناو یەکخستن و هاوئاهەنگکردنی هەوڵ و تەقەلای مارکسیست و سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەکان و ڕابەرانی کرێکاری و هەڵسوڕاوانی بزووتنەوە جەماوەرییەکان لە حزبێکی شۆڕشگێڕی پڕۆلیتاریدا.

دێسەمبەری ٢٠٢٢

ناسیونالیزمی کورد و جێگەوڕێگەی ئیسلامی سیاسی.. نادر عەبدولحەمید

ئیسلامی سیاسی بەرەیەکی کۆنەپەرستی ڕێکخراوی سیاسییە لە کوردستانی عێراقدا، بەربەستی بەردەم پێشکەوتووخوازیە لە کۆمەڵگەدا، ئەویش لە هاوپەیمانێتییاندا لەگەڵ ڕەوتی کۆمەڵایەتی سیاسی ناسیونالیزم بە هەردوو باڵی دەسەڵاتدار و ئۆپۆزیسیۆنییەوە.
حزب و ڕێکخراوە ئیسلامییەکان لە پەراوێزی کۆنەپەرستیەت و ئیستیبدادی ناسیونالیزمی کورددا درێژە بەژیانی خۆیان دەدەن و تەواوکەرینی، ئەوەی کە ناسیونالیزم ڕاستەوخۆ بەی نالوەت دایسەپێنەت بەسەر کۆمەڵگەدا، بوار دەڕەخسێنەت تا لە ڕێگەی ئیسلامی سیاسییەوە داسەپێت.
بەدرێژایی دوو دەیەی ڕابردوو ئیسلامی سیاسی لە زوربەی کابینە یەک لەدوای یەکەکانی (حکومەتی هەرێم)دا تەواوکەری ناسیونالیزمی دەسەڵاتدار و جارجارەش لەگەڵ حزبە قەومییە ئۆپۆزیسیۆنەکاندا تەواوکەری ئۆپۆزیسیۆنی قەومی نیولیبرالی بووە.
ئیسلامی سیاسی گەرچی هێزێکی واقعی ڕێکخراوی کۆنەپەرست و مەترسیدارە، بەڵام دوورە لەوەی بورژوازی کورد و کۆمەڵگەی کوردستان نەک هەر ئەو چانسەی پێبدا ببێتە ڕەوتێکی دەسەڵاتدار و فەرمانڕەوا، بەڵکو هەتا ئەو چانسەشی پێنادات ببێتە ئۆپۆزیسیۆنی سەرەکی و پلە یەک، وەک لە شەپۆلی ڕاپەڕینەکانی دەیەی ڕابردوودا دەبینرا لە چەند وڵاتێکی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و باکوری ئەفریقادا،

هەربۆیە ئۆپۆزیسیۆن بوونی ئیسلامی سیاسی لە کوردستانی عێڕاقدا هەمیشە پاشکۆ و تەواوکەری ئۆپۆزیسیۆنی ناسیونالیزمی کورد بووە.

ئەوەی کە لە ئێستادا ئیسلامی سیاسی توانای کێشکردنی گەنجان و لاوانی هەیە بۆ کونجی مزگەوتەکان، وە توانی سازدانی نمایشی باڵاپۆشکردن و لچک دابەشکردنی هەیە بەسەر کچاندا، هۆکارەکەی بۆ پلەی یەکەم دەگەڕێتەوە بۆ ئەو بارودۆخە فکری و سیاسییە ڕەشبینییەی کە لەم ساڵانەی دواییدا هاتەتەئاراوە، ئەویش دوای ئەوەی ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکانی کرێکاران و کارمەندانی کەرتە جۆراوجۆرەکانی وەک پەروەردە و خوێندن و تەندروستی و ژینگەپارێزی و لاوانی کچ و کوڕی بێکار و ئامادە بۆ کارکردن دوای تەواوکردنی خوێندگاکان، لە شکڵی مانگرتن و خۆپێشاندانە پیشەییەکانیاندا نەیتوانی فشارێکی کاریگەر بخەنەسەر حکومەت و دەسەڵاتی هەرێمەکە و ناچاریان بکات بە وەڵامدانەوەی خواستەکانیان، بۆیە ئەو ناڕەزایەتییانە لە ڕووی چەنایەتی و چەندایەتییەوە بەرەو هەڵکشان چوون، جەماوەر هاتنەمەیدان بە شەپۆلی خۆپێشاندانی گەورە و سەراسەری شۆڕشگێڕانەوە کە هەڵپێچانی دەسەڵاتی هەرێمەکەی کردبووە ئامانج، بەڵام دەسەڵات شەڵاڵەی خوێنی کردن جگە لە گرتنی هەڵسوڕاوان و ڕاوەدوونانیان.

بەم پێیە ئاشکرابوو کە جەماوەری زەحمەتکێش و ئازادیخواز بەم هاوسەنگی هێزەی ئێستاوە دەرەقەتی ئەم دەسەڵاتە نایەت، ئەمەش شەپۆلێک لە کۆچ و ڕەوی بەکۆمەڵی بەدوای خۆیدا هێنا ڕووەو دەرەوەی وڵات و ئەو کەشوهەوا فکری و سیاسییە ڕەشبینییەشی هێنایەئاراوە کە ڕەوتە ئیسلامییەکان بتوانن گەنجان و لاوانی کوڕ و کچ کێشی کونجی مزگەوتەکان بکەن و شانەسازی بۆ باڵاپۆشکردن و لچک کردنەسەری کچان ئەنجام بدەن.

هەربۆیە هەوڵدان بۆ هەڵساندنەوە و وەڕێخستنی بزوتنەوەی جەماوەری زەحمەتکێش و ڕێکخراوکردن و ڕابەرایەتی کردنیان بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕانەی ئینتەرناسیونالیستییەوە کە پاشەکشە بە باڵادەستی فکری و سیاسی ناسیونالیزمی کورد و حکومەت و دەسەڵاتەکەی بکات لەم هەرێمەی کوردستانی عێڕاقدا، بەهێزترین گورزێک دەبێت کە دەسرەوەندرێتە ئیسلامی سیاسی.

ئەم لێکدانەوەیە بە کەمگرتنی بایەخ و گرینگی خەباتی فکری و ڕۆشنگەری سەکیولارەکانی کوردستان نییە، بەڵکو خستنەناو چوارچێوەی واقعی خۆیەتی ئەگەر بڕیار بێت سەکیولاریزم لەم سەردەمەی ئەمڕۆدا ڕۆڵێک ببینێت لە بەرژەوەندی جەماوەری ئازادیخواز و کرێکاران و زەحمەتکێشان.

تێبینی: ئەمە بەشێکە لە وتاری (جەنگی ئەسەی لە کوردستاندا، جەنگی

نێوان ناسیونالیزم و سۆشیالیزمە). بۆ خوێندنەوەی تەواوی ئەم وتارە دەتوانن کلیک لەسەر ئەم لینکەی خوارەوە بکەن:
https://www.albadeel-alsheoi.org/ar/?p=5849

دوو بەرەی جیاواز، لە پێشوازی یەکی ئایاری سلێمانیدا -1-… نادر عەبدولحەمید

بەشی یەکەم

دەسپێک

لە یادکردنەوەی یەکی ئایاری (٢٠٢٢)ی شاری سلێمانیدا، ناکۆکی کەوتە نێوان هەڵسووڕاوانی کرێکاری و جەماوەری لە لایەک و لە لایەکی تریشەوە کەوتە نێوان لایەنە سیاسی و ڕێکخراوەییەکانی سەر بە بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە کوردستانی عێراقدا.

بە بەشێک لە هەڵسووڕاوانی کرێکاری و ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکان، و بە کەسانی چەپ و کۆمۆنیست، وە بەجۆرێک بە تەواوی بزوتنەوەکەیان هێشتا چۆنیەتی هاتنەپێشەوەی ئەم کێشەیە، ناوەڕۆکەکەی و هەڵوەستیان بەرامبەری وەک پێویست ڕوون نییە، بەتایبەت مەراسیمەکیش بەو ناوەوە بەڕێوەچوو، وە بەشێک لە هەڵسووڕاوانی کرێکاری و جەماوەری و کەسانی چەپ و کۆمۆنیست و لایەنی سیاسی و ڕێکخراوەیی بەشداریان تێدا کرد و بەشێکی تریان بەشداریان تێدا نەکرد، کە ئەمە خۆی جێگەی پرسیار و لێکدانەوە و بەدواداگەڕانی وەڵامە.

هەرچەندە دوو ڕوونکردنەوە لەو بوارەدا هەیە (دواتر ئاماژەیان پێ دەکەین)، کە دیالۆگێکی کۆمەنتی لە فەیسبوک خوڵقاند، بەڵام ئەوە تێرایی بابەتەکە ناکات و بەس نییە، وە پێویست بە خستنە بەرچاوی وێنەیەکی گشتگیر و هەمەلایەنە دەکات.

باس کردن لەم ناکۆکییە پێویستە نەک هەر بەگشتی بە ڕۆشنکردنەوەی کێشەیەک و ئەزموون وەرگرتن لێی، بەڵکو بەتایبەتیش بە هێنانەدی و بەهێزکردنی ڕیزێکی یەکگرتووی هەڵسووڕاوانی کرێکاری و

ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکان و بەرچاوڕوونیان لە هەڵوێستی چینایەتی کرێکارییاندا ئەمە لە لایەک، وە لە لایەکی تریشەوە، ئەم باسە لەو ڕوانگەوە پێویستە، کە دیالێکتیکی چوونەپێش و پەرەسەندنی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی لە ڕێگەی دەستبردن بۆ یەکاڵاکردنەوەی ناکۆکییە دەرونییەکانییەوە یەتی.

ئەم وتارە هیوادارە ڕۆشنگەرییەک لەو مەیدانەدا بهێنێتە ئاراوە، و کۆمەگی بکات بۆ دەستنیشان کردنی هەڵوێستی کۆمۆنیستی و کرێکاری لەم کێشە و ناکۆکییەی کە هاتۆتەپێش لە ڕێگەی ڕەخنەی مارکسیستییەوە، ئەمەش لە پێناو بەرجەستەکردنەوەی خەتێکی فکری سیاسی و حزبی مارکسیستی ڕادیکاڵ، و بەرگرتن بە تەشەنەکردنی ناسیونالیزمی ناو ڕیزەکانی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق و ڕێگری لە باڵادەستی بەسەریدا، وە بە پاراستنی سەربەخۆیی چینایەتی بزوتنەوەی کرێکاری و بەدوورگرتنی لە ئاسە و ئەجیندای ناسیونالیزم و ناسیونال-ڕیفۆرمیزمی (حزبی شیوعی کوردستان – حشک)ی پەڕاوێزی (پارتی) و دەسەڵاتی بورژوازی و حکومەکەتە هەرێمیەکەی.

سەرهەڵدانی ناکۆکییەکە

ئەم ناکۆکییە کاتێک سەریهەڵدا، کە هەشتا بڕیار و نەخشە و پلانێکی دیاریکراو بەدەست نەهاتبوو لە کۆبوونەوەی هەڵسوڕاوانێکی شاری سلێمانی (وە بەپشتیشیانەوە حزب و ڕێکخراوەکانیان)، کە لە مانگی سێ (مارس/ئازار)ەوە دانیشتنی هەفتانەیان هەبوو لە ئۆفیسی (حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان – حککک)؛ بەگشتی بۆ هاوئاهەنگی و کاری هاوبەش پێکەوە، وە بەتایبەتیش، لە دوو هەفتەی سەرەتای مانگی نیساندا، بۆ یادکردنەوەی یەکی ئایار لە شارەکەدا.

ناکۆکییەکە بەوە دەستی پێکرد کاتێک کۆمیتەی محەللی (حشک) کە بەشێک نەبووە لەو کۆڕوکۆبوونەوانەی ئۆفیسی (حککک)، لە ناوەڕاستی مانگی چوار (نیسان/ئەپریل)ەوە دەستپێشکەرییەکی کرد، چەند حزب، ڕەوت و ڕێکخراوی سیاسی ناسیونالیستی کوردی کۆکردەوە، وێڕای بانگهێشتکردنی (حککک) بۆ کۆبوونەوەیەک لە بارەگای خۆی، بۆ چۆنیەتی یادکردنەوە و بەرپاکردنی مەراسیمێک بۆ یەکی ئایاری ئەمساڵ لە شارەکەدا. لێرەوە هاوڕێیانی (حککک) هەڵسوڕاوانی کۆبوونەوە هاوبەشەکانی ئۆفیسی خۆیان ئاگادارکردەوە و ئەوانیان هاندا بە پەیوەست بوون بەم پڕۆژەیەی (حشک)ەوە.

بەڵگەکان

لاپەڕەی فەیسبوکی (ئازادی سلێمانییە – Azadi Sulaymaniyah) کە چالاکی و هەواڵ و ڕاگەیاندنەکانی (حشک) بڵاودەکاتەوە، ڤیدیۆ-کلیپێکی لە (١٧ ئەپریلی ٢٠٢٢) بڵاوکردەوە، بەناوی (ئامادەکاری بۆ یادکردنەوەی ڕۆژی قوربانیانی کار و یەکی ئایار) کە تیایدا کەسان

و هەڵسووڕاوانی سەر بە چەند حزب و ڕەوت و ڕێکخراوی کوردستانی عێراق و ئۆپۆزیسیۆنی کوردستانی ئێران ئامادەن، لەوانە چەند هاوڕێیەکی کۆبوونە هاوبەشەکانی ئۆفیسی (حککک).
ئەم ڤیدیۆ-کلیپە دوای هاوبەشکردنی (شێر) لە فەیسبوک لە لایەن چەند کەسێکەوە، لە (٢١ ئەپریلی ٢٠٢٢) کۆمێنتی فەیسبوکی جۆراوجۆری؛ چ ڕەخنەگرانە و چ لایەنگرانەی بەدوای خۆیدا هێنا.
ئەم ناکۆکییە کاتێک بەڵگەدار (بە دۆکیومێنت)کرا کە (نەوزاد بابان) لە (٢١-٤-٢٠٢٢)دا ڕوونکردنەوەیەکی نوسی لەسەر هەڵوێستی خۆی و بەر لە بڵاوکردنەوەی خستیە بەردەست هاوڕێیانی (حککک) و هەڵسووڕاوانی کۆبوونەوە هاوبەشەکانی ئۆفیسی ئەو حزبە، لەوانە هاوڕێیەکی (یەکێتی کۆمۆنیستەکان – یک) کە لە ڤیدیۆ کلیپەکەدا دەرکەوتووە، وە لە پەیوەندی خۆشیدا بە هەموو ئەو هاوڕێیانەوە، هاندەریان بوو بە نەچوونە ناو ئەو پڕۆژەیە و کشانەوە لێی و هەوڵدان بۆ یادکردنەوە و بەرپاکردنی مەراسیم لە لایەن هەڵسووڕاوانی کۆبوونەوە هاوبەشەکانی ئۆفیسی (حککک)، وە پێی ڕاگەیاندن کە ئەم ڕوونکردنەوەیە کاتێک بڵاودەکاتەوە کە نەگەنە بڕیارێکی هاوبەش.
ڕۆژی دواتر لە (٢٢-٤-٢٠٢٢)دا، (سکرتاریەتی مەکتەبی سیاسی حککک) ڕوونکردنەوەی خۆی لەسەر ڤیدیۆ-کلیپەکەی (١٧-٤-٢٠٢٢) بڵاوکردەوە و (نەوزاد)یش دوای ئەوە ڕوونکردنەوەکەی خۆی (هی ٢١-٤-٢٠٢٢) بڵاوکردەوە.
بەم شێوەیە دوو ئاڕاستەی جیاواز و پێچەوانەی یەکتری دەربارەی یەکی ئایار و یادکردنەوەکەی لە شاری سلێمانی شکۆی گرت و بەرجەستە بوو بە دۆکیومێنتی نوسراو و ڤیدیۆ-کلیپەوە. ئەم وتارەیە هەوڵدانە بۆ تیشک خستنەسەر بۆچوونی فکری سیاسی و هەڵوێستی چینایەتی جیاواز و دژ بەیەک لە پشت ئەم دوو ئاڕاستە سیاسییەوە بە یەکی ئایاری سلێمانی.
جەوهەری ناکۆکییەکە
کاتێک پەیوەندی کرا بە هاوڕێ (نەوزاد بابان)ەوە بۆ بەشداری لەو کۆبوونەوانەدا، هەڵوێستێک کرا بەرامبەر ئەوەی کە بۆچی لەو ڕەوت و ڕێکخراوانەی ئۆپۆزیسیۆنی کوردستانی ئێران، وە بەدیاریکراوی لە چوار ڕێکخراو کە لەژێر ناوی (کۆمەڵە)دا کار دەکەن، [دوانیان وەک ڕێکخراوی سەربەخۆ و دوانەکەی تریشیان، هەر یەکەیان وەک بەشی کوردستانی (حزبی کۆمۆنیستی ئێران – حکا) خۆیان دەناسێنن] تەنها سێ لەو (کۆمەڵە)یانە بەڕابەرایەتی (عەبدوڵای موهتەدی – عومەری ئێلخانیزادە – ئیبراهیمی عەلیزادە) بانگهێشت (دەعوەت) کراون، وە بۆچی ئەوی تر بانگهێشت نەکراوە؟ ئەم پرسیارە وەک ڕەخنە لە سیاسەتی هەڵاواردن و جیاکاری ناکۆمۆنیستی و ناکرێکاری، ڕووبەڕووی

نەک هەر خانەخوێ، واتا بەرپرسی کۆمیتەی محەللی (حشک)، بەڵکو ڕووبەڕووی هاوڕێیانی (حککک) و (یک)یش کرایەوە.
وە بەو پێیەش کە دوو لەو ڕەوتانەی (کۆمەڵە) کە وەک ڕێکخراوی سەربەخۆ کاردەکەن بەڕابەرایەتی (موهتەدی – ئەلخانیزادە)، ڕابردوویەکیان هەیە لە دژایەتی کۆمۆنیزم و ئامانجەکانی ڕزگاری چینی کرێکار و هیچ کاتێکیش هاوسۆزی ناڕەزایەتییەکانی جەماوەری زەحمەتکێش نەبوون لە بەرامبەر حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد، نەک هەر ئەوەش بەڵکو وەک لە ڕونکردنەوەکەی (حککک)دا هاتووە [دەست و لایەنگری ئەو دەسەڵاتە ستەمکارەی ئێستای کوردستانن]، هەروەها بەدرێژایی چەندین ساڵی ڕابردووی بارەگاکانیان لە دەوروبەری شارەکە هیچ کاتێک لە بۆنە کرێکارییەکانی ئەو شارەدا بەشدار نەبوون و هیچ سەرەداوێک پەیوەستیان ناکاتەوە بە بزوتنەوەی کرێکاری و یەکی ئایارەوە، هەر بۆیە بەشداریان وەک ڕێکخەر و بەڕێوەبەر و پلانداڕێژەر و بڕیاردەر لە کۆمیتەیەکدا بەناوی (کۆمیتەی یەکی ئایار)، شێواندنی سەربەخۆیی چینایەتی و پێدانی ئیعتیبار (کریدیت)ە بە ناسیونالیزم لەناو بزوتنەوەی کرێکاریدا بەگشتی، و بەهرەبەرداری ناسیونالیزمەکی قۆزەوەنیشە لەو بۆنە و مەراسیمە کرێکاری و چەپ و ئازادیخوازەدا.
ئەمە لە کاتێکدایە ئەو ڕێکخراوەی تری (کۆمەڵە) کە بانگهێشت نەکراوە، وەیا خەتی سور دانراوە بە بەشدار نەبوونی، لانی کەم لە پڕۆسەی جیابوونەوەی لەو ڕێکخراوەی تری (کۆمەڵە) بەڕابەرایەتی (ئیبراهیمی عەلیزادە) کە تا مانگی یەکی (٢٠٢٢) لە چوارچێوەی یەک ڕێکخراو و یەک حزبدا بوون، بەڵێ ئەو ڕێکخراوی (کۆمەڵە)یە کە خەتی سور دانراوە بە بەشدار نەبوونی، لانی کەم بانگەشەی (ئیدیعای) ئەوەی کردووە کە (کۆمەڵە)ی ژێر ڕابەرایەتی (ئیبراهیمی عەلیزادە)، بەلای ناسیونالیزمی کورد بەگشتی و بەلای ئەو دوو ڕەوتە ناسیونالیستە دژە کۆمۆنیستی و دژە کرێکارییەی ژێر ڕابەرایەتی (موهتەدی – ئەلخانیزادە)دا وەرچەرخاوە و دوورکەوتنەوە یەکی ئاگاهانەی هەڵبژادووە لە چەپ و کۆمۆنیستەکانی ئێران و ڕێکخراوەکانیان.
بەم شێوەیە هەڵوەستە (حەزەر)کردنی سەرەتایی (نەوزاد بابان) بەرامبەر دانانی خەتی سور دژ بە تەنها یەکێک لە (کۆمەڵە)کان، سەری کێشا بەئەوەی کە ئەمە نەک هەر تەنها گرتنەبەری سیاسەتی جیاکاری و هەڵاواردن نییە، لەبەر خاتری لایەک و لەدژی لایەکی تر، بەڵکو ئەمە ئیختیارێکی سیاسیی چینایەتی لەخۆ گرتووە و بەشێکە لە ئەجیندا و ستڕاتیژی سیاسی (حشک) بە کۆکردنەوەی ئەو ڕەوتە ناسیونالیستانە و تەریکخستنەوەی (عەزلی) ئەو ڕەوتانەی لانی کەم

بانگەشەی دژە ناسیونالیست بوون دەکەن. وێڕای هەوڵدانی عەمەلی بە تەریکخستنەوەی هەڵسوڕاوانی کرێکاری ڕادیکاڵ و چالاکوانانی جەماوەری چەپ و کۆمۆنیستی شارەکە کە بەشێکن لە ڕوخساری یەکی ئایارەکانی سلێمانی (دواتر باس لەم خاڵە دەکەین). بەم شێوەیە کێشەکە هەر تەنها لەسەر بانگردن و بانگ نەکردنی ڕێکخراوێکی ئۆپۆزیسیۆنی کوردستانی ئێران نیە.

لە سێ خاڵی ڕەخنەی جدی ڕونکردنەوەکەی (٢١-٤-٢٠٢٢)ی (نەوزاد بابان)، خاڵێکیان دەربارەی ئیعتیباردانە بەم ڕەوتە ناسیونالیستە قەزەوەنانە و هاوڕێیانی کۆبوونەوەکانی ئۆفیسی (حککک)یشی لە ئاگادارکردۆتەوە کە ئەمە نەک هەر لەسەر حزب و ڕێکخراوەکانی ئەوە، بەڵکو لەسەر گشت چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستانی عێراقیش دەکەوێت، وە باشتر وایە لەو پڕۆژەیەی (حشک)دا بەئامادە بوونی ئەو دوو ڕەوتە ئاشکرا دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکارییەی (موهتەدی-ئەلخانیزادە) [وە بە تایبەتیش تا ئەو جێیەی پەیوەستە بە (حککک)ەوە، ئەو دوو ڕەوتە دژە (کۆمۆنیزمی کرێکاری) و دژە شەخسی مەنسوری حیکمەتیشن) بەشداری نەکەن و هەڵسوڕاوانی کرێکاری و جەماوەری و ڕێکخراوەکانیان و لایەنە چەپ و کۆمۆنیستەکانی کوردستانی عێراق خۆیان لە هەوڵدابن بۆ بەرزڕاگرتنی ئەو ڕێزە، هەتا ئەگەر بە قەوارەیەکی بچوک و سمبۆلیکیشەوە بێت.

بەرپرسیارێتی لە بێ متمانەیی

زاڵکردنی بێ متمانەیی و لەبەریەکترازاندنی ئەو کۆدەنگی و یەکڕیزییەی کە هاتبەدی بەر لە مانگی نیسانی (٢٠٢٢) بە کاری هاوبەش لە نێوان هەڵسوڕاوانی کرێکاری و چالاکوانانی ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکانی سلێمانی و بە پشتیشیانەوە ڕێکخراوە سیاسییەکانیان، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە هاوڕێیانی (حککک) و (یک) هەر زوو، لە کۆبوونەوەی بەرایی (١٧ی ئەپریل)ی بارەگای (حشک)دا، خۆیان ساغکردبۆوە کە بەشداری دەکەن، ئەویش بەدانانی ئەو مەرجانەی خۆیان کە لە ڕونکردنەوەکەی (سکرتاریەتی مەکتەبی سیاسی حککک)دا هاتووە، بەبێ گەڕانەوە و پابەند بوون بە کۆبوونەوە هاوبەشەکانی هەڵسوڕاوان لە ئۆفیسی ئەو حزبە، بەیێ ئاگادارکردنەوەی هاوڕێیانی کۆبوونەوە هاوبەشەکەی ئۆفیسی (حککک) لە لایەن ئەو حزبەوە، تەنها مەبەست هاندان و پاڵپێوەنانیان بوو بۆ بەشداری و پەیوەست بوون بەو پڕۆژە سیاسییەی (حشک)ەوە، نەک بە گفتووگۆکردن دەربارەی، وە ساغبوونەوەی دەستجەمعی و یەک هەڵوێستی بەرامبەر ئەم پڕۆژەیە، جا یا هەموو هاوڕا دەبوون یان بە ئاکامگیرییەکی تر دەگەیشتن، کە لە هەردوو حاڵەتەکەدا، ئەو کۆدەنگی و متمانەیەی دوای ساڵانێک توانرا بوو بهێنرێتەدی پارێزگاری لێ دەکرا و دەپارێزرا.

بەم شێوەیە یەکەمین ئەزموونی عەمەلی کە هاتە پێشەوە بە کاری هاوبەشی هەڵسوڕاوانی شارەکە هەر لەسەرەتاوە لە بار برا، بەرپرسیارەتییەکەش لە ئەستەی ئەوانەدایە کە چوون بە دەم بانگەوازی (حشک)ەوە بێ لە بەرچاوگرتنی کەدەنگی هەڵسوڕاوان.
بەجیا لە ناوەڕۆکی چینایەتی و ئەجیندای سیاسی پڕۆژەکەی (حشک)یش، هەتا لەباری تاکتیکی و سیاسیشەوە، هاوڕێیانی (حککک) و (یک) زۆر سادەکارانە و هەرزان بە چەند مەرجێکی شکۆییەوە، وە هەر لە سەرەتاوە پێوەی پێویست بوون و نەخشە و پلانی چۆنیەتی بەڕێوەبردن و خەرجی مەراسیمەکەیان دیاریکردوە و لەنێوان خۆیاندا دابەشیان کردبوو، ئەمە لە حاڵێکدایە کە (حشک) ناچار دەبوو ئیعتیبارێکی تر هەم بە ئەوان، وەک دوو حزب و ڕێکخراو [(حککک) و (یک)] لەبەرچاو بگرێت، وە هەم بە ئۆرگانێکی تازە شکڵگرتوو، وە پێکهاتوو لە هەڵسوڕاوانی کرێکاری و جەماوەری شارەکە، ئەگەر ئەو هاوڕێیانە ڕایانبگەیاندایە تەنها نین و پابەندن بە کۆڕوکۆمەڵەکەوە و (حشک)یان ناچار بکردایە دوو ڕۆژ چاوەڕوانی بکات تا وەڵامێکی دەستەجەمی ئەم کۆڕوکۆمەڵە هاوبەشەی ئۆفیسی (حککک) دەدرێتەوە پێیان.
ئەڵبەتە (حشک) ڕێز دادەنێت و تەقدیری ئەوە دەکات کە هاوڕێیانی [(حککک) و (یک)] چوون بەدەم پڕۆژەکەیەوە و لەڕووە ئیعتیبارێکی زۆر و گەورەیان بۆ دادەنێت، بەڵام لەناوەڕۆکدا ئیعتیبارێکی تەواو جیاوازە لەو ئیعتیبارە سیاسییەی کە لەسەرەوە باسمان لێوەکردووە، و بە دڵنیاییشەوە، ئەم ئیعتیبارەی ئێستای (حشک) بە ئەوان لانی کەم بەشێک لە ئەندام و هەواداران و هاوڕێیانی ئەو دوو حزب و ڕێکخراوە نیگەران دەکات.
لەوانە بوو بەرپرسی کۆمیتە محەللی (حشک) بڵێ چاوەڕوان نابین و ئەمە ئەوە [واتا (حککک) و (یک)]مان بانگهێشت کردووە، ئەوە دەڵێن چی؟ لە حاڵەتی کشانەوەدا لەو پڕۆژەیە، ناوەڕۆکی چینایەتی و ئەجینداکەی بە ڕووتوش و بێ پەردە دەردەکەوت، بەڵام ئێستا ڕاستییەکە بەو جۆرەی لێهاتووە کە هاوئاهەنگی دەستبەجێی هاوڕێیانی (حککک) و (یک) لەگەڵ ئەم پڕۆژەیەی (حشک) بە بێ گەڕانەوە بۆ کەدەنگییەکە، ئەوانی (واتا ئەم دوو حزب و ڕێکخراوەی) کردە ئامڕازی فشاری (حشک) بەسەر گشت ئەو هەڵسوڕاوانەی ئۆفیسەکە و (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی – بەدیل)ەوە کە هەڵوێستی بەشداری نەکردنیان هەڵبژارد بوو، تا ناچار بکرێن یا ئەوانیش پێویست بن بە پڕۆژە و ئەجیندای سیاسی (حشک) و پەردەپۆشکردنی، یا ڕیزی کەدەنگی و متمانەکەی (ئۆفیس) لە بەرییەک هەڵوەشێتەوە.
چەند شێواندنێک

یەکەم: هەوڵدراوە، لە پڕوپاگەندەی سیاسیدا، هەڵوێست بەرامبەر بەشداری نەکردنی (نەوزاد و ڕێکخراوی بەدیل) تەنها سنوردار بکرێتەوە بەوەی کە ڕێکخراوێک، واتا یەکێک لە (کۆمەڵە)کان ڕێگری لێکراوە بە دانانی خەتی سور و مەرج کە نابێت بەشدار بێت، وە ئەگەر ئەو خەتی سور و مەرجە لاببرایە بە بەشداری ئەو لایەنە، ئەوا ئەمانیش (واتا نەوزاد و بەدیل) بەشدار دەبوون.
ئەوە ڕاستە لە سەرەتای پەیوەندی تەلەفۆنی بەرپرسی کۆمیتە محەللی (حشک)دا، وەک یەکەمین موشاهەدە و دانانی هەمای پرسیارێکی گوماناوی لەسەر ئەو کۆبوونەیە لەم خاڵەوە دەستی پێکرد و هەڵوێستەیەک کرا بە نەچوون و بەشداری نەکردن، واتا ئەمە سەرەتا و دەستپێکی هەڵوێست وەرگرتنەکە بوو، بەڵام هەر بەوەوە نەوەستایەوە، هەڵوێست وەرگرتنی جدی و جەوهەری هەر زوو ڕوون و ئاشکرا لە نامەکەی (٢١-٤-٢٠٢٢)ی (نەوزاد)دا خراوەتەڕوو کە سێ ڕەخنەی جدییە، وە بەر لە بڵاوکردنەوەی دراوە بە زوربەی هاوڕێیانی کۆبوونەوە هاوبەشەکانی ئۆفیسی (حککک) و لە کۆبوونەوەش لەگەڵ دوو لە هاوڕێیانی ئەو حزبە لەسەر داوای خۆیان، ڕاشکاوانە پێیان ڕاگەیەندرا کە بەشداریتان بۆ ئامادەبوونی ئەو دوو ڕەوتە دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکارییەی (موهتەدی-ئەلخانیزادە) لە ڕێکخستنی ئەو مەراسیمەدا لەسەر حزبتان و گشت بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق دەکەوێت، وە پێشنیاری ئەمە ئەوەیە کە لەو پڕۆژەیە بێنەدەرەوە.
بۆیە ئەوە چەواشەکاریە کە حەساسبوونی چینایەتی و مارکسیستانەی (نەوزاد و ڕێکخراوی بەدیل) بەو دوو ڕەوتە دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکاریە و پڕۆژەکەی (حشک) پەردەپۆش بکرێت و هەڵوێستی بەشداری نەکردنیان تەنها و تەنها بەوە لێکبدرێتەوە کە گوایە کردویانەتە مەرج کە دەبێ ڕێکخراوەکەی تری (کۆمەڵە) بەشدار بێت. ئەمە جگە لەو بایەخەی کە (نەوزاد و بەدیل) لە بەرچاویان گرتووە بۆ کۆدەنگی و یەکڕیزی هەڵسوڕاوانی شارەکە و وەک بەشێک لەو چەواشەکاریە بەدەنگە دەکرێت لە ئاستیدا.
دووەم: دەوترێت ئەگەر (نەوزاد و بەدیل) هەر لە سەرەتاوە لە لایەن بەرپرسی کۆمیتە محەللی (حشک)ەوە بانگهێشت کرابان، وەک چۆن (حککک) هەر لە سەرەتاوە بانگهێشت کرابوو، ئەوا ئەوان ئەو ڕەخنانەیان نەدەبوو کە ئێستا هەیانە.
سەرەتا ئەوە بڵێین خودی بانگهێشت نەکردنەکە مانای سیاسی خۆی هەیە، لانی کەم هەستونەست (حس) و غەریزەی چینایەتی (حشک) لە پشتیەوە وەستاوە، کاتێک مشتێک لە ڕەوتی ناسیونالیستی دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکاری، بە قەولی ڕوونکردنەوەکەی (حککک) [دەست و

لایەنگری دەسەڵات] بانگهێشت دەکا و (نەوزاد و بەدیل) و ئەڵبەتە بەشێکی تریش لە هەڵسوڕاونی چ کرێکاری و چ ناڕەزایەتییە جەماوەریەکانی شارەکە بانگهێشت ناکا، وە ئەمە خۆی بژاردە (ئیختیار)ێکی سیاسی ئاگاهانەی لانی کەم بەرپرسی کۆمیتە محەللی (حشک)ە ئەگەر نەشڵێین هی گشت حزبەکەیەتی، وە بەشێکە لەو خەتی سور و مەرجەی کە کێ و چ لایەنێک ئەو یادە بکەنەوە و مەراسیمەکە بەڕێبخەن.

وە ئەمە پاساوێکی چەواشەکارانەیە کە دەوترێت؛ بۆ کۆبوونەوەی بەرایی ناکرێ هەموو هەڵسوڕاوان و لایەنە سیاسی و ڕێکخراوەکان بانگهێشت بکرێن! وەناچار تەنها ژمارەیەکی کەم لەوانە سەرەتا و لە کۆبوونەوەی بەراییدا بانگێهشت دەکرێن و پاشان پەیوەندی دەکرێت بەهەموانەوە.

ڕوون و ئاشکرا دیارە کە بەرپرسی کۆمیتە محەللی (حشک) لە سلێمانی، ئەوەی بیرنەچووە کە دوو ڕەوتی دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکاری سەر بە بزوتنەوەی کوردایەتی لە ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی بانگهێشت بکات بۆ کۆبوونەوەی بەرایی، کە بەدرێژایی بیست و یەک ساڵ لە بوونی ئۆردوگاکانیان لە دەوروبەری سلێمانی، لە هیچ بۆنەیەکی کرێکاری و چەپ و ئازادیخوازیدا بەشداریان نەکردووە، بەڵێ ئەوەی بیرنەچووە بانگێشتی ئەوانە بکات و بەشداریان پێ بکات لە کۆبوونەوەی بەرایی بۆ پرس و ڕاو تەگبیرکردن، بەڵام هەڵسوڕاوانی ناسراوی یەکی ئایارەکانی خودی شارەکەی بە پێویست نەزانیوە بۆ کۆبوونەوە بەراییەکە بانگهێشتیان بکات! وە دوای پرس و ڕا و تەگبیر و بڕانەوە لەسەر پلان و نەخشەی مەراسیمەکە لەگەڵ ئەو ڕەوتە ناسیونالیستە قێزەوەنانە، ئینجا بانگهێشتیان بکات، یان لە ڕاستیدا ئاگاداریان بکاتەوە لەو پلان و نەخشەی کە ئامادە دەکرێت لە لایەن ئەوانەوە!!!

ئەو سێ ڕێکخراوەی (کۆمەڵە) ڕاشکاوانە و ڕاستگۆیانە وتوویانە نا بێ ئەو (کۆمەڵە)ی تر بەشدار بێت و ئەوە خەتی سورە، لێرەشدا (واتا لە بانگهێشت نەکردنی نەوزاد و بەدیل و هەڵسوڕاوانی تر) هەمان ئەو خەتە سورە بە عەمەلی و بەواقعی دانراوە لە لایەن بەرپرسی کۆمیتە محەللییەکەی (حشک) بۆ بەشداری پێنەکردنیان، بەڵام ڕاشکاوانە و ڕاستگۆیانە ڕانەگەێندراوە و فێڵبازانە هەوڵدراوە بە بەشداری پێکردنی (حککک) و (یک) پەردەپۆش بکرێت.

ئەگەر گریمان (نەوزاد و بەدیل و هەڵسوڕاوانی تر)یش هەر لەسەرەتاوە بانگهێشت بکرابان□ی□ و ئامادەی کۆبوونەوە بەراییەکە ببونایە، بەجیا لەوەی کە لە ئامادەبوونێکی ئاوادا هەڵوێستی ئەوانە چی دەبوو، بەڕای شەخسی من (نادر) بەشداری هەر کەس و

هەڵسوڕاوەکی تری شارەکە وەیا لایەنەکی سیاسی ڕێکخراوەیی تری وەک (بەدیل)، لە ناوەڕۆکی چینایەتی ئەو پڕۆژەیەی (حشک) و ئەجیندا سیاسییەکەی نەدەگۆڕی، تەنها لەباری چەندایەتییەوە قەرەباڵغتری دەکرد. وە دەبووە خاڵێکی لاوازی زۆر گەورەتری چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستانی عێراق، لەوەی کە ئێستا بە بەشداری (حککک) و (یک) و چەند هەڵسوڕاوەکی شارەکە هاتۆتە ئاراوە.

بۆیە بەشدار نەبوونی (بەدیل و نەوازاد) وە لە گەڵیشیاندا بەشدار نەبوونی کۆمەڵێکی تر لە هەڵسوڕاوانی کرێکاری و چالاکوانانی ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکان، مەسەلەیەکی سیاسی و نیشاندانی حەساسیەت و غەریزەی چینایەتییە بەرامبەر پڕۆژەیەک و ئەجیندایەکی سیاسی کە مشتێک لە ئەحزابی ناسیونالیستی قەزەوەنی [دەست و لایەنگری ئەو دەسەڵاتە ستەمکارەی ئێستای کوردستان]ی کۆکردۆتەوە.

واوەتر لە هەلپەرستی

حەساس نەبوون و بێ هەڵوێستی (حککک) و (یک)، و هەڵسوڕاوانێکی کرێکاری و جەماوەری بەشداربووی کۆبوونەوەکانی بارەگای (حشک) و مەراسیمەکە، بەرامبەر پەراوێز خستنی (کۆمەڵە)کەی تر، لە باشترین حاڵەتدا چاوپۆشی کردن و بێدەنگە هەڵبژاردنە لە پێناو دەستکەوتی بەشداری کردنەکەدا، ئەمەش بە زمانی سیاسی و بە مانایەک دەچێتە خانەی هەلپەرستییەوە، بەڵام حەساس نەبوونی چینایەتی و بێ هەڵوێستی سیاسییان بەرامبەر دوو ڕەوتی لەمپنی سیاسی دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکاری مەسەلەیەکی زۆر واوەتر و گەورەترە لە هەلپەرستیی سیاسی.

تاکتیکێکی سەرکەوتوانە

لەواقعدا پڕۆژەکەی (حشک) تاکتیکێکی زۆر سەرکەوتوو بوو (جا چ ئاگاهانە بووبێت یان لە بێ ئاگاییەوە لەمەسەلەکە ناگەڕێت) کە توانی ڕیزی هەڵسوڕاوانی کرێکاری و جەماوەری دەرەوەی هیژمونی فکری و سیاسی خۆی لە شاری سلێمانی دوو کەرت بکات، بە متمانەیی زاڵ بکات لە نێوانیاندا، بەشێکیان بەشدار بن لە یاد و مەراسیمەکەدا و بەشێکیشیان بەشدارنەبوون هەڵبژێرن. نەک هەر ئەوەش بەڵکو تاکتیکێکی زۆر سەرکەوتوو بوو لەو ڕووەوە کە کۆدەنگی و متمانەی ناو ڕیزەکانی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیشی لەبەریەک ترازاند، و خۆشی لەو نێوەدا لافی پێشەوایەتی “بزوتنەوەی چەپ” لێبدات و بیکاتە دەستمایەی پڕۆژەی خۆی بۆ بەشداریکردن لە هەڵمەتی هەڵبژاردنی (پەرلەمانی کوردستان)ی عێراق کە بڕیارە لە چەند مانگی داهاتوودا بەڕێوە بچێت.

سێهەم شێواندن: دەوترێت کە نابێت خۆمان هەڵقورتێنین لە کێشە ناوخۆییەکانی ناو ئۆپۆزیسیۆنی کوردستانی ئێران لەوانە (کۆمەڵە)،

و بە دەبە (نەوزاد و بەدیل) پەیداگری بکەن لەسەر بەشداری کردنی ڕێکخراوێکی دیاریکراو؟

چەواشەکارییەکە لەوەدایە کە قبوڵکردنی مەرج و خەتی سور لە سە ڕێکخراوی (کۆمەڵە)ی (موهتەدی.ئەلخانیزادە.عەلیزادە) بە ڕێگری لە (کۆمەڵە)یەکی تر دانانرێت بۆ خۆهەڵقورتاندن و دەستێوەردان لە کێشە ناوخۆییەکانی ئەو ڕێکخراوانە، بەڵام دژایەتی ئەو مەرج و خەتی سورە، دادەنرێت بە دەستێوەردان لە بەرژەوەندی ڕێکخراوێک دژ بە سێ ڕێکخراوی تر. وە لە ڕاستیدا هەڵوێستی (حشک) واوەترە لەوەی کە بڵێین ئەو مەرج و خەتی سورەی قبوڵکردووە، چونکە خۆشی هاوڕا و هاوهەڵوێست و خاوەن ئەو خەتی سورەیە و بەواقعی لایەنگرییەکی فکری و سیاسی ئاگاهانە دەکات لەو سێ لایەنە دژی لایەنەکەی تر.

چوارەم شێواندن. تێکەڵو پێکەڵ کردنی دوو حاڵەتی تەواو جیاواز لە بەشداری و ئامادەبوون لە بۆنە و مەراسیمێکی وەک یەکی ئایاردا، لە لایەن کەسانی ناسیونالیست و مەزهەبی لەگەڵ بەشداری و ئامادەبوونی حزب و ڕەوتی سیاسی ئایینی و ناسیونالیست لەو بۆنە و مەراسیمەدا وەک ڕێکخەر و پلانداڕێژەر و بڕیاردەر و بەڕێوەبەر.

نەک هەر هیچ گرفتێک لەوەدا نیە کە خەڵکی ناسیونالیست یان مەزهەبی وەک فەرد و کەسێک بەشداری ئەو یادکردنەوە و مەراسیمە بن، بەڵکو لە واقعدا ئەمە لایەنی جەماوەری بوونی دەردەخات، بەڵام گرفتەکە لەوەدایە تۆ بچیت لەگەڵ بۆ نمونە بانگەوازخوازێکی ئایینی لە لیژنەیەکدا هاوئاهەنگی بکەیت، پلان و نەخشە دابڕێژیت و بڕیار بدەیت و خەرجی مەراسیمەکەش لەگەڵیدا دابەش بکەیت و بانگەوازخوانەش لە مزگەوتەکەی خۆیدا بڵێت “ئەی موسلمانان خوا خێرتان بۆ دەنوسێت” ئەگەر بچن بۆ ئەو مەراسیمە.

جا دانیشتن لە لیژنەیەکدا لەگەڵ نوێنەرانی ئەو دوو ڕەوتە ناسیونالیستە دژە کۆمۆنیست و دژە کرێکارییەی (کۆمەڵە)دا وەک ئەو نمونەی سەرەوە وایە. ئەمە ئیعتیبار دانانە بە ڕێکخراوگەلێکی لۆمپنی سیاسی و ناسیونالیستی دەستڕاستی لەسەر ئاستی کۆمەڵگە، وە دزەپێکردنی ئاسۆ و ئەجیندای ناسیونالیزمی کوردە بەگشتی بە ناو ڕیزەکانی بزوتنەوەی کرێکاری (نەک هەر بە ناو مەراسیمەکە کە لەوانەیە لەڕووی شکڵییەوە پێوەی دیار نەبێت و چەند سەعاتێکە و کۆتایی دێت)، بۆیە دەڵێین چ وەڵامێکتان هەیە بۆ کرێکارێکی سۆشیالیست لەهەر گۆشەیەکی دنیا کە بڵێ بۆچی ئیعتیبار دەدەن بە ڕەوتگەلێکی لەو چەشنە لەناو بزوتنەوەکەماندا، وە هەل دەڕەخسێنن بۆ جێکەوتنی ئاسۆ و ئەجیندای ناسیونالیستی تیایدا؟

پێنجەم شێواندن. وێنەیەک نیشاندەدرێت کە ئەوە تەنها و تەنها (نەوزاد بابان) (و بە پشتیشییەوە ڕێکخراوی بەدیل) بووە کە بەشدار

نەبووە لە یادکردنەوەی یەکی ئایار و مەراسیمەکەیدا، لە حاڵێکدا ڕێزی هەڵسوڕاوانی کەدەنگی ئەفیسی (حککک) دوو کەرت بووە، وە نزیک بە نیوەی هەڵسوڕاوانەکەی بەشدار نەبوون. ئەوەی کە ناوی (نەوزاد) لە ئـــارادایە دەگێڕنەوە بە ئەوەی کە ئەو ڕوونکـــردنەوەی خۆی لە (٢١-٤-٢٠٢٢)دا نوســیووە و خســتویەتییە بەردەســت هەمــوان و وەک پێشەنگی ئاڕاستەیەکی جیاواز چالاک بووە دژ بە ئاڕاستەکەی تر کە بڕیاردەی بەشداریکردنی هەڵبژاردووە.

کێشەی ڕاستگۆیی

لە ڕوونکردنەوەکەی (سکرتاریەتی مەکتەبی سیاسی حککک)دا هاتووە:
[ڕۆژی ١٩/٤/٢٠٢٢ لەســەر بــانگهێشتی حزبــی شیــوعی کوردســتان کۆبوونەوەیەک لە بارەگای حزبی شیوعی بەرپاکرا]، لە حاڵێکدا دوو ڕۆژ زووتر واتا لە ڕۆژی (١٧-٤-٢٠٢٢)دا لاپەڕەی فەیسبوکی (ئازادی ســـــلێمانییە – Azadi Sulaymaniyah) کە چـــــالاکی و هەواڵ و ڕاگەیانـــدنەکانی (حشـــک) بڵاودەکـــاتەوە، ئەو ڤیـــدیۆ-کلیپەکەی بڵاوکردەتەوە کە ڕوونکردنەوەکەی (سکرتاریەت ….) باسی دەکات، وە هەر هەمـــان ڕۆژی (١٧-٤-٢٠٢٢) لە لایەن کەســانێکیشەوە لە لاپەڕەی فەیسبوکی خۆیاندا هاوبەش (شێر)کراوە کە ئامادەی ئەو کۆبوونەوەیە بوون.

پرسیار ئەوەیە ئایە ئەمە هەڵەیەکی تەکنیکیــیە کە ڕوونکردنەوەکەی (سکرتاریەت) بەسەریدا تێپەڕیوە لە جیاتی ڕۆژی (١٧)ی مانگ ڕۆژی (١٩)ی مانگی یاداشتکردوە؟

وەڵـامی ئەم پرسـیارە لە نـاوەڕۆکی ڕوونکـردنەوەدا دەردەکەوێـت کە ئاگاهانە ئەو (١٩)ی مانگە دیاریکراوە، ئەویش بە ئەوەی وا نیشان بدرێت کە شاندی (هەیئەتی) بەشداربووی (حککک) لەو کۆبوونەوەدا، پێشتر پرسیاریان نەکردوە لە خانەخوێ (بەرپرسی کۆمیتەی محەللی حشک) کە کێ و چ لایەنگەلێکی تریان بانگهێشت کردوە بۆ ئامادە بوون لەگەڵ (حککــک)دا، کە ئەمە خۆی ڕێـــی تێنـــاچێت (حککــک) ئەو پرســـیارەی نەکردبێـــت، بەڵێ نوســـەران و ئامادەکـــارانی ڕوونکـــردنەوەکەی (ســکرتاریەتی مەکتەبــی سیاســی) خــاڵێکی ساوێلکەیی سیاســیان بە حزبەکەی خۆیان (حککک) لەو ڕوونکردنەوەیەدا تۆمارکردووە، کە ئەمە شوێنی مەبەستی ئەمە نیە لێرەدا، بەڵکو مەبەستمان ئەوەیە بەڵێین کە ڕوونکردنەوەکەی (سکرتاریەت …) دەیەوێت پێمان بڵێ پێشوەخت ئاگاداری ئامادە بوونی ئەو دوو ڕێوتە نەبوون و تەنها لە کۆبوونەوەکەدا ڕووبەڕووی ئەم واقعەتە بوونەتەوە، بەڵێ وەک ئەمری واقع مامەڵەیان کـــردووە، وە هەر تەنهـــا یەک کۆبـــوونەوە بـــووە و بەو پێیەش مەرجەکانیـــان پەســند کــراوە هـــاوڕابوون لە کۆبـــوونەوەکەدا بە یــادکردنەوەی ئایــار و مەراســیم بەرپــاکردن لە شارەکەدا، لەگەڵ

ئەوانەی ئامادەی کۆبوونەوەکە بوون، کە ئەمە دورە لە ڕاستییەوە و ناڕاستگۆیی و ناشەفافیەتی سیاسی تێدایە.

ڕاستە ئەو کۆبوونەوەی ڕونکردنەوەکەی (سکرتاریەت) باسی دەکات ئەنجامدراوە و هەر لە سەعاتی یەکەمیشدا هەموو پلان و بەرنامەڕێژی و مەزەندەکردنی خەرجی و دیاریکردنی بڕی پارەی بەشدار بووانی هەر یەک لەو حزب و ڕەوت و ڕێکخراوانە دیاریکراوە، وەک پێشتر باسمان کرد بەبێ ئەوەی ئەو هاوڕێیانە بیرێک لە ڕیزی کۆدەنگی و متمانەی ئۆفیسی حزبەکەی خۆشیان بکەنەوە، بەڵام ئەمە گشت وێنەکە نیە، بەشێکی تری وێنەکە چەند ڕۆژێکی کەمی دوای ئەو کۆبوونەوەیە کە کێشمەکێشێکی خەست و چڕی نێوان هەڵسوڕاوان هاتۆتەئاراوە، لەسەر بەشداری ئەو ڕەوتە ناسیونالیستانە و پێشنیاری ئەوە خراوەتە بەردەستی هاوڕێیانی (حککک) کە بکشێنەوە و بەیەکەوە هەتا ئەگەر بەژمارەیەکی کەمی سمبولیکیشەوە بێت یادەکە بکەینەوە باشترە لەوەی ڕیزی هەڵسوڕاوانی کرێکاری و چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستان بکەینە پاشکۆ بۆ ئەجیندایەکی ناسیونالیستی و ڕیفۆڕمیستی دەوروبەری دەسەڵات.

کشانەوەی هاوڕێیانی (حککک) و (یک) دەبووە خاڵێکی پۆزێتیف ب□ چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستانی عێڕاق کە ڕیزەکانی خۆی لانی کەم لە بەرامبەر ناسیونالیزمێکی لۆمپنیدا بە سەربەخۆیی ڕادەگرێت و ڕیزی کۆدەنگی و متمانەی نێوان هەڵسوڕاوانی کرێکاری و جەماوەری شارەکە د□ پارێزرێت.

دووه□م، □ونکردنەوەکەی (سکراتاریەت) هەوڵیداوە پەردەپۆشی ئەوە بکات کە هاوڕێیانی بڕیار بەدەستی (حککک) لەسەر ئەم یادکردنەوەیە و مەراسیمە ڕووبەڕووی هیچ کێشە و ناکۆکی و ڕەخنە و پێشنیار خستنەبەردەست نەبوونەتەوە لانی کەم لە لایەن (نەوزاد بابان)ەوە، وەک ئەوەی کە لە نامەکەی (٢١)ی ئەپریلی (نەوزاد) و سەرەتای ئەم وتارەشدا ڕوونکردنەوەی لەبارە دراوە. واتا وێنەیەکی ساختە پێشانی کۆمەڵگە دراوە کە ناڕاستگۆیی و ناشەفافیەتی سیاسی تێدایە.

وێنە واقعییەکە ئەوەیە کە کێشمەکێشێک هاتبۆ ئاراوە لەسەر بەشداری کردن و نەکردنی ئەو هەڵسوڕاوانەی کە کۆدەنگی و یەکڕیزیان هەبوو لە ئۆفیسی (حککک)، یەکێک لە ئەگەرەکانی هەر کێشمەکێشێکیش ئەوەیە کە جەمسەرگیری (قوتبی بوونەوە) بێتە ئاراوە و ڕیزی هاوبەش و کۆدەنگی دوو کەرت ببێت و متمانە ل□ بەین بچێت.

لە پڕۆسەی کێشمەکێشێکی فکری و سیاسی چڕ و خەستی چەند ڕۆژێکی کەمدا ئەم قوتبی بوون (پۆڵەڕایز) و ل□ بەریەکترازانی ڕیزی کۆدەنگی هەڵسوڕاوانی شارەکە بەئاکام گەیشت، بەتایبەت کاتێک ڕونکردنەوەکەی (سکرتاریەت) ب□□اوکرایەوە، هەتا بەدوای ب□□اوبوونەوەی هەردوو

ڕونکردنەوەکەی (سکرتاریەت) و (نەوزاد)یشدا هاوڕێیانێکی هەڵسوڕاوی کرێکاری و جەماوەری کە هێشتا هەڵوێستی یەکلاکەرەوەیان نەبوو، وە دوودڵ بوون لە پەیوەست بوون بە یەکێک لە جەمسەرەکانەوە کەوتنە بەردەم ساغکردنەوەی هەڵوێستی خۆیان و تیایاندا هەبوو کە سەرەتا هەڵوێستی بەشداری نەکردنی هەڵبژاردبوو دواتر بەر لە بەڕێوەچوونی مەراسیمەکە بەشدار بوو، وە لە مەراسیمەکەدا ڕۆڵی خوێندنەوەی بەیاننامەشی پێدار، بە پێچەوانەوە هاوڕێ هەبوو ئەرکی بە دیاریکرابوو وەک ئەندامی یەکێک لەو لیژنانەی کە پێکهاتبوو بۆ مەراسیمەکە، بەڵام کشایەوە و بەشدارنەبوونی هەڵبژارد. شایەنی باسە کە هاوڕێیانێکی تری هەڵسوڕاو هەر لەسەرەتاوە زۆر ڕاشکاوانە و ڕادیکاڵانە ڕایانگەیاند کە بە هیچ کلۆجێک نابێت بچین بەدەم پڕۆژەکەی (حشک)ەوە.

ماویەتی ....

لە بەشی دووەمدا:

ناوەڕۆکی کۆمیتەی یەکی ئایار و بەڕێوەچوونی مەراسیم و هەڵوێست بەرامبەری.

ئەم کێشەیە وەک خاڵێکی وەرچەرخان لە ناو بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیدا

سەرەتای ئایاری ٢٠٢٢

ژیانەوەی ئیسلام و سەرهەڵدانی ئیسلامی سیاسی.. نادر عەبدولحەمید

1- سەرەتایەک

ئیسلامی سیاسی چ وەک بزووتنەوەیەک و چ وەک چەمک و زاراوەیەکی فکری-سیاسییش لە هەفتاکان و هەشتاکانی سەدەی بیست بەدواوە برەوێکی زۆری پەیداکرد و بوو بە جێگەی باسوخواس و لێکۆڵینەوەیەکی زۆر و تا ئێستاش هەر بەردەوامە. چوار دەیەی ڕابردوو (١٩٨٠-٢٠٢٠)، دەیەکانی خرۆشان و خۆداسەپاندن و بەجۆرێک باڵادەستی ئیسلامی سیاسی

و گفتومان (خیتاب)ەکەی بووە لەناو هاوکێشە سیاسییەکانی نەک هەر لە ڕووبەرێکی ناوچەیی وەک ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەڵکو لەسەر ئاستی جیهانیشدا.

دواین بەختێک کە یاوەری ئەم بزوتنەوەیە بوو، سواربوونی شەپۆلی ڕاپەڕین و شۆڕشەکانی باکوری ئەفریقیا لە (تونس) و (میسر)ی (٢٠١١)دا بوو. لەوە بەدوا، ئاسۆ و ئاواتی بزوتنەوە ناڕەزایەتیە جەماوەریەکان، ڕاپەڕین و شۆڕشەکان، جێگەی بە هەژمون و دەستبەسەراگرتنی ئەم بزوتنەوەیە بەسەریاندا تەنگەبەر کردەتەوە، نمونەی ئەوەش لە بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری (جەزائیر) و (سودان) و (لوبنان)ی (٢٠١٨ و ٢٠١٩ و ٢٠٢٠)دا بەدی دەکرێت کە ئەو سەردەمەیان تێپەڕاند بزوتنەوە ئیسلامیەکان و حزب و ڕێکخراوە سیاسییەکانیان بە ڕکەبەر وەیا بە ئاسانی بەسەر ئەو بزوتنەوە جەماوەریانەدا زاڵ بن.

هەرچی ئیسلامی سیاسییە لە عێراقدا، نەک لە ڕێگەی بزوتنەوەیەکی جەماوەریەوە، بەڵکو هاوڕای دەبابەکانی ئەمریکی و داگیرکردنی عێراق و وەک بەشێک لە پڕۆژەی ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، دەستیان لە دەسەڵات گیربوو. هێشتا تەواو دەسەڵاتیان سەقامگیر نەبوو بوو کە ڕووبەڕووی شەپۆلی خۆپیشاندانی بەرفراوانی جەماوەری بوونەوە، هەر لە (٢٠١١ و ٢٠١٥ و ٢٠١٨) وە تا بەرزبوونەوەی بە ڕاپەڕینی (٢٠١٩) و شەقوشڕکردنی تەختوتاراجی دەسەڵاتیان.

لە هەرێمی کوردستانی عێراقیشدا، گروپ و ڕێکخراوەکانی ئیسلامی سیاسی، دوای پێکهەڵپژانێکی چەکدارانەیان لەگەڵ هێزەکانی ناسیونالیزمی کوردیدا لە دەیەی نەوەتەکانی سەدەی بیست تا هەڵمەتی سەربازی ئەمریکی بۆ ڕوخاندنی ڕژێمی بەعس لە (٢٠٠٣)دا، بەجۆرێک سازان لەگەڵ ناسیونالیزمی دەسەڵاتداری کوردستان و بوون بە بەشێک لەو دەسەڵاتە و لە ئۆپۆزیسیۆنەکەی، بەجۆرێک کە هەمیشە قاچێکیان لەناو دەسەڵات و قاچێکیان لەناو ئۆپۆزیسیۆنی ناسیونال لیبڕاڵی کوردستاندایە.

گەرچی هاوڕای (بزوتنەوەی گۆڕان)، وەک بەرەیەکی ئۆپۆزیسیۆنی لە ساڵەکانی (٢٠١١ تا ٢٠١٤) لەناو بزوتنەوەی ناڕەزایەتیدا نفوزێکیان پەیدا کرد، بەڵام دوای ئەوە، بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان و شەپۆلە بەرفراوانەکانی خۆپیشاندان، ئیسلامیەکان و خودی (گۆڕان) و ئۆپۆزیسیۆنی ناسیونالە لیبڕاڵیشی بەجێهێشتووە. ئەوەی کە بۆچی چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستان نەیتوانیوە لەم بۆشاییە سیاسییەدا نفوز پەیدا بکات لە ناو ناڕەزایەتیەکاندا و جڵەوبگرێت و ڕابەر بێت، باسێکی ترە و بە کاتێکی تری بەجێدەهێڵین.

2- بۆچوون و لێکدانەوەکان لەسەر بوژانەوە و سەرهەڵدانی ئیسلامی سیاسی

*- بەشێک لە بۆچون و لێکدانەوەکان پێیان لەسەر ئەوە داگرتووە کە وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا بەتایبەت وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بە هاوکاری وڵاتە کۆنەپەرستەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لەژێر پەردەی دژایەتی کۆمۆنیزم، بۆ بەرگرتن بە نفوز و هەژموونی ڕوو لە زیاد بووی (یەکیەتی سۆڤیەت)ی ئەوکاتە و دژایەتی ئەو ڕژێمانەی کە هاوپەیمانەتی دەکەن لەگەڵیا، هەڵساون نەک هەر بە پاڵپشتی ئەو گروپ و ڕێکخراو و کۆمەڵە ئیسلامیانە، بەڵکو بەجۆرێک دەستیشیان هەبووە لە شەڕگیری و وەڕێخستن و بەکارهێنانیان وەک چەکێک لە کێشمەکێش و جەنگیان بەدژی (بلۆکی ڕۆژهەڵات)، نمونەکانیشیان لە هاوکاری ڕژێمی سعودیە بە (برایانی موسڵمان – إخوان المسلمین) لە وڵاتانی عەرەبی و چەکدارکردن و گیرفانپڕکردن (تەمویل)ی گروپە ئیسلامیەکان لەزوربەی وڵاتانی ناوچەکەدا، بەتایبەتیش لە ئەفغانستان.

**- بەشێکی تر پێیان لەسەر ئەوە داگرتووە، شکستهاتنی پڕۆژەی ناسیونالیزمی میلیتانتی عەرەبی لە هێنانەدی یەکپارچەگی (وەحدەی) جیهانی عەرەبی و تێکشکانی لە جەنگەکانی (١٩٤٨)، (١٩٦٧) و (١٩٧٣)ی نێوان وڵاتە عەرەبیەکان و ئیسڕائیلدا، ڕەوتی ئیسلامی سیاسی لەبەرامبەر ناسیونالیزمدا وەک ئاڵتەرناتیڤێکی بورژوازی هێناوەتە مەیدان.

***- بەشێکی تر لەو ڕوانگەوە بۆی چوون کە گەشەی سەرمایەداری لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و قەیرانە ئابووریەکانی و سەرهەڵدانی بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان، هاوڕای ئیستیبدادی ڕژێمە پۆلیسی و فاشیستەکان بەتایبەت بەدژی ڕەوت و ڕێکخراوە و حزبە چەپ و سۆشیالیستەکانی ئەو سەردەمە و ڕاوەدونان و گرتن و شکەنجەی هەڵسوڕاوانی کرێکاری و ڕێگەنەدان بە ڕێکخراوەی سەربەخۆ و سەندیکای ئازاد لە دەوڵەت و دەسەڵات، مەیدانی ئاوەڵاکردەتەوە بۆ ڕەوتە ئیسلامیەکان، بەتایبەت خودی ئەم ئەرکەی دەوڵەتی بورژوازی لە سەرکوتی بزوتنەوەی کرێکاری و چەپ و "سۆشیالیستی" ئەوکاتە، پەیوەستی بە ڕەواجدان بە فکر و نەریتی کۆنەپەرستانەی ئایینی هەبووە و مەیدانی لانی کەم لەسەرەتادا بە پەرەسەندن و بالادەستی فکری ئیسلامی ڕەخساندوە.
بەم پێیە سەرکوتی سیاسی بزوتنەوەی چەپ و بزوتنەوەی کرێکاری و ئەو جۆرە لە کۆمۆنیزمی لەئارادابووی ئەوکاتە، لەگەڵ پەرەسەندنی

ناڕەزایەتیە جەماوەریەکان، ڕەوتی ئیسلامی سیاسی لە بەرامبەر ناسیونالیزمدا وەک ئاڵتەرناتیفێکی بورژوا کۆنەپەرستی دژە سێکیولار و دژە ژن و دژە ئازادیخواز بەرجەستەکردۆتەوە، تا سواری شەپۆلی ناڕەزایەتیەکان و ڕاپەڕین و شۆڕشەکان ببن و ڕۆڵی دژە شۆڕشی بگێرن بە لەباربردن و سەرکوتکردنیان، لە ڕێگەی وڵانی دەسەڵاتە ناسیونالیستەکانەوە. نمونەی ئەمەش ڕۆڵی بەرچاوی ئەو ڕەوتە ئیسلامیانەیە لە میسر و سودان و جەزائیری دەیەکانی کۆتایی سەدەی بیست، لەگەڵ ڕۆڵی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی وەک دژە شۆڕشێک لە شۆڕشی ئێرانی (١٩٧٩)دا، ئەمە جگە لە ڕۆڵی دژە شۆڕشانەیان لە شۆڕشەکانی تونس و میسری (٢٠١١)دا.

3- واوەتر لەم ڕاستیانە

بەچوون و لێکدانەوەکان زۆرن و ئەمە لێرەدا لەوە زیاتر بەدوای خستنەڕووی ئەو ڕوانگانەوە نین، بەڵکو ئەوەی مەبەستمانە ئەوەیە کە هەر یەکێک لەو ڕوانگە و بەچوونانە ڕاستی و واقیعەتێکی تێدایە، بەڵام واقیعەتی ئەم ڕەوتە کۆمەڵایەتیە سیاسیە فراوانترە لە هەر یەکێک لەو ڕاستیانە و لە کۆی گشتیشیان.
ئیسلامی سیاسی وەک دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسی و فکری مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدە. پەیوەستە بە داڕمان و لەبەریەک هەڵوەشانەوەی دەرەبەگایەتی و سیستەمە ئابوریە کۆمەڵایەتیەکانی بەر لە سەرمایەداری و سەرهەڵدان و گەشەی سەرمایەداری، کە ئەمەش واتا پوکانەوە و نەمانی چینە کۆنەکانی ئەو کۆمەڵگا پێش سەرمایەداریانە و دەرکەوتن و شکڵگیری چین و توێژی کۆمەڵایەتی جۆراوجۆری تازە، پێ بە پێی سەرهەڵدان و گەشەی سەرمایەداری.
بوژانەوەی ئیسلام و سەرهەڵدانی ئیسلامی سیاسی دیاردەیەکە لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەوە هاوڕای ئەو پڕۆسەی سەرهەڵدان و گەشەی سەرمایەداریە و ئاڵوگۆڕەکانیەتی لە پێکهاتەی چینایەتی کۆمەڵگاکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.
(جەمالەدینی ئەفغانی) و (محمد عەبدە) لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەدا، بەشێک بوون لە بانگەوازخوازانی پێشکەوتن و وەرگرتنی زانست و مەعریفەی سەردەم و بەرەوپێشچوونی کۆمەڵگاکانی ئەو ناوچەیە و بەدەستهێنانی سەربەخۆیی دژ بە داگیرکاری ئیستیعماری ئینگلیزی و ئەوروپی، وە بە ئەو مەبەستەش هەوڵدان بە شکۆپێدان و داڕشتنی فکر و ئایدیۆلۆژیایەک کە هاوڕای ئەو جوڵە مێژووییە بێت کە کۆمەڵگەی داگرتووە. ئەوان لە دەستانی نزیکی (خدێوی ئیسماعیل

پاشا) فەرمانڕەوای میسر بوون کە هەڵساوە بە چاکسازی ئیداری، یاسایی و دادگا، ئابوری و پیشەسازی و تەندروستی … (ئیسماعیل پاشا) دادەنرێت بە دووەم دامەزرێنەری میسری هاوچەرخ دوای باپیرەگەورەی خۆی (محەمەد عەلی پاشا) وەک دامەزرێنەری یەکەم.

بەم پێیە بوژانەوەی ئیسلام و سەرھەڵدانی ئیسلامی سیاسی لەسەرەتاکانیدا نەک پڕۆژەیەک بووبێت بۆ گەڕانەوە بۆ دواوە، بەڵکو بۆ هاوڕایی و هەروەها ئاڕاستەپێدانی ئەو جیهانە تازە و پێشکەوتووە بووە کە خەریکە سەردەردێنێ، لەسەر داڕمان و هەڵوەشانەوەی جیهانی کۆن. وە ئەمەش بە ئاشکرا لە هەوڵ و کۆششە فکری و سیاسیەکانی (جەمالەدینی ئەفغانی) و (محمد عەبدە)ی میسڕیدا دەردەکەوێت.

هەروەک چۆن بورژوازی تازە پێگەیشتووی ئەوروپی لە کۆتایی چاخەکانی ناوەڕاست و سەردەمی شۆڕشە بورژوازیەکاندا پەنای بردەبەر زیندووکردنەوەی بیرۆکەی کۆماری (جمهوریەتی) یۆنانی کۆن و سوننەتە سیاسیەکانی ئەو کاتە، ئاواش بورژوازی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بۆ داڕشتن و شکڵپدانی ئایدیۆلۆژیەکی خۆی دەگەڕێتەوە سەر بیرۆکە کۆنەکان و داڕشتنەوەیان و گونجاندنیان لەگەڵ سەردەمی تازە و بەرژەوەندی چین و توێژە تازە شکڵگرتووەکاندا.

بەدیوێکی تردا ئیسلام وەک چۆن لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، لە ناو ئیمپڕاتۆریە جۆراوجۆرەکانی سەردەمی دەرەبەگایەتیدا ئایدیۆلۆژیای ڕێکخەری ژیانی کۆمەڵایەتی بووە لە بەرژەوەندی دەرەبەگەکان و چین و توێژە دارا و د□س□□□اتدارەکانی ئەو سەردەمانە، ئێستا بە بەسەرچوونی ئەو بارودۆخە کۆنە، خۆی دەگونجێنێت لەگەڵ سەردەمی تازە و بەرژەوەندی چین و توێژە دارا و د□س□□□اتدارەکانی سەرمایەداریدا تا ببێتە ئایدیۆلۆژیای ڕێکخەری کۆمەڵگەی سەرمایەداری.

بەدڵنیاییەوە ڕەوت و مەیلی تری بورژوزایش هەر لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا لە ئارادابوون کە پەنایان نەبردۆتەبەر گەرانەوە بۆ ئەو ئەمبار (مەخزون) و پاشخانە فکری و کڵتوریە، بەڵکو لە پەیوەند بە فکری سەردەمی ئەو کات و ئێستاوە هەوڵیانداوە و هەوڵدەدەن بۆ داڕشتن و شکڵپدانی ئایدیۆلۆژی بۆ چین و توێژەکانی بورژوازی چ لەسەردەمی سەرھەڵدان و پڕۆسەی بەسەرمایەداری بوونی کۆمەڵگە و بەد□س□□□ات گەیشتنی بورژوازیدا، وەچ لەسەردەمی گەشە و قەیرانەکانیشیدا. ئیسلامی سیاسی یەکێک لەو ڕوەوتانەیە و باسەکەی ئێمە لێرە تایبەتە بەو.

ئەوەی کە بورژوازی ئەوروپی لە دەرەوەی ئایینی مەسیحی ئەلگۆ فکری و سیاسیەکانی خۆی پەیدا کردوە بە گەڕانەوەی بۆ فەرھەنگ و کڵتور و

سوننەتی چینە باڵادەستەکانی یۆنان و ڕۆمای کۆن، بورژوازی تازە سەرهەڵداویش لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا، گەڕاوەتەوەسەر ئەمبار و پاشکەوتی فکری و سوننەتی چینە دارا و باڵادەستەکان کە لە مێژووی ناوچەکەدا لە بەردەستدا بووە.

4- دوو ئیسلامی سیاسی جیاواز

ئەگەر سەرەتاکانی بوژانەوەی ئیسلام و سەرهەڵدانی ئیسلامی سیاسی لە دەیەکانی کۆتایی سەدەی نۆزدەدا ڕوخساری سەرمایەداریەکی تازە سەرهەڵداوی ڕووی لە گەشە و پێشکەوتن و زانستخوازی مۆدێرنی لەخۆیدا ڕەنگپێدابێتەوە، ئەوا سەدەیەک دواتر لە دەیەکانی کۆتایی سەدەی بیستدا، ڕوخسار و ڕۆڵی ئیسلام و ئیسلامی سیاسی پێچەوانەی سەرەتاکانیەتی. ئەم چارەنوسەش لە پرۆسەیەکدا لە میانەی سەدەی بیستەمدا پێ بە پێی گەشە و کامڵبوونی سەرمایەداری وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و سەرهەڵدانی قەیرانە ئابووری و سیاسیەکان، وە هاوڕای کامڵبوونی شکڵگیری و هاتنەمەیدانی ئەو چینە چەوساوەی کە هەڕەشەیە بەسەر ئەو سیستەمە، ڕۆڵ و نەخشی ئیسلام و ئیسلامی سیاسی و ڕوخسارەکەی ئەو ئەرکە مێژوویییە دیاریدەکات کە سەرمایەداری بۆ مانەوەی خۆی خوازیاریەتی لێی و دەبێتە بەشێک لە جوڵانەوەیەکی دژە ئازادیەکانی ناو کۆمەڵگە، دژە مۆدێرنیزم، دژە ژن، و دژە کۆمۆنیزم و دژە بزوتنەوەی کرێکار و ڕێکخراوە سەربەخۆکانی. بەمانایەک دژی هەموو ئەو شتانە کە مەیدان ئاوەڵا دەکات بۆ گەشە و بەرەوپێشچوونی بزوتنەوەی سۆشیالیستی چینی کرێکار. ئەمەش زۆر ڕوون و ئاشکرا ڕۆڵ و نەخشی دژە شۆڕشیە کە لە پێناو پاراستن و هێشتنەوەی هەم سیستەمەکە و هەم دەسەڵاتی بورژوازی لەو هەڕەشەیەی کە بوونیان دەخاتە ژێر پرسیارەوە.

ئەم بزوتنەوەیە لە چەند وڵاتێک گەیشتە دەسەڵات (ئێران، تورکیا، تونس، سودانی پێش ٢٠٢٠، ئەفغانستان، میسریش بۆ ماوەیەکی کەم)، کرێکار و زەحمەتکێش، ژنان و ئازادیخوازان، هەڵسوڕاوانی مافەکانی مرۆڤ، ڕۆژنامەنوسان، هەڵگرانی ئایین و مەزهەبی جیا لە ئایین و مەزهەبی ڕەسمی دەوڵەت، نەتەوە ژێردەستەکانی ناو ئەو وڵاتانە، … ئەزمونێکی تاڵ و پڕ لە چەوسانەوە و بەرگریان بەڕێکردوە لەسەر دەستی ڕژێمەکانی ئەو وڵاتانە. ئەمە وێڕای وەحشیگەریەکانی (تاڵەبان) و (ئەلقاعدە) و (داعش) و (بۆکۆ حەرامی) و … گروپە ترۆریستەکانی تریان. ئەوەی کە پێشووتر بەناوی (ئیسلام چارەسەرە) دەخرایەڕوو، لە ژیانی واقعی ملیۆنان ئینساندا بۆ بەهای سەرکوت و کوشتار و وەحشیگەری تەواوبوو.

ئیسلامی سیاسی لەمڕۆدا نەک هەر نامۆ بووە بە بزوتنەوە ناڕەزایەتیە

جەماوەریەکان، بەڵکو بەکارهێنانیشی وەک ئامرازێک لەلایەن بورژوازیەوە لە ئیعتیبار کەوتووە.

لە هەردوو سەردەمەکەدا چ لە دەیەکانی کۆتایی سەدەی نۆزدە و چ لە دەیەکانی کۆتایی سەدەی بیستدا، یەکێک لە خەسڵەتەکانی ئیسلامی سیاسی گەڕانەوەیە بۆ سەرەتاکانی ئیسلام و سوننەت و کڵتورەکەی، بەڵام بە دوو مەبەستی جیاوازی کۆمەڵایەتی و سیاسی کە لە هەردوو حاڵەتەکەشدا ڕێک هاتوونەتەوە چ لەگەڵ پێداویستیەکانی گەشە و سەرهەڵدانی سەرمایەداریدا لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەدا وە چ لەگەڵ پێداویستیەکانی قۆناغی گەندیدەگی سەرمایەداری و قەیرانە ئابوری و سیاسی و فکریەکانی لە ئێستادا.

5- ئاکامگیری

ئیسلامی سیاسی دیاردەیەکی ڕێکەوت نیە، دەستکردی ئیمپریالیزم نیە، تەنها پەیوەست نیە بە سەردەمی کۆتایی سەدەی بیست و ئێستاوە، بەڵکو بزوتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسیە، ڕەگەکان و مێژووەکەی تێکەڵ بە سەرهەڵدان و گەشەی سەرمایەداریە، پڕۆسەیەکی لە ژیانی خۆی بڕیوە، چۆتە قۆناغی گەندیدەگی و داڕزانەوە، جۆرەها لق و پۆپ و ئاڕاستەی دژ بەیەکی لێ دەرهاتووە، بەم پێیەش دژایەتی ئەم بزوتنەوەیە پەیوەستە بە دژایەتی خودی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازیەوە، بەواتایەکی تر ڕەخنەکردن و دژایەتی ئەم بزوتنەوە کۆنەپەرستە پێویستە بکرێتە دەروازەی ڕەخنە لە سەرمایەداری و بورژوازی و دەسەڵاتەکەی، وە لەڕووەیە کە ڕۆڵی کۆنەپەرستانە و دژە شۆڕشیانەی دەتوانرێت لە مەنگەنەی شۆڕشگێڕانە بدرێت.

سەرەتای تەمموزی ٢٠٢١

ئازادی و فەزای ئاوەڵای سیاسی لە کوردستان.. نادر عەبدولحەمید

سەرکوتگەری هێزەکانی پێکهێنەری دەسەڵات و ڕێکخراو لە ناو حکومەتی هەرێمی کوردستاندا، لە ڕەوەندێکی هەڵکشاندایە، نەک هەر لە چەند

مانگ و چەند ساڵی ڕابردوودا، بەڵکو بەدرێژایی دەسەڵاتدارەتی هەردوو حزبی قەومی “پارتی” و “یەکیەتی” و ئیدارەی جیای هەولێر و سلێمانی و حکومەتی هاوبەش و بنکەفراوانیشیان بەبەشداری حزبە قەومی و ئیسلامیەکانی تریش.

ئەم ڕەوەندە لە سا□□انی نەوەتەکاندا نەک هەر بە شەڕی ناوخۆ و کوشتوکوشتاری ڕەپاوڕوو لە هێزەکانی یەکتر و هێنانی سوپای پاسدارانی ئێرانی لە (ناوەڕاستی ئابی ١٩٩٦) و سوپای ڕژێمی بەعس لە (٣١ ئابی ١٩٩٦) و سوپای تورکیا لە (ناوەڕاستی ئایاری ١٩٩٧)ەوە بۆ کوردستان دەستی پێکرد، بەڵکو بەرلەوەش هەر لە (١٩٩٢) بەدواوەوە بە ترۆری بێپەردەی هەڵسوڕاوانی سیاسی دەستی پێکردبوو (لە: حزبی شیوعی عێڕاقی، زەحمەتکێشان، ڕێکخراوی تێکۆشانی ڕەنجدەرانی کوردستان، ڕەوتی کۆمۆنیست، حزبی کار، پەکەکە، …) و تێکشکاندنی ئەو ڕێکخراوە جەماوەریانەی کە لەسەرەتای شکڵگیریدا بوون لە نەوەتەکانی سەدەی بیستدا.

هەریەک لەو دوو حزبە سەرەتا کەوتبوونە پاکتاوکردنی سیاسی ناوچەی “زەرد” و”سەوز”ی ژێر نفوزی خۆیان، دوای ئەنجامدانی ئەم “ئەرکە”یان ئینجا دواتر کەوتنە گیانی یەکتری بە بوون بە سورەی بەرلەشکری وڵاتە فاشیست و دیکتاتۆرەکانی ناوچە.

بەجیا لەوەی کە بەینبەینە شل و نەرمیەک هاوڕای ئەو سەرکوتگەریە بووبێ، بەتایبەت لە چەند ساڵێکی کەمی دوای ڕوخانی ڕژێمی بەعس لە (٢٠٠٣) بەدواوە، بەڵام لە ئۆگۆستی (٢٠٠٦)وە بە سەرکوتی خۆپێشاندانەکانی سلێمانی و شار و شارۆچکەکانی دەوروبەری هاتەوە ڕەواڵی نۆڕماڵی پڕ زەبروزەنگی خۆی و خوێنڕشتنەکانیان دەستی پێکردەوە (لە: ١٧ شوباتی ٢٠١١، ئۆکتۆبەری ٢٠١٥ و دێسەمبەری ٢٠١٨)دا.

گەرچی سەرکوت و تەنگپێهەڵچنین و ترۆری ڕۆژنامەنوسان و میدیاکاران بەدرێژایی ئەم دەسەڵاتە هەربەردەوام بووە بۆ ڕێگرتن لە ئاشکراکردنی گەندەڵی و تاڵانیەکانی دەسەڵات، بەڵام لە دوای (٢٠٠٦)و□ تا ئێستا بۆتە دیاردەیەکی بەرچاو، بەڕاد□یەک ئەگەر لە ژێرەوە ترۆر نەکرێن وەک (سۆرانی مامە حەمە، سەردەشت عوسمان، کاوە گەرمیانی، ویداد و …) ئەوا بەئاشکرا بەناوی دادگا و یاساوە دەستگیر دەکرێن و حوکمی سەنگینیان بەسەردا دەسەپێنن، وەک لە ئێستا لە کێسی گیراوەکانی د□ق□ری بادینان و بەناو دادگاکردنیاندا دەردەکەوێت.

ئەم ڕەوەندە لە هەڵکشانی سەرکوتگەری و خوێنڕێژی و دەمکوتکردن، هاوڕای پەرەسەندنێکی زۆر خێرای سەرمایەداری بووە لە کوردستاندا، کە توێژگەلێکی سەرمایەدار؛ لە ملیاردێر و ملیۆنێر، لە بازرگانی

د□□کی و بەڵێندەران و خاوەن کۆمپانیا و پڕۆژە ئابوریەکان، … بەرژوەندیەکانیان لێکئاڵاوە لەگەڵ بەرژەوەندی ئۆردویەک لە بەرپرسانی حکومی و حزبی و پەرلەمانتاران و خاوەنانی پۆست و پلەی باڵا لە پیاوانی ئایینی سەر بە وەزارەتی ئەوقاف و ئەو بانگەوازخوازە دینیانەی بەهرەمەندن لە گەندەڵیەکانی دەسەڵات.

ڕۆڵی مەکتەب سیاسی حزبەکانی دەسەڵات و ئۆڕگانەکانی سەرکردایەتییان و بنەماڵە دەستڕۆیشتووەکانی ناویان، بریتیە لە هاوئاهەنگکردنی بەرژوەندیە ئابوری و ستڕاتیژیەکانی ئەو چینە سەرمایەداریە لە کوردستاندا، ئەمە جگە لەوەی کە خودی ئەو ئۆڕگانە سیاسیانە و ئەو بنەماڵانە خۆشیان لە ملیاردێرەکانی کوردستان و خاوەنانی پڕۆژە هەر گەورە و زەبەلاحەکانن بەتایبەت لە بواری نەوت و گاز و پاڵاوگەکانی بەنزین و خانوبەرەسازی و بازرگانی دەرەکی و قاچاخی خاڵە گومرگیەکاندا، وە زوربەی ئەو بوارانەیان بۆ خۆیان قۆرخ کردوە.

بەم پێیە ئەمە سەرمایەی مۆنۆپۆلە کە هەم دەسەڵاتدارە و هەم سەرمایەداری کوردستان، پەیوەندی بەشە جوراوجۆرەکانی سەرمایە و توێژە جۆراوجۆرەکانی بورژوازی بەپێی بەرژوەندیەکانی خۆی کۆنتڕۆڵ دەکات و بەڕێوەیدەبات. دیارە ئەمەش ناڕەزایەتی بەشێک لە سەرمایەدارانی هێناوەتەئاراوە کە لەو ئازادیە بە مانایەک موتڵەقەی توێژی مۆنۆپۆڵ بەهرەمەند نین لە وەبەرهێنان و کەڵەکەی سەرمایەدا.

پەیوەندی ئەم سەرکوتگەریە زۆر ڕون و ئاشکرا دیارە بە بنەمای ئابوری سەرمایەدارانەی هەرێمەکە و ناوەڕۆکی چینایەتی بوژوازیانەی ئەم دەسەڵاتەوە کە لەئارادایە. ئەمە پێداویستی ئەم سیستمە ئابوریە نیولیبڕالیزمە و سەقامگیرکردنی ئەم دەسەڵاتە چینایەتیە و مسۆگەرکردنی ئیمتیازاتە ئابوری و سیاسیەکانیەتی کە ئەم دەمکوتکردن و سەرکوتگەری و خو□□□ژیەی کردۆتە دیاردەیەکی ئاسایی ئەم کۆمەڵگەیە.

بەدواداچوون و شیکاری بۆ ئەم مەسەلەیە شوێنی باسی ئێستامان نیە، ئەوەی جێگە مەبەستمان□ ل□□ر□دا، ئەوەیە کە ئەم هەڵکشانی سەرکوتگەریە بەو مانایە نییە هەرێمی کوردستانی عێڕاق کۆمەڵگەیەکی دامەزراوەیی یاسایی بووبێت لە ماوەی نزیک بە سی (٣٠) ساڵی ڕابردوودا و دەسەڵاتەکەی خەریکی وەلاتانی دامەزراوە یاساییەکان و هەڵپێچانی ماف و ئازادیەکانی هاوڵاتیان بێت.

ئەو بڕە ئازادی و مافانەی کە خەڵکی کوردستانی عێڕاق لێی بەهرەمەند بوون بەدوای ڕاپەڕینی ساڵی (١٩٩١) و کشانەوەی هێزە سەرکوتگەرەکانی ڕژێمی بەعس، ئاکامی بۆشایی سیاسی و ئەو فەزا

ئاوەڵا سیاسیە بووە کە کوردستان بەخۆیەوە بینیوە. مێژووی سیاسی هێز و حزبە جۆراوجۆرەکانی بزوتنەوەی ناسیونالیستی و بزوتنەوەی ئیسلامی سیاسی، مێژووی بەرتەسکردنەوە و هەڵپەچانی هەرچی خێراتر و زوتری ئەم فەزا ئاوەڵا سیاسیە بووە کە ئازادیەکانی خەڵکی تیا هاتەتە ئاراوە.
چ لە ڕێگەی شەڕ و پێکدادانی چەکداری نێوان حزبەکانی بزوتنەوەی ناسیونالیستی و ئیسلامی سیاسیەوە، وە چ لەڕێگەی حکومەتی هاوبەش و بنکەفراوانیانەوە بووبێت ئەم ڕەوەندە لە تەنگەبەرکردنەوە و هەڵپەچانی فەزای ئاوەڵای سیاسی بەرەو پێش براوە.
ئەگەر ناسیونالیزمی کورد، وەک بزوتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی بورژوازی، لەسەردەستی "پارتی" یا "یەکیەتی"، بیتوانیایە لە کوردستانی عێڕاقدا کۆتایی بە ناتەبایی ڕیزەکانی بێنێت و هەرێمەکە بکاتە ئیدارەیەکی سیاسی یەکگرتوو، ئەوا ئەو نمونەیە لە خەفەقان و سەرکوت کە ئەمڕۆ لە شار و شارۆچکەکانی دەڤەری بادینان دەیبینین لە هەموو گۆشە و کەنارێکی ئەم هەرێمەدا پیادە دەکرا.
ناسەقامگیری دەسەڵاتی سیاسی بورژوا ناسیونالیستی کورد، وەک فاکتەک بەدەوری خۆی، ڕێگەی نەداوە ئەو فەزا ئاوەڵا سیاسیە لەگەڵ هەموو بەرتەسککردنەوەیەکیشدا، بەزوویی و بەخێرایی هەڵپەچرێت، دەنا خودی ناوەڕۆکی سیاسی ئەو بزوتنەوەیە لەڕووی فاکتی مێژووییەوە سەرکوتی سیاسی و فکری هەر جۆرە موخالیفێک هەتا لەناو ڕیزەکانی خۆیشدا بووە. ئەم ناوەڕۆک و ئەم مێژووە "درەخشانە"ش لە سەرکوتی سیاسی زۆر هاوئاهەنگ و لەبارە و ڕێکدەتەوە لەگەڵ پێداویستیەکانی کەڵەکەی سەرمایە و بەرژەوەندیەکانی بورژوازی لە کۆمەڵگەیەکی سەرمایەداری وەکو کوردستاندا.
ڕەخنەی بورژوا ناسیونالیستی لیبەڕاڵ لە دەسەڵاتی ئێستای هەرێمەکە، لەناو خودی بزوتنەوەی ناسیونالیستی کورد و لەسەر هەمان بنەمای ئابوری و سیستمی نیولیبرالیەوە دەستپێدەکات و خۆی وا نیشاندەدات کە لە هەوڵدایە بەدیلێکی سیاسی شکڵ پێبدات ئازادی و مافەکان و خۆشبژێوی ئابوری بە هاوڵاتیانی کوردستانی عێڕاق دەستەبەر بکات. ئەمەش دووجار ئەستەمە، چونکە نە بزوتنەوەکە ئەوەی لەباردایە و نە پیداویستیەکانی کەڵەکەی سەرمایە و بەرژوەندیەکانی بورژوازیش ئەوە دەخوازێت، بە پێچەوانەوە داسەپاندنی بێبەشی و برسیەتیەکی هەرچی زیاتر و بێمافیەکی هەرچی زۆرتر دەخوازێت، کە ئەمەش واتا سەرکوتی سیاسی و فکری و ڕەواجدان بە خوڕافاتی دینی و دەمارگیری قەومی.
ئەوە شکڵگرتن و پەرەداربوونی بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی کرێکاری و حزبی بەهێزە لە دەرونی کۆمەڵگەی کوردستانی عێڕاقدا کە لە هەنگاوی یەکەمیدا دەتوانێ ئەو بڕە ئازادی و مافانەی کە لە فەزای ئاوەڵای

سیاسیەوە پاشکەوت بوون، پەرەیان پێبدات و دایانسەپێنێت بەسەر دەسەڵاتی بورژوازیدا، وە لە پەرەسەندنی خودی ئەو بزوتنەوەیەشدا، وەک بزوتنەوەیەکی سەراسەری کە سنوری هەردوو زۆنی "زەرد" و "سەوز" دەبڕێت، دەتوانێت پاشکشەیەکی جدی بە بزوتنەوەی ناسیونالیستی کورد و ئیسلامی سیاسی بکات لە هەرێمەکەدا و کۆتایی بەدەسەڵاتیان بهێنێ و کۆمەڵگەیەکی یەکگرتووی دابەشنەبوو بەسەر چەند زۆنی ڕەنگاوڕەنگدا و لە ژێر دەسەڵاتی جەماوەری ڕێکخراو لە شۆراکاندا شکڵپێبدات.

هەر ئەم پڕۆسەیەشە کە لەناوەڕۆک و لە سیاسەتە عەمەلیەکانیدا، وە هەر لە هەنگاوە سەرەتاییەکانیەوە، خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان و ئازادیخوازانی کوردستان گرێدەداتەوە بە خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان و ئازادیخوازانی عێڕاق و بەشدار دەبێت لە وەرێخستنی بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی و حزبی بەهێز لە سەراسەری عێڕاقدا بۆ جەنگ دژی دەسەڵاتی بورژوازی ناوەند.

٢٠٢١-٥-١٦

تێبینی: ئەم وتارە لە ژمارە ١٢ی ڕۆژنامەی (ڕەوت) مانگی ئایاری ٢٠٢١، چاپی وەرەق لە کوردستان بڵاوبۆتەوە.

مەسەلەی ژنان لە عێڕاقدا، ئازادی و سۆشیالیزم.. نادر عەبدولحەمید

1- بەراوردێک

سەرهەڵدانی سەرمایەداری و پوکانەوەی پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی دەرەبەگایەتی، وەک پڕۆسەیەکی هێواش و ئارام لە کۆتایی سەدەی هەژدەدا، لە هەرسێ ولایەتی بەسڕە و بەغدا و موسڵی ژێردەسەڵاتی ئیمپڕاتۆڕیەتی عوسمانی لە ئارادابوو، بەڵام هاتنی ئیمپریالیزمی بریتانیا بۆ کەنداوی عەرەبی لە جەنگی جیهانی یەکەم و دەرکێشانی ئەو سێ ویلایەتە بە شەڕێکی خوێناوی لەژێر دەستیدا و شکڵپێدانی دەوڵەتێک لە (١٩٢١)دا لە ژێر ئینتیدابی خۆیدا بە ناوی دەوڵەتی عێڕاقەوە، گوڕ و تەوژمێکی خێرای بەخشی بەو ڕەوەندە لە سەرهەڵدانی

سەرمایەداری، و کۆمەڵگەی ناو ئەو چوارچێوە سیاسیە تازەیەشی خستە ناو تونێلی ئاڵوگۆڕێکی یەکجار زۆر خێراوە.
ئەمەش بەهۆی پەرەسەندنێکی خێرای بازرگانی و پێکهێنانی دامەزراوە دەوڵەتیەکانی وەک سوپای عێراق، کردنەوەی خوێندگا و خەستەخانەکان، دروستکردنی ڕێگاوبان و بەنداوەکان، دامەزراندنی پیشەسازی مۆدێرن و بەکارهێنانی ئامێری تەکنەلۆژیای تازە لە کشتوکاڵدا، هەروەها بەرهەمهێنانی نەوت و کۆچی دێهاتیەکان بۆ شارەکان.
بەم شێوەیە کۆمەڵگەی عێراق قەڵەمبازێکی زۆر گەورە دەهاوێت ڕووەو بوون بە کۆمەڵگەیەکی سەرمایەداری، وە لە سێ دەیەی ساڵانی سیەکان، چلەکان و پەنجاکانی سەدەی بیستدا پرۆسەکە کامڵ و بەئاکامی خۆی دەگات، هەر لەم سی (٣٠) ساڵەدا (١٩٣٠-١٩٦٠) ئاڵوگۆڕێکی گەورەش لە فکر و فەرهەنگ و کلتور و دابونەریتەکاندا دێتەدی؛ چەندین بزوتنەوەی کۆمەڵایەتی، سیاسی و فکری تازە لە دەرونی ئەو کۆمەڵگەیەدا سەرهەڵدەدەن، حزبە سیاسیە مۆدێرنەکان شکڵدەگرن، کێشمەکێشی سیاسی و فکری بەهێز لە نێوان ئەو ڕەوتانەدا دێتەدی، کە هەر یەکەیان دەیەوێت بە ئاقارێکی دیاریکراودا، ئەو پەرەسەندنە ئابووریە سەرمایەداریە، ئەو ڕەوەندە مێژوویە ڕوو لە گەشە و پێشکەوتن و هاتنەئارای جیهانێکی نوێ ئاراستە بکەن و نوێنەرایەتی فکری و سیاسی بکەن، ئەویش لە ڕێگەی گرتنەدەستی دەسەڵاتی دەوڵەت و کۆنترۆڵکردنی کۆمەڵگە لە ڕێگەیەوە.

بەڕوخانی ڕژێمی پاشایەتی (١٩٥٨) و لە میانەی کێشمەکێشێکی خوێناوی ساڵانی شەستەکاندا، دەسەڵاتی سیاسی چینی بورژوازی بەیەکجاری بەسەر کۆمەڵگەدا جێگیر دەبێت. ڕەوتی میلیتانت و فاشیستی ناسیونالیستی عەرەبی (حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی) لە کۆتایی ئەو دەیەدا (١٩٦٨) دەست بەسەر دەسەڵاتدا دەگرێ، و بە وەدەرنانی هەموو ڕکەبەرەکانی خۆی لە ڕەوتە ناسیونالیست و ڕیفۆرمیستە ناسیونالەکانی تر، وە بە قەڵاچۆکردنی (قیادە مەرکەزی) باڵی چەپی - حزبی شیوعی عێراقی لە (١٩٦٩) و ئیمتیازدان بە باڵی ڕاستی (لیژنەی مەرکەزی) ئەو حزبە وەک ڕەوتێکی بورژوا ڕیفۆرمیست و پێکهێنانی بەرەی لەگەڵیدا لە حەفتاکانی سەدەی بیستدا، (هاوڕای ڕێککەوتنامەی ١١ ئازاری ١٩٧٠ و ئۆتۆنۆمی بە کوردستان)، توانی دەسەڵاتی حزبی خۆی و چینی بورژوازی سەقامگیر بکات و گوڕێکی زۆر خێراتر، لە ساڵانی حەفتاکاندا، ببەخشی بە گەشە و پەرەسەندنی سەرمایەداری عێراق، تا سەرەتای هەشتاکانی سەدەی بیست.

ئەوەی جێگەی مەبەستی ئێمەیە لێرەدا، لە پەیوەند بە مەسەلەی

ژنــانەوە، ئامــاژەدانە بەوەی کە یەکێــک لە پێداویســتیەکانی ئەم ڕەوەندە لە پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەداری چ لە باری ئابوری – کۆمەڵایەتیەوە و چ لە باری فکری – سیاسی و کلتوریەوە، بریتی بووە لە هاتنەدەرەوەی کچان و ژنان لە ماڵ بە پەیوەست بوون بە خوێندگا و دامەزراوە دەوڵەتیەکان و هاتنەناو بازاڕی کار و بوون بە بەشێک لە ئاڵوگۆڕە کۆمەڵایەتی و سیاسیەکانی ئەو کۆمەڵگەیە، کە پێویست بــوون بە کەڵەکەی ســەرمایە و شکڵگیــری دەوڵەتــی بــورژوازی و دەسەڵاتەکەی.
بەم شێــوەیە، شەش دەیە لە پەرەســەندنی ســەرمایەداری عێڕاق (١٩٢٠-١٩٨٠)، تــا ئەو جێیەی پەیوەســتە بە مەســەلەی ژنــانەوە، قۆنــاغی بەجێهێشتنی جێگەوڕێگەی کۆیلایەتی، بێمافی و چەوسانەوەی ناو سیستمی دەرەبەگــایەتی – عەشیــرەتگەری پیاوســالارانە و پێشــا ســەرمایەداری بووە، ڕووە و بەدەستهێنانی جێگەوڕێگەیەکی کۆمەڵایەتی تازە و بەشێک لە ماف و ئازادیەکان لە کۆمەڵگەیەکی شارنشینیدا. ئەم ڕەوەندە، سەراسەری و عێڕاقیانە بووە بە کوردستانی عێڕاقیشەوە کە دواتر تایبەتی تر باسی دەکەین.
ئێــرە جێگەی هەڵســەنگاندنی ئەو قۆنــاغە دیــاریکراوە نیە، بەڵــام پێویستە ئاماژە بەوە بکەین کە گەرچی ژنان جێگەوڕێگەیەکی تازەیان بەدەستهێنا لە ناو کۆمەڵگەدا، بەڵام لەڕووی یاسایی و دەستوریەوە، ڕیفۆرمێکی ڕیشەیی ئەنجام نەدرا؛ جیایی دین لە دەوڵەت ڕانەگەیەندرا و یەکسانی یاســایی ژن و پیــاویش لە دەســتور و لە یاســاکان و لە دادگاکاندا بە شێوەیەک دەخرانەڕوو وە مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرا کە لە ناوەڕۆکدا ناکۆک نەبن لەگەڵ شەریعەتی ئیسلام، بگرە یاساکانی کــوشتنی ژنــانیش بەدەســت پیــاوانی خــانەوادە و عەشیــرەت بەنــاوی پارێزگــاری لە نــاموس پاکــانەی بۆکــراوە. ئەمە جگە لەوەی ڕەوتە ناسیونالیســت و ڕیفۆرمیســتەکانیش، مەســەلەی ژنــان و ڕێکخــراوە و بزوتنەوەکەیــان خســتەتە خــزمەت ئەجێنــدای سیاســی بورژوازیــانە و بەرژوەندە حزبیەکانیانەوە.

گەرچی هەر لەو ماوەیە (لە گەشە و پەرەسەندنی ئابوری سەرمایەداری عێڕاق)، بەرژەوەنــدیەکانی ســەرمایەداری و دەســەڵاتی بــورژوازی، چوارچێوەیەکی زۆر بەرتەسک بوو بە وەڵامدانەوە بە خواست و گەشەی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکانی وەک بزوتنەوەی ئازادیخوازانەی ژنان، بــزوتنەوەی خوێنــدکاران و لاوانــی شۆڕشگێڕ، بــزوتنەوەی کرێکــاری و جوتیارانی زەحمەتکێش، بەڵام لە نەبوونی حزبێکی پێشڕەوی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕدا کە چەکداریان بکات بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی، وە وزەی شۆڕشگێڕانەی ئەو بــزوتنەوانە وەگەربخــات (لەمیــانەی شۆڕشێکــی

بەوچاندا) بەرەو سۆشیالیزم، بۆرژوازی توانی کۆنترۆڵیان بکات، دایانبمرکێنێتەوە و بیانخاتە خزمەت بەرژەوەندییەکانی خۆیەوە، هەم لەڕێگەی ڕەوتە ڕیفۆرمیستەکان و هەم لەڕێگەی سەرکوتی ڕێکخراوەکانیان و گرتن و ڕاوەدوونانی ڕابەران و ترۆریانەوە.
دوای ئەوەش کە ڕەوەندی پەرەسەندنی سەرمایەداری لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا و لە حەفتاکانی سەدەی بیستدا، سەرەتا لە وڵاتانی میسر و تورکیا و ئێران بە ئاکامی خۆی دەگات و ئەو سێ وڵاتە توشی قەیران و ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان و ڕاپەڕین و شۆڕشە ناوخۆییەکانی خۆیان دەبنەوە، لە عێراقیشدا ئەم ڕەوەندە لە پەرەسەندنی سەرمایەداری، هاوڕای شەڕێکی ماڵوێرانکەری عێراق-ئێران لە هەشتاکاندا لە گوڕ و تەوژمی خۆی دەکەوێت، بە وەستانی زۆرێک لە کارگە و پڕۆژە ئابوورییەکان و وێرانبوونیان و فرۆشتنیان بە کەرتی تایبەت.
داگیرکردنی کوەیت، جەنگی کەنداوی یەکەم (١٩٩٠)، گەمارۆی ئابووری لەسەر عێراق، تێکڕای ئەم ڕووداو و ئاڵوگۆڕانە؛ بێکاری و برسێتی و گەندەڵی پەرەپێدەدات، مەیدان ئاوەڵا دەکات بە سەرهەڵدان و گەشەی ڕەوتە ئیسلامییەکان و مەدەنییەت پاشەکشە پێدەکات و ڕەشەکوژی ژنان (بەتایبەت لە کوردستاندا) دەکاتە دیاردەیەکی بەرچاو.

ڕوخاندنی ڕژێمەکە (٢٠٠٣)، و لەگەڵیشیا داڕمانی دەوڵەتی عێراق و وەڕێخستنی "پڕۆسەی سیاسی" ئەمریکی بە شکڵپێدانەوەی لەڕێگەی هێزە میلیشیە قەومی و ئیسلامیە کۆنەپەرست و تائیفەگەراکانەوە، ئەم ڕەوەندە لە بێکاری و برسێتی، لە گەندەڵی و تاڵانی سامانی گشتی کۆمەڵگە، لە پاشەکشەپێکردنی مەدەنییەت و ژێردەستەیی ژنان، دەباتە شوێنێکی زۆر سامناکتر کە لە مێژووی ئەم وڵاتە لەئارادا نەبووە و لە جیهانیشدا وێنەی کەمە.
زیندوکردنەوەی کۆیلایەتی ڕاستەوخۆی ژنانی ئێزیدی و بازاڕی کڕین و فرۆشتنیان لە لایەن ڕێکخراوی داعش و دەسەڵاتێکی ترۆریستی ئیسلامییەوە، تەنها ئەکتێکی دابڕاو لە بارودۆخی گشتی عێراق و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست نەبوو، بەڵکو بەشێکی ئۆرگانیکی ئەو بارودۆخە گشتیە بوو کە سەرمایەداری ناوچەکە لە کۆتایی سەردەمی (جەنگی سارد) و چڕبوونەوەی کێشمەکێشی بەرژەوەندە جیۆ-سیاسییەکانی ئیمپریالیستی ئەمریکی و هێزە ئیقلیمیەکان، بووە هۆی چالاکبوونی ڕەوتە میلیشیە قەومی و ئیسلامیە کۆنەپەرستەکان لە تەواوی ناوچەکەدا.
ئەگەر بەراوردێک لە نێوان ئەو دوو ماوە مێژووییەدا بکەین لە عێراقدا، واتا ماوەی شەش دەیە (١٩٢٠-١٩٨٠) لە ڕەوەندی ڕوو لە

پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەداری، لەگەڵ ماوەی چوار دەیە (١٩٨٠-٢٠٢٠) لە ڕەوەندی گێژاوی سیاسی و قەیرانە ئابوری و کێشمەکێشە سیاسیەکان کە ئەستاش بەردەوامیان هەیە، دەبینین دوو ڕەهەندی پێچەوانەی ئاڕاستە لە بارودۆخی ژنان لە ئارادان، وە ئەوەمان نیشاندەدات پلەی سەربەستی و ماف و ئازدیەکانی ژن، یا پلەی ژێردەستەیی و ستەمی پیاوسالاری بەسەریاندا، زۆر بە توندی شەتەکدراوە بە بارودۆخی گشتی کۆمەڵگە و ڕەوەندی پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەداری یان ڕەوەندی قەیران و بالادەستی ڕەوتە بورژوا کۆنەپەرستە ئیسلامیەکان لە کۆمەڵگەدا.

ئەوە سەیر دێتەبەرچاو کە ساڵانی پەنجاکان، شەستەکان و حەفتاکان، نە ئینتەرنێت لە ئارادا بوو، نە کەناڵە ئاسمانیەکانی تەلەفزیۆن، نە تۆڕە کۆمەڵایەتیەکانی وەک فەیسبوک و یوتیوب، وە نە تەلەفۆنی شەخسی مۆبایل … وە نەزانستە سروشتی و کۆمەڵایەتیەکان و تەکنەلۆژیا ئەوەندەی ئەستا پێشکەوتوو بوون، وە نە زۆری بەرهەم و بوونی جۆرەها نیعمەت و مەلەزات لەئارادا بوو، بەمانایەک شارستانیەت ئەوەندەی ئەستا پێشکەوتوو نەبوو کە جیهانی ئەمڕۆ لەی بەهرەمەندە، کەچی لەگەڵ هەموو ئەم پێشکەوتنانەی کۆمەڵگەدا، لە ئەستادا بارودۆخی ژنان و ماف و ئازادیەکانیان، هەڵاواردنی ڕەگەزی بەدژیان و خستنەژێر فشاری ژنان بە "بەها" کۆنەپەرستە دینی و قەومیەکان، زۆر زیاترە لە چاو ئەو ساڵانە لە پەرەسەندنی سەرمایەداری کە ئاماژەمان پێداوە، ئەوەش زۆر بەسادەیی دەگەڕێتەوە بە بالادەستی ڕەوتە سیاسیە کۆمەڵایەتیە کۆنەپەرستەکان، کە قەیرانی کۆمەڵگەی سەرمایەداری مەیدانی گەشە و پەرەسەندنیان بە دەخوڵقێنێت و دەستیان ئاوەڵا دەکات، تا هەڵمەتبردنە سەر ئازادی و کەرامەتی ژنان و کچان بکەنە ئامڕازی سەرکوتی هەر بزوتنەوەیەکی ئازادیخواز و داسەپاندنی ئیستیبداد و خەفەقانی فکری و سیاسی بەسەر گشت کۆمەڵگەدا. وە لەدوا شیکردنەوەدا لە پەناو تەنگەبەرکردنەوەی هەلومەرجی گەشە و پەرەسەندن، وە چوونەپێشی بزوتنەوەی سۆشیالیستی لە دەرونی کۆمەڵگەدا، کە ئاستەکەی ڕووەو تەکشاندنی دەسەڵاتی سیاسی گەندەڵ و زاڵمانەی بورژوازی، و تەکدانی سیستمی چەوسێنەرانەی سەرمایەدارییە کە بنەمای قەیران و کارەساتەکانی کۆمەڵگەن.

ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە مەسەلەی ئازادی و ڕزگاری ژنان لە ستەم و بێڕێزی و پلەدوویی، یەک مەسەلەی کۆمەڵایەتی سیاسی کۆمەڵگەیە، پەیوەندیەکی توندوتۆڵی هەیە بە سیستەم و بناغەی ئابوری کۆمەڵگە و

ڕەوت و حزبە سیاسیەکان و دەسەڵاتی دەوڵەت و حکومەتەکانەوە، وە ناتوانرێ دابەبەندرێت لە کێشەی ڕزگاری گشت کۆمەڵگە لەدەست ڕەوتە فکری و سیاسیە کۆنەپەرست و فاشیستە مەزهەبی و قەومیەکان. ناکرێ، مەسەلەی ژنان، تەنها وەک کێشەی بەشێک لە کۆمەڵ کە دەرگیری کلتور و دابونەریتێکی دواکەوتووی پیاوسالارانەیە وێنا بکرێت و چارەسەرەکەشی بدرێتە دەست کار و چالاکی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و مافی مرۆڤ و ڕیفۆڕمی یاسایی.

2- جێگەوڕێگەی چینایەتی کچان و ژنان

پەرەسەندنی سەرمایەداری عێڕاق و قەیرانەکانی، گەشەی تەکنەلۆژیا و بەکارهێنانی لە هەردوو بواری بەرهەمهێنان و پێشکەشکردنی خزمەتگوزاریەکاندا، لەگەڵ گرتنەبەری سیاسەتی نیولیبراڵی ئابووری لەلایەن هەردوو حکومەتی ناوەند و حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە، لە ڕاگرتنی دامەزراندن و کارپێنەدان لە کەرتی گشتیدا، هەروەها کەمکردنەوەی بودجەی خزمەتگوزاریەکان و ڕادەستکردنی کەرتی گشتی بەکەرتی تایبەتی، گشت ئەمانە، (بەتایبەتیش لە بیست ساڵەی ڕابردوودا) بوونەهۆی هەڵوەرینی بەشێکی بەرفراوان لە توێژە مامناوەند و وردەبورژوازیەکان بەناو ڕیزەکانی پڕۆلیتاریای عێڕاق و کوردستان، و باڵکێشانی بێکاری و برسیەتیەکی لە ئەندازەبەدەر بەسەر کۆمەڵگەدا. ئەمەش نەک هەر ڕەهەندێکی عێڕاقی و کوردستانی، بەڵکو ڕەهەندێکی سەرمایەداری جیهانیشە.

ئەوەی مەبەستمانە لێرەدا، ئەوەیە، ئەو ئەجێندایانەی کە بورژوازی گرتوویەتیەبەر لەبواری ئابووری سیاسیدا، وە ئەو ئاڵوگۆڕە ئابووری و کۆمەڵاتیانە کە هاتوونەدی بەدوایدا، جێگەوڕێگەی کچان و ژنانی لە کۆمەڵگەدا گۆڕیووە و زووربەی هەرەزۆریانی پاڵناوە بەرەو ڕێزەکانی پڕۆلیتاریا چ لەسەر ئاستی سەراسەری عێڕاق و چ لەسەر ئاستی کوردستاندا، نەک هەر ئەوەش بەڵکو ئەو توێژەش لە پڕۆلیتاریا پێکدەهێنێت کە زۆرترین نەهامەتیەکانی بێکاری و برسیەتی و فشاری ڕەوتە کۆنەپەرستەکان و جەنگ و دەستدرێژی دەکەوێتەسەر.

لە حاڵێکدا لە دروستبوونی دەوڵەتی عێڕاقەوە (١٩٢١) تا هەشتاکانی سەدەی بیست، قۆناغێک بوو لە پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەداری، کە ئەجێندای سیاسەتی ئابووری لای بورژوازی، پەرەپێدانی کەرتی گشتی، ئابووری بەپلان و نەخشە، و شکڵدان بوو بە سەرمایەداری دەوڵەتی، ئەمەش دەرگای جیهانێکی باشتر و پەیوەست بوون بە چینی مام ناوەند و ژیانێکی بەجۆرێک خۆشگوزەرانی بەڕووی کچان و ژناندا ئاواڵا دەکردەوە. هەتا ئەگەر کچان و ژنان خۆشیان هەلی خوێندن و کاریان

لەبەردەمدا نەبوایە لە ڕێگەی شووکردنەوە بە ئەفرادی توێژی مامناوەند و وردەبورژوای خۆشگوزەرانەوە ژیانێکی باشتر چاوەڕێی دەکردن.
ئەم دەرگایە لە هەشتاکانەوە هەنگاو بەهەنگاو بەرەو داخستن دەچێت و لە ئێستاشدا بە تەواوی کڵۆمکراوە لەسەر دەستی ڕەوت و هێزە کۆنەپەرستەکانی ئیسلامی سیاسی لە عێراق، وە لە کوردستانیشدا لەسەر دەستی ڕەوت و حزبە ناسیونالیستە گەندەڵ و تاڵانکەرەکانی کۆمەڵگەی کوردستان، ئەڵبەتە بە بەشداری و هاوکاری ڕەوتە ئیسلامییەکانی کوردستانیشەوە، کە تێکڕای ئەو هێز و ڕەوتە قەومی و ئیسلامییە عێراقی و کوردستانیانە، چ ئەوانەی لە دەسەڵاتدان و چ ئەوانەی لە ئۆپۆزیسیۆنیدان، ئەجێندای نیو-لیبرالیزمی ئابووریان هەیە، بەم شێوەیە تەواوی ڕەوتەکانی بورژوازی لە سیاسەتی ئابووری و چینایەتیدا یەکگرتوون بەدژی چینی کرێکار و توێژە زەحمەتکێش و چەوساوەکانی کۆمەڵگە لەوانە ژنان، کە پەیوەستە بە باسەکەمانەوە لێرەدا.

بەم پێیە کاتێک باس لە مەسەلەی ژن، ئازادی و ماف و بزوتنەوە ڕزگاریخوازانەکەی دەکرێت، دەبێ لەسەردەمی مێژوویی خۆیدا باس بکرێت، ناکرێ بەهەمان پێوانە، بەهەمان ڕوانگە و هەڵسەنگاندنی سەردەمی گەشەی ئابووری و ئەجێندای شکۆدان بە سەرمایەداری دەوڵەتییەوە لە ساڵانی (١٩٢٠ تا ١٩٨٠) بێین مامەڵە لەگەڵ مەسەلەی ژندا بکەین لە ئێستادا (بەتایبەت لە بیست ساڵی ڕابردوودا) کە سەردەمی قەیران و ئەجێندای نیولیبرالیزمە.
لە ئێستادا نەک هەر وەک بابەتێکی تیۆریانە، سیستمی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی، بەرژەوەندیی هەیە لە بێکاری ژنان و ڕەتاندنیان بەرەو کونجی ماڵ و خزمەتی مناڵ و پیاو، نەک هەر بەرژەوەندی هەیە لە نایەکسانی و بێمافی ژنان و چەوسانەوەیان، بەڵکو بە واقعی و عەمەلیش زووربەی هەرەزۆری کچان و ژنان ئەو توێژ و بەشە لە چینی کرێکار پێک دەهێنن کە وێڕای وەحشیانەترین چەوسانەوە، قەیرانەکانی سەرمایەداریش زۆرترین قوربانی لە ڕیزەکانیان دەگرێت.

لە سەردەمی زێڕینی پەرەسەندن و گەشەی سەرمایەداری عێراقدا، کێشەی سەرەکی و بنەڕەتی بزوتنەوەی ئازادیخوازانەی ژنان چۆنێیەتی بەجێهێشتنی کۆیلایەتی و پیاوسالاری عەشیرەتگەری دەرەبەگایەتی و بەدەستهێنانی ڕیفۆرمی هەرچی زیاتر بوو لە مافە مەدەنییەکان و دەسکەوتە کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکان، کە چوارچێوەی خودی

سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی سنورداری دەکردنەوە و نەیدەهێشت لە ئەندازەیەک واوەتر بچن، بەڵام لەسەردەمی قەیرانە ئابووری و سیاسیەکانی سەرمایەداری عێراقدا کەشە سەرەکی و بنەڕەتیەکەی ئەم بزوتنەوەیە، (هەروەها بزوتنەوەی لاوان و خوێندکارانیش) تەواو شیفتی کردووە و گۆڕاوە و بەدەوری تەوەرە، سەنتەر و چەقێکی تردا پێناسەکەی مانای ڕزگاریخوازانەی خۆی وەردەگرێت.
لەمەدا مانای واقعی دوو چەمکی؛ (١) یەکسانی ژن و پیاو، (٢) ڕزگاری ژن لەدەست ستەم، گرێیان خواردووە بە ڕزگاری گشت کۆمەڵگە لەدەست ڕەوتە کۆنەپەرست و فاشیستە مەزهەبی و قەومیەکانی بورژوازی.
ئەمەش واتا بزوتنەوەی ڕزگاری ژنان و خەبات لە پێناو هێنانەدی یەکسانیدا، هەتا بەدەستهێنانی ڕیفۆرمێکی ڕیشەییش، لەڕووی بابەتیەوە، بۆتە بەشێکی جیانەکراوەی بزوتنەوەی سۆشیالیستی چینی کرێکار بەدژی سەرمایەدری، ڕووەو هەڵتەکاندنی دەسەڵاتی بورژوازی و ژێرەوژورکردنی بناغەی سیستەمە ئابووری و کۆمەڵایەتیەکەی.

نەک هەر مێژووی فێمنیزمی لیبراڵ و ڕیفۆرمیستی جیهان، بەڵکو کار و چالاکی ڕێکخراوەکانی هاوشێوەشیان لە عێراق و کوردستاندا ئەوەی سەلماندوە کە هەتا هێنانەدی سادەترین ڕیفۆرم و بەدەستهێنانی کەمێک ئازادی و گۆڕینی یاسایەک، کە مۆرەکەبی سەرکاغەز نەبێت، پەیوەستە بە پەرەسەندن و بەهێزبوونی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیە ڕزگاریخواز و پێشڕەوەکانی کۆمەڵگە و بوونی بزوتنەوەیەکی کرێکاری بەهێزی خاوەن ئاسۆیەکی سۆشیالیستی کە توانای داسەپاندنی پاشەکشەی هەبێت بەسەر ڕەوتە کۆنەپەرستەکانی بورژوازی و بتوانێ سنور دابنێ بە دەستدرێژی و سەرکوتی دەسەڵات و حکومەتەکەیان.

ماویەتی …

ناوەڕاستی مارسی ٢٠٢١

.-.-.-.-.

ئەم وتارە لە ژمارە یانزەی مانگی مارسی ٢٠٢١دا لە ڕۆژنامەی (ڕەوت) چاپی وەرەقی لە کوردستان بڵاوکراوەتەوە.

لە پیــرۆزی نەورۆزدا.. نــــادر عەبدولحەمید

نەورۆز یەکێک لەو جەژنە دێرینانەیە کە هاوڕای هاتنی ساڵی تازە و وەرزی بەهار، شادی و مژدەی جیهانێکی بەختەوەری بەخشیوە بە خەڵکی. لەگەڵ هەموو مۆڕە و خێسەیەکی ئیسلامی سیاسیدا کە چاویان هەڵنایەت خەڵکی لە سەما و هەڵپەڕین و کەیف و شادیدا ببینن، بەڵام خەڵکی کوردستانی عێڕاق هاوڕای زۆرێک لە خەڵکی وڵاتانی تر لە ئاسیای ناوەڕاست و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، هەر لە کیرگستانەوە بیگرە تا تاجیکستان و ئەفگانستان و ئازەربایجان و ئێران و کوردستانیانی تورکیا و سوریا، هەموو ساڵێک یادی جەژنی نەورۆز بە ئاهەنگ و مۆسیقای شادی و سەیران و هەڵپەڕکێ دەکەنەوە.

لە زووربەی ئەو وڵاتانەدا کە جەژنی نەورۆزی تیا بەرپا دەکرێت، بزوتنەوە ناسیونالیستیەکان لە بەرژەوەندی چینی باڵادەست و دەسەڵاتدار□کانیان جۆرەها داستانیان لە پاڵەوانبازی میللەتەکەی خۆیان لێ هەڵبەستووە و جادووسازیان لێوەڕێخستووە و کردویانەتە بەشێک لە فەرهەنگی نەتەوەپەرستی خۆیان. ئەمە لە حاڵێکدایە کە هەزاران سا□ ل□م□و□پێش، کاتێک نەورۆز هاتۆتەئاراوە میللەتان و نەتەوەکان بەمەفهومی سەردەم هێشتا شکڵیان نەگرتووە.

ئەم جەژنە لە بنەڕەتدا بەرهەمی ڕاپەڕین و شۆڕشی چینە چەوساوەکانی ئەو مێژووە دێرینە بووە، لە کۆیلە و جوتیاران و پیشەگەرانی ژێردەستە، دژ بە دەسەڵاتی چینەدارا و خاوەن کۆیلەکان، کە لەسەر ڕەنجی شان و چەوساند□و□ی ئەوان و زوڵملێکردنیان دەوڵەتان و ئیمپ□□اتۆرەتەکانیان بەرپا کردوە. هەر بەم بۆنەشەوەیە کە نەورۆز ڕەگێکی قوڵی داکوتاوە لەناو دڵ و دەرونی خەڵکی سادەی کۆمەڵگەدا.

ناسیونالیزمی کوردیش لەڕێگەی بەهرەبەرداری ستەمێکی نەتەوەیی کە لەناوچەکەدا لە ئارادابووە و لەئارادایە دژ بە خەڵکی کوردستان، توانیویەتی نەورۆز بکاتە کراسێکی جادوویی بۆ داستانی نەتەوەسازی خۆی، تا خۆڵ بکاتە چاوی کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان و بەتایبەتیش لە کوردستانی عێڕاقدا دەسەڵاتی گەندەڵی بۆرژوازیانە و زوڵموزۆری زوحاکیانەی خۆی پێ داب□ش□ت لە خزمەت سەرمایەداران و خاوەنانی کۆمپانیا و خاوەنانی دۆلارەکان بە ملیۆن و ملیارەها، و خەڵکی زەحمەتکێشیش لە برسیەتی و بێکاری و بێموچ□یدا ڕاگرێت.

گەرچی پەتای کوڕۆنا، پارساڵ و ئەمساڵیش ڕێگر و بەربەستێکی بەرپاکردنی جەژن و سەیران و کۆڕ و کۆبونەوەکانی نەورۆز بووە،

بەڵام بەربەست و ڕێگری سەرەکی بەردەم شادی و بەختەوەری جەماوەری زەحمەتکێشی کوردستان ئەم دەسەڵاتەیە، بۆیە نەورۆزی ڕاستەقینەیان ئەو کاتەیە کە سایەی ئەم دەسەڵاتە نەگریسە لەسەر ژیان و چارەنوسی خۆیان وەلا دەنێن.
بەهیوای ئەو ڕۆژە کە سەرکەوتنی کرێکاران و زەحمەتکێشان و ستەمدیدەکان نەورۆزێکی شادتر و گەورەتر دەنێتەدی.

۲۰-۳-۲۰۲۱

بەرجەستەکردنەوەی سۆشیالیزم وەک بەدیلێکی واقعی بۆ ئەم هەرێمە ئەرکی هەر ئێستامانە ... نادر عبدالحمید

ئەو ناڕەزایەتیانەی کە لە کوردستانی عێراقدا لە ئارادایە و هەر ماوە نا ماوەیەک لە شکڵی مانگرتن و خۆپێشاندا سەرهەڵدەدات بەشێکی دانەبڕاوە لە قەیرانێکی هەمەگیری سەرمایەداری و بنبەستی دەسەڵاتە بورژواکانی ئەمڕۆ لە سەراسەری جیهاندا.
وڵاتانی هەردوو ئەمریکای باکور و لاتینی، وڵاتانی ئەوروپا و ئەفریقیا و ئاسیا، زوربەیان نوقمی ناڕەزایەتی و خۆپێشاندان و ڕاپەڕینی جەماوەری بەرینی کرێکاران و زەحمەتکێشان و بێبەشانن، لەوانەش وڵاتانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، لە تارانەوە بیگرە تا بەیروت و بەغدا، بۆ هەرێمی کوردستانیشەوە.
سەرمایەداری لە جیهانی ئەمڕۆدا لەگەڵ کۆمەڵگەی بەشەریدا کەوتۆتە دژایەتییەتییەوە؛ مەودای بێکاری، هەژاری و برسییەتی هێجگار بەرفراون بۆتەوە، جەنگ و پەتای نەخۆشی و پیسبوونی ژینگە لەو مەترسیانەی سەرمایەدارین کە هەڕەشە لە ژیانی گشت مرۆڤایەتی دەکەن. دەسەڵاتە بورژواکانیش جگە لە جەنگ و کێشمەکێشی نیوانیان و ترۆر و توندوتیژی دژ بە جەماوەری ناڕازی و هەڵسوڕاوانی مانگرتن و خۆپێشاندان و ڕاپەڕینەکان، ئاسۆیەکی تر شکنا بەن بۆ بەرگری لە

مانەوەی خۆیان، ئەم سیستەمە و ئەم دەسەڵاتە، بەتایبەت لە کوردستانی عێراقدا بۆ ڕزگارکردنی خۆی خەریکە کۆمەڵگە دەکاتە قوربانی.
هەرێمی کوردستانی عێراق وەک بەشێک لە کۆمەڵگەی سەرمایەداری ئەم وڵاتە بە تایبەتمەندییەکانی خۆیەوە، گەیشتۆتە چرکەساتێکی هەستیاری مێژوویی لە قەیرانێکی هەمەلایەنەی ئابوری-سیاسی و کۆمەڵایەتی-فکری کە تیایدا لەڕووی بابەتییەوە کۆمەنیزمەکەی وەک هەر بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕ و پرۆلیتاری لە وڵاتێکی سەرمایەداری قەیرانگرتوودا، ڕووبەڕووی ئەرکی بەرجەستەکردنەوەی سۆشیالیزم بۆتەوە وەک بەدیلێکی واقعی بۆ ئەم هەرێمە، ئەویش لە ڕێگەی ڕێکخراوکردن و چەکدارکردنی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و بەبەشان بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی ئینتەرناسیوناڵ.
ئەم قەیرانە هەمەلایەنە ئاکامی سیستەمێک و ڕژێمێکە کە لە ماوەی بیست و نۆ ساڵی ڕابردوودا وایکردووە کەمایەتییەکی کەم سەرمایەیەکی ئەستور کەڵەکە بکات بە ملیارەها دۆلار، لە ڕێگەی دەستگرتن بەسەر سامانی سروشی و بازرگانی دەرەکی و هەموو شادەمارێکی ئابوری ئەم هەرێمە، هەر ئەم کەمایەتییەی کە ملیاردێرە هەرە گەورەکانی هەرێم و خاوەنداری کۆمپانیا هەرە زەبەلاحەکان و پشکدارن لە حکومەتی ناوەندی بەغا، هەر خۆشیان خاوەن دەسەڵات و میلیشیا و حکومەتی هەرێمەکەن، بەم پێیە ئەوە بەرژەوەندی بورژوازی گەورە و سەرمایەی مۆنۆپۆلە کە ئابوری و سیاسەتی لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا کۆنترۆڵکردووە و ئاڕاستە دەکات و بەم ڕۆژەی گەیاندووە.
ئەوەش کە گوێی بەم ڕەوەندە بەخشیوە بەتایبەت لە شەش حەوت ساڵی ڕابردوودا پیادەکردنی ڕێنماییەکانی (سندوقی دراوی نێودەوڵەتی) و (بانکی جیهانی) بووە بە خەراییەکی زەرەوە لە دەستبەردار بوونی حکومەتی هەرێم لە کەرتی گشتی و دانەمەزراندن و بەتایبەتی کردنی (خەسخەسەی) کەرتی تەندروستی و خوێندن و خزمەتگوزاریەکان، کە لایەک شەرعیەتێکی قانونی داوە بە تاڵانی سەروەتی گشتی کۆمەڵگە لەلایەن کەرتی تایبەت و لایەکیش کارەساتێکی ئینسانی بەدوای خۆیدا هێناوە کە خانەوادە زەحمەتکێشەکان نەتوانن خەرجی خوێندن، نەخۆشکەوتن، کرێخانوو و پێداویستییەکانی ژیان دابین بکەن.
ئەم سیاسەتی برسی کردنەی دەسەڵات و حکومەتی هەرێم لەم سەردەمەی کۆڕۆنادا بە ئاشکرا دەردەکەوێت، کە ژیان و گوزەرانی هاوڵاتیانی هەرێمەکەی کردۆتە بارمتەی کێشمەکێشەکانی لەگەڵ حکومەتی ناوەندی و نەک هەر دەست نابات بە ملیارەها دۆلاری کەڵەکەبوو لای کۆمپانیاکانیان بە دابینکردنی بودجەی تەندروستی و کۆمەگی بێکاران و خانەوادە کەم دەرامەتەکان، بەڵکو ئەو هەلەشی قۆزتۆتەوە بە

فەراهەمکردنی خزمەتگوزاریە گشتییەکانی وەک خەستەخانە و گوێنادات بە ناڕەزایەتی و مانگرتنی پزیشکان و کارمەندانی کەرتی تەندروستی دژ بە دوا کەوتنی موچەکانیان، تا ببێتە هۆکارێک بۆ وازهێنانی پزیشکان و کارمەندن لەو کەرتە و داخستنی خەستەخانە گشتییەکان و سپاردنی بە کەرتی تایبەت بۆ داتەکاندنی هەرچی زیاتری گیرفانی هاوڵاتیان.
ڕەخنەی لیبراڵانە سەرچاوەی ئەم بارودۆخە قەیراناوییە و ئەم تراژیدیایەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش دەگەڕێنێتەوە بۆ لێنەهاتوویی، نەزانینی ئیدارەکردنی وڵات، عەشائیریەت و باڵادەستی بنەماڵە بەسەر حزبەکانی دەسەڵات، سوڵتانیزم و ساختەکاریان لە هەڵبژاردنی پەرلەمانیدا بە ڕێگری لە دەستاودەستپێکردنی دیموکراتیانەی دەسەڵات. بەمەش پەردەپۆشی هۆکارە بنچینەیی و سەرەکییەکەی دەکات کە سیستەمی سەرمایەداری و نیولیبرالیزم و ناوەڕۆکی چینایەتی ئەم دەسەڵاتەی هەرێمەکەیە.
بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانی نەک نوێنەری عەشائیریەت و دواکەوتوویی بەڵکو دوو تاقمی مافیای ناو ئەو توێژە لە بورژوازین کە جومگە سەرەکییەکانی ئابوری هەرێمەکەیان مەنەپۆل کردوە و لە بواری نەوت و بازرگانیدا کاردەکەن و بەهەزار و یەک سەرەداو لە بەرژەوەندی ئابوری، سیاسی، عەسکەری و سیخوڕی بەستراونەتەوە بە دەوڵەتە بورژواکانی ناوچەکە و ئیمپریالیستەکان و کۆمپانیا جیهانییەکانەوە. هیچ مانگێک تێناپەڕێت کە چەند بەرپرس و شاندی وڵاتە ئیمپریالیستەکان میوانی هەولێر نەبن، وەیا شاندی حکومەتی هەرێم و بەرپرسانی (پارتی) و (یەکێتی) میوانی پایتەختەکانی وڵاتانی ئیمپریالیستی و کۆنەپەرسی ناوچەکە نەبن، ئەمە بەڵگەی "لێنەهاتوویی و نەزانینی ئیدارەکردنی وڵات و عەشائیریەت و سوڵتانیزم" نیە، ئەمە بەڵگەی نوێنەرایەتیکردنی بورژوازی کورد و لێکهەڵپێکانی بەرژەوەندیە ستراتیژیەکانیەتی بە بورژوازی ناوچەکە و جیهانەوە.
لە ڕاستیدا بەرژەوەندی ئەو توێژەیە کە حزبەکانی دەسەڵات و بنەماڵەکانیان و عەشایەریەت و هێزی زێرەڤانی سەرکوتگەر و دژە ترۆری دەمامکدار و خوڕافاتی قەومی و دینی و عەشایەری بەکاردێنێ تا ئاسایش و ئارامی دابین بکات بۆ کەڵەکەی سەرمایە و وەبەرهێنەرانی ناوخۆ و بیانی لەسەر حیسابی تێکدانی ئاسایش و ئارامی ژیانی خەڵکی زەحمەتکێش و ئایندەی نەوەکانی داهاتوو.
بەڵام کاتێک برسی کردن و تێکدانی ئارامی ژیانی خەڵک سەردەکێشێ بۆ ناڕەزایەتی، مانگرتن و خۆپێشاندان و ڕاپەڕین، ئەو کاتە ئەو توێژانەی تری بورژوازی کە بەرژەوەندیان هەیە لە وڵاتانی قەرغکاری

ئابوری و سیاسی وڵات و خوازیارن و لە هەوڵی بەرفراوانکردنی بنکەی فەرمانڕەوایەتی بورژوازیدان، ڕەوتگەلێکی سیاسی بە ئەجێندای ئاڵوگۆڕێکی ڕوکەش و فۆرماڵی سیاسی لە دامەزراوەی حکومڕانی و دەسەڵاتدا دەهێننە مەیدان تا سیستمی سەرمایەداری و کەڵەکەی سەرمایە پارێزراو بێت لە مەترسی شۆڕشی کرێکاران و زەحمەتکێشانێک کە برسی کراون و هەژاری و بێکاری داسەپاوە بەسەریاندا.
ئەوە ئەو ئاڵوگۆڕە فۆرماڵە شکڵییە سیاسییەیە لە دامەزراوەی حوکمڕانیدا کە لە ئێستادا (نەوەی نوێ) و ئۆپۆزیسیۆنی قەومی ئیسلامی بانگەوازی بۆ دەکەن، تا پاشەکشە بکەن بە (پارتی) و (یەکێتی)، وە ناچاریان بکەن بە پێکهێنانی (حکومەتێکی کاتی تەکنۆکرات) لە کەسانی لێهاتوو، پسپۆڕ و شارەزا و بیرۆکرات کە (هەڵبژاردنی پێشوەختەی پەرلەمانی) لە ماوەی شەش مانگدا ئەنجامبدات، تا حزبە ئۆپۆزیسیۆنە قەومی و ئیسلامییەکان بتوانن حکومەتی هەرێم بگرنەدەست لە ڕێگەی بەدەستهێنانی زۆرینە لە هەڵبژاردنی پەرلەمانیدا. (ئێمە تا چەند خەیاڵی و ناعەمەلییە باسی ئێرە نیە، بەڵام) ئەمە ئەجێندای سیاسی ئۆپۆزیسیۆنی بورژوا قەومی و ئیسلامییە بە پاڵپشتی ڕۆشنبیرە لیبراڵەکانی کوردستان بۆ ئاڕاستەکردن و لە قاڵبدانی ناڕەزایەتییەکان و بەرگرتن بە پەرەسەندنیان و بەرزبوونەوەیان بۆ ئاستێک کە بەرژەوەندییەکانی گشت بورژوازی و کەڵەکەی سەرمایە بخاتە مەترسییەوە.
سەرمایەداری ئەمڕۆی کۆمەڵگەی کوردستانی عێراق زۆر لە سەرمایەداری سەردەمی کۆمۆنەی پاریس (١٨٧١ی فەرەنسا) و شۆڕشی ئۆکتۆبەر (١٩١٧ی ڕوسیا) گەشەکردوترە، لە قەیرانێکی هەمەگیردایە و لەگەڵ ژیانی ئاسایی جەماوەری زەحمەتکێشدا کەوتۆتە ناکۆکی کوشندەوە و دەسەڵاتە بورژوازییەکەشی گەیشتۆتە بنبەست و ڕوبەڕووی ناڕەزایەتییەکی هەمەلایەنەی جەماوەری بۆتەوە و تەنها بەحوکمی میلیشیا و سەرەنێزەی خۆی هێشتۆتەوە.
ئەم بارودۆخە سێ ئەگەر دەخاتەڕوو، یەکەم مانەوە و درێژەدانی دەسەڵات لە ڕێگەی سەرکوت و ئەو چاکسازییە پوچ و بێناوەڕۆکەی کە بەرنامەی حکومەتی هەرێمە، دووەم ناچار بوونی دەسەڵات بە پاشەکشە و ملدانی بە ئەجێندای ئۆپۆزیسیۆن لە هەڵبژاردنی پێشوەختە و ئاڵوگۆڕێکی شکلی سیاسی، سێهەم ڕاپەڕین و هەڵپەچانی ئەم دەسەڵاتە کە ئایندەکەشی ڕوون نیە بەرەو کوێ دەڕوات.
ئەمانە فاکتەرە مادییەکانی هەلومەرجێکی شۆڕشگێڕانەن کە لە ئێستادا لە ئارادایە، بەڵام ئەوەی کە ئەگەرە ئەم بارودۆخە شۆڕشگێڕانەیە بگۆڕێت بە قەیرانێکی شۆڕشگێڕانە و دەسەڵاتی بورژوازی و سیستمی سەرمایەداری بخاتە ژێر پرسیارەوە؛ لە ئارادانەبوونی فاکتەری

خودیە، بەرجەستەنەبوونەوەی ئاسۆی سۆشیالیزم و هەمەگیرنەبوونی جەماوەریانەیەتی، ڕێکخراونەبوونی جەماوەر، لە سەندیکا و یەکێتیە کرێکارییە سەربەخۆکان و لە شورا و کۆمۆنە و کۆمەڵە هەرەوەزیەکان و کۆمیتە شۆڕشگێڕیەکاندا بەو ئاستەیەوە، ئامادە نەبوونی حزبێکی پێشڕەوی خاوەن دەستپێشکەری کۆمۆنیستیانەی شۆڕشگێڕ لە مەیدانەکەدا کە هەموو ئەوانە لە یەکێکی لێکهەڵپێکراودا بەیەکەوە شەتەک بدات و ڕۆڵی ڕابەری هەم لەکاتەی و هەم سەراسەری ببینێت لەناو جەرگەی ئەم خرۆشان و ئاڵوگۆڕانەدا، وە ئەڵقەی پەیوەندی بێت بە بزوتنەوەی ناڕەزایەتی و خۆپێشاندان و ڕاپەڕینی جەماوەری سەراسەری کرێکاران و زەحمەتکێشانی عێراق دژ بەدەسەڵاتی ناوەندی بورژوازی.
ئەوە هەر لەئارادانەبوونی ئەم فاکتەرەشە کاتێک دەسەڵاتێکی بورژوازی دەڕوخێت، ڕەوتگەلێکی تری بورژوازی جارێکی تر لە بۆشایی سیاسی دەسەڵاتدا سەروسامان دەدەنەوە بەدەسەڵاتی بورژوازی، وە سیستەمی سەرمایەداری و کۆڵەکەی سەرمایە بە دەستلێنەدراوی دەهێڵدرێتەوە. هەروەک لە شۆڕشەکانی باکوری ئەفریقا و ڕاپەڕینەکانی لوبنان و عێراق و گەلێک لە وڵاتانی تردا بینیمان.
شکۆپێدانی ئەم فاکتەرە خودیە، ئەم بەدیلە سۆشیالیستیە لەناو دەرونی کۆمەڵگە و لەناو جەرگەی ئەم ئاڵوگۆڕە و کێشمەکێشە سیاسیانەدا دەتەدی، نەک لەدەرەوەیدا، وە ئەم شکۆپێدانە نەک هەر مەسەلەیەکی سیاسی-عەمەلی بەڵکو فکری و تیۆریشە.
ڕێنمایی و ڕێکخستن و ڕابەرایەتی کردنی جەنگی جەماوەری زەحمەتکێش دژ بە دەسەڵاتی بورژاوزی، هەروەها چونە جەنگی دژ بە ئەجێندا جۆراوجۆرەکانی بورژوا ئۆپۆزیسیۆن و دژشۆڕش و هەوڵوکۆششی لیبراڵانە بە بەرتەسک کردنەوە و لە قاڵبدانی ئاسۆی ئەو بزوتنەوە ناڕەزایەتیانەی کە لەئارادان لە چوارچێوەی ڕیفۆرمێکی ڕوکەشی سیاسیدا، بەبێ ئەم جەنگانە ئەستەمە بەبێ خەباتێکی فکری سیاسی کۆمۆنیستانە بە زاڵکردنی ئاسۆیەکی ئینتەرناسیونالیستی دژە سەرمایەداری و دژە ناسیونالیستی. بەو ئەندازەیەی کە ئەم ئاسۆیە بەهێز و پەرەدار دەبێ، بەو ئەندازەیەش کۆمۆنیزم لە کوردستاندا توانا پەیدا دەکات بە ڕێکخراوکردن و ڕابەرایەتی جەماوەری ناڕازی، وە بە پوچەڵکردنەوەی باڵادەستی ئاسۆ و ئەجێندای سیاسی ڕەوتە جۆراوجۆرەکانی بورژوازی.
کۆمۆنیزمی کوردستان ناتوانێت بچێتە جەنگی ئەجێندا سیاسیەکانی بورژوا ئۆپۆزیسیۆن، و خۆی لێکهەڵپێکێت بە بزوتنەوەی ناڕەزایەتی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشەوە و ئەو جەماوەرە ئاسۆدار و ڕێکخراو بکات بە یەکلاکردنەوەی دەسەڵات، ئەگەر بە ئاسۆیەکی

مارکسیستی ڕادیکاڵ و ئینتەرناسیوناڵەوە نەتە مەیدان.
مەسەلەی هەرە سەرەکی کۆمۆنیزم؛ وەڕێخستن، بەهێزکردن و پەرەدارکردنی بزوتنەوەی سۆشیالیستیە، هەم لەدەرونی چینی کرێکار و هەم لەسەر ئاستی کۆمەڵگە وەک بزوتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی سیاسی، وە لەسەر ئەو بنەمایەشەوە خەباتی سیاسیەتی بۆ گرتنەدەستی دەسەڵات لە کۆمەڵگەدا، ئەوە ئەو ئاسۆیەیە کە زاڵە بەسەر هەموو چالاکی و هەڵسوڕانێکی ئاژیتاسیۆنی و ڕێکخراوەییدا لە ناو بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکاندا بۆ بەدەستهێنانی ماف و خواستە ڕەواکانیان.
بەبێ ئەم ئاسۆیە کۆمۆنیزم ناتوانێت سنوری خۆی لە سەندیکالیزم و ڕیفۆڕمیزم و ئیکۆنۆمیزم جیا بکاتەوە، بەتایبەتیش لەمەڕەدا کە ناڕەزایەتی توێژە جۆراوجۆرەکان دژی دواکەوتنی مووچە و دانەمەزراندن و بێکاری و برسیەتی و بێمافی و سیاسەتەکانی حکومەتی هەرێم لە مامەڵەی لەگەڵ پەتای کوڕۆنادا، … لەوە دەرچووە کە هەر تەنها بزوتنەوەی خواستە دیاریکراوەکانی ئەو توێژانە بن و تەنها لەو ئاستەدا مامەڵە بکرێن کە بەدەستهێنانی خواستەکان بێت، بەڵکو بووە بە بزووتنەوەیەکی سیاسی جەماوەری گشتی کە خوازیاری وەلانان و هەڵپێچانی دەسەڵات و حکومەتی هەرێمەکەیە. هێشتا بەشێکی ناو بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستان بە مەسەدەکی ئیکۆنۆمیستانە مامەڵەی ناڕەزایەتیەکان دەکات، تەک تەکی توێژە ناڕازیەکان و خواستەکان دەبینێ و هەوڵی چالاکی دەدات لەو پەیوەندەدا، بەڵام هەتا ئەگەر بزوتنەوە گشتیەکەش ببینێ مەسەدەکەی ڕێگەی پێنادات سیاسەتێکی گشتی و سەراسەری کۆمۆنیستانەی هەبێت بۆ بزوتنەوە جەماوەریەکە کە خوازیاری هەڵپێچان و وەلانانی دەسەڵاتە.
ئەمە و بەشێکیش لەسەرەتاوە بە چاوێکی دوودڵی و نیگەرانیەوە دەیانڕوانیە ئەم شەپۆلە لە خۆپێشاندانی سەرەتای حوزەیران و ناوەڕاستی ئۆگەستی ٢٠٢٠ و دەستەوستان لە دورەوە بۆیان دەڕوانی، لەبەرئەوەی حزبێکی بورژوا قەومی ئۆپۆزیسیۆنی وەک (نەوەی نوێ) بانگەوازی بۆ کردوە. ئەمەش مامەڵەکردنی ئەم شەپۆلەیە لە ناڕەزایەتی و خۆپێشاندان وەک شتێکی سەربەخۆ و دەستکردی ئۆپۆزیسیۆنی بورژوا قەومی و دابڕینیەتی لە ڕەگوڕیشە مێژوویەکەی و نەبینینیەتی وەک بەشێک لە بزوتنەوەیەکی مادی چەند ساڵەی ناو ئەم کۆمەڵگەیە کە لەم قۆناغە لە تەمەنیدا و لە ئێستادا لەم ڕێگەیە و لەم هەلەوە کە بۆی ڕەخساوە خۆی دەرخستووە، هەروەک لە ساڵانی ڕابردوودا و بە بۆنەی جۆراوجۆر و لە کەناڵی جۆراوجۆرەوە خۆی دەرخستووە، وەک (ئۆکتۆبەری ٢٠١٥)، (سێپتەمبەری ٢٠١٦)، (١٨ دێسەمبەری ٢٠١٧). بەڵێ ئەوە بزوتنەوەیەکی سیاسی جەماوەریە کە هەڵقوڵاوی ناکۆکیەکانی دەرونی کۆمەڵگەی کوردستانی عێراق و بێزاری

و ناڕەزایەتی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و بێبەشان و پەراوێزخراوانی کۆمەڵگەیە و خوازی هەڵپێچان و وەلانی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی میلیشیایی و حکومەتەکەیەتی لە کوردستاندا و هەر ماوە نا ماوەیەک بە بەنە و بەهانەیەکەوە و لە ڕێگەیەکەوە خۆی دەردەخات.
گرۆوی کۆمۆنیزم لەمەڕەدا لە کوردستانی عێراقدا لەوەدایە تا چەند دەتوانێ ئەم بزوتنەوەیە بەرجەستە بکاتەوە وەک بەدیلێکی سۆشیالیستی بۆ کۆمەڵگەی کوردستان، و پەیوەستی بکاتەوە بە بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کرێکاران و زەحمەتکێشانی عێراقەوە بۆ هەڵپێچانی دەسەڵاتی بورژوازی لەسەراسەری وڵاتدا.
کۆتایی ئۆگەستی 2020

بارودۆخی سیاسی کوردستان و چوار بەدیلی سیاسی … نادر عەبدولحەمید

هەرێمی کوردستانی عێراق لە لێواری لێکترازان و هەڵوەشانەوە نزیک بۆتەوە، نەک هەر لە قەیرانی مالی و ئابوریدا گیریکردوە، بەڵکو مایەپوچی (ئیفلاس)یشی لە زمانی سەرۆک وەزیرانەوە ڕاگەیەندراوە، ئەوەتا دوای چەند ساڵێکی کەم (دە تا پانزە ساڵ) لە بەرهەمهێنانی (واقعیتر ئەوەیە بڵێن لە تاڵانی) نەوت و گازی سروشتی هەرێم، (٢٧) ملیار دۆلار قەرزیان وەک "پاشەکەوت"کردن لاخستووە بۆ ئەم نەوەیەی ئێستا، کە لە ژێرباریا ناێتەدەرەوە و دەبێ نەوەی داهاتووش لەگەڵیا باجەکەی بدات. ئەمە وەک حیکمەتی سەربەخۆیی ئابووری کوردستان و دامەزراندنی ژێرخانی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردی لە ئاینەدا!
لە باری سیاسیشەوە نەک هەر بۆشایی نێوان جەماوەری زەحمەتکێش و دەسەڵات ئەوەندە بەرفراوان بووە کە تازە هیچ پینەو پەڕۆ و تەقەڵسازی چاکسازیێک بەیەکیەوە نادروێتەوە، بەڵکو پەیوەندی نێوان هەموو حزبە قەومی و ئیسلامیەکانیش درز و کەلێنێکی وای تێکەوتووە کە ئەو تەبایی و کۆکبونەی جاران هەیانبوو لە "ماڵی کورد"دا،

ئێستا ئەو ماڵەیان لێ شێواوە، نەک هەر لە هۆڵی پەرلەمانی هەولێر ناکۆک و ناتەبان، بەڵکو لە بەغداش ل□ بەرامبەر "قەوم" و "تائیفە"کانی تردا بۆ بەدەست□ه□نانی پشکێکی زۆرتر بۆ "میللەتەکەیان" لەسەر پۆست و پلەوپایە و بەرژەوەندی حزبییان بەئاشکرا دەمەقاڵێیانە، یەکدەنگ و یەکدەست نەماون و خەریکن ڕەسمیەتێکی قانونیش دەدەنەوە بە دوو ئیدارەییەکەیان بەناوی لامەرکەزیەتەوە.

کارتی سەربەخۆیی کوردستانیش، وەک لە ڕیفڕاندۆمەکەی (٢٠١٧)دا توانی هەموو حزبە قەومی و ئیسلامیەکانی کوردستان لە بەرەیەکی یەکگرتووی نەتەوەییدا کۆبکاتەوە و بەشێک لە چەپیش بەداوێنی خۆیەوە پەیوەست بکات، لە ئێستادا کارتێکی سوتاوە بەدەست دەسەڵاتەوە و وەک جاران ناتوانێ قەومی و ئیسلامی و لیبراڵ و چەپ لە ناو بەرەیەکی یەکگرتووی نەتەوەییدا کۆبکاتەوە. ئەم بارودۆخە کە سەربەخۆیی کوردستانی بێبازاڕ کردوە و ڕمێن و کڕیاری کەمکردۆتەوە، ئەو بەشە لە چەپیشی ناچارکردوە کە کە بەدوای ستراتیژێکی تازە و بەدیلێکی سۆشیالیستیدا بگەڕێ بۆ ئەم دەسەڵاتە، کە پێشتر لە دوانزە ساڵی تەمەنیدا، تەوەرەی کار و ستڕاتیژەکەی بۆ گەیشتن بە سۆشیالیزم بەدەوری سەربەخۆیی کوردستاندا پێناسە کردبوو، ئەم "گێڕگۆڕینە" بە خشکەیی و بەبێ وەلانی ستڕاتیژی ڕابردوو ئەنجام دەدرێ ئەویش لەب□ر□ئ□وەی نەکا سبەی ڕۆژ بازاڕی سەربەخۆیی کوردستان جارێکی تر ببوژێتەوە و کڕیاری هەبێت.

بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێڕاق لە هەموو لایەکەوە شێواو و تێکچڕژاوە. ناڕەزایەتیەکی جەماوەری بەرفراوان؛ هی چەند چین و چەند توێژگەلێکی کۆمەڵایەتی جۆراوجۆر ڕووبەڕووی حکومەتی هەرێم و هەردوو حزبی دەسەڵاتدار بۆتەوە:

لایەک ڕۆژانە خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش، نەدار و هەژار، بێکار و ئازادیخواز، موچەخۆر و کامەند، ماندەگرن و خۆپێشاندان دەکەن، بە شکڵ و شێوازی جۆراوجۆر ناڕەزایەتی دەردەبڕن لەبەرامبەر دواکەوتنی موچە و ب□□ینی، لەبەرامبەر بێکاری و دانەمەزراندن، هەژاری و برس□تی، ب□م□افی و نەبونی خزمەتگوزاریدا، … وە لە جیاتی وەڵامدانەوە بە خواستەکانیان، دەکەونە بەر زەبروزەنگی میلیشیا و هێزە سەرکوتگەرەکانی دەسەڵاتی جوتە حزبی ناو حکومەتی هەرێم و سەرکوت د□ک□ن، □اودەنرێن، دەستبەسەردەکرێن، دەگیرێن و لە کونجی زیندانەکان دەئاخنرێن.

لە لایەکی تریشەوە مایەپوچی حکومەتی هەرێم و نەتوانینی پێدانی شایستە داراییەکانی بەڵێندەران و بازرگانان و خاوەن کۆمپانیاکان، کە لەگەڵ حکومەتی هەرێمدا گرێبەستیان هەبووە، بۆتەهۆی ڕاوەستان و

لەکارکەوتنی بەشێکی بەرچاو لە پڕۆژەکان و پوکانەوەی کەسابەت و بەبازاڕی، کە پرتەوبۆڵەی سەرمایەداران و گلەوگازندەی وردەبورژوای ئەهلی کەسەبە و بازاڕی بەدوای خۆیدا هێناوە، ئەمەش خۆی لە ڕەخنەی لیبراڵانەی ناسیونالیستە ڕیفۆرمیستەکانی کوردستان بەگشتی و حزبە قەومی و ئیسلامیە ئۆپۆزیسیۆن و نیوە-ئۆپۆزیسیۆنەکاندا دەبینێتەوە، کە بە پەرچەمی چاکسازی و کاراکردنی پەرلەمانەوە هاتوونەتە مەیدانی فشارهێنان بۆ حکومەتی هەرێم و هەردوو حزبی دەسەڵاتدار.
ئەوەی کە ناڕەزایەتییەکانی ئەم قۆناغەی ئێستای کوردستان جیا دەکاتەوە لەوانەی پێشوو ئەوەیە کە جەماوەر بە پڕۆسەیەکی عەمەلی و لە ئەزموونێکی واقعیدا گەیشتۆتە ئەو قەناعەتەی کە ڕێگەی پەرلەمان و چاکسازی ڕێگەیەکی بنبەست و داخراوە، حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی ئەم دوو حزبە هیچ جۆرە چاکسازییەک هەڵناگرن، بۆیە ئەمجارە ئۆپۆزیسیۆنی قەومی و ئیسلامی بە ئاسانی ناتوانن سواری شەپۆلی بزوتنەوەی ناڕەزایەتییەکانی جەماوەر ببن، وەک لە پێشوودا بەیان لوابوو بەتایبەت لە بزوتنەوەی “١٧ شوبات”ی (٢٠١١)دا.
بەڵام ئەوە بەو مانایە نیە کە ئەم ناڕەزایەتیانە، ئەم مانگرتن و خۆپیشاندانانە، وە لە پەرەسەندنیشیاندا بە ڕاپەڕین و شۆڕشێک پارێزراو بن لە ڕەوت و گروپ و حزبی قەومی و ئیسلامی، چ ڕیفۆرمخواز و سازشکار و لیبراڵ، وە چ ڕادیکاڵ لە دژە شۆڕشی قەومی ڕەگەزپەرست و ئیسلامی فاشیست، ئەویش بەسادەیی چونکە ئاسۆی فکری و سیاسی زاڵ بەسەر کۆمەڵگەی کوردستاندا ئاسۆیەکی قەومی و ئیسلامیە، نەک بە هۆی مێژوویەکی دوورودرێژ لە کلتوری قەومی و ئیسلامی بەسەر کۆمەڵگەکەدا، بەڵکو بە هۆی زاڵی پەیوەندی سەرمایە و باڵادەستی چینی بورژوا و خاوەندارێتییەکەی بە هۆکانی بەرهەمهێنان و دامودەزگای سەرکوتگەر و میدیایەکی زەبەلاح بۆ هەندەسەکاری بیروڕای گشتی کۆمەڵگە بەدژی هەر جۆرە بزوتنەوە و ئاسۆیەکی ئازادیخواز و یەکسانخوازی ئینسانی وەک سۆشیالیزم و کۆمۆنیزم.
جا گەرچی حزبە بورژوا قەومی و ئیسلامیەکان بەتایبەت ئەوانەی ناو دەسەڵات ڕیسوا بوون و کەوتونەتەبەر نەفرەت و نەعلەتی جەماوەر و ئەوانەش ئۆپۆزیسیۆنن جێگەی متمانەی جەماوەر نین، بەڵام هەر ئەوە کە ئاسۆی ڕەوتەکانیان زاڵە لە کۆمەڵگەدا، ئەوا لە شکڵ و بەرگێکی تازەدا ڕەوت و گروپ و حزبی تریان چانسی ئەوەیان هەیە بێنە مەیدان و هەوڵدەن جڵەو بگرنە دەست و سواری شەپۆلی ناڕەزایەتیەکان بن.
بزوتنەوە کۆمەڵایەتییەکان و ناڕەزایەتییەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشان، نەک هەر لە کوردستان و عێراقدا، بەڵکو لە هەموو وڵاتانی جیهاندا لە کێش و هەوایەکی خنکێنەری باڵادەستی ئاسۆی فکری و سیاسی ڕەوتە جۆراوجۆرەکانی بورژوایدا (کە زاڵن بەسەر

کۆمەڵگەی سەرمایەدارییەکاندا) درێژە بە بوونی خۆیان دەدەن وەک بونێکی ناکۆک؛ بناغە و ژێرخانی ئەو بزوتنەوانە ناڕەزایەتی و هاتنەمەیدانی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشە دژ بە دەسەڵاتی بورژوازی و بارودۆخی سەرمایەداری ژیان، بەڵام سەرخانە فکری و سیاسییەکەیان، خواستیان بە گۆڕانکاری ڕیشەیی، گیرۆدەی هەژموون و باڵادەستی ئەلگەی قەومی و ئیسلامی و ڕێفۆڕمخوازی لیبڕاڵیە.

نەک هەر ئەوە بەڵکو لە نەبوونی هێزێکی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ و پڕ نفوزی جەماوەری و بەرجەستەکردنەوەی بەدیلێکی سۆشیالیستی بە دەرچون لەم بنبەستەی هەرێمی کوردستانی عێراقی تێکەوتووە بەدەست حزبە بورژوا ناسیونالیستەکانەوە، وە بە یەکلاکردنەوەی ئەو ناکۆکییەی کە لە وجودی بزوتنەوە کۆمەڵایەتییەکان و ناڕەزایەتەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشاندا هەیە، بەڵێ لە نەبوونی بەدیلێکی ئاوادا جەماوەر لەڕووی سیاسییەوە لایەک پاسفیست و تەسلیم بە قەدەر و خوڕافات دەبێت، لایەکیش پەنا دەبات بە "شەیتان" و هەر شتێکیش کە بتوانێ تۆڵە بێت لەم دەسەڵاتە، کە لە ئایندە و درێژماوەدا لەسەری جەماوەر خۆشیا دەشکێتەوە.

تابلۆی سیاسی کوردستان بە تێڕوانینێکی سەرپێی، زۆر سادە دێتەبەرچاو کە وێنەیەکە لە دوو بەرەی دژ بەیەک؛ لایەک زوربەی هەرە زۆری خەڵکی کوردستانە کە جەماوەری زەحمەتکێش و ناڕازین و لاکەی تریشی حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی هەردوو حزبی خاوەن میلیشیا و دامودەزگای ئەمنی و داپڵۆسێنەرن. گەرچی ئەمە بەشێکە لە واقعیاتەکە بەڵام ڕوکەشی واقعیاتەکەیە، ئەم تێڕوانینە بەرهەمی ڕادیکالیزمەیەکی جەماوەری وردەبورژوازی سەروچینایەتییە، خەباتی چینایەتی و پلمیک (جەدەل) و کێشمەکێشی ڕەوتە فکری و سیاسییەکان نابینێت، وەیا پێیان هەراسان دەبێت و پێیوایە ئێستا وەختی ئەوە نیە جیاوازی و جیاکاری بخرێتە ناو بەرەی خەباتی جەماوەرەوە دژ بە دەسەڵات! لەرەوە سنوری دابڕاو نیە لەگەڵ ناسیونالیزم بەتایبەت باڵە چەپەکەی.

لەواقعدا چوار ڕەوتی کۆمەڵایەتی سیاسی لەمەڕەدا لە کێشمەکێشدان و دەیانەوێت دەستبگرن بەسەر ناڕەزایەتییەکان و بزوتنەوە جەماوەرییەکاندا و لە چوارچێوەی ئاسۆ و ئەجێندای سیاسی خۆیاندا لە قاڵبیان بدەن و ڕووەو ئامانجێک کە خۆیان هەیانە ئاڕاستەیان بکەن، ئەڵبەتە جگە لە حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی میلیشیای دوو حزبەکە کە ناچارن ڕێگەی سەرکوت و داپڵۆسین و لەباربردنی ناڕەزایەتیە جەماوەرییەکان و بزوتنەوە کۆمەڵایەتییەکان بگرنەبەر:

یەکەم. ڕەوتی چاکسازی نەتەوەیی یا ناسیوناڵ ڕیفۆڕمیست، وێڕای

ڕۆشنبیرانی لیبراڵی ناو هەردوو حزبی دەسەڵات، حزبی (گۆڕان)ی ناو حکومەتی هەرێم و ئەو حزبانەش دەگرێتەوە کە لەدەرەوەی حکومەتن و نایەنەوێت وەک (گۆڕان) سازش بکەن و خوازیاری وەلانانی یەکجاری دەسەڵاتی هەردوو حزبن لە حکومەتی هەرێمدا لە ڕێگەی پەرلەمان و دەستاودەستپێکردنی دەسەڵاتەوە، ئەم بەشە ئۆپۆزیسیۆنە لەم ڕەوتە، بەرنامە و پەرچەمە سیاسییەکەی شۆڕش و ڕاپەڕین نییە، بەڵام هەوڵدەدات باڵادەستی پەیدابکات لەناو بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان و ڕاپەڕین و خۆپێشاندانەکاندا تا ئەگەر دەسەڵات لەم ڕێگەیەوە هەڵپەچرا بۆشایی فەرمانڕەوایی دروست نەبێت و خۆیان وەک فەرمانڕەوا و دەسەڵات ڕاگەیەنن بەسەرسەری جەماوەرەوە. هەرچەندە فۆڕمی ئاڵوگۆڕ و دەستاودەستی دەسەڵاتەکە لە ڕێگەی پەرلەمانەوە جیاوازە لە ڕێگەی ناڕەزایەتی جەماوەری، بەڵام لە ناوەڕۆکدا یەکشتە، چونکە دوا ئامانجی ئەم ڕەوتە لەوە تێناپەڕێت کە چاکسازی و گۆڕانکاری بێت لە سەرخانی سیاسی و لە شکڵ و فۆڕمی حکومڕانی و دەست نابات نەک هەر بە ئاڵوگۆڕ لە سیستمی بەرهەمهێنانی سەرمایەداریدا، بەڵکو ستراتیژی نیولیبرالیزم و بازاڕی ئازاد و خەسخەسەش بە دەست لێنەدراوی دەهێڵێتەوە، وە وێنەیەکی وا دەخاتە بەرچاوی جەماوەر کە بەم گۆڕانکاریە سیاسیە ئیتر سەرمایەداری کوردستان و نیولیبرالیزم و خەسخەسە و بازاڕای ئازاد، خۆشگوزەرانی و هەلی کار و ئازادی دابین دەکەن بۆ هەموان. شایەنی باسە ئەم ڕەوتە چەندین مەڵبەندی ڕۆشنبیری لیبراڵ و توێژەر و نوسەر و قەڵەم بەدەستی لەهاتووی لیبراڵیش دەگرێتەخۆی.

دووەم. ڕەوتی ئیسلامی سیاسی و حزبەکانی، کە یەدەکێکی کۆنەپەرستی پاشەکەوتکراون لە کۆمەڵگەی کوردستاندا، و لەسەر دوو پێت یاری دەکەن. قاچێکیان لەناو پەرلەمان و حکومەتدایە تا وەک بەربەستێک ڕێگەبگرن لە هەر جۆرە یاسایەک کە ئازادی فەردی و مەدەنیەت و شارستانیەت و علمانیەت و یەکسانی ژن و پیاو بگرێتەخۆی، وە لە حاڵەتێکدا ئەگەر حزبە ناسیونالیستەکان لە ژێر فشاری جەماوەری ئازادیخوازدا بچنە ژێرباری ڕازی بون بە یاساگەلێکی لەو چەشنە، ئەویش وەک مەرەکەبی سەرکاغەز و خۆڵکردنە چاوی جەماوەر نەک بە جێبەجێکردن، ئەوا ڕێگە لەوەش بگرن بەناوی پاراستنی "پیرۆزیە" ئاینیەکانەوە. قاچێکەی تریشیان لە ناو ئۆپۆزیسیۆن و نیوە ئۆپۆزیسیۆنیدایە بۆ سود وەرگرتن لە ناڕەزایەتی و نەفرەتی جەماوەر لە دەسەڵات و خۆخستنەڕوو بە چینی بورژوازی وەک ئۆڕگانێکی دژە شۆڕش کە ئەگەر حزبە ناسیونالیستەکانی دەسەڵات نەیانتوانی ناڕەزایەتی و ڕاپەڕین و شۆڕش سەرکوت بکەن، لەباریبەرن و دایبمرکێننەوە، ئەمان بتوانن بە ناوی ڕاپەڕین و شۆرشەوە چینی

بورژوازی و سەرمایەداری کوردستان لە هێرش و هەڵمەتی جەماوەری زەحمەتکێش و کۆمۆنیست و ئازادیخواز بپارێزن.

ڕەوتی ئیسلامی سیاسی هەمان ناوەڕۆکی ڕەوتی چاکسازی نەتەوەیی هەیە بە تایبەتمەندیەتی کۆنەپەرستانەی ئاینییەوە. هەروەک لە سەرەوە ئاماژەی پێدراوە بەشێکی بەرچاوی سەرمایەداران و وردەبورژوازی ئەهلی کەسەبە و بازاڕیش لەم دەسەڵاتە وەتەنگ هاتوون و ناڕەزایەتیەکانی ئەوان نەک هەر لە ناوەڕۆکی خواستەکانیاندا، بەڵکو لە ئامڕازی هەڵنانەدی و شێوازی ناڕەزایەتی دەربڕینیشیاندا لە هی جەماوەری زەحمەتکێش و ئازادیخوازانی کوردستان جیاوازن، و حزبە قەومی و ئیسلامیەکانی ئۆپۆزیسیۆن ئەم ناڕەزایەتیانە لە قاڵبی چاکسازی و لەڕێگەی ئامڕازی پەرلەمان و هەڵبژاردنەوە دەکەنە ئاسۆیەکی سیاسی بە لەقاڵبدانی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان لە چوارچێوەی پاراستنی سیستمی سەرمایەداری و دەسەڵاتی بورژوازی وەک چینێک، بە هەڵنانەدی ئاڵوگۆڕێکی سەرخانی و شکڵی سیاسیەوە.

سێهەم. لە کوردستاندا ڕەوتێکی بەربڵاو و هەمە چەشنەی ڕادیکاڵ لە ئارادایە، کە باڵ و لق و پەلوپۆی جۆراوجۆری هەیە و پێکدێت لە پۆپۆلیزمێکی ڕادیکاڵ و ناسیونالیزمێکی چەپ. ئەم ڕەوتە چالاک و هەڵسوڕاوی ناڕەزایەتیەکان و خۆپێشاندانەکانە، ئاڕاستەی سیاسی و چالاکی و هەڵسوڕانی ڕووەو هەڵپێچان و ڕوخاندنی ئەم دەسەڵاتەیە و لە خەمی ئەوەدایە کە ڕیزی جەماوەر تێکنەچێت و خەبات و تێکۆشان تەنها لە دژایەتی دەسەڵاتدا دەبینێتەوە نەک لە خەباتێکی کۆمەڵایەتی سیاسی و فکری بەرفراوانی چینایەتی بە دژی چینی بورژوازی و ڕەوتە فکری و سیاسیە کۆمەڵایەتیە جۆراوجۆرەکان و دەسەڵاتە سیاسیەکەی. بەگشتیش نمونەی خۆبەڕێوەبەری لە کوردستانی سوریا بەدیلی سیاسی و ئەلگۆکەیەتی.

ئەوەی کە جێی ئاماژەیە ئەو بەشە لەم ڕەوتە کە ڕاستەوخۆ و لەڕووی ڕێکخراوەییەوە سەر بە سوننەتی (پەکەکە)یە، لە بەرنامەی سیاسی و پەرچەمی سیاسیدا بانگەوازی ڕوخاندنی دەسەڵاتی دوو حزبەکە و حکومەتی هەرێم ناکات و بەپێی بەرژەوەندیەکانی (پەکەکە) و پەیوەندی بە حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵاتەوە لە کوردستانی عێراقدا هەڵوەستی توند و یا نەرمونیانی خۆی دیاری دەکات بەرامبەریان.

لە غیابی بەدیلێکی سۆشیالیستیدا، وە لە ڕیسوابوونی ئۆپۆزیسیۆنی ڕیفۆرمیست و داڕوخانی دامودەزگای سەرکوتگەری دەسەڵاتدا، ئەم ڕەوتە بە تایبەت باڵی ناسیونالیزمی چەپ و سەر بە سوننەتی (پەکەکە) کە ئەزمونێکی سیاسی دەوڵەمەندیان هەیە، ئامادەی مەیدانە کە

بەشایی دەسەڵاتەکە پێبکاتەوە و دەسەڵات لە ناسیونالیزمی ڕاستڕەو وەربگرێت یان بەشداری دەسەڵاتەکەی بکات. بەرژەوەندی (پارتی) و (یەکیەتی) لەگەڵ ڕژێمی تورکیا و ڕژێمی جمهوری ئیسلامی ئێران نەک هەر ڕێگرە لەوەی ڕەوتی پەکەکەیی لە کوردستانی عێراقدا ببێتە هاوبەشی دەسەڵاتیان وەک (گۆڕان)، بەڵکو بەرژەوەندیەکانی ئەو دوو حزبە دەسەڵاتدارە بەو دوو وڵاتەی دراوسێوە وا دەخوازێت کە ڕەوتی پەکەکەیی بخەنە ژێر فشار و مەنگەنەوە و نەهێڵن وەکو ئۆپۆزیسیۆنی ڕەسمی و قانونیش خۆیان دەرخەن، بۆیە بەناچار پاڵپێوەنراوە بە ناو بەرەی ئۆپۆزیسیۆنی جەماوەری ڕادیکاڵ.

چوارەم. لە دوو سێ دەیەی ڕابرادوودا سەرمایەداری و کۆڵەکەی سەرمایە لە کوردستانی عێراقدا گەشە و پەرەسەندنێکی بەرچاوی بەخۆیەوە بینیوە، کوردستان بۆتە بەشێک لە بازاڕی سەرمایەداری جیهانی چ لە ڕووی وەبەرهێنانی نەوت و گاز و چ ئەوەش کە کوردستان بۆتە بەشێک لە ساغبونەوەی کاڵا و بەرهەمەکانی بازاڕی جیهانی، هەر بەم پێیەش بورژوازی لە کوردستاندا پەیوەندیەکی توندوتۆڵ و شێتەڵکدراوی ئابوری و سیاسی و فکری پەیداکردوە بە بورژوازی ناوچەکە و جیهانەوە. گەرچی شکڵ و فۆڕمی فەرمانڕەوایی هێشتا ڕوخساری بنەماڵەیی و عەشایەری فڕێنەداوە، بەڵام ئەوە هیچ لە ناوەڕۆک و جەوهەری بورژوازیانەی دەسەڵاتەکە کەم ناکاتەوە.

ئەم کۆمەڵگە سەرمایەدارییە لە ئێستادا بەخۆی و دەسەڵاتە سیاسیە بورژوازیەکەیەوە ڕۆچێتە ناو قەیرانێکی کوشندە و مانەوەی سەرمایەداری و پاراستنی کۆڵەکەی سەرمایە و دەسەڵاتی بورژوازی کورد لە ئێستادا کەوتەتە دژایەتیەکی ڕاستەوخۆ و بێپەردەوە لەگەڵ قوتی ژیان و بژێوی ڕۆژانەی جەماوەری زەحمەتکێشی ئەم وڵاتە، کە سنوری بێکاری و هەژاری و برسیەتی تێپەڕاندوە. لەلایەکی تریشتەوە جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش بەتایبەت لە دەساڵەی ڕابردوودا ئەو ئەزمونەیان بەدەستهێناوە کە حکومەتی هەرێم و دەسەڵاتی هەردوو حزب چاکسازی هەڵناگرن و ڕێگەی پەرلەمان و چاکسازی ڕێگەیەکی داخراو و بنبەستە. بەم پێیە بارودۆخی بابەتی ئەم کۆمەڵگە سەرمایەدارییە لە پڕۆسەیەکی مێژوویی خۆباتی چینایەتیدا، ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی کردوە بە مەسەلەیەکی هەر ئێستایی و خستویەتیە دەستوری کاری سیاسیەوە. ڕوخانی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد نەک هەر بڕگەیەکی بەرنامەیی و ستڕاتیژی کۆمەنیستەکانە، بەڵکو لە ئێستادا بەحکومی خواستی جەماوەر بە ڕزگاربوون لەم دەسەڵاتە بۆتە ئەرکێکی عەمەلی هەرئێسایی.

وەلانانی ئاسۆی ناسیونالیستی و ئیسلامی بەسەر کۆمەڵگەی کوردستان و چارەنوسی جەماوەرە زەحمەتکێشەکەیەوە مەسەلەیەکی ئەکادیمی و

پەروەردەی فکری نیە، بەڵکو مەسەلەیەکی سیاسیە و تێکشکانی ئەم دەسەڵاتە ئەڵقە هەرە جەوهەریەکەیەتی.
ئەوەی کە ڕێگرە تا ئەم بارودۆخە لە بنبەستی سەرمایە و دەسەڵاتی بورژوازی و تڕاژیدیای جەماوەر ببەتە قەیرانێکی شۆڕشگێڕانە و شۆڕشێکی سۆشیالیستی کرێکاران و زەحمەتکێشان و دامەزراندنی دەسەڵاتیان، ناڕێکخراوبوونیانە بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستی ڕادیکاڵ و ڕابەرایەتیەکی شۆڕشگێڕی کۆمۆنیستیەوە. ڕەوتی کۆمۆنیزمی ڕادیکاڵ و شۆڕشگێڕ لەمەڕی کوردستانی عێراقدا لە بەردەم ئەو ئەرکە مێژووییەدایە، کە ئەڵبەتە دابڕاو نیە و بەشێکی ئۆرگانیکی ئەو ئەرکە مێژووییەیە کە ڕزگاربوونی کرێکار و زەحمەتکێشی سەراسەری عێراقە.

۲۰۲۰-۷-۱۰

لە یادی نۆهەمین ساڵەی (بزوتنەوەی سەردەشت عوسمان بۆ بەرگری لە ئازادی) نادر عبدالحمید …

ئەوەی جێگەی مەبەستی ئەمەیە لێرەدا باس کردن نیە لە خودی کەسایەتی سەردەشت عوسمان، بەرهەمەکانی و ترۆرەکەی وەک ترۆری سیاسی نوسەر و ڕۆژنامەنوسێک لە کوردستان، بەڵکو باسکردنە لە بزوتنەوەیەکی دیاریکراو کە بەکەسایەتی و ناوی ئەوەوە ناسراوە و چەند مانگێک درێژەی کێشاوە لە کوردستانی عێراقدا. ئەویش شەپۆلی ئەو خۆپیشاندانانە بوو کە بەدوای ترۆری ئەو لە سەرەتای مانگی ئایاری (۲۰۱۰)دا سەری هەڵدا و تا کۆتایی ئەو ساڵە و بەدیاریکراوی تا سەرهەڵدانی بزوتنەوەکەی (۱۷ی شوباتی ۲۰۱۱) درێژەی کێشا.

ئاسۆ و ئامانج و تواناکانی خستە ناو بزوتنەوەی (۱۷ شوبات) و لەگەڵیا یەکی گرت وەیا بە دەربڕینێکی تر لە فۆڕم و شکڵی ئەو بزوتنەوە تازەیەدا درێژەی بەخۆیدا کە ئەویش دوو مانگی خایاند و

سەرکوت کراو و پاشان کرایە دەستمایەی سات و سەودای ئۆپۆزیسیۆنی قەومی ئیسلامی ئەو کاتەی پێکهاتوو لە هەرسێ حزبی (گۆڕان.کۆمەڵ.یەکگرتوو) بۆ وەرگرتنی چەند ئیمتیازێک لە حکومەتی بنکەفراوانی هاوبەش لەگەڵ (پارتی) و (یەکیەتی).

گەرچی ناکرێ ئەم دوو لایەنەی کەسایەتی و بزوتنەوەکە لێکداببڕدرێن بەڵام ناشکرێ جیاوازی ئەو دوو بەش و پێکهاتە لە کەسی سەردەشت عوسمان پەردەپۆش بکرێن. خودی سەردەشت تا ئەوکاتەی لە ژیاندا بوو، دەستی نەبوو لە وەڕێخستن و شکڵپێدانی بزوتنەوەیەک کە بەناوی خۆیەوە ناسرا، بەڵکو خۆی وەک نوسین و بەرهەمە فکریەکانی ڕەخنەیەکی ڕادیکاڵی بەرجەستە دەکردەوە لە دەسەڵات، بەو مانایە خودی خۆی سەر بە بزوتنەوەیەکی ڕەخنەگرانە بوو لە دەسەڵات.

“پارتی” بەهاوکاری “یەکیەتی” لە حکومەتی هاوبەش و پەیمانی ستراتیژی نێوانیاندا، وە بەپشتیوانی ئیسلامی سیاسی و مەلای مزگەوتەکان لە بەرەیەکی کۆنەپەرستی ڕانەگەیەندراودا کۆبونەوە و درێغیان نەدەکرد لە تەنگپێهەڵچنینی ڕۆژنامەکان، ڕاوەدوونانی نوسەران و دەنگی ئازادیخواز، گرتن و دادگایی کردن، وەستاندنی چەند زنجیرە درامایەکی تەلەفزیۆنی، فتوادان دژی ڕۆژنامە و گۆڤارەکان و ڕاگرتنی هەندێکیان بەناوی لادان لەخەتی سوری “پیرۆزیە ئاینی و نەتەوەییەکان”، گرتن و شکەنجەدانی هەڵسوڕاوانی خۆپیشاندانەکانی ساڵی ٢٠٠٦، تیرۆری نوسەران و ڕۆژنامەنوسانی وەک (عەبدولسەتار تاهیر شەریف)، (سۆرانی مامە حەمە) و (سەردەشت عوسمان) و دواتریش (کاوە گەرمیانی).

سەرباری گەندەڵی و نەبوونی خزمەتگوزاریە سەرەتاییەکانی وەک ئاو، کارەبا خەستەخانە و داودەرمان، ترس و تۆقاندن و هەڕەشە ئامادە بوو لەهەر ڕۆژنامە و ڕۆژنامەنوسێک کە بابەتێک لە دژی “پیرۆزیە نەتەوەییەکان” بڵاوبکاتەوە، هەروەک ڕۆژنامەی “خەبات” ئۆرگانی “پارتی” لە ژمارە (٣٥٤٢) هەڕەشەنامەیەکی بەناوی (گەنجانی داکۆکیکار لە سەروەریی و پیرۆزییەکانی کوردستان) بڵاوکردەوە کە بەئاشکرا نوسیبوی دەست دەدەینە کوشتوبڕی لەبەرامبەر ڕەخنە لە “پیرۆزیە نەتەوەییەکان”. بەمپێیە بەرەی دەسەڵاتدار و کۆنەپەرستی پێکهاتوو لە هێز و حزبە بورژوا قەومی و ئیسلامیەکان، توانیبویان فەزای ئاوەڵای سیاسی لە کوردستان لە مەنگەنەی بدەن و بەرتەسکی بکەنەوە، تا ئەو ڕادەیە کە پەیامی خۆیان ڕاشکاوانە و بوێرانە ڕاگەیەنن و بەهەر کەسێکی ناڕازی بڵێن دەمتان دادەخەین، تیرۆرتان دەکەین و بە تیرۆریستیشتان لەقەڵەم دەدەین.

ئەمە ئەو هەلومەرجە بابەتییە بوو کە بەرەیەکی ڕانەگەیەندراوی خۆبەخۆیی لە بەرامبەریا وەک بزوتنەوەیەکی هەموو بەهەمووی چین و توێژی جۆراوجۆر و ڕەوت و مەیلی فکری و سیاسی و حزبی جۆراوجۆر شکڵی گرت هەر لە چەپ و ڕادیکاڵەوە بیگرە تا نوسەر و ڕۆشنبیری لیبراڵ و ناسیونالیستی ناڕازی، تا حزب و هێزی قەومی و ئیسلامی دەرەوەی دەسەڵات کە بەدوای دۆزینەوەی جێگەپێیەوە بوون لە ناو دەسەڵاتدا.

بەڵێ هەموو ئەمانە تەنها لە ڕەخنە لە دەسەڵات و بەرپەرچدانەوەی تەنگپێهەڵچنینەکانی و دانانی لەمپەرێک لەبەردەم دەست درێژی زیاتریدا بۆ سەر ئازادییەکان، خاڵی هاوبەشیان هەبوو، لەوە بترازێ هەر لایە و ئاسۆ و ئامانج و شێوازی خەباتی جیابوو لەوانی دی. تەرۆری سەردەشت عوسمان بوو بە هەوێنی شکڵگیری ئەو ناڕەزایەتییە گشتییە هەمەلایەنە جەماوەرییە لە بزوتنەوەیەکدا، خودی تەرۆری سەردەشت عوسمان و بەدوای ئەو تەرۆرەشدا شکڵگیری بزوتنەوەیەک بۆ بەرگری لە ئازادی بەناوی سەردەشت عوسمانەوە بەرهەمی بارودۆخێکی مێژوویی بوو لە خەباتی فکری و سیاسی لە کوردستان بۆیە هەم تەرۆرەکە و هەم بزوتنەوەکەی دیاردەیەک بوون کە بەچڕوپڕی دەربڕی ئەو چرکە ساتە مێژووییەی کوردستان بوون. ئەم بزوتنەوەیە لە هەناوی خۆیدا هەڵگری چەندین ئاسۆی فکری و سیاسی و سونەتی خەباتکارانەی جیا و دژ بەیەک بوو، لەناوەڕۆکدا ناڕەزایەتییەکی دیموکراتیک و ئازادیخواز، پێکهاتەکەشی لێکهەڵپێکراوی دیموکراسی شۆڕشگێڕ و دیموکراسی لیبراڵ بوو لەناو یەکەیەکدا کە بزوتنەوەکە بوو.

کۆتایی نیسانی ٢٠١٩

تێبینی: ئەم وتارە لە ژمارە یەکی ڕۆژنامەی (ڕەوت) کە بە چاپی وەرەقی لە کوردستانی عێراق دەردەچێت، لە ٢٠١٩-٥-١دا بڵاوکراوەتەوە.

هەڵدانەوەی لاپەڕەیەک لە مێژووی حککع ساڵی 2000 … نادر عبدالحمید

ڕونکردنەوە.

بەدوای هاتنەدەرەوەی بەشێک لە هاوڕێیانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق (حککع) لە مانگی پێنجی ئەمساڵ (2018)دا، وە بەدوای ئەویشدا ڕاگەیاندنی ڕێکخراوی "ئاڵتەرناتیڤی کۆمۆنیستی لە عێراق"، چەند باسوخواسێکی هێناوەتە ئاراوە، یەکەم: سەبارەت بە کێشە ناوخۆییەکانی ئەو حزبە و دیگای جیاواز بۆ هەڵسەنگاندیان و دووەمیش: گێڕانەوە بۆ مێژووی ئەو حزبە و هەڵسەنگاندنی.

بەهاری ساڵی 2000 کێشەیەک لە ڕێکخراوی دەرەوەی ئەو حزبەدا سەری هەڵدا و زۆرێک لە ئەندامان و کادرەکان بە ئیمەیل و نامە بەشداریان تێدا کردوە و نەزەر و بۆچونی خۆیان لەبارەیەوە خستەتەڕوو. من وەک ئەرشیف نامە و وتار و بابەتی بیست ویەک (21) لەو هاوڕێیانە و هەروەها هی بەرپرسی (ڕێکخراوی دەرەوەی وڵات) و (نوێنەری مەکتەب سیاسی لەدەرەوەی وڵات)ی ئەوکاتەم هەڵگرتوە.
ئەمەی کە لێرەدا دەیخەمە بەردەست یەکێک لەو بابەتانەی ناو ئەو ئەرشیفە، هی 30/06/2000. ئەویش بەمەبەستی ڕۆشنکردنەوەی ناکۆکی و ئیختیلافاتێک کە هەر ئێستا لە لاپەڕەی فەیسبوکی مندا لە ئارادایە لەسەر ئەو مەسەلەیە.

-*-*-*-

نامەیەکی کراوە، بۆ: پلینۆمی11 هەمی کۆمیتەی ناوەندی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق
نادر عبدالحمید
30/06/2000
هاوڕێیانی کۆمیتەی ناوەندی
سڵاو

پێشەکی:

حەتمەن ئاگاداری ڕووداوەکانی ئەم دوایانەی ڕێکخراوی دەرەوەی

ووڵات (ڕ.د.و) هەن، و هەرلێرشەوە ئەبێ ئاگاداربن لە بۆچوون و دیدگا و ه□ل□و□ستی جیاجیای ناو ئەم ڕووداوانە. من لەم نامەیەدا هەوڵ ئەدەم دیدگا و بۆچوونەکان و هەروەها ه□ل□و□ست گیرییەکانی خۆم لەسەر ئەم ڕووداوانە بەتایبەتی و لەسەر وەزعی حزبیش بەگشتی بەشێوەیەکی ڕەسمی بخەمە بەردەست پلینۆم. بەو هیوایەی کە سودێکیان هەب□ ک□اتێک کە باسەکانتان بچێتە سەر ئەم ڕووداوانە یان سەر ه□ل□س□نگاندنی حزب بەگشتی.

هەر لێرشدا پێویستە ئەو□ ب□□□م کە بەدوای ((هەڵبژاردنەکانی شارەوانی)) کوردستان -ئەو بەشەی ژێر کۆنتڕۆڵی (ی.ن.ک)- نامەیەکم لە 17/2/2000 دا بۆ مەکتەب سیاسی (م.س) ناردووە لەسەر شێوازی ما□□□ ل□گەڵ ئەم ئەزموونەدا، تیایدا ڕامگەیاندووە کە من بۆچوونێکی تەواو جیاوازم هەیە ل□ ه□ل□س□نگاندی ئەم ئەزموونە و شێوەی بەرخورد پێوەی لەوەی حزب بەڕەسمی ڕایگەیاندووە، وە پێشنیاریشم کردووە بۆ مەکتەب سیاسی (م.س) کە فرسەت و ئیمکانیەت بخوڵقێنێت بۆ باس و دیالۆگێکی ناوخۆ کە کادرەکانی حزب بەشداری تیا بکەن. من تا ئێستا هیچ وەڵامێکم لە (م.س) وەرنەگرتووە لەو بارەوە. ئەم نامەیەی (م.س) لێرەدا کراوەتە پاشکۆی ئەم نامەیەی پلینۆم.

تەقینەوەی ڕووداوەکانی ناو ڕێکخراوی دەرەوەی ووڵات (ڕ.د.و) ئەو فرسەتەی بۆ ئێمەش هێنایە پێشەوە کە ڕاستەوخۆ تیتری هەندێ لە بۆچوون و ه□ل□و□ستەکانی خۆمان بخەینە بەردەست کادر و ئەندامانی دەرەوەی ووڵات لە ڕێگەی ئەدرێسی (گروپ ئیمەیل)ەکانی هاوڕێیانەوە، بەتایبەت بەر لە ئێمە لانی کەم 3 سێ کەس لە کادرەکانی حزب هەر لەسەر ئەم ڕووداوانە ئەم کەناڵەیان گرتبۆ بەر بۆ خستنەڕوی بۆچوونەکانیان. ئیتر بۆ ئێمەش ئاسایی بوو کە هەمان کەناڵ بەکاربهێنین بۆ خستنەڕووی بۆچوونەکانمان.

1- ڕیشەی دیاردەکان

کۆمەڵێک دیاردە، لەم دووایانەدا، لە ڕێکخراوی دەرەوەی ووڵاتدا سەریان هەڵداوە، جێگەی سەرنج دان و لێ وورد بوونەوەن. لەوانە ئیستیقالەی ئەندامێکی کۆمیتەی دەرەوەی ووڵات، کە ئۆرگانێکی ڕابەرییە. بەبێ ئەوەی ((کۆمیتە)) هیچ ڕوونکردنەوە و تەعمیمێک بات بە ڕێکخراوەی دەرەوەی ووڵات، لەسەری. ئیستیقالەی کادرانێک کە هێشتا قەیتانی پۆستاڵەکانیان شل نەکردبۆوە لە ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ (ی.ن.ک)، ئیستیقالەی ئەو کادرانەی کە ڕەمزی ڕووبەڕوو

بوونەوەی حزب بوون لەگەڵ (ی.ن.ک) لە ستۆکهۆڵم و لەندەن.
بەرزبوونەوەی دەنگی ئیعتیرازی چەند کادرێک بەدژی (لانی کەم بەشێک) لەو قانوون و قەراراتانەی کە لەپرسراوی ((کۆمیتە)) تەعمیمی کردووە بەسەر ڕێکخراوەی دەرەوەی وڵاتدا. وە سەرەنجام سەر مەرکردنی ئەم دیاردانە بە ئینزار کردنی 24 سەعاتە و قەراری دەرکردنی، نادر عبد الحمید و سوورەیا، لە حزب.
لێرەدا بەدوای کۆکردنەوەی دیاردەکانەوە نین. بەدڵنیاییەوە گەلێک دیاردەی تریش هەن لە ڕێکخراوی دەرەوەدا. هەروەها مەبەست لێرەدا هێنانەوە و خستنەڕووی نموونەی لەو جۆرە دیاردانە نییە لەسەر ئاستی گشت حزب و ئۆرگانە جۆرا و جۆرەکانی. ئەمانەی سەرەوە مشتێکن لە خەرواڵێکی حزب و دەکرێ وەک سەکۆیێک لێیانەوە هەڵسین و ئاوڕێک بدەینەوە لە جیهانی ناوخۆی حزب (پەیوەندیە تەشکیلاتییەکان) و لە مەوقعیەتی حزب لە جیهانی دەرەوەیدا. بەڵێ مەبەست لێرەدا سەرنج ڕاکێشانی پلینۆمە بۆ خاڵێکی جەوهەری کە ئەویش ئەوەیە: ئەم دیاردانە بەرهەمی چ ڕەوەندێکی مێژووی ناو حزبن، ئاکامی چ پرۆسەیەکن لە ژیانی ناوخۆی حزب، ڕەنگدانەوە و کاریگەری و فشاری چ واقعیاتێکی ئیجتیماعی و سیاسی دەرەوەی حزبن، لەسەر ئەم حزبە؟.
تەوەرە بەستنی باس و لێکۆڵینەوەکانی پلینۆم لەدەوری ئەم دیاردانەی سەرەوە، بەبێ چوونە سەر ئەو ڕەوەند و پرۆسە مێژوویانەی کە ئەم دیاردانەی بەرهەم هێناوە، بەبێ چوونە سەر مەوقیعیەتی ئیجتیماعی و سیاسی ئەم حزبە لەناو کۆمەڵگە و لە تەئریخی سیاسی ئەمڕۆی کوردستان (و عێراق) دا. بەڕای ئێمە باسەکان هەتا بە ڕادیکاڵترین ئیجرائاتی تەشکیلاتیشەوە لە ڕێکخراوی دەرەوەی وڵاتدا، ناتوانن وەڵامدەرەوەی گیروگرفتە ڕیشەیی و ئەساسییەکانی ئەم ئۆرگانەی حزب (و ئەلبەتە گشت حزب) بن. پێویستە لێرەدا ئەوە بڵێم کە پلینۆم بەبێ شۆڕبوونەوە بۆ سەر ڕیشە و بناغەی ئەم مەسەلانە، ناتوانێت بە ئاکامێکی درووست بگات لە هەڵسەنگاندن و بڕیاردان لە سەر ئەم دیاردانەی سەرەوە.

2- ڕەخنە لە سوننەتەکان ئەڵقەی ئەسڵی نییە

سوننەت بەشێکە لە وجودێکی ئیجتماعی: جارێکی تریش لەم کێشمەکێشەدا، بەرەکانی دەرگیری جەنگێکی سیاسی- تەشکیلاتی، لە ڕێکخراوی دەرەوەی وڵاتدا، شمشێری ڕەخنە لە سوننەتەکانیان دەرکێشا بەڕووی یەکتریدا، و هەر لایەک خۆی دەکردە نوێنەری ڕاستەقینەی سوننەتە کۆمۆنیستی و کرێکارییەکان و ئەوی تری لەو ڕوانگەوە ئەدایە بەر ڕەخنە کە هەڵگری سوننەتێکی تری غەیری

ئەمانەیە.

لە نامەکانی نادر عبد الحمید و سوورەیادا، زۆر ڕوون و ئاشکرا دیارە کە ئێمە بەم چەکەوە نەهاتووینەتە مەیدان. وە بەنەزەری ئێمە بە مەسەلەی سووننەتەکان ناتوانرێت واقعیاتی دیاردەکان و جەوهەری ئەو کێشمەکێشە بەیان بکرێت کە لە ڕێکخراوەی دەرەوەی ووڵاتدا سەریان هەڵدا. لە نامەیەکی مندا 3-6-2000 (سەبارەت بە ئیستیقالە کردنەکەی هاوڕێ عبدالله ساڵح- بەشی دووەم: جەوهەری کێشمەکێشەکە، هاتووە -بەڵام جەوهەری کێشمەکێشەکە واقعیەتێکی مادی و هەڵقوڵاوی پرۆسەیەکی مێژوویی ژیانی حزبە و لە دەرەوەی ئیدیعای بەرەکانی دەرگیری ئەم کێشمەکێشە وەستاوە.) ڕەخنەی ئێمە هەروەک لە نامەکاندا گەڵاڵە کراوە، ڕەخنەیە لە وجودی ئیجتیماعی- سیاسی حزب، لەلایەک و لەلایەکی تریشەوە، وەک ئەڵقەی تەواوکەری ئەم وجودە ماددییەی ژێرەوە، ڕەخنەیە لە زهنیەت و عەقلیەتێکی سیاسی (و تەشکیلاتی)، کە هاو ئاهەنگە لەگەڵیا و بەیەکەوە کوولیەتێکیان پێک هێناوە لە ئۆرگانێکی سیاسی موتەشەکیل کە پێی دەلێن حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێڕاق (حککع). سوونن□تەکانی ناو ئەم حزبە بەشێکی جیانەکراوەی ئەو وجودە ئیجیتیماعی- سیاسی□ موتەشەکیلەیەن بەمانا فراوانەکەی.

هەر لە سەرەتای پێکهاتنی ئەم حزبەوە {بەر لە پێکهاتنی ئەویش لە کێشمەکێشی نێوان ڕێکخراوە چەپەکانیشدا کە ماتریاڵی ئینسانی و فکری و سیاسی ئەم حزبەیان پێک هێنابوو} ئەم شمشێرەی سووننەتانە، لە چەرخ و هەسان دەدرێ و تیژ دەکرێتەوە و بە هەق و بە ناهەق لە ملی زۆرێک لە کادرەکانیش دەدرێت. وە چەندین جار وەک ئەڵقەی ئەسڵی بەدەستەوە گیراوە بۆ ئاڵوگۆڕی ڕیشەیی ئەم حزبە و ئیجتیماعی بوونەوەی. دووایین پرۆژە لەم مەیدانەدا تەڕحێکی هاورێ (ڕەحمانی حسێن زادە) بوو بەر لە 3 سێ (یان چوار- بەدەقیقی نازانم کەی بوو) ساڵ لەمەوبەر. هەریەک لەو هەوڵ و تەقەلایانە گەرچی دەوری خۆیان بینیوە لە ئیسڵاح کردن و پرکردنەوەی کەموکوڕییەک لە مەیدانە جۆراوجۆرەکانی کار و هەڵسوڕانی حزبدا، بەڵام ئاڵ و گۆری ڕیش□یان لە تەفەکور و عەقڵیەتی سیاسی، لە مەوقعیەت و لە وجوودی ئیجتیماعی ئەو حزبەدا بەدی نەهێناوە.

ئەم حزبە ئەمرۆ وەک یەکیەتی گرووپە چەپەکان بەبێ ئەوەی لەگەڵ دروست بوونی حزب یان لە پڕۆسەی حەوت (7) ساڵی ڕابردووی ژیانیدا ئەم ئاڵوگۆڕەی بەسەرا هاتبێ لە مەیداندا ماوەتەوە. لە ڕەخنە لە حزب دەبێ دەست بگیرێت بە ئەڵقەیەکی ئەسڵی تر و سەرەکی ترەوە کە

ئەویش ڕەخنەیە لە وجودی ئیجتیماعی و سیاسی ئەم حزبە، ڕەخنەیە لە مەوقعیەتێکی ئیجتیماعی و سیاسی کە ئەم حزبە هەیەتی لە ناو کۆمەڵگەدا. ڕەخنەیە لە زهنییەت و عەقلییەتێکی سیاسی کە تەمجیدی ئەم حزبە بەم وەزعییەتەیەوە ئەکات و تەنگ بە بواری ڕەخنەگرتن هەڵئەچنێت لەم حزبە. ئەمە ڕەخنە نییە لە بەرنامە و لەو ڕوانگەیەی کە بەرنامەی ئەم حزبەی لەسەر وەستاوە -کۆمۆنیزمی کرێکاری-. ڕەخنەیە لەو تەناقوز و تەزاددەیەی (التناقض و التضاد) نێوان ئەم بەرنامە و ڕوانگەیە لەلایەک ئەو واقعە ئیجتیماعی و سیاسییەی ئەم حزبە لەلایەکیترەوە. ڕەخنە لە سوونەتەکان دەتوانێت بەشێک و تەنها بەشێکی کاریگەر بێت لەم ئەڵقە ئەسڵییە نەک وەک خودی ئەڵقەی ئەسڵی بەدەستەوە بگیرێت.

ئەم حزبە ئەتوانێت حزبی هەبوون و مانەوە بێت، وەک هەندێک لە حزبەکان چەندین دەیە و بگرە سەدەیەکیش لەتەمەن بەسەر بەرێت، لەگەڵ بڕینی چەندین قەیران و زەڕبەخواردنی سەنگینیشدا. ئەتوانێت حزبی لۆکال (لە عێراقدا کوردستانی و لە کۆردستانیشدا سۆرانی) بێت. ئەتوانێت حزبی پارسەنگ و گروپی فشار بێت بەسەر حزبە دەسەڵات بەدەستەکانی کوردی و کەم تا کورتێکیش بەسەر ڕەوتە مەزهەبییەکانەوە. ئەتوانێت حزبی چەپڕەوی مناڵانە، نەک حزبێکی ڕادیکاڵی ئیجتماعی بێت. حزبێک کە لە ڕوانگەی نەرجسیەتی سیاسی و تەشکیلاتی خۆیەوە (نەک لە ڕەخنەی مارکسییەوە) تەحقیری جیهانی دەرەوەی خۆی بکات و پیا هەڵشاخێتەوە. دروست وەک کۆڕێکی (کۆمەڵێکی) دەروێشان کە هەر ئەندامێکی ئەو کۆڕە سەرە واوێک جیاواز بیر بکاتەوە، لەناو ئەو کۆڕە موقەدەسەیەدا جێگەی نا بێتەوە و دەبێ بکرێتە دەرەوەی جیهانی بەلەعنەت کراو. بەڵێ ئەم حزبە ئەتوانێت زۆر شتیتری لەم بابەتانە بێت بەڵام بەبێ ڕەخنەیەکی ڕیشەیی ناتوانێت حزبی سەراسەری، حزبی پرنفوزی ئیجتماعی و لە هەمان کاتدا ڕادیکاڵ، حزبی بزووتنەوەی سۆشیالیستی کرێکاری و حزبی شۆرش و دەسەڵات بێت.

3- ئیجرائاتی تەشکیلاتی یان ئاڵوگۆڕی لە مەوقعیەتی کادرەکاندا

پلینۆمی حزب ئەمڕۆ ڕووبەڕووی گیروگرفتێک بۆتەوە (لانی کەم لە ڕێکخراوی دەرەوەی وڵاتدا). ئیمکان هەیە دەست بەرێت بۆ هەندێ ئیجرائاتی ئیداری و تەشکیلاتی، بۆ “چارەسەر”ی ئەم گیروگرفتانە. ئەم ئیجرائاتانە لەوانەیە کەمێک جدی و هەندێک بەرفراوان بن یان نیوەناچڵ و سەرپێیی و کەم داوێن بن. ئەم ئیجرائاتانە دەکرێ هەر لەم ڕوانگەوە جێگەی لایەنگری یان ڕەخنەگرتنی کادرەکان بن. بەڵام مەسەلەی ئەسڵی ئەوەیە کە ئەم گیروگرفتانە بە ئیجرائاتی ئیداری و

تەشکیلاتی وەڵامی ڕیشەیی وەرناگرنەوە.

بەڵکو ئەم ئیجرائاتە ئیداری و تەشکیلاتییانە ئەگەر پشت بەستوو نەبن بە ڕەخنەیەکی ڕیشەیی لە وجودی ئیجتیماعی و سیاسی حزب و مەوقیعیەتی لەناو کۆمەڵگەدا، ئەوا تەنها ئاڵ و گۆڕێکی ئیسڵاحیانە ئەبن بە خاو کردنەوەی تەشەنوجاتێکی تەشکیلاتی کە بەهۆی تەقینەوەی ئەو گیرو گرفتانە هاتوونەتەدی.

پێکهاتی ڕابەرایەتی ئەم حزبە و پۆستی تەشکیلاتی کادرەکان گەرچی لە ڕووی تەئریخییەوە زادەی هەلومەرجێکی تایبەت بەشێوازی پێک هاتنی ئەم حزبەیە، بەڵام لەمڕۆدا بە تایبەت دوای کۆنگرەی یەکەم، ئینعیکاسی وجودی ئیجتیماعی حزب و بەرهەمی تەوازنێکی دیاری کراوی تەیفی جۆراو جۆری ئەم وجودە ئیجتیماعییەیە. ئەگەر قەرار بێت ئاڵ و گۆڕێکی ئیجتیماعی و سیاسی بەسەر ئەم حزبەدا بێت، ئەوا حەتمەن ئاڵوگۆڕیش لە ڕابەرایەتی و مەوقیعیەتی کادرەکان و پۆستی تەشکیلاتییاندا بەوجود ئەهێنێت. ئەمە نە ئینزار و تەڕدە. نە ئیجرائاتە و نە موحاسەبە و عقوبەدانی هەندیک و نە تاج لەسەر نانی هەندێکیتر لە کادرەکانە. ئەمە پرۆسەیەکە تیایدا حزب (ی تازە) کادر گەلێک لە ئیتەریتەی کۆمەڵایەتی-سیاسی خۆی دەهێنێتە پێشەوە و دەیان کاتە مەیداندار و ساحێبی قەرار لە حزبی تازەدا.

4- جەوهەری موشکیلاتەکانی ڕێکخراوی دەرەوەی ووڵات

لێرەدا بەشێک لە نامەیەکی خۆمان (من و سورەیا) هی 15/6/2000 ئەهێنمەوە کە لە وەڵامی نامەیەکی (امجد غفور)دا نوسراوە: {ئێمە ئەڵێین مەسەلەکەی ئێمە (وەک بەشێک و لە بەردەوامی ئیستیقالەکەی هاوڕێ عبدالله ساڵح دا) تەعبیرە لە ئەزمەیەکی ڕێکخراوەیی، کە خۆی هەڵقووڵاوی وەزعی بنبەستی کۆمەڵایەتی و سیاسی حزبە لە کوردستان و عێراقدا. وە بە موشەخەسی ئینعیکاسی ئەو تەناقوزەیە کە لە نێوان ئەم بنبەستە کۆمەڵایەتی-سیاسییەی حزب و زهنیەتی سیاسی زاڵ بەسەر حزب دا هەیە. وە تا ئەم تەناقوزە چارەسەر نەکرێت ئەم حزبەیە ناتوانێت بەدەوری پلاتفۆرمێکی تری سیاسی دا بۆ دەربازبوون لەم بنبەستە هەڵخڕێندرێت. لەوانەیە پلینۆم یان (مەکتەب سیاسی) بە چەند ئیجرائاتێکی ئیداری و تەشکیلاتی موشکیلاتەکان چارەسەر بکات کە لە هەنگاوی یەکەمی تەقینەوەی ئەم تەناقوزەدا سەریان هەڵداوە. بەڵام جەوهەری موشکیلەکە (بوڵکانەکەی ژێرەوە) لە شوێنی خۆی باقی ئەمێنێتەوە. ئێمە ئەڵێین ڕادیکاڵترین ئیجرائاتی تەشکیلاتی بەرامبەر لەپرسراوانی حزب، نەک هەر ئەمەش بەڵکو لەگەڵیشیا هەتا

ئەگەر سووکانی حەرەکەتی ئەم حزبە بدەنە دەست ئەمە و کادرگەلێکی وەک ئەمە، ئەگەر بوونیەی ژێرەوەی (البنیة التحتیة) تەفەکور و عەقلیەتی سیاسی حزب نەگۆڕێت، ئەوا مەسەلەکە تەنها گۆڕینی دەم و چاو دەر ئەچێت. ئەمە ئامادەنین بەبێ ئەم ئاڵوگۆڕە لە عەقڵیەت و زهنییەتی زاڵ بەسەر حزبدا دەم و چاوی خۆمان بدەین لە هیچ ئەرگانێکی ئەم حزبە. موشکیلەکەی ئەمە شەڕە فرۆشتن و دەرپەڕاندی کەسانێک نییە لە سەرووی ئەم حزبەوە، کە ئەزانین ئەوانیش وەک هەموو یەکێک لە ئەمە تەمەن و ژیانی خۆیان و خانەوادەیشیان لە ناو ئەم بزووتنەوەیە و ئەم حزبەدا داناوە. ئەمە وویستمان بە ووروژاندی فکری هاورێیان لە ڕێکخراوەی دەرەوەی ووڵاتدا لەسەر وەزعی حزب و چارەنووسی، فرسەتی ئەوە بخوڵقێت کە دیالۆگ و باسێکی دەروونی بەرپابێت و کادرەکان بتوانن نەزەری خۆیان بدەن و دەخالەتگەر بن لە چارەنووسی حزبدا و لەم ڕێگەیەوە زهنییەت وعەقڵیەتی سیاسی زاڵ بەسەر حزبدا بکەوێتە سەنگی مەحەکەوە و بگۆڕێت و پلاتفۆرمێکی تر بۆ حەرەکەتی حزب بەدەست بهێنرێت. ئەمە نەک هەر موشکیلەمان لەگەڵ مارکسیزم و کۆمۆنیزمی کرێکاریدا نییە، بەڵکو ئەم حزبە بۆ ئامراز و ماتریاڵێکی لەبار و گونجاوی (موناسیبی) کۆمەڵایەتی ئەو حەرەکەتە نابینین بەم وەزعیەتەی ئێستایەوە.}

5- تڕاژیدیا یان مەهزەلە

دەشێ پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندی حزب لەسەر ئینزاری 24 سەعاتە و قەراری دەرکردنی نادر عبد الحمید و سوورەیا، باسێکی نەبێت.{هەروەک لە سەرەتاوە پێیان ڕاگەیاندوین کە مەکتەب سیاسی حزب باسێکی لەو بارەوە نابێت.!} بەڵام ئەمە ناچارین قسەیەکی لەسەر بکەین ڕووبە پلینۆم، بەو هیوایەی نەک هەر نەوەکانی دوای خۆمان بەڵکو کادرەکانیش لە ئێستادا، باسەکیان لەوبارەوە هەبێت و بەهەموان دەرسێکی لێوەربگرین.

ئەمە ڕامانگەیاندووە کە بە خواستی خۆمان نەچووینە دەرەوە، ناچار بە ئیستیقالەش نەکراوین، بەڵکو بەقەرارێکی فەوقی کە هیچ شەرعیەتێکی تەنزیمی لەپشت نییە کراوینەتەدەرەوە. ئەم قەرارە نەک هەر قەراری (ڕێکخراوەی دەرەوەی ووڵات) نییە کە کادرگەلێک چ بە عەلەنی و چ هەندێکیشیان لە کەناڵی ڕەسمی حزبی خۆیانەوە بە نامە بۆ مەکتەب سیاسی، بە دەرەجاتی جیاجیا ناڕەزایەتیان دەربڕیوە بەرامبەری. بەڵکو ئەم قەرارە هی (کۆمیتەی دەرەوەی ووڵات)یش نییە،

ئەنداما نێکی ناو ئەم کۆمیتەیەش ئامادە نین ئیمزای شەخسی خۆیان بدەن لەژێری. ئیدانە کردنی ئەم قەرارە و هەڵوەشاندنەوەی لە لایەن پلینۆمەوە، نەک هەر وەک وەڵامێکی پێوست بۆ ئیعتڕازی کادرەکان زەروورە بەڵکو بۆپاراستنی ئیعتیباری سیاسی ئەم حزبەش زەروورە.

ئێمە نە لەسەر ئیختیلافاتی شەخسی وەدەرنراوین و نە لەسەر شەری کورسی دەسەڵات. ئێمە قوربانی زهنیەت و عەقلیەتێکی سیاسی-تەشکیلاتین کە زاڵە بەسەر ئەم حزبەدا. ئایدیاڵێک بەسەر ئەم حزبەدا زاڵ کراوە کە لە هەر گیروگرفتێکی تەشکیلاتی و کێشمەکێشێکی سیاسی-تەشکیلاتییدا، دەست بردنە بۆ ئیجرائاتی تەشکیلاتی، عقوبەدان و موحاسەبەکردن لە هەنگاوی یەکەمدا (نموونەش زۆرە ئەگەر پێویست بکات بۆ هێنانەوە)، ئەم گرایشە بەدوای تەسفیەی ((فراکسیۆن)) و بە تایبەت دوای کۆنگرە -بەداخەوە- بزمارەکانی خۆی لە مۆخ و ئێسقانەکانی حزب کوتاوە. دەرکردنی 3 سێ تەعمیم بۆ وەستاندنی نامەکانی هاوڕێیان لە ڕێگەی ئینتەرنێتەوە و هاوکات لەگەڵیشیا ڕاگەیاندنی ئەوەی کە (مەکتەب سیاسی) باسێکی لەو بارەوە -مەبەست ئیزاری 24 سەعاتە و قەراری تەڕدی ئێمەیە- نا بێت. نەک هەر پێداگرتنەوەیە لەسەر عقوبەدانەکە (بەبێ حەقی ئیستیئناف!) بەڵکو زەوت کردنی مافێکی ئاسایی کادرەکانیشە.

ئێمە لەگەڵ هەر جیاوازییەکی بیروڕا خوازیاری ئەوە نەبووین کە لە هەنگاوی یەکەمدا بچینە دەرەوەی ئەم چوار چێوەیەی (حزب) کە بەشی زۆری ئەو ماتریاڵە ئینسانییەی تیا گرد بۆتەوە، کە لە دوو سێ دەیەی ڕابروودا بەرهه□م هاتووە بۆ حەرەکەتێکی ڕادیکاڵ لە ناو کۆمەڵ داو ئیمکان هەیە (بەڵێ تەنها ئیمکان هەیە نەک ئەوەیە لە ئێستادا) حەڕەکەتی ئیعتیرازی کرێکار و زەحمەتکێش بیکاتە ئامرازی خۆڕێکخستن و بەرگری، ئامرازی خەبات و هێرش بۆ دەسەڵاتی سیاسی.

نەک هەر ئیدانەکردن و هەڵوەشانەوەی بێ قەید و شەرتی ئەم قەرارە، بەڵکو نامەی مەعزەرەتیش بۆ ئێمە ناتوانێت کەفالەتی ئەوە بکات کە ئەم زهنیەت و عەقلیەتە (تەشکیلات گەری□) جارێکی تر، دوای گەڕانەوەمان بۆ ناو ئەم چوارچێوەیە، ئێمە (و کادرانی تر) نەکاتە دەرەوە. مێژووی ئێمە لەم حزبەدا بە ترا ژیدیا کۆتایی هات، ئێمە نامانەوێت جارێکی تر بەدەستی خۆمان لە شکڵی مەهزەلەدا دووبارەی بکەینەوە. ئەو شتەی کە ئەتوانێت ئێمە و کادر گەلێک -کە چوونە دەرەوەی ئەم چوار چێوەیە یان کراونەتە دەرەوە، یان بەهەر حاڵ بەجۆرێک لەدەرەوەی ئەم چوار چێوەیە وەستاون- دڵخۆش بکات بۆ گەڕانەوە و هاتنە ناویەوە. سەرههڵدان و شکل گیری پرۆسەیەکە لە

ڕەخنەیەکی ڕیشەیی کە نەهێڵێت ئەو چوارچێوەیە (ئەم حزبە) ئەم ماتریاڵە ئینسانییە لە قاڵب بدات و ئیمکانی پەرەسەندن و گەشەی لێبستێنێ. ئەم پرۆسەیە دەشێ هەر لەم پلینۆمەوە سەر هەڵبدات، یان ئیمکان هەیە لە دەرەوەی پلینۆم و ڕابەری حزب بە دەست پێشکەری کادرەکان شکڵ بگرێت. ئەمە تا ئەم چاوەڕوانییە دەبێتە واقع لە دەرەوەی ئەم چوارچێوەیە درێژە بە حەرەکەتی خۆمان ئەدەین. بەشێک لەو حەرەکەتە هەوڵدانە بۆ دیالۆگێکی زیندوو لەگەڵ ئەو ماتریاڵە ئینسانییە-مێژووییە جا لەهەر چوارچێوەیەکا بێت، یان لە دەرەوەی چوار چێوەکاندا بێت.

*** *** ***

پاشکۆ:

ب / مەکتەبی سیاسی (حککع). لە ڕێگەی ڕێکخراوی دەرەوەی ووڵات

بابەت:/ ئاکامەکانی هەڵبژاردنی شارەوانی

بڕیاری بەشداری حزب لە هەڵبژاردنی شارەوانی شارەکانی کوردستان (ئەو بەشەی ژێر کۆنترۆڵی ی.ن.ک)، بڕیارێکی ئازایانە و هەروەها هەنگاوێکی عەمەلی و جددی بوو ڕوەو جەماوەر و بەجەماوەری بوونی حزب. وە وەکو ئەزمونێکی سیاسی بەنرخ لە ژیانی حزبماندا ڕۆڵی ئیجابی خۆی ئەبێت، جیا لەو ئاکامانەی کە ئێستا حزب ڕووبەڕووی بۆتەوە.

خۆ ئامادەکردنەکانی حزب لە سەرەتاوە بۆ ئەم هەڵبژاردنە نیشاندەری ئەوەبوون کە ئەم مەسەلەیە بەجددی وەرگیراوە لەلایەن حزبەوە، و هێز و ئمکاناتی بۆ دانراوە.

ڕاگەیاندنی لیژنەی چاودێری حزب بەسەر هەڵبژاردنەکەدا، بەرواری 5/2/2000 پەنجەی ڕاکێشاوە بۆ چەند نمونەیەک لە پێشێلکاری و دەست تێوەردان و ساختەکارییەکانی (ی.ن.ک) و ئیسلامییەکان لە کاتی هەڵبژاردنەکاندا، ناوەڕۆکی ڕاگەیاندنەکە ئەوە دەگەێنێت کە بەیە حزبمان نەک هەر نەیتوانیوە سەرەکی شارەوانی هیچ شارێک بەدەست بهێنێت، بەڵکو هیچ کاندیدێکیشی لە هیچ بازنەیەکی هەڵبژاردندا دەرنەچێت، چونکە ئەم پێشێلکارییانە ڕوویانداوە. جگە لەم ڕاگەیاندنە تائێستا هیچ لێکدانەوەیەکی ڕەسمی حزب (چ ناوخۆیی و چ ڕووبەدەرەوە) لەسەر ئەم مەسەلەیە بەدەستمان نەگەیشتووە، تەنها نامەیەکی خەبەری ڕێکخراوی دەرەوەی ووڵات نەبێ کە تیا هاتوە هاورێ (سامان کریم) چاوپێکەوتنێکی یەک سەعاتی لەگەڵ ڕادیۆی (شەبەنگ)ی کوردی زمانی ستۆکهۆڵم (سوێد) ئەنجامداوە و تیایدا پێی لەسەر

هەمان ناوەڕۆکی ڕاگەیاندنەکە داگرتووە.

ئەوە ڕاستە ئەم پێشێلکارییانە ڕوویانداوە، هەروەها کاریگەری خۆشیان هەبووە لەسەر ڕێژەی سەدی (%) ئەو دەنگانەی کە بە حزب هاتوون، و بەگشتی کاریگەرییەکی دیاریکراویان هەبووە لە سەر دەرنەچوونی کاندیدەکانی حزب، بەڵام ئەمە ناتوانێت وەڵامدەرەوەی ئەوە بێت کە بۆچی هیچ یەکێک لە کاندیدەکانی حزب دەرنەچوون؟!. هۆکارێکی جەوهەریتر هەیە لە پشت شکست خواردنی حزب لەم ئەزموونەدا. لێکدانەوەکانی ئەم ڕاگەیاندنە نەک هەر جەماوەر بەڵکو کادر و هاورێیانی حزبیش قەناعەت پێناکات.
مەبەست لەم نامەیە لێکدانەوە و هەڵسەنگاندنی ئەو هۆکارانە نییە، بەڵکو شێوازی مامەڵەیە لەگەڵ ئەم ئەزموونەدا، کە دەمەوێت سەرنجی هاورێیانی بۆ ڕاکێشم. ئەگەر قەراربێت لە بەرامبەر ئەم ئەزموونەدا بێدەنگە بکرێت و هەرکاتێکیش ناچاربووین قسەی لەسەر بکەین بەهەمان مەنتیقی ڕاگەیاندنەکەی لیژنەی چاودێر بەرخورد بکرێت پێیەوە، کە بییەوێت هەموو زوعفەکانی حزب بە پێشێلکاری و دەست تێوەردانەکانی (ی.ن.ک) و ئیسلامییەکان داپۆشێ، ئەوا بەبۆچوونی من نەک هەر ڕابەری سیقە و ئیعتیباری خۆی لای تەشکیلات لەدەست ئەدات، بەڵکو حزبیش سیقە و ئیعتیباری خۆی لای جەماوەر ئەدۆڕێنێت.
بەڵام ئەگەر قەراربێت حزب دەرسێکی جددی لەم ئەزموونە وەرگرێت و بیکاتە دەست مایەی چالاکییەکانی بە جەماوەری بوونەوەی و هێز گرتنی لە کۆمەڵگەی کوردستان (و عێراق) دا، ئەوا زەرورە کە:

1. دیالۆگێکی ناوخۆیی لەناو حزب دا لەسەری بەرپابێت، کە کادرەکان و هاورێیانی خاوەن نەزەر بەشداری بکەن لە هەڵسەنگاندنی ئەم ئەزموونەدا. ئەم ئەزموونە ساتێکی حەسساسە لە ژیانی حزب و دەبێ بکرێتە نوقتەی وەرچەرخانێکی جددی لە مێژووی حزبدا. دەست پێشکەری بە شکڵگرتنی پرۆسەیەکی ئاوا لەدەست ڕابەرایەتی حزب دایە، کە دەبێت فرسەت و ئیمکاناتی بۆ بڕەخسێنێت. {لە چەشنی: کۆر و سمینار، بڵاوکراوەی ناخۆیی وەرەقەیی، بڵاوکراوەی ناخۆیی ئینتەرنێتی، تۆمارکردنی کاسێتی دەنگ و ڤیدیۆ، ....هتد}.

2. ڕووی دووەمی ئەم مەسەلەیە، ڕاستگۆیی بوونی حزبە لە بەرامبەر جیهانی دەرەوەی خۆی. عەلەنی کردنی ئەم باسانەیە لەناو جەماوەردا، ئاگادارکردنەوەی ئەو جەماوەرەیە لە کرێکاران و ئازادی خوازان بە نوقاتی زوعف و قووەتی ئەو حزبەی کە قەرارە ڕێکخەر و ڕابەر و دیفاع کەریان بێت، بە مەبەستی بەشداریان لە هەڵسەنگاندنی ئەم ئەزموونەدا، بە دەخالەت کردنی جددی ئەو جەماوەرە لە چارەنوسی ئەم

حزبەدا. ئەم مەسەلەیە نابێت بە (وەرگرتنی تیۆری لە جەماوەر) لێک بدرێتەوە. بەڵکو ئەمە مەسەلەیەکی پەروەردەکردن و بارهێنانی سیاسی هەم حزب و هەم جەماوەرە.

نادر عبد الحميد
17/2/2000

سکتاریزم لە یەکی ئایاری 2018 دا …. نادر عبدالحميد

پێشەکی

بۆ ئامادەکاریەکانی یادکردنەوەی ڕۆژی یەکی ئایار، کۆبونەوەیەک لە شاری سلێمانی و لە ناوەڕاستی مانگی ئەپریلی 2018دا ئەنجامدرا و تیایدا (کۆمیتەی یەکی ئایار) پێکهێنرا. ئەمەش دوای ئەوە هات کە لەسەرەتای ئەپریلدا، (نەوزاد بابان) هەڵسوڕاوی کرێکاری ڕادیکاڵ و سۆشیالیست، و یەکێک لە دامەزرێنەرانی (ڕێکخراوی سەربەخۆی کارەبا) نامەی نوسی بۆ کۆمەڵێک لە هەڵسوڕاوانی کرێکاری تا کۆبونەوەیەک ئەنجام بدەن.

لەو کۆبونەوەیەدا هەڵسوراوانی بزوتنەوەی کرێکاری و هەڵسوڕاوانی ڕێکخراوە سەربەخۆکانی (کارەبا و خەستەخانەکان و بیناسازی) و هەروەها هەڵسوڕاوانێک لە سەید سایەق و دەڤەری پشدەر و بیتوێن بەشداریان تێدا کردبوو، پاشانیش دوای سەردانی هاوڕێیان (عومەر چاوشین) و (نەوزاد بابان) بۆ شاری هەولێر، هەڵسوڕاوانێکی ئەو شارەش هاتنە ناو کۆمیتەکەوە، ئەمە جگە لەوەی کە چەند هەڵسوڕاوێکیش لە کفری و کەلار لە پەیوەندیدان بەو (کۆمیتەی یەکی ئایار)ەوە. وە کۆمیتەکەش بەرنامەی هەیە کە سەردانی زوربەی شار و شارۆچکەکان بکات تا ئەو یادە بەجۆرێک لە جۆرەکان تیایاندا بکرێتەوە.
ئەم هەوڵە و کۆششانە لەو پێناوەدایە کە بتوانرێت لە زوربەی شار و شارۆچکەکانی کوردستانی عێراقدا، لەژێر ئیتەریتەی یەک ناوی هاوبەشدا، وەک سمبولێک بۆ پاراستنی یەکیەتی و یەکڕیزی بزوتنەوەی

کرێکاری، یادکردنەوەکە و مەراسیم بکرێت.

ئەڵبەتە بە پشتی ئەم هەڵسوڕاوانە و ئەم چالاکیەوە بە یەکی ئایار، حزب و ڕێکخراوە سیاسی و ڕەوتەکانی چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستان وەستاون (لەوانە: یەکێتی کۆمۆنیستەکان. حکک کوردستان. ناوەندی خەبات، بەرەنگاری و …)، هەروەها بەشێوەیەک لە شێوەکان لە هەولێر (حشک) و (زەحمەتکێشان)یش بە پشتی ئەو چالاکیانەوەن. ئەمە جگە لەوەی کە هاوڕێیانێکی هەڵسوڕاوی بزوتنەوەی کرێکاری سەر بە (حشک) لە سلێمانی بە سفەتی شەخسی خۆیان لە ناو (کۆمیتەی یەکی ئایار)دان. لەگەڵ ئەوەدا کە ئەم حزب و گروپ و ڕەوتە سیاسیانە بە پشت ئەم کۆمیتەیە و ئەم چالاکیانەی یەکی ئایارەوەن، بەڵام (کۆمیتەی یەکی ئایار) لە کۆبونەوەی ئەوان و ڕێکەوتنامەیەکی نێوانیان پێک نەهاتووە، بەڵکو لەڕووی واقعی و مێژوییەوە، وەکو لەسەرەوە ئاماژەم پێداوە، ڕاستەوخۆ لە ڕێگەی پەیوەندی هەڵسوڕاوانی بزوتنەوەی کرێکاریەوە پێکهاتووە، و ئەم حزب و ڕێکخراوانەش (بەهەر مەبەستێکەوە کە خۆیان هەیانە بێت) چونەتە پشتیان. جگەلەمەش (کۆمەڵە-ڕێکخراوی کوردستانی حزبی کۆمۆنیستی ئێران) ئامادەیی خۆی نیشانداوە بە بەشداریکردن لە کار و چالاکیەکانی یەکی ئایار لەڕێگەی ئەو کۆمیتەیەوە.

خستنەڕووی ئەو ڕاستیە کە ئەمە خودی هەڵسوڕاوانی عەمەلی و مەیدانی بزوتنەوەی کرێکاری و هەڵسوڕاوانی ڕێکخراوە سەربەخۆکان بوون کە ئەم (کۆمیتەی یەکی ئایار)یان دروست کردوە، (کە وەکو شەخس ناسراون و لە لاپەڕەی فەیسبوکی کۆمیتەکەشدا وێنەی کۆبونەوەکانیان دانراوە)، بە ئەوە نیە کە بڵێین ئەگەر حزب و گروپ و لایەنە چەپ و کۆمۆنیستەکان کۆمیتەیەک بەیەکی ئایار پێکبهێنن شتێکی خراپە، بەڵکو مەبەستمان لە ئاماژە بەو فاکتە، کە ئەوە خودی هەڵسوڕاوانی کرێکارین ئەو کۆمیتەیان پێکهێناوە و ئەو چالاکیانە بەڕێدەخەن، بە ئەوەیە تا پڕوپاگەندەی ئەوانە ڕەت بکەینەوە، کە دەڵێن ئەم حزب و گروپ و لایەنە سیاسیانەی سەرەوە، هەڵساون بە دروستکردنی ئەم کۆمیتەیە، تا بەوبیانویەک دابتاشن بە بەشدار نەبوونیان لە کۆمیتەکەدا، کە گوایە هەڵوەستیان هەیە بەرامبەریان و بە کۆمۆنیست و کرێکاریان دانانێن و تێکەڵاویان نابن، چونکە خۆیان عەیارە بیستوچواری کرێکاری و کۆمۆنیستین!

مەبەستی من ڕاشکاوانە لێردا، ئەوەیە کە (نەوزاد بابان) هەمان نامە کە بە هەڵسوڕاوانی کرێکاری ناردوە، بە چەند هاوڕێیەکیشی ناردوە کە دواتر دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) یان ڕاگەیاندوە،

وەڕای تەلەفۆن کردنیش لەگەڵیاندا، تا بێن بۆ ئەو کۆبونەوەیە، بۆ دانانی نەخشە و پلانێکی هاوبەش بۆ یەکی ئایار، بەڵام ئەو هاوڕێیانە نەیانویستوە بەشداری کۆبونەوەکە ببن. دوای ئەوەش کە کۆبونەوەکە ئەنجام دراوە و (کۆمیتەی یەکی ئایار) پێکهاتووە، لە هەستکردن بە بەرپرسیارێتی بۆ پاراستنی یەکڕیزی بزوتنەوەی کرێکاری، کۆمیتەکە لە بەرواری (2018-4-21)دا هەڵساوە بە ناردنی نامەیەکی ڕەسمی بۆ دەستەی (بەرەو یەکی ئایار)، و داوای لێکردون کە بێن بۆ دانیشتنێک، تا لەگەڵ (کۆمیتەی یەکی ئایار)دا کار و چالاکیەکانیان هاوئاهەنگ بکەن. بەڵام ئەوان نەهاتوون بۆ دانیشتنەکە و بڕیاریان داوە سەربەخۆ چالاکیەکانی خۆیان ئەنجام بدەن.

وێنەیەکی فۆتۆگرافی لە دوو ئۆبجێکت

بەم شێوەیە لە بەردەم وێنەیەکداین کە زوربەی هەڵسوڕاوانی بەرجەستە و ناسراوی بزوتنەوەی کرێکاری و ڕێکخراوە سەربەخۆکانی کرێکاران و کارمەندانی خەستەخانەکان و کارەبا و بیناسازی، وە بە پشتیشیانەوە حزب و گروپ و ڕێکخراوە و لایەنە سیاسیەکانی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق لە (کۆمیتەی یەکی ئایار)دا لەلایەک و لەلایەکی تریشەوە دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) و بە پشتیەوە (ئاڵتەرناتیقی سۆشیالیستی) و چەند مەحفەلێکی تر وەستاون.

ئەم خۆ جیا کردنەوەیە بۆ؟

هەرکەسێک ئاگاداری ئەو ڕاستیانەی سەرەوە بێت، پرسیارێکی سادەی لا دروست دەبێت، کە بۆچی دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) و بە پشتیەوە (ئاڵتەرناتیقی سۆشیالیستی) نەیانویستوە هاوئاهەنگی کار و چالاکیەکانیان بکەن لەگەڵ (کۆمیتەی یەکی ئایار)دا؟.
ڕاستیەکەی ئەو (دەستە)یە و پشتیوانەکەشی بەرپرسن لەبەرامبەر بزوتنەوەی کرێکاریدا کە وەڵامێک بەو پرسیارەی سەرەوە بدەنەوە.
بەڵام تا ئەو کاتەی ئەوان ئەو وەڵامەی خۆیان ئامادە دەکەن، من دەمەوێت تیشکێک بخەمە سەرشێوازی کارکردن و هەڵوێست گیریەکەیان.

دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) لیستێکیان ڕاگەیاندوە بۆ چالاکی، بەڵام ئەوەی کە ئەم چالاکیانە چ کاریگەریەکی ئیجابی یان سلبی لەسەر کۆی بزوتنەوەی کرێکاری و یەکڕیزیەکەی بەجێ دەهێڵێت، تەنها پەیوەست نیە بە خودی ئەو چالاکیانەوە، بەڵکو پەیوەستیشە بە شێوازی کارکردنی دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) و هەروەها پەیوەستیشە بەو

بارودۆخەی بزوتنەوەی کرێکاریەوە لە ئەستادا کە ئەم چالاکیەی تیا ئەنجام دەدرێت.

سێ فاکتەری گرینگ

لە ئەستادا سێ فاکتەر هەن کە چوارچێوە و بارودۆخێکن، بزوتنەوەی کرێکاری لە کوردستانی عێڕاقدا گەشەی تیادا دەکات:
یەکەم، ناڕەزایەتیە بەرفراوانەکان، خۆشباوەڕی بە دەسەڵاتی ئەستای ناسیونالیزمی کورد و ئیسلامی سیاسی ڕەواندۆتەوە، بەمەش زەمینەیەکی بابەتی خوڵقاوە بۆ گەشەی ڕادیکاڵیزم و سۆشیالیزم لە دەرونی چینی کرێکار و لە ناو بزوتنەوەی کرێکاریدا.

دووەم، بزوتنەوەی ناڕەزایەتیەکان لە پەرەسەندنی خۆیدا مەسەلەی ڕێکخراوبوونی سەربەخۆی کرێکاران و کارمەندانی هێناوەتە ئاراوە لە کەرتە جۆراوجۆرەکانی خزمەتگوزاریە دەوڵەتیەکان و ئابوری وڵاتدا. ئەم ڕەوەندە هێشتا هەر لەسەرەتای کاریدایە.
سێهەم، بونی هەڵسوڕاوان و ڕابەرانێکی عەمەلی و مەیدانی ڕادیکاڵ و سۆشیالیست کە تۆڕێک لە پەیوەندی کۆمەڵایەتی و هاوڕێیەتی و پلەیەک لە نزیکایەتی فکری و سیاسی کۆی کردونەتەوە. وە لە بنچینەدا ئەو توێژە و تۆڕی پەیوەندیەکانی، کلیلی ڕێکخراوکردنی چینی کرێکار و هێنانەدی ڕێکخراوە سەربەخۆکان و ئاسۆدارکردنی بزوتنەوەی کرێکاریە، بە ئاسۆیەکی ڕادیکاڵی سۆشیالیستی. گەرچی ئەم تۆڕە هێشتا خۆبەخۆییە و لەسەر بنەمای ناسیاوی و پەیوەندی کۆمەڵایەتی و هاوڕێیەتی ڕابردوو دامەزراوە و هێشتا بەرز نەبۆتەوە بۆ ئاستی تۆڕێک کە بە ئاگاهی فکری و سیاسی و بە پلان و بەرنامەوە دامەزرا بێت، بەڵام هەر لەم ئاستەشدا ڕۆڵێکی پڕ بایەخ دەبینێت لەناو بزوتنەوەی کرێکاری و بە واقعی و بەعەمەلی ئەم (کۆمیتەی یەکی ئایار)ە و ئەو ڕێکخراوە سەربەخۆیانەی کە لە ئارادان یان لە حاڵەتی شکڵگیریدان، بەرهەمی ئەو هەڵسوڕاوانە و ئەو تۆڕەیەن لە ئەستادا.

چاندنی تۆوی دوبەرەکایەتی

پەیبردن بەو سێ فاکتەرەی سەرەوە، هەستکردن بە بەرپرسیارێتی لای هەر کۆمەنیست و هەر هەڵسوڕاوێکی کرێکاری و هەر خەمخۆرێکی بزوتنەوەی کرێکاری دەخوڵقێنێت، کە دەبێت لەو ڕاستایەدا کار و چالاکیەکانی ئەنجامبدات کە ببێتە مایەی هەرچی زیاتر توندوتۆڵ کردنی ئەو تۆڕە لە پەیوەندی ئەو توێژە لە کرێکارانی ڕادیکاڵ و

سۆشیالیست و بەرفراوانتر کردن و بەرزکردنەوەی ئاستی ڕێکخراوبوونی کە ئەوە خۆی وەک لەسەرەوە ئاماژەمان پێداوە کلیلی هێنانەدی ڕێکخراوە سەربەخۆکان و ئاسۆدار کردنی بزوتنەوەی کرێکاری و ڕێکخراوکردنی چینی کرێکارە.

دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) زۆر دورن لەوەی پێیان بردبێت بەو ڕاستیە، کە خودی (کۆمیتەی یەکی ئایار) بەرهەمی ئەو توێژە و ئەو تێڕێیە لە پەیوەندی هەڵسوڕاوانی مەیدانی ڕادیکاڵ و سۆشیالیستی ناو بزوتنەوەی کرێکاری لە کوردستانی عێراقدا (بەجیا لە تەعەلوقی فکری و سیاسی و حزبی هەر هەڵسوڕاوەک).
وە زۆر دورن لەوەی کە پێش ببەن بەوەی، خودی شکڵگیری ئەم کۆمیتەیەش بە دەوری خۆی ڕۆڵێکی پڕ بایەخ دەبینێت بۆ توندوتۆڵ کردنی پەیوەندی و بەرزکردنەوەی ئاستی ئاگاهی ئەو توێژە لە ڕابەرانی ڕادیکاڵ و سۆشیالیست بە جێگەوڕێگەی خۆیان و بە بەرپرسیارێتیەک کە لەسەر شانیانە، کە کۆمەگ دەکات بە بەرزکردنەوەی ئاستی پەیوەندیەکانیان لە خۆبەخۆییەوە بۆ ئاستێکی دامەزراو لەسەر پلان و بەرنامە بە کاری ئایندە.

دەستەی (بەرەو یەکی ئایار) و پشتیوانەکەی نەک هەر پێیان نەبردوە بە زەرورەتی پتەوکردنی جێگەوڕێگەی ئەو توێژە و ئەو گرایشە لەناو بزوتنەوەی کرێکاری و کارکردن لە ڕاستایەکدا کە کۆمەگ بکات پێیان، بەڵکو لەوە ناچێت وەکو توێژێک و گرایشێکیش بیان بینن. ئەوان کەسە هەڵسوڕاوەکان دەبینن وە تەعەلوقی فکری و سیاسی و حزبیشیان دەبینن، لێرەوە وەک کەس و فەردی هەڵسوڕاو لەسەر ئەو تەعەلوقە فکری و سیاسیە مامەڵەیان لەگەڵدا دەکەن، نەک وەک گرایشێک و توێژێک کە ئەفرادەکانیان تەعەلوقاتی فکری-سیاسی و حزبی جیاجیان هەیە، بەڵام وەک گرایش و توێژێک ڕۆڵێکی هاوبەشیان هەیە لەناو دەرونی بزوتنەوەی کرێکاریدا، وە پێویستە چ بکرێت تا ئەو ئەرکە هاوبەشە بەرەو پێش ببرێت. بەمانایەک بزوتنەوەیی کارکردن، نەک کێش کردنی ئەفرادی هەڵسوڕاو بە ناو فرقەکەی خۆت و بە جیاکارکردن لەوانی دی کە تەعەلوقی فکری و تەشکیلاتیان لەگەڵ فرقەکەتدا نیە.
ئەم دەستەی (بەرەو یەکی ئایار)ە لەبریتی ئەوەی بێت یەکڕیزی ئەو گرایش و توێژە لە هەڵسوڕاوانی ڕادیکاڵ و سۆشیالیست بپارێزێت، لە بریتی ئەوەی بێت تواناکانی خۆی و کار و چالاکیەکانی لەگەڵ تواناکانی (کۆمیتەی یەکی ئایار) و کار و چالاکیەکانیدا بکات بەیەک، بەتایبەتیش کە داواشیان لێکردون بە نامەی ڕەسمی، دەیەوێت وەک سکت (گروپ.فرقە)ێک، بەجیا خۆی مەراسیم بگێڕێ و دەست تەوی

دوبەرەکایەتی دەچێنێت. ئەوە ئەو مەد و شێوازەیە کە کار و چالاکییەکانی پێدەکەن.
لە پشتی لیستێکی دوورودرێژی ڕێزکراوی چالاکیەوە ئەو شێوەکارە سکتاریستی (فرقەگەرایی)ە وەستاوە. لەڕووە ئەم چالاکیانە بە هەموو هاشوهوشەکی "کرێکاری" و "پڕۆلیتاری"ەوە کە بەی دەکرێت و بەڕواڵەت وا دەردەکەوێت لە خزمەت بزوتنەوەی کرێکاریدایە، بەڵام لە پشتەوە تۆوی فرقەگەرایی دەچێنێت.

لەحاڵێکدا کە ئەو (دەستە)یە و ئەو (کۆمیتە)یە لە دوو شاری جیادا ئاگایان لە یەکتری نەبوایە و ئەو چالاکیانەی خۆیان هەر لایەنە سەربەخۆ لەوی تر ئەنجامی بدایە، ئەوەی دەردەخست کە بزوتنەوەکە لە پرشوبڵاویدایە و هیچ جۆرە فرقەگەراییەکی پێوە دیار نەدەبوو، بەڵام ئەوەی کە ئەم (دەستە)یە و ئەم (کۆمیتە)یە لە جوگرافیایەکدا کاردەکەن کە ئاگاداری کار و چالاکیەکانی یەکترین کە بڕیارە لەسەر یەک بابەتی دیاریکراو کە یەکی ئایارە ئەنجام بدرێت، بۆ دەبێت بۆ پاراستنی یەکڕیزی بزوتنەوەی کرێکاری بەیەکەوە ئەنجام نەدرێت؟ ئەو (دەستە)یەی کە نایەوێت هاوئاهەنگی کارەکانی بکات لەگەڵ ئەوانی تری ناو (کۆمیتە)کە، ئەگەر ئەمە بە فرقەگەرایی دانانێت با بفەرموێت وەڵامێک بخاتەڕوو کە بۆچی ناچن بەدەم بانگەوازی "کۆمیتەی یەکی ئایار"ەوە و نایانەوێت هاوئاهەنگی کار و چالاکیەکانیان بکەن.

نەریتی نوێ

ئەم هاوڕێیانە لە ڕوونکردنەوەیەکدا لە لاپەڕەی فەیسبوکی تایبەت بە (بەرەو یەکی ئایار) نوسیویانە:
(ئەوەی لەم ئایارەدا ئەنجامی دەدەین دەرهاویشتەی دونیابینی و تێگەیشتنێکی نوێیە لە دونیای ئەمڕۆ و سیستەمی سەرمایەداری و پێگەی پڕۆلیتاریا و خەباتی چینایەتی …. ناشۆستین تاکو ئەم نەریتە نوێیەی خەباتی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی پشت بەستوو بەم نەریتە نوێیە، سەرپێ دەخەین ….).
لە پشتی ئەو وشە ئاڵوواڵا گشتیانەوە، نە ناسینی تایبەتمەندیەکانی بزوتنەوەی کرێکاری لە کوردستانی عێراق و نە ناسینی پێداویستیە حەیاتی و ئەولەویاتە هەنوکەییەکانی وەستاوە. ئەمە نامۆبونی ڕۆشنفکرانەی ئەو دەستەیە و پشتیوانەکەیانە نامۆبونی خۆیان لە بزوتنەوەیەکی موشەخەسی کرێکاری لە کۆمەڵگەیەکی دیاریکراودا بە مەنتقیاتی گشتی پەردەپۆش دەکەن. ناوەڕۆکی ئەو "نەریتە نوێ"یەش کە باسی لەوە دەکەن شتێک نیە جگە لە خۆ دابڕان لە یەکڕیزی بزوتنەوەی

کرێکاری و خۆ جیاکردنەوە، وەک فرقەیەک لە ریزی یەکگرتووی کرێکارانی ڕادیکاڵ و سۆشیالیست کە دەستیان خستۆتە ناو دەستی یەک، تواناکانی خۆیان یەکخستوە تا پێکەوە یادی یەکی ئایار بکەنەوە.

27-4-2018

کۆمۆنیزمی کوردستان لە بۆشایی سیاسی ئەمرۆدا ... نادر عبدالحمید

لەم بارودۆخەی ئێستادا، بە ڕادەستکردنەوەی کەرکوک و ناوچە جێناکۆکەکان لەلایەن "یەکیەتی" و "پارتی"ەوە، لیبڕاڵەکانی کوردستان و ئۆپۆزیسیۆنی قەومی ئیسلامی (لەوانە "گۆڕان"، و "نەوەی نوێ") داوای هەڵوەشانەوەی "حکومەتی هەرێم" و دەست لەکارکێشانەوەی بارزانی دەکەن. داوای پێکهێنانی حکومەتێکی ڕزگاری نیشتیمانی دەکەن.
لە ڕوانگەی کرێکاری سۆشیالیستەوە دەبێ داوای دادگایی کردنیان بکەین و بیکەینە دەروازەیەک بۆ گۆڕینی بارودۆخەکە لە داڕوخانی مەعنەویاتی خەڵك و میحنە و تێکشکانی شکۆ و کەرامەتی خەڵکی کوردستانەوە، بە چەکدار کردنیان بە ئاسۆیەکی شۆڕشگێڕانە ڕووەو ڕاپەڕین، هێرش بردنە سەریان و شۆڕش، ئەم چرکە ساتە یەکێکە لەو هەلە مێژوویانە.

ئەڵبەتە دیارە کە ئەمە پێداویستی سیاسی و ڕێکخراوەیی و ئامادەکاری و زۆر شتی تری دەوێت، بەڵام مێژوو ناوەستێت لەسەر ئەوە خۆریکی ئامادەکاری بیت و ئەوسا بێیتە مەیدان، دەبێ سەرەتا لە مەیدانەکەدا خۆت ڕاگەیەنیت و دەستبەکاری ئامادەکاریەکان بیت.
یەک خاڵ زۆر گرینگە ئەویش ڕابەرێکی مەیدانییە لەناو خەڵکدا کە ئەو سیاسەتە بە عەلەنی ڕاگەیەنێت و کاری بۆ بکات و لەرێوە پرۆسەی دابینکردنی پێداویستەکان دەکەونە سەر ڕێواڵی خۆیان.
(لینین) نمونەی ئەو ڕابەرەیە، کە لە مانگی ئەپریلی 1917 دا دەگەڕێتەوە ناو ڕوسیا، دەبینێ ڕابەرایەتی ناوخۆ (ستالین و

کامنیف) سیاسەتی پشتیوانیکردنیان گرتەتە پێش لە "حکومەتی کاتی" ئەوکاتە کە بەدوای "شۆڕشی شوبات"دا پێکهاتبوو، لینین بە سیاسەتە ڕادیکاڵ و عەمەلیەکانی دژی "حکومەتی کاتی" نەهەر توانی کادرەکانی حزبەکەی خۆی کێشبکات بەڵکو توانی هێزیش بگرێت لەناو شۆراکان و نوێنەرانیان و لەناو مەنشەفیەکانیشدا، ڕووداو و ئاڵوگۆڕە سیاسی و سەربازیەکانیش زیاتر و زیاتر ڕاستی و دروستی سیاسەتەکانی سەلماند و هێزی هەرچی زیاتری گرت تا گەیاندیە شۆڕشی ئۆکتۆبەر.

لەمەدا ستڕاتیژی بەشێک لە کۆمۆنیستەکان، کە لایەنگری ڕیفۆڕاندۆم بوون و بەدوای سەربەخۆیی کوردستانەوەن، ئەو ستڕاتیژەی لینین نیە. هەموو باس کردن و کارکردنێکیان بۆ خۆڕێکخستنی جەماوەر لە شۆراکان و خۆ چەکدار کردن، بۆ سۆشیالیزمێکە کە لە ڕێگەی سەربەخۆ کردنی کوردستانەوە دێتەدی کە سەرەتا سێکیولاری غەیرە قەومی دەبێ.
واتا بەپێی ستڕاتیژی ئەو بەشە لە کۆمۆنیزم، کرێکاران و زەحمەتکێشان لە شۆراکاندا ڕێکخراو بن لە شوێنی کار و ژیانیان وە خۆیان چەکدار بکەن بۆ بەرگری لە ماف و دەسکەوت و دەستدرێژیەکانی سوپا و "حەشدی شەعبی" لە پێناو سەربەخۆیی کوردستاندا، جا وڵاتانی دەسەڵاتی ناسیونالیزمی کورد لەم پەیوەندەدا مانا پەیدا دەکات.

ئەو بەشە لە کۆمۆنیزم بە کادرە سیاسی و هەڵسوڕاوە مەیدانیەکانیەوە ئەو هێزە نیە کە لە مەیدانەکەدا وەک لینین ئاڵای هەڵپێچانی ئەم دەسەڵاتە و گرتن و دادگایی کردنی سەرانی دەسەڵاتداری ناسیونالیزمی کوردی ڕاستەوخۆ لەمەیدانەکەدا ڕاگەیاندبێت، سیاسەتی دامەزراندنی دەسەڵاتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی کوردستانی بەڕاستەوخۆیی بەبێ پەیوەستکردنەوەی مەجدارانە بەسەربەخۆیی کوردستانەوە گرتبێتەبەر.

بەشێکی تری کۆمۆنیزم ڕۆڵی خۆی هەمیشە لە جێگەوڕێگەی ئۆپۆزیسیۆنیدا دەبینێتەوە، ئەویش ئۆپۆزیسیۆنێکی تەبلیغاتی (پڕوپاگەندەی فکری و سیاسی) و خسڵەتی پڕاتیکی شۆڕشگێڕانە لە کۆمۆنیزمدا نابینێت.
بەشی سێهەم لە کۆمۆنیستەکان چالاکن لە مەیدانەکەدا بەڵام ئاسۆی سیاسیان هێشتا نەگەیشتۆتە ئەو ئاستە کە ڕوخاندنی دەسەڵاتی ناسیونالیزمی کورد و گرتنەدەستی دەسەڵات لەم هەرێمەدا بخەنە دەستوری کاریانەوە و بیکەنە سەکۆی پەرەپێدانی بزوتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کرێکار و زەحمەتکێشی سەرتاسەری عێڕاق بۆ ڕوخانی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندی و هێنانەدی عێڕاقێکی سۆشیالیست کە کوردستان وەک جمهوریەتێکی شۆرایی لەخۆ بگرێت.

کۆمۆنیزمی ئەمڕۆی کوردستانی عێراق لە بەشاییەکی سیاسی ناوکۆمەڵگە و لە غیابی رابەری مەیدانی لینینیانەدا دەژی. بارودۆخی بابەتی فاکتەری گرینگە بۆئەم بە پلەی یەکەم ئەوە ئاگاهی و دەستپێشکەری ڕابەرانەکی سیاسییە عەمەلییە، بەتایبەت لە وەرچەرخانە مێژووییەکاندا کە فاکتەری یەکلاکەرەوەیە لە چارەنوسی کۆمۆنیزم و کرێکار و کۆمەڵگەدا.

18-10-2017

سێ ستراتیژ و ڕیفراندۆم ... نادر عبدالحمید

سەرەتا

تا ئێستا لە ڕوانگە و گۆشەی جۆراوجۆرەوە باس لە ڕیفراندۆم و هەڵوێستی چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستانی عێراق کراوە. ئەم وتارە لە ڕوانگەی ستراتیژە جیاوازەکانی ناو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستان و عێراقەوە، ئەم مەسەلەیە دەخاتە بەر دیدی خوێنەران. هەڵوێستە جیاوازەکان (چ هاوڕابوونی پرۆسەی ڕیفراندۆم و پێشوازیکردن لەی وە چ هاوڕانەبوون و ڕەتکردنەوەی) لە پەیوەند بە سێ (3) ستراتیژی جیاوازەوە لە ناو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستان و عێراقدا باس دەکات.
هەڵوێست بەرامبەر ئەم ڕیفراندۆمە دیاریکراوەی کوردستانی عێراق کە بڕیارە لە (25)ی سێپتەمبەری (2017) دا بەڕێوە بچێت، مەسەلەیەکی تاکتیکیە. هەموو تاکتیکێکیش ئسوڵێکی ستراتیژی و بەرنامەیی بەسەریا زاڵە، هەروەها جیهانبینییەکی فکری سیاسی (و فەلسەفی)ش لەپشتیەوە وەستاوە. تاکتیک جگە لەوەی کە هەڵوێست ڕاگەیاندنە، مادییەت بەخشین، بەرجەستەکردنەوە و بەعەمەلی دەرهێنانی ستراتیژیشە لە شکڵ و شێوازێکی کۆنکرێتدا.

پێویستە ئەوەش بڵێم کە دیوارێکی ئاسنین سنوری نێوان تاکتیک و ستراتیژ لێک جیا ناکاتەوە، ئەوەی کە بۆ حزبێکی سەراسەری عێراقی تاکتیکە لە چۆنیەتی مامەڵەی لەگەڵ بارودۆخی سیاسی کوردستانی

عێڕاقدا، بە ڕێکخراوی کوردستانی هەر ئەو حزبە ستڕاتیژەکە. ئەمە کە لێرەدا باس لە بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێڕاق و خەباتی چینایەتی و کێشەی کورد دەکەین، لەم پەیوەندەدا مەبەستمان مامەڵەیەکی ستڕاتیژییە، و ئەو مەسەلە و بابەتانەش کە لەناو ئەو چوارچێوەیەدا پێویستیان بە هەڵوێست گیری سیاسی عەمەلییە بە تاکتیک ناوزەد دەکەین لەوانە ئەم ڕیفڕاندۆمە دیاریکراوەی ئێستا.

سێ ستڕاتیژ

لە پەیوەند بە کوردستانی عێڕاق و کێشەی کورد لە عێڕاقدا، کۆمۆنیستەکانی کوردستان و عێڕاق، چ بە ئاگاییەوە بێت یان لە بێ ئاگایی واتا بە بێ ئەوەی بەخۆیان بزانن، لەناو چوارچێوەی سێ (3) ستڕاتیژی سیاسی جیاوازدا، هەم خەریکی لێکدانەوە و شیکاری فکری و سیاسیین و هەم کار و چالاکی سیاسی عەمەلی خۆشیان ئەنجام دەدەن.
وەک پرەنسیپ و ئامانجە بەرنامەییەکان، هەموو کۆمۆنیستەکانی کوردستان و عێڕاق (ئەم پێناسەیە "حزبی شیوعی کوردستان-حشک" و "حزبی شیوعی عێڕاق-حشع" ناگرێتەوە) پێ دادەگرن لەسەر ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد و هێنانەدی سۆشیالیزم لە کوردستاندا. ئەوەی جیایان دەکاتەوە، چۆنچۆنی ئەمە دێتەدی؟ چ ڕێگەیەک دەگرنەبەر بۆ هێنانەدیەکەی؟ واتا ئەوەی جیایان دەکاتەوە ئەو ستڕاتیژانەیە کە لەو پێناوەدا دەیگرنە بەر.
1- ستڕاتیژی یەکەم: "ستڕاتیژی سەربەخۆیی کوردستان"، پێدادەگرێت لەسەر چەند خاڵێک، لەوانە:
A. مەسەلەی کورد لە عێڕاقدا کێشەیەکی چارەسەر نەکراوە، بیانووە بە دەستی بورژوا ناسیونالیستی کوردەوە تا هۆکاری هەموو گرفت و قەیرانەکان ببەستەوە بە ستەمی میللی و کێشەی نەتەوەیی کورد و هەڕەشە و مەترسیەکانی دەوڵەتی ناوەندی لەسەر کوردستان. کۆسپێکی سەر ڕێگای خەباتی چینایەتی و سۆشیالیزمە. جگە لەوەش هەرێمی کوردستان لە چارەکە سەدەی ڕابردوودا پەرەسەندنێکی سەربەخۆ لە عێڕاقی بەخۆیەوە بینیوە و بۆشایی و کەلێنێکی فراوان هاتەتەئاراوە لە نێوان کۆمەڵگەی کوردستان و بەشەکانی تری عێڕاقدا.
B. لە ڕوانگەی ئەو ستڕاتیژەوە، دەوڵەت-بوونی کوردستان چوارچێوەیەکی زەرورە بۆ ئەوەی خەباتی ئازادیخوازانە و یەکسانیخوازانە بتوانێت؛ سەروەری یاسا، سێکیولار بوون و غەیرە قەومی بوون، مۆدێرنیەت و یەکسانی نێوان هەموو دانیشتوانی کوردستان بهێنێتەدی جیا لە ژن بوون و پیاو بوونیان، جیا لە ئایین

و نەتەوەیان …هتد.
C. هەروەها دەوڵەت-بوون چوارچێوەیەکی یاسایی زەرورە تا کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان بە ڕابەرێتی کۆمۆنیستەکان دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد بڕوخێنن و دەسەڵات بگرنە دەست و سۆشیالیزم بهێننەدی.
2- ستڕاتیژی دووەم “ستڕاتیژی یەکیەتی خەباتی چینایەتی و نێونەتەوەیی”، پێدادەگرێتەوە لەسەر چەند خاڵێک لەوانە:
A. پەرەسەندنی سەرمایەداری و ڕۆشنبوونەوەی هەرچی زیاتی ڕیزبەندی چینایەتی لە کوردستانی عێراق و گەشەی ناڕەزایەتیەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشان بەڕووی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورددا.
B. نەمانی زوڵمی نەتەوەیی دوایی (2003)، و بەوپێیەش نەمانی بنەمای سەرهەڵدانی بزوتنەوەیەکی جەماوەری کە چین و توێژی جیاجیا کۆبکاتەوە لە یەک بزوتنەوەی وەستانەوە بەڕووی ستەمی میللیدا.
C. ستڕاتیژی کۆمۆنیستی لە کوردستاندا، بە چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی دەبێت نەک لە نزیکایەتی لەگەڵ بورژوا ناسیونالیستی کورد، بەڵکو لە دژایەتی ئەو و لە پەیوەند بە هاوپشتی چینایەتی و نێونەتەوەیی کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان لەگەڵ هی تەواوی عێراقدا بەڕێژرێت.
D. وە تا ئەو شوێنەی کە پەیوەستە بە سیاسەت و ستڕاتیژی بزوتنەوەی کۆمۆنیستیەوە بە ڕابەرایەتی خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی کوردستان دەبێ لە هەوڵی ڕووبەڕووبونەوە و بەکژاچوونەوەی دەسەڵاتی بورژواناسیونالیستدا بێت لە کوردستاندا بە پاشەکشە پێکردنی ئەو دەسەڵاتە و زەمینە خۆشکردنی خەباتی گشت چینی کرێکار لەسەراسەری عێراقدا بە ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەند، کە خۆی بنەمای هەڵپەچان و وێلانی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کوردیشە لە هەرێمی کوردستاندا. ئەمە ڕێگەی ئەم ستڕاتیژییە بە چارەسەری مەسەلەی کورد لە عێراق و هەروەها بە تێکشکاندنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد و هێنانەدی سۆشیالیزم لە کوردستان (وەک بەشێک لە هێنانەدی سۆشیالیزم لە عێراقدا).
3- ستڕاتیژی سێهەم: “ستڕاتیژی گرتنەدەستی دەسەڵات” لە هەرێمی کوردستانی عێراقدا.
A. تەواوی بنەماکانی ستڕاتیژی دووەم دەگرێتەخۆی و تەنها لە خاڵێکدا جیاوازە (نەک ناکۆک).
B. ئەویش لەبەرچاو گرتنی بارودۆخی تایبەتی کوردستانە بۆ خەباتی کۆمۆنیستی. ئەم ستڕاتیژە نەک وەکو ستڕاتیژی دووەم دامەزرابێت لەسەر “پاشەکشە پێکردنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد”، و پەیوەستکردنەوەی ڕوخانی ئەم دەسەڵاتە لە هەرێمەکەدا بە سەرکەوتنی

خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی تەواوی عێراقەوە بۆ ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندیدا، بەڵکو دامەزراوە لەسەر بنەمای هەوڵدان بۆ تێکشکاندن و ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیست لە هەرێمی کوردستانی عێراق و گرتنە دەستی دەسەڵات لەلایەن کۆمۆنیستەکانەوە و کردنی هەرێمەکە بە پایەگای پەرەپێدانی خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی عێراق و بزوتنەوەی کۆمۆنیستی عێراق دژی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندیدا.

C. ئەم ڕوانگەیە هێنانەدی هاوپشتی چینایەتی و نێونەتەوەیی، هەروەها چارەسەری کێشەی نەتەوەیی پێویست دەکاتەوە بە هەوڵدانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستییەوە بۆ گرتنەدەستی دەسەڵات لە هەرێمی کوردستاندا. واتا ئەمە پێویست ناکاتەوە بە بونی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لە کوردستاندا (وەك ستراتیژی یەکەم) وە پێویستیشی ناکاتەوە بەوەی کە پێشوەخت وەیا هاوکات پێویستی بە تێکشکاندن و ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازییەوە هەبێت لە دەوڵەتی ناوەندیدا (وەک ستراتیژی دووەم)، بەڵکو دەیەوێت کوردستان بکاتە پایەگایەک بۆ ئەو مەبەستە. هەروەک چۆن بورژوا ناسیونالیستی کورد دەستی باڵای هەبوو لە شکڵدانەوە بە دەوڵەتی بورژوازی عێراق لە (2003) بەدواوە، بەهەمان شێوە کرێکار و زەحمەتکێش لە هەرێمی کوردستاندا بە ڕابەرایەتی کۆمۆنیستییەوە دەتوانن هەم لە تێکشکاندنی ئەو دەوڵەتە بورژوازییەی عێراق و هەم لە شکڵدان بە دەوڵەتێکی شۆرایی و هێنانەدی کۆمەڵگەیەکی سۆشیالیستیدا ڕۆڵێکی بەرجەستەیان هەبێت.

ئەوەش بڵێین کە ڕیفراندۆم و سەربەخۆیی کوردستان، جێگەی ناکۆکی نین لەنێوان هەر سێ ستراتیژەکەدا وەک مافێکی گشتی دیموکراتیک. واتا کێشە لەسەر ئەوە نیە، ئایە خەڵکی کوردستان ئەو مافەیان هەیە یان نا وەیا ڕیفراندۆم باشە یان خراپە؟ کێشەکە لە هەڵسەنگاندنی جیاوازدایە بۆ بارودۆخێکی سیاسی و مێژوویی کە ئەم ڕیفراندۆم و سەربەخۆییەی کوردستانی تیادا بەڕێوە دەچێت.

ئایە لە بەرژەوەندی چارەسەری مەسەلەی کوردە یان نا؟ فۆڕمەڵەیەکی ناسیونالیستانەیە و کێشەکە ئەوەش نیە، بەڵکو کێشە لەسەر ئەوەیە کە ئایە ڕیفراندۆمێکی دیاریکراو لە بارودۆخێکی سیاسی و مێژوویی دیاریکراودا لە بەرژەوەندی کرێکار و زەحمەتکێش و خەباتی سۆشیالیستیە یان نا؟ لێرەوە لە پەیوەند بە چونە پێشەوەی خەباتی کرێکاری و کۆمۆنیستی لە کوردستان و عێراقدا هەڵسەنگاندن و لێکدانەوەی جیاواز و بەوپێیەش هەڵوێستی سیاسی وەیا تاکتیکی جیاجیا دەگردرێتەبەر لە لایەن ئەو ستراتیژانەوە. لە کاتێکدا کە ستراتیژی یەکەم هاوڕای ئەم ڕیفراندۆمە دیاریکراوەیە، ستراتیژی

دووەم و ستڕاتیژی سێهەم هاوڕا نین لەگەڵ ئەم ڕیفراندۆمە و هەڵوێستێکی ڕەخنەگرانە و نەیارانەیان هەیە بەرامبەری.

ئاوڕدانەوەیەک لە مێژوو، ستڕاتیژ لە دەورانی شکڵگیریماندا

بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق کە مێژووی شکڵگیرییەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ناوەڕاستی ساڵانی حەفتاکانی سەدەی بیست، (“کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان” لەناو ئەو مێژووەدا نیە، بەڵکو لەناو مێژووی ناسیونالیزمدایە) بە درێژایی بیست ساڵ لە تەمەنی خۆی (لە 1975ەوە تا ساڵی 1995) پێداگری دەکرد لەسەر پەیوەستکردنەوەی چارەسەری مەسەلەی کورد بە خەباتی شۆڕشگێڕانە و ئازادیخوازانەی دیموکراتی سەراسەری گەلی عێڕاقەوە بۆ ڕوخاندنی دەسەڵاتی دەوڵەتی ناوەند و هێنانەدی یەکیەتی خەباتی چینایەتی کرێکارانی کوردستان لەگەڵ باقی هاوچینەکانیان لە عێڕاق و لەسەر ئەو بنەمایەش هێنانەدی یەکیەتی کۆمۆنیستەکانی کوردستان لەگەڵ کۆمۆنیستەکانی تەواوی عێڕاقدا لە حزبێکی کۆمۆنیستدا.
ئەم ستڕاتیژەی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی تا جنگی کەنداوی یەکەم (1991)، بە هەر کەموکوڕییەکەوە کە هەیبووبێت (کە خۆشی گوزارش لە ناوەڕۆکی ئەو بزوتنەوەیە دەکات لەو سەردەمەدا)، ستڕاتیژێکی کلاسیکی کۆمۆنیستەکانی جیهان بووە لەڕووی مێژوویییەوە و لە ئێستاداشدا هەر پێڕەوی دەکرێت لە وڵاتانێکدا کە ستەم و کێشەی نەتەوایەتی تێدایە.

ئەم ستڕاتیژە لە دژایەتییەکی تەواودا بوو لەگەڵ ستڕاتیژی ناسیونالیزمی کورد و حزبەکانی، بەناوی (دیموکراتیەت بۆ عێڕاق و حوکمی زاتی بۆ کوردستان) کە دامەزرابوو لەسەر بنەمای ئەڵقەی داخراوی “جەنگ – گفتوگۆ” لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی، کە ماوەیەک جەنگی پێشمەرگایەتی شاخ و پاشان گفتوگۆ و دانوسان بوو بۆ بەدەستهێنانی حوکمی زاتی و سوکەڵە کردنی ستەمی نەتەوایەتی و بەدەستهێنانی چەند ئیمتیازێکی نەتەوەیی، کڵتوری و سیاسی و حزبی لە دەوڵەتی ناوەندی.

هەڵواسراوی کوردستان و سەربەخۆیی

بەدوای جەنگی کەنداوی (1991)دا بارودۆخێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری تازە دێتەئاراوە لە کوردستانی عێڕاقدا، کە دەبێتە ئۆردوگایەکی بێ ناسنامە و هەڵواسراو کە نە بەشێکە لە وڵاتێک و نە وڵاتێکی سەربەخۆشە، وە ژیان و چارەنوسی ئینسانەکانی ئەو

کۆمەڵگەیەش دەکرێنە بارمتەی دەستی ئیمپریالیزمی ئەمریکی و هاوپەیمانانی، بە لەقاوبدان و دەست کورتکردنی ڕژێمی بەعس تا ئامانجە ستراتیژەکانی خۆیان بەرنە پێشەوە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.
ئەمە و بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستانیش پێی نابووە ناو قۆناغێکی تر لە تەمەنی سیاسیەوە. پەرەداربوو، هەڵسوڕاوان و ڕێکخراوەکانی توانیبوویان ببنە ڕێبەر و ڕابەری بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکانی وەک: شۆڕاکان، ژنان، بێکاران و ئاوارەکان و لە هەوڵی دروستکردنی بازوویەکی چەکداریشدا بوو (هێزی چەکداری "ڕەوتی کۆمۆنیست" و هەروەها لە هەندە لە شۆڕاکانیشدا) … دواتریش خۆی کۆکردبۆوە لە حزبێکدا بە ناوی "حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق- حککع".

ئیتر ئەو ستراتیژە کلاسیکیەی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێراق (لە ساڵی 1975 وە تا ئەوکاتە)، کە لەسەرەوە ئاماژەمان پێداوە و "حککع"یش لە هەناوی خۆیدا هەڵگری بوو (بە جیاوازییەکەوە لە ناوەڕۆکی ستراتیژەکەدا کە پێداگرییەکی زیاتر لەسەر خەباتی کۆمۆنیستی و کرێکاری بۆ تێکشکاندن و ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندیدا دەکرد، نەک خەباتی شۆڕشگێڕانە و ئازادیخوازانە و دیموکراتیانەی سەراسەری گەلی عێراق بۆ ڕوخانی دەسەڵاتی دەوڵەتی ناوەند)، بەڵێ ئەم ستراتیژە کلاسیکیە نەیدەتوانی وەڵامدەرەوەی ئەم بارودۆخە تازەیەی کوردستان بێت بە تایبەت لە پەیوەند بە چارەسەری زۆرمەکی نەتەوایەتی و تراژیدیایەک کە ئەو کۆمەڵگایەی تیا ڕاگیرابوو.

ستراتیژێک لە بارودۆخی تازەی کوردستانی دوای جەنگی کەنداوی یەکەم (1991) دەیتوانی ببێتە ئامرازی هەڵگرتنی کۆمۆنیزم و پەرەسەندنی؛ کە ئاستەی هەناندەرەوەی کۆمەڵگەی کوردستان بوایە، لەو بارودۆخە تراژیدیایە و لە بارمتەییەی دەستی ئیمپریالیزم، وە ناسنامەیەکی یاسایی نەبودەوڵەتی پێدابا، بە ئاسایی کردنەوەی ژیانی ئابوری و کۆمەڵایەتی، بە کێشمەکێشە سیاسیەکانی ناوخۆیی و ڕووبەڕووبوونەوەی چینەکان، نەک ئەردوگایەک بێت لەسەر کۆمەگیە نەبودەوڵەتیەکان ژیان و گوزەرانی دانیشتوانەکەی ببرێت بەڕێوە و پاسەوانیەکەشی بسپێردرێت بە حزبە ناسیونالیستەکان.
هاوڕێ مەنسوری حیکمەت لە ساڵی (1995)دا و لە باسێکدا بە ناوی "بەرگریکردن لە سەربەخۆیی کوردستان" بنەما فکری و سیاسیەکانی ئەو ستراتیژە تازەیەی گەڵاڵە کرد و ئەوکاتە وەک تاکتیکی (حککع) و ستراتیژی (کۆمیتەی کوردستان)ی ئەو حزبە پەسەند کرا. ئەوەی کە

بۆچی ئەو حزبە نەیتوانی بەم تاکتیک و ستڕتیژە، کۆمۆنیزم لە کوردستاندا پەرەدار بکات و هێزی پێبگرێت، وە چارەنوسی کوردستانیش یەکلابکاتەوە و بیکاتە سەکۆی ئاڵوگۆڕێکی شۆڕشگێڕانە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، باسێکی سەربەخۆیە و پەیوەست نیە بەم وتارەوە. ئەوەی ل□□ر□دا جێگەی پێداگرتنە ئەوەیە کە ئەمە تاکتیک و ستراتیژێکی کۆمۆنیستی دروست بوو لەو کاتە مێژووییەدا و یەکێک بووە لە شاکارە سیاسیەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری.

بارودۆخی تازەی دوای (2003)

بەدوای ڕوخاندنی ڕژێمی بەعس و داگیرکرنی عێڕاق لەلایەن ئەمریکا و هاوپەیمانەکانیەوە لە ساڵی (2003) بەدواوە، عێڕاق و کوردستان چونەتە ناو بارودۆخێکی زۆر تازەترەوە. تا ئەو شوێنەی پەیوەستە بە کوردستانەوە لەڕووی یاسایی و سیاسیەوە هەڵواسراویەکەی وەک هەرێمێک و ناسنامەکەی لە دەستوری عێڕاقدا یەکلا کرایەوە و بەو پێەش چ لەسەر ئاستی ناوخۆی عێڕاق و چ لەسەر ئاستی نێودەوڵەتیش ڕەسمیەتێکی خۆی وەک هەرێمێکی فیدرا□□ ب□دەستهێنا.
حزبە بورژوا ناسیونالیستەکان نەک هەر لە هەرێمی کوردستاندا دەسەڵاتی لەرزۆکیان سەقامگیر بوو، بەڵکو لە دەوڵەتی ناوەندی عێڕاقیشدا بوون بە خاوەن پشکی دەسەڵات. ستەمی نەتەوەیی بەگشتی (چ بە واقعی و چ بە ڕەسمی) کۆتایی هات.

لەڕووی ئابوریشەوە کوردستان قەڵمبازی□کی گەورەی هاویشت لە پەرەسەندنی سەرمایەداری و کەڵەکەی سەرمایە و هەڵتۆقینی ملیۆنلەر و ملیاردێرەکان وەک قارچکی بەهار و بوونی کوردستان بە بەشێک لە بازاڕی جیهانی سەرمایەداری و پیادەکردنی سیاسەتەکانی لیبرالیزمی نوێ تیایدا.
لەڕووی کۆمەڵایەتیشەوە کۆتایی یەکجارەکی هات بە پاشماوەکانی دەرەبەگایەتی و مەسەلەی جوتیاران و داماڵینی زوربەی هەرەزۆری دانیشتوانی کوردستان لە خاوەنداریەتی هۆکانی بەرهەمهێنان و ئامادەکردنیان بۆ بازاڕی کار. وە بەهۆی پەرەنەسەندوویی و هەروەها نەگرتنەبەری سیاسەتی بە پیشەسازی کردن و دام□زراندنی ژێرخانی ئابووری لە کوردستاندا و گرتنە بەری سیاسەتی بازاڕی ئازاد لەجێگەی، زوربەی ئەو هێزی کارە، یا ڕاستەوخۆ بێکارن و لەسەر دەرامەتی خانەوادەکان و پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان دەژین ب□ بێ هیچ زەمانەتێکی کۆمەڵایەتی دەوڵەت، وەیا وەک بێکاریەکی داپۆشراو لە شکڵی موچەخۆری بندیواردان (کە حزبەکانی دەسەڵات سوئی ئیستیفادەی

سیاسی لێدەکەن).

شەپۆلی کۆچ و ڕەوی گەنجان و لاوان ڕووەو دەرەوەی وڵات ئاماژەیە بە ئەوەی کە سەرمایەداری و دەسەڵاتەکەی لە کوردستاندا ناتوانێت ژیان و ئایندەی نەوەکانی ئەم کۆمەڵگەیە دابین بکات و کەوتۆتە دژایەتییەکی ئاشکراوە لەگەڵ چارەنوس و بەختەوەریاندا. لە هەمانکاتیشدا ئاماژەیە بە غیابی ئاڵتەرناتیڤێکی کۆمۆنیستی کە لەباتی ئاسۆی کۆچ و ڕەو بە هەندەران بەرەو ژیانێکی بەختەوەر، ڕوخان و هەڵپێچانی ئەم دەسەڵاتە بکاتە ئاسۆی گەڕان بەدوای بەختەوەریدا.

لەوحەی چینەکان

کەمایەتێک بۆتە خاوەن سەروەت و سامانی ژێرزەوی و سەرزەوی و کۆمپانیا و پڕۆژە ئابورییەکان و خاوەن دەزگاکانی ڕاگەیاندنی دەنگ و ڕەنگ و نوسینن لە چەشنی ڕادیۆکان و تەلەفزیۆنەکان و ڕۆژنامە و گۆقارەکان و خاوەن میلیشیا و دەسەڵات و حکومەت و پەرلەمان. مێژووی سیاسی فەرمانڕەوایەتییەکەشی لایەک سەرکوتی ئازادی و ناڕەزایەتییەکان و ملهوڕی و ترۆر تۆقاندن بووە، لایەکی تریش تا بڕی کرا بێت یاسای کۆنەپەرستانەیان داسەپاندوە دژی ئازادی و یەکسانی ژن و پیاو، دژی ڕێکخراوبونی کرێکاران لەهەر جۆرە ڕێکخراوێکی سەندیکایی وەیا شۆراییدا.
لە بەرامبەر ئەمەدا زۆربەی هەرە زۆری دانیشتووانی کوردستان داماڵراون لە خاوەندارییەتی هۆکانی بەرهەم هێنان و هەڵژێندراونەتە بازاڕێکەوە کە کار تیایدا دەگمەنە. خاڵی جەوهەری لە پێناسەی کرێکاردا نەک ئەو کەسەیە کە لە کارگە یان شوێنێکی کار کاردەکات، بەڵکو ئەو کەسەیە کە داماڵراوە لە هۆکانی بەرهەمهێنان و مەجبورە بۆ ژیانکردن ئامادە بێت بە کارکردن بۆ کەسانێکی تری خاوەن پڕۆژەی ئابوری و کارخانەکان، جا ئەگەر کار نەبێت ئەوا کرێکارێکی بێکارە. بەم پێیە سەرمایە پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتیی چەوسێنەرانەیە لەسەر بنەمای خاوەندارییەتی تایبەتی کەمایەتییەک بە هۆکانی بەرهەمهێنان و زووربەیەکی داماڵڕاو لێیان و ئامادە بە کارکردن و ژیان لە هەلومەرجێکدا کە ئەو کەمایەتییە دیاری دەکەن.
وێڕای ئەو قوتبیبونە چینایەتییەی سەرەوە، توێژێکی بەرفراوانی وردە بورژوازیش لە دام و دەزگای ئیداری دەوڵەت و چ ئەهلی کەسابەت لە پەراوێزی بازاڕ و پڕۆژە ئابورییەکاندا خەریکن بە چەرمەسەرییەوە

بژێوی خۆیان بەڕێوە دەبەن.

ئاڵوگۆڕە سیاسیە چینایەتیەکان

ئەم ئاڵوگۆڕە ئابوری و کۆمەڵایەتیانە ڕەنگدانەوەی خۆشی لە ئاستی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیە سیاسیەکاندا هێناوەتە ئاراوە لەناو چینە جیاجیاکانی کۆمەڵگەدا. لەناو دەرونی بورژوازیدا ڕەوتێکی ناسیوناڵ لیبراڵ کە سوپایەک لە قەڵەم بەدەست و میدیاکاری بەرهەمهێناوە، هوشیاری دەداتە دەسەڵات کە فەرمانڕەوایی بەم شکڵە و بەم شێوازە ئایندەکەی دەکەوێتە بەر مەترسی ڕاپەڕین و شۆڕشی کرێکاران و زەحمەتکێشان، بۆیە خوازیاری دەوڵەتی دامەزراوەییە ئیداریەکان، سەروەری یاسا، دەستاودەست پێکردنی دەسەڵات و هەڵوەشاندنەوەی میلیشیای حزبەکانە لەناو سوپایەکی نیشتیمانی غەیرە حزبیدا.
لیبرالیزم لە کوردستاندا لە غیابی ئەوەی کە توانیبێتی حزبی سیاسی تایبەت بەخۆی بهێنێتەدی، چاوی بڕیبە "بزوتنەوەی گۆڕان" لە (2009) بەدواوە تا وەک ئامرازێکی سیاسی بۆ بردنەوەی پێشەوەی ئامانج و ستراتیژی خۆیان کەڵکی لێوەرگرن و چ باشتر کە بشبێتە حزبی خوازیاری ئەوانیش. بەڵام پڕۆسەی پەرەسەندنی ئەم حزبە زۆر دڵخۆشکەر نەبوو بۆیان. گرفتی لیبراڵەکانی کوردستان لەگەڵ حزبی "گۆڕان"دا، لایەک بنکەیەکی جەماوەری ڕادیکاڵە کە "گۆڕان" لەناو شەپۆلی ناڕەزایەتیەکانی کوردستاندا لە (2009) تا (2013) توانی بیانکێشێتە ژێر باڵی خۆیەوە، کە نەک هەر سەرکردایەتیەکەی هەراسان کردوە، بەڵکو نیگەرانیشی لای لیبرالەکان هێناوەتە ئاراوە. وێڕای ئەم نیگەرانیە، لیبراڵەکان لە ئێستادا نیگەرانی داخزانی ڕۆژ بەڕۆژی سەرکردایەتی ئەو حزبەن ڕووە و ڕەگوڕیشە ئەسڵیەکانی خۆی و پەیوەستبوونەوەی بە جەباری ناسیونالیزمە کلاسیکەکەی "ی.ن.ک" و "پارتی"ەوە.

لەناو بەرەی کرێکار و زەحمەتکێشیشدا، ئەگەر چاوێک بە مێژووی چارەکە سەدەی ڕابردووی کوردستاندا بخشێنینەوە، دەبینین ناڕەزایەتی و خۆپێشاندانەکانیان ڕاستەوخۆ دژی دەسەڵاتی حزبە قەومیەکانی کوردستانە بووە و یەخەی ئەوانی گرتووە. وەک تەقینەوەی جەماوەری توڕە و ناڕازی بەڕووی ئەم دەسەڵاتە لە ئۆگەستی (2006)، خۆپێشاندانە بەرفراوانەکانی بزوتنەوەی سەردەشت عوسمان (2010) و بزوتنەوەکەی (17)ی شوباتی (2011) و بەدوای ئەوانەشدا جارێکی تر تەقینەوەی جەماوەر بەڕووی ئەم دەسەڵاتەدا لە ئۆگەستی (2015) و دوایینیان زنجیرەی خۆپێشاندانە بەرفراوانەکانی کۆتایی سێپتەمبەری (2016) تا کانونی دووەمی (2017)، ئەڵبەتە جگە لەو چرکەساتانەی کە

لەسەرەوە ئاماژەمان پێداون، ڕۆژانەش بەدرێژایی ئەو چارەکە سەدەیە، ناڕەزایەتییەکان وەک زنجیرەیەکی بەردەوام و نەپساوە لە ئارادا بوون بەدژی ئەم دەسەڵاتە.

جاران لەسەردەمی ڕژێمی (بەعس)دا، هەر بزوتنەوەیەکی ناڕەزایەتی و هەر خۆپێشاندانێک کە لە کوردستاندا سەری هەڵبدایە، بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبە قەومییەکانیش هەم تیا مەوجود بوون و هەم بەشێک بوون لە ڕێکخستن و ڕابەرایەتیشی، بەڕادەیەک کە ئەو ناڕەزایەتیانەی شار و شارۆچکەکانی کوردستان بەدژی دەوڵەتی ناوەندی بەغدا لە چوارچێوەی ئاسۆ و ئامانجەکانی بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبە قەومییەکاندا لە قاڵب درابوون، بۆیە لەو سەردەمەدا ئەستەم بوو جیاوازی بکرێت لە نێوان بزوتنەوەی کوردایەتی و بزوتنەوەی ناڕەزایەتی و خۆپێشاندانەکان دژی دەوڵەتی ناوەندی.
بەڵام لە (1991) و بەتایبەت لە (2003) بەدواوە، کە پەرەسەندنی سەرمایەداری و وجودی کرێکار و زەحمەتکێش لەناو کۆمەڵگەدا کێشێکی قورسی پەیدا کردوە و حزبە ناسیونالیستەکانی کوردستانیش پەیوەندیەکی توندوتۆڵتر و ڕاستەوخۆتریان بە سەرمایەدارانی کوردستان و بە هاوپشتانی نێونەتەوەیی بورژوازیەوە پەیدا کردوە، دەبینین بزوتنەوە ناڕەزایەتییەکان و شەپۆلی خۆپێشاندانە یەک لەدوای یەکەکان، ڕاستەوخۆ دژی دەسەڵاتی ئەم حزبە ناسیونالیستانەیە کە نوێنەری سەرمایەی ناوخۆ و بەرژەوەندیەکانی ئیمپریالیزمە. لێرەوە ئەو یەکانگیر بوونەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و بزوتنەوەی ناسیونالیزم لە کوردستاندا لەناو بزوتنەوەیەکی یەکگرتوودا دەمێکە کۆتایی هاتووە، بزوتنەوە ناڕەزایەتییەکان و خۆپێشاندانەکان لەلایەک و بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبە قەومییەکانیش لەلایەکی ترەوە بوون بە دوو قوتبی دژ بەیەک. ڕیزی کرێکار و زەحمەتکێش بە واقعی و بە عەمەلی نزیک بە چارەکە سەدەیەکە جیابۆتەوە لە بورژوازی هەرێمەکە.

بەڵام ئەوەی کە تا چ ڕادەیەک ئەم جیابوونەوە مادیە (واقعی و عەمەلیە) سەری کێشاوە بە جیابوونەوە لە ئاسۆی فکری-سیاسی بورژوا ناسیونالیست و بەتایبەت ناسیونالیزمی لیبراڵ لە کوردستاندا مەسەلەیەکی ترە کە دواتر دێینەسەری. وە خودی ئەم ڕیفڕاندۆمەی ئێستاش خاڵێکە لەو کێشمەکێشە لە مەیدانی خۆجیاکردنەوەی ئاسۆی فکری و سیاسی کۆمۆنیزمێکی ڕادیکاڵی کرێکاری لە ئاسۆی بورژوا ناسیونالیست و ناسیونالیزمی لیبراڵ و “لیبرالیزمێکی چەپ”ی ناو

بزوتنەوەی کۆمەنیستی کوردستانی عێڕاق.

ماویەتی ……

nadr1506@yahoo.com

2017-08-11